

تبریزلی علی

دیل و ادبیات

Dil və Ədəbiyyat

Təbrizli Əli

بویایین

آذربایجان میلی حاقلاری اوغروندا

دوستقلانان و شهید اولانلارا

تقدیم اولونور!

۱۳۸۶/۸/۸

فهرست

بیر نچہ سۆز.....	۳
شعر نہ دیر؟.....	۶
دوزدولموش سۆزلر – سوزولموش سۆزلر.....	۱۰
تقلید و تکرار.....	۱۶
شاعیر کیم دیر؟.....	۲۹
رسام و شاعیر.....	۳۱
شاعر وناطق.....	۳۶
تورک دیلی نہ دن ہنر دیر؟.....	۴۵
اؤزگہ دیل لر.....	۵۴
اؤزگہ دیل لردہ فخر ساتان لار.....	۶۲
تجربہ و عبرت.....	۶۷
تورک کیم دیر؟.....	۷۳
قدیم تورک مئتولوزوسو.....	۷۹
تورک دیلی.....	۸۱
اورتا آسیادا تورک ادبیاتی.....	۸۴
تورک متن لری.....	۸۸
تاتار اویماغی سگگیز دیر.....	۸۹
مغول اویماغی دوققوز دور.....	۸۹
احمد طولون.....	۹۳
میلّیت و مرام.....	۹۵

- میلت ایله قومیت فرقی..... ۹۹
- ساقچی لار و سولچولار..... ۱۰۶
- کئچمیش ده کی لر و بیز..... ۱۱۰
- روسیه ده دیل مسأله سی..... ۱۱۸
- تویخ یوخ، تشویق هن!..... ۱۲۲
- ادبی محفل لر..... ۱۲۷
- آیدین لار..... ۱۳۱
- دیل سیز باش..... ۱۳۶
- تورک دیپلم و لیسانس لاری..... ۱۳۹
- بیر تورکون وطنی اخلاقی..... ۱۴۳
- عجم لر..... ۱۴۶
- ایاق یالین امپر یالیست..... ۱۵۳
- تورک مشروطیتچی لری..... ۱۵۹
- تورک محاکمه صندلینده..... ۱۶۶
- اوغوز بوی لاری و تشکیلاتی..... ۱۷۶
- اوغوز داستانی..... ۱۸۰
- بوگون نه ائده بیلهریک..... ۱۸۱
- بوگون بو ایش لر گره ک اولونسون..... ۱۸۶
- رژیم لر..... ۱۸۷

بیر نچہ سۆز

گۆزەل تورک دیلیمیزده، ایندی یه کیمی یوز ایل لرجه بئله بیر یازی و کیتاب یازیلمايیب، و نه دنسه میلیون لارجا فاتح و اسیر تورک لرین قافاسیندان، بو هویت و اردم اوچون هئچ بیر دوشونج گئچمه ییب و هله بو گون اولا بیلر کی بو، کیتابی چوخ دا آلفیشلاماسین لار، چون کی بو کیتاب دا اولان سۆزلر و موضوع لار، نه سول دان آسیلی دیر و نه ده ساغ دان، حال بوکی هله لیک بوگون تورک یا سولا وورغون دور و یا ساغا مفتون.

یوز ایل لرجه، میلیون لارجا قویون کیمی دوغولوب، قویون کیمی یئیب و قویون کیمی قیغلايیب و سونرا قویون کیمی اولوب گئدن لریمیز و اونلارین یئرین دولدوران لاریمیز هر ایشه قیرپ قویوب، هر اویونا باش ووروب و تاریخ و جغرافیا اوخویوب و یازیب، هر جوره اؤزگه دیل لر اؤرگنیب و اؤرگدیب، حاکم و محکوم اولوب، وارلی - وارسیز اولوب، دنیا میلت لرین و دیل لرین تانییب و هر جوره بویاغا بولاشیب، آنجاق اؤزون و میلتین و کیم ایمش و کیم دیر و کیم اولاجاق تانیمايیب و هله ده تانیماق ایسته میر.

بیر گون بهشت نعمت لرینه گۆره و حوری و قیلمان اوچون دین چی اولوب، و بیر باشقا گون دنیا مادی لذت لری و مقام لاری اوچون سولچولوق یولوندا جانیندان چالیشیب و گئچیب. آنجاق میلی معنویتی اوچون، میلی عزت نفسی اوچون و میلی وجدان و شرفی اوچون ذرّه ده چالیشمايیب دیر.

بو درکه توتدوقلاری یول لار و مرام لار کؤک سوز و ریشه سیز اولدوغونا گۆره، هئچه پوچا چیخیب و بوگون دنیا میلت لری آراسیندا ال لرینده میلی بیر هویت و میلی بیر اردم سندی یوخ دور و دنیا اونلارا بیر چیگ مواد کیمی باخماق دادیر.

بو کیتاب دا اولان یازی لار، چوخ چتین و پیس شرایط ده یازیلیب و امنیت اداره سی نین قورخوسوندان بیر یازیلیب و بیر گیزلندیگی اوچون اولا بیلر کی تنظیمی مطلوب اولماسین، آنجاق گله جک چاپ لاردا دوغرولوب اصلاح اولماغینا امید ائدیرم.

گرهک اونوتماق کی بو سۆزلری یازان، یاشایش بویوجا اؤز دیلینده نه کلاس و نه درس گۆروب و نهده وار ایمیش کی گۆرسون و هله اوزون زمانلار تورک دیلینده هئچ بیر مدرسه، کلاس، کیتاب اولمادیقدان باشقا، آغیزلاردا دانیشیلان شفاهی تورکجه سۆزلرده سیخینتی لاردا و بوغونتولاردا ایدی.

بئله بیر شرایطده هله شفاهی دانیشیغی حفظ ائتمک و اونا وفالی قالماق اولدوقجا چتین و دندیکجه آغیر ایدی. همین بو شرایطین نتیجه سینده ایدی کی یوزلر و مینلرجه تورک، اؤز دیلین آتیب اؤزگه دیل لرده پناه آپارمیشدی لار و هلهده آپامقادی لار.

یئنه ده گرهک اونوتماق کی بو سۆزلری و یوزلرجه بوجور سۆزلری یازانلارین اؤز آنا دیلینده کیتاب، کلاس، مدرسه، دانشگاه و دستور و باشقا کلاسیک کیتابلار گۆرمه دیکلری اوچون، بوتون یازدیقلاری و قوشدوقلاری، فقط میلی وجدان دان و میلی شرفدن توره نن بیر شئی لردیر. و جالب بو کی بوتون بو میلی دیله اوره کدن باغلی اولوب یازانلارین یوزده دوقسانی قره گونلر ایله یاشایانلار دیر.

گۆره نلر بیلیرلر کی ۱۳۳۰ دان بویانا، هئچ بیر کیمسه نین هئچ بیر تورکجه کیتاب یازیب چاپ ائتمه گه و یایماغا نه حق و نه ده جرأت ائدردی و حتی تورکجه شفاهی دانیشیق هر یئرده اولایلمزدی، چون کی قورخولو بیر شرایط بوتون گۆزلردن زهر آلمیش دیر. بیر کیمسه دن، بلی بیر کیمسه دن جینغیردا چیخا بیللمزدی. بورادا اؤزوندن بوی دئمگه تعبیر اولماسا، گرهک دیه م کی من، او زمانلار، او چتین شرایطده تیره رکن، قورخارکن، گیزله نرکن، اؤز آنا دیلیمده یازدیمدا، قوشدومدا، یایدیمدا و نتیجه ده آغیر و چتین و قره گونلر ایله یاشادیمدا، آنجاق سئویندیمده!

گونلر، آیلار، ایللر دولاندی و گئچدی، لکن من قوجامان داغ کیمی میلی دایاندیم و ایندی اولاییلر کی، گئچمیشده کی بوغونتولار، سیخینتی لار و قره گونلر بیرده داها قایتسینلار و بیرده تراژدی پیئس لر یئنی دن باشلانسینلار، بونا گۆره ایندی دن گله جگه گۆره بوی دئمگه یئر یوخ، فقط زمانلار دیر کی انسانلاری سیناییب و امتحان ائدیرلر.

اوتوز ایل بیر صفت ایله ثابت دایاندیم و هئچ بیر آزعین یولا چاشمادیم و تورک اولدوغومدا ابداً سویوقلوق و تیره مک توره نمه دی و تانری بیر اولدوغو کیمی منیمده سؤزوم و صفتیم بیر اولدو، البته بو هئچده عناد اوزیله بلکه اینان و ایمان اوزیله اولدو. و بو هله ایشین و صفتین کلّیاتی دگیل، چون کی صفت و سؤز، او گون (بیر) سند ایله ثبته یئتیشیر کی انسان سون گونونه کیمی بو امضانین محضرینده حاضیر دایانسین و امضانین تاریخ گونو یاشایشین سون گونودور.

بس نمونه (اؤرنک) اولماق اوچون گرهک نمونه یاشاماق، بونون اوچون یاشایش اؤزهل یوخ بلکه ازلی اولمالی دیر.

بو سۆزلر، تورک میلتی نین ازلی و ابدی یاشایش آرزی لاریندان الهاملانیب دیر، نه کلاسیک کیتابلاردان و مدرسه لردن.

گرهک اونوتماق کی یولوندا میلیونلارجا خرج اولان و کؤک سالان دیلین یازانلاری ایله، ایاقلانمیش و اونودولموش دیلین یازانلارین بیر سیرادا توتماق و مقایسه ائتمک عادلانه دگیل، چونکی او حاکم اولان فرهنگین یازانلاری مین بیر، مین بیر امکانلار، مدرسه لر، دانشگاه لار، آزاد میدان گۆره نلر دیر. حال بو کی بو محکوم اولان دیلین یازانلاری هئچ بیر هئچ بیر امکان، مدرسه، دانشگاه و آزادلیق گۆرمه یه نلر دیر.

بس بو سۆزلر یوخدان، هئچدن تۆره نن و گۆگره ن سۆزلر دیر، بونا گۆره بومحکوم و ایاقلانمیش اولان دیلین یازی لاری، حاکم و تشویق اولان دیلین یازی لاری ایله یوزده الی بوی اؤلچه بیلسه ذهی افتخار، ذهی اصالت.

بو کیتاب ۱۳۴۰ دان بویانا یازیلیب، آنجاق ایندی ۱۳۶۰ دا چاپا وئریلدی.

تهران - تبریزی علی

شعر نہ دیر؟

ہر شئی دن اول، شعر، ہر کیمین و ہر ائیلین باخیمیندا فرق ائدیر و ہر کیم و ہر ائیل اونو اؤز دوشونجه سی و ذوقی اؤلچوسونده سئور. اونلا ایچ دوشونجه لرین گؤستہ رەر و اونونلا آغری سین دینلہ در.

بیر چوخلو انسان لار یئییب - ایچمک دن و ایلک یاشاییش احتیاج لارین و گرہ ک لرین قازاناندان سونرا، ذاتا گؤزہ لیک سئور و ہنر سوراغینا گئندیرلر و بو ہنر و باجاریق سئومک آرديجا دوشمک ہر یئرین و ہر ائیلین اؤزونہ اویغون و اؤزونہ یاراشان علایق و سئوگی دیر.

یوزلرجه گؤزہ لیک لردن و باجاریق لاردان بیریدہ شعر دیر کی ہر ائیلین آتا - بابا و قومی دہلری، ایرہ لی سورمک دیلک لری، آرزی لاری و ہابئلہ دیل لریندہ اولان قورولوش دورومو آیری آیریجا اؤزلرینہ اویغون یئر توتماقدادیر.

دئمک بیر یئردہ شعر، اؤزون - قیسسا، بیر یئردہ موزون و مضمون لو ولی قافیہ سیز، بیر یئردہ دہ موزون و مضمون لو ولی قافیہ لی، آنجاق بوتون بونلار ایلہ بئلہ شعر ہر نہ اولورسادا اولسون، بونو گرہ ک بیلیم کی اونون کؤکو و ریشہ سی ہر یئردہ و ہر اورہ کدہ بوسبوتون آرینمیش ایچ دوشونجه لر قانی ایلہ سوواریلیب و درین درین آریلار امگی بئجہ ریلیب دیر.

شعر، سؤزون بئجہ ریشی و تکاملی دیر. و بونو لاپ آیدین آچیقلاماق اوچون گرہ ک دئمک کی سؤز پیشمہ میش (چیگ) بیر مواد و شعر صنعت و باجاریق دیر.

سؤز بیر کرہ ن ائشیدیلیرسہ، شعر یوزلرجه کرہ ن دینلہ نر و ہلہ گئتدیکجہ اورہ ک لره سینر و علاقہ ساخلار، بونا شاہید و اینان بوی (داستان) کیتاب لاری ایلہ قوشما (شعر) کیتاب لاری دیر.

بوی (داستان) کیتاب لارین اوست اوستہ بیر کرہ ن اوخویارلار. حال بو کی شعر کیتاب لارین ایل لر بویوجا اونودولماز سئوگی لر کیمی قویون لاردا و قوجاق لاردا بسلہ لرلر، چون کی سؤز مادی بیر احتیاجی رفع ائندندن سونرا، داہا بیر مأموریتی و ایشی اولمادیغی اوچون کؤچوب گئتمک دہ دیر. حال بو کی شعر، ظاہرؑ مادی بیر احتیاجی و گرہ کی رفع ائتمہ دن گؤنول ایلہ سئویلیب آلقیشلانیر و اؤلمز بیر یادگار کیمی دوشونجه لردہ و اورہ ک لردہ یئر توتور و بونلاردان باشقا شعر، شاعرین اورہ ک

میوه سی دیر. و چون اوره کدن توره نیب و اوره کده بئجه ریلیب، یاراشار کی اوره کله اوسته یئر توتسون و اوره کله ده بسلنسن.

بونلار ایله بئله، سؤز ایله شعر، بیر بیرینین گرگی و ملزومودور. و هنر اوچون بو اولماسا، او اولماز - او اولماسا، بو اولای بیلمز، بس شعر، سؤزون گؤزه ل دؤنومو و ایره لی زمانی و بئجرمیشی دیر. دوغروسو بو «سؤز» دور کی شعر دؤغور و بئجر دیر و اونو بیر گلین کیمی گؤزه ل لندیریر. بونا گؤره گره ک دئمک کی شعر، سؤزون الهنمیشی و آرنیمیشی دیر. چون کی اونلار جا و یوزلرجه سؤزدن یالیز بیر نئچه مصرع و بیت شعر یارانا بیلر، بواعتبار ایله شعر اونلار و یوزلرجه سؤزون الهنمیشی و آرنیمیشی اولدوغو کیمی، اونلار و یوزلرجه ده ذوغون سئوگی نین و دردین بیر گؤرکمی اولای بیلر.

شعر، سؤزون موسیقی لنمیشی و ترانه سی دیر. شعرده اولان اثر سؤزده چوخ آز اولای بیلر. یئر یئر، زمان زمان لازیم و گره ک اولدوغو اوچون، موسیقی دن و ترانه دن، عشق دن و عاشیق لیک دن سوای، او یالیز باشینا گوجلو بیر قهرماندان، قدرت لی بیر حاکم دن آرتیق فتح ائدیر و گؤنول ایله اؤزونیه یئر قازانیر.

بورادا شعر دن منظور او شعر دیر کی اونو اوخویاندا و ائشیدن ده روحا و فکر اوستون بیر دؤنوکلوک و تحول یارانسن، ذوقی و عشقی جنبه دن باشقا، معنوی خصوص لاردا بیلک ل و دوشنجه لر آرتیرسن، بونو لاپ آیدین آچیقلاماق اوچون، گره ک دئمک کی شعر، روحه صفا و لذت وئردیگی حالدا، گره ک دیر کی فیکره و آنلاخادا اوستونلوک و ترقی وئرسین و اوخویانینی و ائشیدنینی اؤز آرخاسیجا سورسون و اونا یول آچسن، یوخسا شعر، یالیز گؤزه ل سؤزلر و کلمه لردن و هاردا بیر سئچیلیمیش لغت لردن، عبارت اولسایدی داها بو قدرت ایله اوره کله و دویغولارا حاکم و یولچو اولای بیلمزدی، تکجه قیرمیزی و گؤزه ل بیر نارا بنزه ردی کی ظاهر ا پارلاق، آنجاق ایچی پوچ و کیفلنمیش دیر.

البته بو خصوص دا، یوزلرجه شعرلر و غزل لر واردیر کی ظاهر ا چوخ گؤزه ل و حتی منظم و دوزگون گؤرونور هله هله اونا عیب و ایراد چیخارتماق آسان و قولای دگیل. آنجاق بونلار ایله بئله، بیر آز درین باخاندان و اونون آخاسیجا گئندن سونرا اونون هدف سیز اولدوغو و بیر یئر چرخا بیلمه دیگی فور ا گؤزه چارپیر و بو سوروشقو جانلانیر کی بو شعر نه دن ساری توره نیب دیر؟ هدفی و آماجی نه دیر؟

دوغرودور کی هوس، شعرین مصالح لریندن مهمی دیر و اونسوز جذبه لی و یاپیشان اولای بیلمز. آنجاق شعرلرده واردیر کی یالیز هوس اولادی دیر و فقط هوس اوسته قوشولوب و تفنن اوچون دئییلدیر، بونا گؤره دیر کی بو جوره شعرلر «ناقص الخلقه» لر کیمی یا هئچ ساغالماز و یا ساغالارسادا اؤزوندن چوخ خرج آپارار و یئنه ده جاناسینر اولماز، بس هر شعره، شعر دئمک اولماز،

چون شعر کی بوتون سۆزلرین و دوشونجهلرین گۆزەل گۆرکمی و اونلارین بیان ائدهنی دیر گرهک دیر کی هر جهتده تکمیل و بوتوو اولسون.

شعرین، ان بیرینجی وظیفه لریندن بیریده بودیر کی شاعیر ایله اوخویانین اورتاسیندا امین بیر واسیطه اولسون، شاعر شاعرانه احساساتین، درین دوشونجه لرین، یوموشاق عواطفین یئر یئر اوخویانا و ائشیدنە منتقل ائله سین، تکجه بو حالدا دئمک اولار کی شاعر و شعر و اوخویان اؤز امک لرینده و چالیشمالاریندا اوستون بیر باشاریلار و توفیق لره چاتیشیبلار.

شعر، شاعر ایله اوخویانین اورتاسیندا واسیطه اولدوغو اوچون، شاعرین تربیه سیده اولدوقجا بؤیوک و دگرلی دیر. دئمک کی او گرهک اؤز امانت ائلچى سین گۆزەل و امین اؤرگتسین و سیغیم و دولو بئجرتسین، بوتوو و آخار یولا سالسین.

بونا گۆره، وزن ده، قافیه ده و معنادا جانلی و منسجم اولدوغو کیمی خلق ایله ده قیریلماز بیر رابطه و اۆلمز بیر یاخین لیق ساخلاسین.

شعر، شاعیر ایله خلق آراسیندا ائلچى دیر. بونا گۆره بو ائلچى گرهک دیر کی هر بیر گۆزەل و دوزگون صفت لره مالک اولسون، پیسلیک و چیرکینلیک ایله ووروشسون و یاخشى لیق و گۆزەل لیکلر تۆره تسین و سعادت اوچون خلقلین الینده چلیک اولسون، بس بئله لیکله آیدین لاشیر کی شعر، عشق دن، محبت دن، غم دن و دوشونجه دن اینجه بیر شکیل لرده دانیشدیغی حالدا، اؤزو بیر علم و بیلک دیر. و چون بیلک دیر، اؤز اؤزونه عمومی بیر ارتباطدا اولدوغو و خلق ایله معنوی و دایمی علاقه ساخلاماسی دا آیدین دیر.

شعر و هنر اوچون چوخلو صفت لر قایل اولوبلار. او جمله دن هنر، هنر اوچون دور و یالنیز اؤزو اوچون یارانیر و یا دئییلیر. یعنی هنرین ایشی یالنیز هنر تۆرتمک دیر. هئچ بیر ایشه و جریانا تعهدی یوخ دور و یا اؤزو اوچون مستقل دیر و یان - یۆره سینده اولان تحولاتا و حوادثه سایمازدیر. بو ادعالارا گۆره هنر مند لرین استدلال لاری بودور کی زمانین و گونون جریان لارینا گۆره تۆره دیلن هنر، فقط بوجوره گون لرین دردینه دگر یعنی یاشی قیساسدیر. و تاریخی یاشاییشی اولارسادا چوخ آزدیر.

بو استدلال لارا گۆره دوغرو داندان هنر اوچون اولان هنرلرین یاشی چوخ دور، چون کی هئچ بیر شرایطه و جریانا باغلی اولمادیغی اوچون هر زمان یاشاماقدادیر. حال بوکی باغلی و متعهد اولان هنرلر، او جمله دن سرودلار و انقلابی اثرلر دایمی دگیل لر، چون کی زمان و محیط دگیلشلدن سونرا و حتی انقلاب لار موفق اولاندان سونرا بو سرودلارین و هنرلرین لزومو گئتدی کجه آزالار، البته دوغرو دور کی تحولات و جریان لار زمان، زمان تۆره مه ده و دوغماقدادیرلار، آنجاق اؤیله جه ده سؤنمه ده و سونرا اونودولماقدادیرلار. چون کی اضطراری بیر شرایطین محصولو اولدوقلاری اوچون،

باریش و دینج گونلری نین سویوق آغیشی ایله قارشیلانیرلار. بس آیدین دیر کی دایمی دگیل لر و حتی گولمک و طنز اوچون تۆره نین هنرلر جدی و متعهد هنرلردن آرتیق یاشارلار.

آنجا ق بوتون بونلار ایله بئله، جدی و انقلابی هنرلر تاریخده مقدس دیرلر و اونودولماز، چون کی تحولاتا و جریانلارا چیرپینان بیر قلب آلیشان بیر آلو اولاراق. اونلاری، ایره لی سوروبلر و باریش و دینج اولان گونلری اونلار یارادیبلار. حال بو کی یانلاریندا یوزلرجه ظلم و جنایتلره سایماز اولان هنر اوچون هنرچی لر، اوجمله دن شاعیرلر، ادیبلر اؤز لرین دموک و مشغول ائتمک اوچون و یا آدا - سانا و یا چۆره ک اوچون کلمه لر ایله اویناییبلار و اویناییرلار.

متعهد هنرمندلری سوفرا آچانا و یا باغبانا اوخشاتساق، تعهدی اولمایان هنرمندلری سوفرا باشیندا اوتورانا و یا حاضر میوه یینلره اوخشاتمالی ییق، چون کی جامعہ لرین و تاریخ لرین تحولاتیندا و اخلاقی جریانلاریندا سویوق سویوق باخماق دان و اؤزو اؤزو ایله دموک و مشغول اولماق دان باشقا بیر هنرلری یوخ ایمیش و یوخ دور.

اوسته اولان سؤزلره گۆره گلجک یازیلاردا آرتیق دانیشاریق. ایندی بیر نچه سؤز شعره گۆره اوخویالیم کی شعر، ایکی جور دور. بیر ایستی و جاناسینر. بیر ده سویوق و یوران. ایستی اولان شعر، ایستی و جوشغون اوره ک دن چیخدیغی اوچون اوره گه یاپیشار و بو، نه قورو هنردیر و نه ده زوراک صنت، چون کی بو، دولغون بیر وجدانا و دوزگون بیر عاطیفه دن تۆره ندیگی اوچون وجدانلاردا و عاطیفه لره دریندن نفوذ ائدر و بو جوره شعرلر همیشه دیله بیلمز. چون کی بو جوره شعرلر همیشه ارادی و اختیاری دگیل لر، بلکه وجدان و عاطیفه جوشاندا و حرکت گلنده تۆره نرلر. بس طبیعی دیرلر. حال بو کی ارادی و اجباری دییلن شعرلر، هنری و صنعتی اولدوقلاری اوچون طبیعی اولمازلار. بونا گۆره کی بورادا اولان شعرلر، جوشغون بیر گۆنولدن و لطیف بیر عاطیفه دن یوخ بلکه قورو بیر هوس دن و جبری اراده دن تۆره نیبلر، بس مخصوصاً شعر، ساده و قولایجا بیر صنعت و هنر دگیل کی هر زمان یارادیلسین و هر زمان یونولسون.

دوزدولموش سۆزلر – سوزولموش سۆزلر

شعر و غزل اودور کی قافیه سی، جذبہ سی و یثنی مضمونو اولسون، مصرع لر بیر بیرینین مکملی و بوتون بیت لر ایلکدن – سونا کیمی بیر بیرینه زنجیر کیمی باغلی و بیر بیرینین تأییدینده و تعقیبینه گل سین، یعنی بیر مضمون و بیر موضوع اوستونده ایز توتسون، هدف و منظور مصرع لر و بیت لر ایچیندن ایتمه سین مثلاً: بیر مصرع و بیر بیت داغدان، و بیر مصرع و بیت باغدان باش چیخارتماسین و هابئله بیر بیریندن آواره و دیدرگین دوشمه سین.

چوخلو شعرلر و غزل لر واردیر کی اونلارین مصرع و بیت لرینده هئچ بیر لفظ و معنی بیرلیگی، انسجامی و اویغونلوغو اولمادیگی اوچون، اونلاری اوخویانلار و ائشیدنلر بیر موضوع و معنی دوشونمهدن، اؤزلریده آواره و دیدرگین دوشرلر.

و اما، هر بیر گؤزهل و مهیج و معنالی شعری و غزلی اوخویان و ائشیدن کیمسه نینده گرهک شعر و غزل اوخوماقدا استعدادی و باجاریغی اولسون و حتی شعری و غزلی گؤزهل و دوزگون اوخوماق، اؤزوده بیر شاعیرلیک کیمی دیر کی شاعیرین معنوی و هنری شخصیّتین حقاً یئرینه یئتیریر. چوخلو کیمسه لر واردیر کی، گؤزهل و دوزگون بیر شعر و غزل کیتابین آلیب، ظاهرأ باخیب ولی سئومه ییب دیر، و سونرا اونو جیریب و یا آتیب. آنجاق همان کیتابی بیر گون بیرینین الینده گؤروب و یا اونون آغزیندان دوزگون و گؤزهل ائشیدیپ و سونرا اؤز – اؤزونه دئییب کی بس من بونو نییه اوخومامیشدیم؟ حال بو کی اوخوموش دور. لاکن دوغرو و دوزگون و اصولی اوخومامیش دیر. بس بوراسی دیر کی شعری و غزلی قوشان فقط شاعیر دگیل، بلکه اوخویانی و ائشیده نی ده شاعیر کیمی اولمالی دیر.

بعضی لری، شعری و غزلی یالنیز اینجه صنعت بیلیرلر و اونو معمارلیق، نجارلیق، دمیچیلیک و باشقالاری کیمی دوشونورلر، بیر حالدا کی بونلار اؤگره نیلن و اکتسابی و حتی تعلیماتی بیر ایش لر دیر. مثلاً: یوز نفر شوفرلیک امتحانی وئره ندن شاید اون نفری قبول اولماسین، حال بوکی دوقسانی حتماً قبول اولوب تصدیق آلاجاقلار، لاکن شعر و غزل، فقط اکتسابی و تعلیمی دگیل، بلکه ذاتی، موهبتی و روحی علاقه و سون باشدا ذاتی بیر طبع دیر کی یوز نفر شاعیردن شاید اون نفری

قبول اولسون، بو دور کی زوراکی دئیلن شعر و غزل، یالیز صنعت کیمی شعر و غزل لریمیز، یالیز دوزولموش سؤزلر ایله اولدوقلارینا گؤره فقط بیر شعر و غزل دیرلر. و حتی صنعتی باخیمدان هئچ بیر عیب و ایرادلاری گؤزه چاریمیز و شعر و غزل اولدوقلارینا هئچ سؤز یوخ دور. بلی، شعر و غزل دیرلر.

شاید ایندی یه کیمی اوخویوب و ائشیدیب سیز کی فلانی سیزه بیر شعر و یا بیر غزل اوخودو و سیز اوندا هئچ بیر عیب و ایراد گؤرمه دیز. لکن بو شعر و غزل سیزده هئچ بیر هیجان و هئچ بیر لذت، ذوق، دوشونج، تحرک، درین لیک و دویغو توره تمه دی، دوغرو دور، بو همان دوزولموش سؤزلر دیر، نه سوزولموش سؤزلر.

آدام وار کی شاعیر اولمادیغی حالدا ادب و شعر ذوقی وار و اونون یانیندا هر کیم شعر اوخوسا، بئله سئویندیره و بئله تشویق ائده و عیبین و یا حسنین دیهرکی شعر اوخیان و یا شعر قوشان، شعرین اوزوندن آرتیق اونون تشویقیندن سئوینر و ذوقه گلر. و بو اوزو بیر نوع شاعیر لیک حالی دیر و شعر دئمهدن اوزو روحا شاعیر دیر. آنجاق شاعیرده واردیر کی روحی شاعیر دگیل فقط قوشدوغو شعر بیر نوع صنعت دیر و اوستونده گوج ووروب و بالآخره بیر (شعر) قوشوب کی هامی دان آرتیق اوزونه لذت وئره.

بس شعر، یالیز صنعت دگیل و تکجه بیر اطلاعات دگیل. مثلاً باکی دا چیخان اینجه صنعت بیر اینجه صنعت دیر؛ چون کی اورادا ذوق و شوق اوچون محیط فقط بیر صنعت حد دینده دیر. شاعیر اوز شعرینی امتحان ائتمک ایسته سه، گرک ادبی ذوقی و شوقی اولان آدام اوخوسون نه شعر سئومز و ذوقی اولماز آدام، چون کی بو هر ایکسی نین شاعیر اوچون روحی تاثیرلری وار کی بیری عشق توره دیر، بیری سی سویوقلوق.

صنعتی شعر دیه نلرین چوخو، تقلید و تکرار ائده نلری دیر. مثلاً باکی ادبیات و شعریندن مستقیماً تقلید ائده ن سولچولار و فارس شعریندن تقلید و اقتباس ائده نلرین قوشدوقلاری، ذاتی و موهبتی اولماق دان آرتیق بیر صنعت و بیر ایش دیر.

گله جک مستقل ادبیات و شعریمیز اوچون، بو ایکی حالت (تقلید و تکرار) گرک اورتادان قالدیر یلسین، چون کی ذاتی و طبعی استعداد و باجاریغیمیزا لطمه وورار.

تقلید و تکرار محتاج اولمایان گؤزه ل دیلیمیز، شعر و غزله و ادبیات باجاریغلی و مستعد بیر دیل دیر. آنجاق شعری و غزلی و ادبیاتی گرک داها آز اولسون و یا اصلاً اولماسین. اؤزگه لغت لر و مصالحلری ایله شعر و غزل دیه نلریمیز، بئله اینانیب لارکی اول، اؤزگه لغت لر و اصطلاح لار اولماسا، تورک شعری و غزلی یئتیرمز و بوش قالار و سونرا اؤزگه لغت لر و سؤزلر مانوس و تانینمیش اولدوغو اوچون مزاقا خوش گلیر و چوخدا زحمت ایسته میر.

دوزگون و دوغرو شاعیرلریمیز گرهک بونو بیلسین لر کی خالص و تیخا تورک لغتی و سؤزو ایشلتمک اوچون: اولاً: گرهک بیر ابتکار و هنر اولسون، ایکینجی بو کی تحول یاراتماق اوچون درین بیر تعهد و ایمان بسلنسین.

هئج بیر سؤز و لغت اولدن مانوس و تانیمنیش دگیل ایمیش لر، لاکن هر بیر لغت و سؤز، اؤز گؤزهل و دوزگون یئرینده گتیریلسه و یان - یؤوره سینده اولان سؤزلر و لغت لر اونا انسیت و معنا وئرمک ده یاردیمجی اولسالار، یاواش - یاواش مانوس اولار و یئر سالار. بو حال دا حتی سویوق و چیرکین تانیمنیش سؤزلر و لغت لردہ گتتدیکجه گؤزهل گؤرونر و درین سئویلرلر.

بس بو گون، گرهک اولاً اؤز آنان لغت و مصالحلریمیزدن، اراده و تعهد ایلہ و هابئله هنر و ابتکار ایلہ سؤز یازیب و شعر قوشاق، آنجاق شعره و غزلہ و ادبیاتا باشلامادان اول نہ دئمک و نہ ایشلتمک موضوع و مصالحین دوشونوب بیر یئرہ توپلایاندان سونرا، اول سؤزلری سوزہک و سونرا دوزہک و ایشہ باشلایاق. یالنیز بو و بیر پارا بو کمی آردملر و لیاقت لردیر کی بیزی ادیبلیک و شاعیرلیک شهرینه یولچو(مسافر) ائده بیلیر.

بو گون مندن سوروشولسا کی ایندی کی حال دا آیا بیزیم دوغرو و اصولی شعر و غزل و اوستاد بیر شاعیریمیز وار یا یوخ؟ دئییرہم، یوخ، چون کی ایندی یہ کمی قوشولان شعر و غزل لریمیز یالنیز شعر و غزل لر کؤلگہ سی اولاً بیلیرلر و شاعیرلریمیزده فقط بیر صنعتکار.

دوغرو و گؤزهل و درین شعر و غزل دئمک اوچون، گرهک اؤگرہنن، گرهک مؤمن، گرهک عاشیق و گرهک دولوب داشان و گرهک دوغروسو هنرمند اولماق و بونلارین باشیندا ساده، متواضع و هدچ نہدن اومماز و ریاسیز.

گلہ جک شعر و غزل لریمیزده، گرهک لفظ و گرهک معنی گؤزهل و درین و دوزگون اولسون. لفظ شعرین قابی و معنوی انوم ایچینده اولان دیر. گؤزهل محتوا اوچون گؤزهل قاب لازیم دیر. بورادا شعر و غزلین قوشولماسی اوچون بیر نئجه سؤز لازیم دیر کی آشاغیدا اشاره اولونور:

۱. شعر و غزل قوشماق اوچون، درین بیر ذوق، آیدین بیر دویغو، دوزگون بیر بیلک، آلچاق بیر گؤنول، آچیق بیر دیل، بللی بیر موضوع؛

۲. شعر و غزل قوشمادان اول بیر چوخ لو اوخوماق، اصول و قاعده بیلک؛

۳. گرهک هوس، ذوق، علاقه و مجال اولان زمان شعر و غزل دئمک و یازماق و تلسمه مک،

یعنی زوراکی و گوج ایلہ دئمہ مک، چون کی هنردن قاباق بیر صنعت اولار و صنعت هله هنر دگیل؛

۴. تورکجه لغت لر و سؤزلر گؤزه آلماق، شعر و غزلین مصالح لرین و ترکیب لرین اونلار ایلہ بنا

قویماق؛

۵. بو گونو نظره آلیب، ادبیات و شعریمیزده بیر رنسانس، یئنی لیک، خالص لیک، ساغلام لیک و

تحرك توره تمک؛

۶. هر جورہ تقلید و تکراردان اقتباس دان حتی الهام آدینا بهانه ائتمکدن ایراق و اوزاق اولماق و اؤزهل و مستقل بیر هنر تئورتمک؛

۷. تنقید و دانلاغی آلفیشلاماق و گؤنول ایله ائشیتیمک، عیب و ایراددان قورخماماق، حتی تنقید ائدهندن کوسمه مک و تشکرده ائتمک، چون کی شعر و غزل اصلاح اولان دان سونرا بو شعر تنقید ائدهنین آدینا اولمایاجاق بلکه قوشانین و یازانین اولاجاق دیر و سون باشدا بیر ملتین ادبیات و وارلیغین آرتیراجاق دیر؛

۸. شعر و غزل، گرهک اؤزو اؤز معناسین یئترسین، توضیحی و آچیقلاماسی اؤزونده اول بازاردان یاغ آلماقا گرهک و احتیاج اولماسین؛

۹. لفظ گؤزهل، موسیقی لی و زنجیر کیمی و معنا درین، مهیج، دادلی، سینر، دوشونجه سالان، یئنی، هدفلی و نتیجه لی.

بوتون اوسته یازیلان موضوعلارین گؤزهللیگی و بوتوولوگو او زمان اله گلر کی همان لفظ و معنا بیر بیرله اوغون، هم آهنگ اولموش اولسون، چون کی لفظ، شعرین و غزلین قابی و بدنی کیمی و معنا اونون ایچی و روحی کیمی دیر. کی هر بیر سی نین ناقص و یئتمز اولدوغو او بیر سی نین اسگیک و معیوب اولدوغونا سبب اولار، نجه کی موسیقی و اوخوماق بیر بیرله، هم آهنگ و اوغون اولماسا چالانین و اوخویانین بیرین داغا چکر، بیرین باغا و ائشیدنی بئزدیرر و اؤزگه لرین موسیقی سینه و اوخوماغینا دالدا لاندیرار.

تأسف ایله ایندی یه کیمی اوخویوب، چالماغیمیز، لفظیمیز و معنامیز بیر بیرینه آیغیری و خلاف حرکت اندیب دیر.

هر ملتین بللی زمانلاردا حقوقا، ادبیاتا، هنره و یئنی بیر نظاما گؤره رنسانسی، یئنی حرکتی و تحولی اولدوغو کیمی، بوگون بیزیمده اؤزوموزه گؤره گرهک بیر ادبیات و هنر رنسانسیمیز اولسون. بو اولماز مگر بو کی شاگرد اولماغا، اؤگره نمگه، میلّی وجدانا بویون اگیب جان دان چالیشاق و هر جوره اؤگره نمکدن و اؤزبگن اولماق دان اوزاقلاشاق.

و اما، بیزیم شعر و غزلیمیز هیجایی اولمالی دیر. البته گوجلو و قوی بیر شاعیر شعر و غزل دییه نده، هیجا و سیلاب اوچون محتاج اولماز، چون کی اونون ذهنی و باجاریغی اؤز اؤزیه بیر قالب و اؤلچودور. لکن هیجا و سیلاب، شعر و غزل و شاعیر اوچون لازیم دیر. خصوصاً کی بیزیم دیلیمز اصولی بیر دیل اولدوغو اوچون هیجایی بیر دیل دیر.

باشقا دیل لرین خلافینا، بیزیم دیل ده شعرین و غزلین وزنی او دگیل کی کلمه لری آغیزدا اوزالیدی و قیسالتماق ایله وزن اله گلسین، بلکه کلمه لر، اؤز طبیعی و نورمال هاوا و سس لرین وئرمه لی دیرلر. هابئله قافییه فقط او دگیل کی مثلاً «ن» هر نه اولورسا «ن» اولسون، بلکه گرهک بو (مثلاً: ن، م، ک، ف، چ) و باشقالاری هاوا و سس باخیمیندا دا اوغون و هم آهنگ اولسونلار. مثلاً:

اونلار، سونلار، دونلار، و یا قانلار، جانلار، خانلار و یا اولما، سولما، یولما
اما اگر (اونلار) قانلار ایله و (اولما) آلما ایله قافیہ باغلانسا هاوا و هم آهنگ باخیمیندان
گۆزل و دوزگون دگیل.

بوتون جور به جور شعرلرین ایچینده، غزل، هامی دان گۆزل و هامی دان شیرین، آنجاق گرهک
کامیل هم آهنگ و موسیقی لی و اویغون اولسون، البته بو او دئمک دگیل باشقا شعرلر
اونودولمالی دیرلار، فقط بونا گۆره کی غزلده قافیہ هر جورہ نظم و شعرلردن چوخ دیر.

بعضی شاعیرلر قافیہده فقط سون کلمه نی معتبر بیلیم، سسینه و هاواسینا دقت ائتمه دن، اونو
یازیرلار، مثلاً بیر قافیہ نین سونی «ق» حرفی ایله گلیر، همان «ق» ایشله دیرلر. مثلاً: ییخیلیدیق، باخدیق،
آییق، دورقون، آلدیق، بو دوغرو دور کی هامیسی نین سونو «ق» حرفی ایله قورتاریر، آنجاق قافیہ و
سس اوچون هئچ بیر گۆزل و دوزگون دگیل. چون کی ووردوق ایله آلدیق سسده و نظمه بیر
دگیل، اما اگر آلدیق دان سونرا قالدیق، سالدیق، چالدیق، اوجالدیق گلسه و هابئله ووردوق دان سونرا
قوردوق، ووردوق و بوردوق گلسه، سس و نظم باخیمیندان دوزگون و گۆزل دیر. البته یو ایشلری
گۆرمک چوخ دا آسان دگیل، چون کی اولاییلیر کی بیر بیت و یا بیر مضرع و بیر قافیہ تاپماق اوچون
نئجه ساعت و حتی نئجه گون وقت لازیم اولسون، بو دور کی اؤلمز بیر شعر ایسته یین شاعیر گرهک
اؤلمز چالیشسین یوخسا یوزلرجه بئله پوزغون و پریشان شعرلرین یئری زییل قابی دیر.

گرهک اعتراف ائله مک کی اؤزگه میلّت لره گۆره ادبیات، شعر و غزل گنجینه میز گئری و چوخ
آز دیر. و دوغرو دور کی بؤیوک و غنی شعر و شاعیرلریمیزده واردیر کی شعر و غزل لری اؤزگه
میلّت لرین شعر و غزل لری ایله برابر و حتی اونلاردان دا اوستون دور. آنجاق تأسف ایله، من اونلارین
بعضی سی نین شعر و غزل لرین اوخویاندا اتانیدیغیمیندان ترله رم، نییه؟ بو نا گۆره کی شعرین بیر اول
کلمه سی تورک دور و بیرده شاید سون کلمه سی. دشمن لریمیز بو شعر و غزل لری اوخویاندا بیزه
نه جور باخیرلار و نه دئییرلر؟

بو شعر و غزل لر گئچمیش ده دئییلیب و یا قوشولدوقلاری اوچون و بیزیم الیمیز او شاعیرلره
چاتمادیغی اوچون اونلاری میّلی بیر میراث کیمی حفظ ائتمک دن باشقا چاره میز یوخ دور. ایندی کی
شاعیرلردن حتماً و یقیناً بو انتظار اولمالی و ایسته نیلمه لی دیر کی داها اؤزگه لر سوفرالاریندان ال
چکسین لر.

مین ایل بوندان قابق عجم دیریلتمک اوچون، خالص عجمه یازماغا چالیشان فردوسی بو گون
هئچ اولمازسا بیزلره گرهک عبرت اولسون کی اؤز دیلیمیزده خالص یازاق، البته نه بیردن بیر و
کیریخا کیریخا، بلکه دؤزوم ایله، متانت ایله و مطالعه ایله.

دیلیمیزده هر جورہ حرکت لر، اشاره لر، معنالار اوچون مین لرجه اینجه - اینجه لغت لر و
اصطلاح لار واردیر کی شعر و غزل اوچون بیزی اؤزگه اصطلاح لار و لغت لردن نیازسیز ائدیر. من کی

بو سۆزلری یازیرام هله اؤزوم دن ده شعرلریم و غزل لریم (اگر اونلار شعر و غزل دئمک اولسا) هله اصول و قاعده اوسته دگیل لر، چون کی بیلدیگی میز کی می نه امکان و فرصت گؤرموشوک کی شعر و غزلی میز دوزگون و اصولی اولسون، قوشدوغوم شعرلر و غزل لر فقط گؤزهل و عزیز دیلیمیزین غیر قانونی اولوب، جیگریمین یانیغنیدان و وجدانیمین سیزیلتی سیندان دیر. یوخسا نه اونلار دوغرو بیر شعر و نه من هله بیر شاعیرم.

تقلید و تکرار

بئله بیر اوستون لوگه و تکاملا یئتیشمک اوچون چوخ شرطلر لازیم دیر. اونلاردان بیر سی شعرین استقلاللی دیر و اؤزو اؤزونه دایانماسی دیر. و لاپ آچیقجاسی بو کی شعر گرہک مستقل اولسون. باشقا شعره اوخشاماسین و اوخویانین و ائشیده نین دوشونجه سینه بو (شک) دامماسین کی بو شعر و یا بونا بنزهر بیر شعری کی سان کی اؤنجه لرده (قابق لاردا) ائشیدی ب دیر؟ چون کی شعرین گؤزله و جلب ائدهن شرطلریندن بیر ده بو دور کی باشقا شعرلره اوخشاماسین و هابئله تکراری و مبتذل اولماسین یوخسا بو حال دا لطافتی و گؤزله لیگی اولاماز و حتی سؤزدن ده معمولی و آشاعی اولار.

بیلدیگیمیز کیمی سؤز اصولا رفع احتیاج اوچون دور، مطلبی و نیتی موقت اولاراق بوندان اونا منتقل ائتمک اوچون دور. وظیفه سی و اونون مدتی او زمانا کیم دیر کی موضوع و احتیاج رفع اولسون. بونا گؤره اونون زمان اعتباری چوخ آز و یاشی چوخ قیساس دیر. بونلاردان باشقا، سؤزون نه شکیل ده تلفظ اولدوغو و ایشلنمه سی برک اجباری دگیل، یعنی اگر بیر سی گل دیم یئرینه جلدیم و یا سئوگی لیم یئرینه سئوگی لیم دئسه گؤزله و دوزگون یوخ، آنجاق چوخ دا اجباری دگیل، چون کی کؤچری بیر سی وسیله دیر. لکن بوی و ادبیات مخصوصاً شعر بئله دگیل و اولادا بیلیمه ز. چون کی شعر قالمالی و هله هله اؤلمز یاشامالی دیر.

بورادا بونو گرہک دئمک کی بوی کیتابلاری و علمی و ادبی کیتابلاردا عیناً شعر کیمی اصول ایله و دوزگون یازیلمالی دیر و هئچده ساییلماز و اونولمالی دگیل و اونلارین معنا و موضوع سی هر دن شعر دن ده اوستون و یوخاری دیر. آنجاق شعرده کلمه لرین وزنین، قافیه نین ذوق و هیجان و باشقا قاعده لرین آرتیق و درین رعایتی اولدوقجا گئیش دیر. لکن ترسینه اولاراق، شعر و غزل و باشقا نظم موضوع لاریندان یئر دار و گئیشلیک داها آز و حتی یوخ دور.

ها بئله یازی و نثر موضوع لاریندا موزون لوق و موسیقی بیرجه اولسا، نظم و شعر و غزل رباعیاتدا یوزده یوز اولمالی دیر و یئنه ده نثر و یازیدا سکتک و توتار اؤتوب گئدهر و تحمل اولار. آنجاق نظم و شعر و غزل ده حرکتی و یئریشی پوزار و آخیشی دایان دیرار.

بورادا بیر کیمسه یه توخونماسا، گرهک دئمک کی ایندی یه کیمی نظم و شعر و کیتاب لاری میزین چوخو تقلید و تکراری اولدوغو حالدا قاعده و دستور اوزیله یازیلما ییب و اوست اوسته نه عوام دانشیغی و نه فولکلور کیمی و نه ده خواص دانشیقلا ری کیمی اولوب دور. مثلاً: گلرلر یئرینه گلله، دورارلار یئرینه دوراللا و ائله میرسن؟ یئرینه ائله مسین؟ و هابئله گلیرسن یئرینه گلیرسن و گلیرسن یئرینه گلیرسن؟ یازیلیب دیر کی دستور اوزیله اولمادیغی حالدا سؤزون معناسیندا دگیشیر و آدین اولمور کی بو «گلمیرسن» کلمه سی «گلیرسن» یئرینه دیر یا «گلمیرسن؟» یئرینه. بونلاردان باشقا، جمع باغلاماق قاعده سیر و اصول سوز اولاراق، آغیر و قالین کلمه ایله یونگول کلمه نین جمعی بیر باغلانیر. او جمله دن اوشاقلار یئرینه «اوشاقلر» و اوغلانلار یئرینه «اوغلانلر» یازیلیب و هله بعضاً دوزگون یازیلیسادا آنجاق دوشونج و بیلک اوزیله یازیلما ییب بلکه تصادفی و بیلمه دن یازیلیب دیر.

بورادا بیر نچه اؤرنک (نمونه) یازیلیر کی قالین کلمه ایله نازک کلمه نین فرقی بیلین سین. آغیر و یا قالین کلمه لرده، اونلارین جمعی «لار» ایله قورتارار. مثلاً ایوبلار، داودلار، قارداشلار، یولداشلار، اویونلار، قویونلار، سولار، آقلار، باشلار، داشلار، ایسلاقلار و نازک کلمه لرین جمعی «لر» ایله قورتارار. مثلاً احمدلر، حسنلر، علیلر، گؤزلر، سؤزلر، ائللر، چؤلر، تئللر آنجاق بعضی کلمه لرده واردیر کی هم آغیر و هم یونگول جمع باغلانار. مثلاً: قره یازیلسا قره لر، قارا یازیلسا قارالار یازیلار. بو قالین و آغیر هابئله یونگول و نازیک کلمه لر، حرف لرده رعایت اولمالی دیرلار. مثلاً «ک» حرفی ساکن اولاندا همان «ک» ولی حرکت ائدیپ آخیرده اولاندا «گ» یه تبدیل اولار. و یا (ق) حرفی ساکن اولاندا همان «ق» ولی حرکت ائده نده «غ» یه دؤنه ر. مثلاً:

اوره ک: اوره گی، ایاق: ایاغی، کورک: کورگی، بارماق: بارماغی، اولدوق: اولدوغی و یا اولدوغو و هابئله «ز» ایله «یز» حرف لری سؤزون آهنگینه باغلی دیرلار. مثلاً: قول سوز، ال سیز، یول سوز، ائل سیز، دوز سوز، داد سیز، سؤز سوز، دانشیق سیز، اوغول سوز، قیز سیز و باشقالاری.

و اما، نسبت اوچون، «لو - لی» یازانلارین سلیقه لرینه باغلی دیر. آنجاق گئچمیش لرده (لو) چوخ ایشلنریمیش. مثلاً: همدانلو - همدانلی، تبریزلو - تبریزلی، کوراوغلو - کوراوغلی، باداملو - باداملی، اولدوغو - اولدوغی، اؤللو - اؤللو و بیر چوخ لو بو کیمی سلیقه لر و قاعده لر شعر و غزلین وزینه استنا اولمورسادا آنجاق نثر و یازیدا عذر و بهانه اوچون یئر یوخ دور.

بونا گؤره او کیمسه کی شعر دئمک و یا ادبیات یازماق ایسته ییر تقلید و تکراردان اؤنجه، گرهک اؤز دیلی نین قاعده و دستورو بیل سین و سونرا دوزگون بیر یول ایله بو میلی بنانی و تملی قورماغا باشلا سین.

نه دنسه، یوز ایل لرجه، تورک دیلینده اولان گئیشلیک و بوتوولوک اوچون اؤیله بیر سؤز و کیتاب یازیلما ییب و هله بیر آز چوخ بو اعتقاد اولالا کی تورک دیلی بوتوو و دنیا دیل لری آراسیندا پارلاق و قول - بوتاق لی بیر دیل دیر. یئنه ده هله بیر کیمسه اؤزو اوچون بو زحمتی قایل

اولمایب دیر کی دیلنه گتیردیگی اعتقادی، نولورسا بیرجه کره قافاسیندادا آراشدیرسین و اؤز اینانیشینی دایازلیق دان درینلیگه کئچیرتسین، بو سؤز دئمک عمل گؤستهرمه مک و بو ادعا ائتمک و ثابت ائتمه مه گین سببی نه دور؟ سببی یوزلرجه اولورسادا آنجاق بیر سی ده بو دور کی بیزلرده باجاریق و ابتکار یئرینه همیشه تقلید و تکرار اولوب دور.

کئچمیشدن دئیبلر کی تورک دیلی وسیع، غنی و محکم بیر دیل دیر. بیزلرده همان بو سؤزو هر یئرده و هر سؤزده دؤنه دؤنه دایاز بیر غرور ایله تکرار ائله میشیک و اؤزگه لرین مین لرجه گؤزهل گؤزهل کیتاب لاری نین اؤنونده بیزدن ده یالینز بو تکرار اولوب دور کی بیزیم دیلیمیز ان بیرینجی گؤزهل و بوتوو بیر دیل دیر.

بو دوغرو دور، بو حق دیر کی بیزیم دیلیمیز گئیش و طبیعی و گؤزهل دیر. آنجاق بونو یالینز دیل ده و سؤزده تکرار ائله مک، فقط اوزدن کئچمه بیر غرور ایله دیله گتیرمه ک کافی و یئترلی دگیل. بو اوزدن گئچمه بیر شیشمه ک دیر و اؤزون سیندیر ماماق دیر. آیدینجاسی بو کی اؤزگه لرین تحقیری اؤنونده و هابئله اؤز اؤزون حقیر و کیچیک دوشونمه گین اثرینده یوموروق دوگونلمک و سارالا سارالا چیغیر ماق دیر.

باشقال میلّت لر چیغیر مایب لار. بوش یئره های کوی سالمایب لار. اؤزلرین تعریفه قویمایب لار، بلکه دینمه ز سؤیله مز اؤز ایش لرینه باشلا ییب لار. هر یئرین اؤزونه گؤره توخوم اکیبلر و هابئله یورولمادان، سؤز یئرینه عمل گؤسته ریبلر و تاریخ لرده آلچاق - اوجالاردان آشیب لار. تقلید و تکرار ائله مک یالینز دیلیمیزی گئیش و دولو گؤسته رمه کده و هابئله اؤزوموزو سیندیر ماماق دا قورتار میر. بلکه بو دگیرسیز ایش یاشاییشیمیزین باشقا یان یؤوره لرینده آریا آلماق دادیر.

اؤزگه لرین ایاق یئرلرین اؤلچمه ک و سونرا اونلار کیمی آددیم آتماق بیزلری اؤز اؤلچوموزدن و اؤز یئریشیمیزدن اولدوقجا اوزاق سالیب دیر. و هر کیم نه اندیب و هر نه ایش گؤروب و نه جوهره یئریب بیزده عیث او جوهره حرکت ائتمیشیک. اونلار هر قالب ده شعر دئیبلر بیزده او قالب ده دئمشیک. عروض دئیبلر، عروض دئمشیک و هئج باخامیشیق کی بو قالب و بو عروض بیزیم دیل ده نه جوهره چیخار؟ و دیلیمیزین نه جوهره خصوصیاتا ییه لی اولدوغون سس و هیجا قاعده لرین هئج بیر گؤز ائوینه گتیرمه میشیک. بو البته چالیشان لارین و باجاریغا هوس و سئوگی گؤسته رهن لردیر. یوخسا مین لر و میلیون لار جا کیمسه لر کؤکوندن بئله بیر دگرلی و معنوی ایش لرین نه یه یارادیغین و نه اولدوغون بیلمه زلر و بیلمه کده ایسته مزلر. یوخسا اون و یوز ایل لر گئچر دونیالار دگیشر ادبیات و دوشونجه لر دؤنه دؤنه ایره لی یه جان آتار، بؤیوک یازیچی لار تۆره نر، فن و باجاریق دونیاسی و ابتکار و گؤزهل لیک اؤلکه سی گونو گوندن یئنه نر و گئیشله نر. بو سیرادا و بو گئیشلیک و ایره لی لیک لرده نه اندیری ک؟ و نه تۆره دیری ک؟ آیدین دیر کی هئج بو حرکت لرین و بو

ایره‌لی لیکرین اؤنوندە بیزلر تکجه بیر تاماشاچی و ساکت بیر باخچی کیمی گۆزه دگمه‌ز بیرکیمسه‌لرک. یوخسا بوندان بیر آز یوخاری توتساق هورت هورت تلماشاچی‌لار سیراسیندان ایره‌لی چکیلک، بو پیئسده و بو اویوندا اؤزوموزو اؤزگه اویونچولارین آرخاسیندا تکجه تقلیدچی و گولونج بیر حالدا اونلارین اویونلارین تکرار ائندن گۆره بیلهرک.

بو بیر ایش‌دیر کی اوزون ایل‌لر بویوجا اولوب‌دور و چوخ‌لاری بونا آتا - بابادان خوی و انس تاپپ و بوندان ال چکیمک اونلار اوچون آتاسی‌نین ارثیندن ال چکیمکدن چتین‌دیر. بئلیکی بو عاده و ترکیبه ال قاتان کیمسه اونلارین باخشیندا اخلاچی و پوزغونچودور. بو قوخوموش عاده خوی تاپان‌لار و بو ایگره‌نجی جم‌دیگین آردیجا سورونلر. هئچ بیر ابتکار و باجاریق فکرینه دوشمه‌دن همیشه اونون و بونون آرتیقین چئینه‌ییلر. و اونون و بونون اویونون تقلید ائدیبلر.

بو اویونچولار و بو تقلیدچی‌لر، حتی بو اویونا و بو تقلیده هئچ بیر زمان میلی بیر رنگ، حقوقی بیر جنبه و نسبی بیر شخصیت وئرمه‌ییلر، سان‌کی کؤکوندن دونیا یا دلک و تقلیدچی گلیبلر.

بونلاری، هله بونداندا یوخاری توتساق باجاریق‌لی و ایش‌ییلن تانیتساق و هله یازیچی و شاعر و رسام باشقا ایش‌لر اوستادی گؤسته‌رسک، یئنه‌ده ائله‌بیر دگرلی گئچمیش‌ده و ایندی‌کی شاعرلر، یازیچی‌لاریمیزین دیوان‌لارین و کیتاب‌لارین اوخویوز و اونلاری آراشدیریز، بونلارین بوسبوتون قورولوشو و یئریشی و هابئله قابوقی و ایچی اؤزگه‌لردن تقلید اولونوب و تکرار ائدیلب‌دیر.

آنجاق بورادا فارس‌دان، اورادا روس‌دان و یوخاری باشی عربدن، البته بو دوغرو‌دور کی فارس‌لاردا و روس‌لاردا، باشقا میلت‌لردن تقلیدو تکرار ائدیبلر و بو اکتسابی بیر قازانج‌دان آیری بیر شئی اولما بیلمز. آنجاق بونلار ایله بئله، اونلار آلا‌دیقلاری نفع و قازانج اوستونه قازانج قویوب اونو مایه‌لندیریب‌لر و میلی بویاغا سالیبلار.

تقلید و تکرار ائندن باجاریق‌لی (هنرمند) مستقل و اؤزل بیر شخصیت و اردم ییه‌سی اولماز، گۆزل و سایغیلی «هنرمند» آدی یالنیز اؤزوندهن ابتکار و هنر گؤسته‌ره‌ن و تۆره‌دیجی بیر کیمسه یاراشار. دئمک کی تایا اولماق ایله، آنا اولماق بیر بیریندن آیری و باشقا بیر سؤزدور. چون‌کی آنا اؤزو دوغان و تایا اؤزگه دوغانینی قورویان‌دیر. آیدین‌دیر کی آنانین دوغ‌دوغو کؤکوندن اونون دور و تاینین بسله‌دیگی سون‌باشدا یئنه‌ده اؤزگه‌نین‌دیر.

بونلار ایله بئله باجاریق‌دا (هنرده) بیر بیریندن الهام و شؤکه آلاماق دوزگون و صادق بیر دوشونج و نیئت ایله اولسا و هابئله ایچینه اوغرولق و ال اوزون‌لوق اولماسا و بو الهام و شؤکه بهانه اولوب اوزانماسا عیبی و ایرادی آز‌دیر.

اوره‌ک یان‌دیران و قورودوغو بالانی تکاملاً یئتیره‌ن امین بیر تایا هر دن هله هیوه‌ره و باجاریق‌سبز بیر آناداندا اوستون و دگرلی اولما بیلر. آنجاق بو همیشه اساس اولما بیلمز و طبیعی دگیل،

چون کی اوزونه اینان و باجاریغینا دریندن دایانان بیر هنرمند، هر شئی دن اول اوزو ابتکار توره دیر و هله هله تقلید و تکرار ائتمز و حتی اوزو الهام و هنر منبعی ده اولار.

بوگون، بیزیم گؤزهل تورک دیلیمیز اوچون یارادیجی لیق گونو و گؤزهل گؤزهل ابتکار گونو دور. آنجاق بو مرادا چاتماق اوچون گرهک بیر چوخ لو اوخوماق، دؤزمک و دوشونمک و سونرا تلمه دن و یورولمادان ابتکارلی یازماق.

بورادا بونو دئمک و آچیقلاماق لازم اولدوغو اوچون گرهک بیلیمک کی دینمز - سؤیله مز فارس لارین انشاءسی و یازی اصولو، هابئله صفت - موصوفلاری، خصوصاً شعرلری بوسبوتون اسلام دان سونرا و عرب دیلیندن اقتباس و ملهم اولوب دور، اسلام دان اؤنجه اولور سادا لاپ آز و حتی بارماق ساییندان آرتیق دگیل.

بورادا اسلام دان منظور، اؤز - اوزونه آیدین دیر کی تورک - اسلام حاکمیتی و امپراطورو دور کی البته بو خصوص دا بحث اولونسا چوخ اوزانار. بونا گؤره بو اوزو مستقل و آیری بیر بحث اولدوغو اوچون اوندان گؤز اؤرتولور. یالینز چوخ قیسسا اولاراق گرهک دئمک کی بؤیوک غزنوی، خازرم، سلجوق و باشقا تورک امپراطورونان توتوب سونرا گلن آیری تورک شاهلارینا کیمی عجم دیلیندن عادلانه بیر حال دا حمایت و تشویق اولوب دور. و دوغروسو اسلام دان اؤنجه، عجم لرین هئچ بیر ادبی، نظمی و رومان کیتابلاری یوخ دور و هله بیر نئچه جیریق میریق یئر آلتیندان تاپیلان سانسیقیریت، آوستا، مزدسنا و یشت آدلی کیتابجیق لار وارسادا خرافات و موهومات اوچون یازیلیب دیر. و زردوشت دینی شاهلارین و اشرافین بیرینجی مدافعه چی سی اولدوغو اوچون باش دان باشا غیر انسانی و بیرتیجی و قان سوران لارین ال لرینده چیرکین و قانلی بیر اسلحه ایمیش، بونلاردان باشقا، بو کیتابلاردا اولان لغت لر و سؤزلر «سانسقریت» دیلی و مجهول بیر دیل اولدوغونا گؤره آیدین اولمور و دگیل کی هانکی بیر میلتین دیلی ایمیش. تکجه بیر نئچه لغت و سؤز عجم دیلینه اوخشار سادا گرهک بو ایشی زور و گوج ایله متخصص لرین عهدده سینه بوراخماق یوخسا بو گون کی عجم اونلاردان عموماً بیر کلمه ده باشا دوشمز، چون کی اؤز لرینه چیخدیقلاری بو عاریه دیل اوزون زمان لاردیر کی فوسیل اولوب دور.

عجم دیلی، اؤز دئیش لرینه گؤره اوچ دؤوره دولانیب. مثلاً باستان دیلی، پهلوی دیلی، دری دیلی. آنجاق بو اوچ دؤوره نین دیلین متخصص لردن باشقا کیمسه دوشونمز، گؤرونور کی چوروین و اپرییه ن بیر دیل ایمیش و عجم لر اؤز لریده بو دیلین «فسادپذیر» اولدوغون ایستهر - ایسته مز قبول ائدیرلر.

بونلار ایله بئله اسلام دان اؤنجه عجم لر وار ایمش سالاردا هله دیل لری و یازی لاری لاپ طبقاتی ایمیش، بئلیکی شاه طبقه سی یعنی دربار اوچون بیر دیل و رعیت اوچون بیر دیل و هابئله روحانی (مغ) اوچون بیر دیل وار ایمیش و بیرده رعیت و کندچی کی اصلینده قول (برده) ایدی. بو نئچه

طبقه نین دیلینده دانیشماغا حق سیز ایدی لر و بو دیل لرده دانیشماق اونلار اوچون بؤیوک بیر گناه و بیر نوع جیزیق پوزماق و حدیندن تجاوز ائتمک سانیلاردی، بس بئله بیر دؤوره ده و بئله بیر قانلی طبقاتی چاغدا میلّی هنر و میلّی ادبیاتین نه معناسی اولاییلر؟

ارباب، روحانی (مغ) و اونلارین تیکمه سی اولان شاه قوللاری و برده لری اولان کندچی و رعیتّه اؤز شئی و ماللاری کیمی، اؤز قویون و حیوانلاری کیمی باخان زماندا، میلّی دیل و میلّی ادبیات اوچون یئر اولاییلمز. بو دور کی بو گون کی یالاق عجم، او گونون، اوچیرکین و قانلی گونون میلّی دیل و میلّی ادبیاتیندان دانیشاندا و سارساقلایاندا اؤزون گولونجه قویور و بوتون دونیانی و اؤزونوده گولدورور.

اسلامدان بویانا غنی و دولو عرب ادبیات و دیلی نین سوفراسی نین نعمت لریندن قاپیپ قاچان عجم و بؤیوک تورک امپراطورلاری نین صله و سخاوت باغیش لاریندان قارینین آجلیقدان و اگنین چپالاق لیق دان قورتاران عجم، اونودوب دور کی دیلی اؤزگه دیلیندن و ادبیاتیندان قاپیلما و اؤزو و نطفه سیده اؤزگه لردن ترکیب و قاتیشمیش بیر نژاد دیر.

اونلار بیر بیرله ساواشاندا و بیر بیرلرینی تالانچی و یا حیوان و قان ایچن خطاب ائندن ده آغیزلاریندان گلنی بیزه نسبت وئریرلر و بیر بیرلرینی بیزه اوخشادیرلار. سان کی بو یامان دئمک و سورتوشمک اونلاردا بیر سادیسم مرض دیر.

و اما، اگر تورک و عرب ظالم و بیرتیجی و دیل بیلیمیز ایدیر، بس فردوسی عرب الفباسی ایله نه اوچون تورک شاهی محمود غزنویه «شاه» نامه سین، یازیب؟ و اوزون چاغلار بویو حکیم فرخی سیستانی، عنصری، انوری، قآنی شیرازی، حافظ شیرازی، وصال شیرازی، سعدی شیرازی، کلیم کاشانی، ظهیرفاریابی، غضائر رازی، خاقانی، قآنی، عنصری بلخی، عبدالرحمان جامی، انوری ابیوردی، کمال الدین اسماعیل اصفهانی، ملک الشعرا بهار خراسانی و یوزلرجه و مین لرجه شاعرلر و مداح لار هنرلرین و باجاریقلارین عرب، مخصوصاً تورک اوچون نثار و تقدیم ائدیبلر.

عرب لر و تورک لر اگر ادب و هنر سئوه، انسان لیق و گؤزه للیک سئوه دگیل ایدی لر، بس نه اوچون بونلاردان دفاع ائدیردی لر؟ و ادیب لر و شاعرلر بونو بیله بیله نه اوچون گوج ایله اونلارین (تورک لرین) بویونا اوخشاییب و مداح لیق ائدیرلر؟ بورادا بونو بیلیمک و دوشونمک لازم و گره ک دیر کی هر کیم ده و هر میلت ده بیر موضوع و ایش اوچون علاقه و مایه اولماسا هئچ بیر گوج و حتی تشویق و حمایت اونا مایه وئرمز و مایه ده گؤتورمز. بس گؤرونور کی بونلارین اؤز لرینده یالتاق لیق و مداح لیق اوچون ذات و مایه وار ایمیش و واردیر. سونرا ممدوح لارین اونلارین تمجیدلرینه گؤره ایسته ر - ایسته مز قاباق لارینا چؤره ک و صله آتیب اؤز قوللوق لاریندا یئر وئرمیشدی لر.

بو گون بیزیم گۆزەل تورک دیلیمیزه اکراه ائدەن و کۆکوندن بیر کلمه تورکی دانیشمایان عجم و کۆلگەمیزی اوخ ایله وورانلار، او گونلر نەدن قابی میزدا و ایاغیمیزدا مدح دئییب و نەدن بوی - بوخونوموزدا تعریف یازیرمیشلار؟

بونلار اولان قورخولو و شدید انعطاف و نئچه اوزلو اولماق و زمانه تابع یاشاماق، بوتون میللی بیر هویتی، میللی خصوصیاتیی بونلاردان آلیب، بو دور کی هر بیر موقعیته تابع اولماق و گونون دگرینه چۆرهک یئتمک ال لرینده دایمی اولان بیر مایه دیر. و اؤزلری دئیشکن پامبوق ایله باش کسرلر. یوخسا تورکون قورخوسوندان مدح و ثنا دئیشدی لرسه، بس حافظ شیرازی نه اوچون فارس حاکمی آل مظفره ثنا دئییب و مداح لیق ائدیبدیر؟

بونلاردان باشقا، بشرین ذاتا مدح و ثنadan خوشو گلر و بو اگر گناه اولورسادا، یالیز و فقط ثنا و مدح دییه نین گناهی دیر نه مدح و ثنا ائشیده نین، بونلار ایله بئله یوزلرجه کره، بو یالتاقلار و چاپلوسلار، تورک امپراطورلاری طرفیندن و درگاهیندان قورولوب و آزدیرمیشدی لار. آنجاق یاشلاری بویو ایشله مەیب یئمکه و هابئله دیلنچی لیگه اؤگره ندیکلری اوچون سیرتیق سیرتیق و قیروق بوللایا بوللایا یئنه ده دؤنوب تورکلرین ایاقلارینا دؤشه نیب یالوارماغا باشلامامیشلار. بونداندا چوخ گۆزه چارپمالی سی بو دور کی بو سوفرا پیشیکلری و بو مداحلار اؤز اؤزلری ایله بوی اؤلچوب و رقابت ائدرمیشلر و رقابتده داهادا اؤزلرین حقارت و رذالت زیغینا بولارمیشلار.

دربارا آرتیق قوللوق ائدیپ اؤزون اورایا داهادا یاخین ائتمک فکرینده اولان مداحلارین بیر سی، دربار طرفیندن آرتیق تشویق اولوب و سایغی گۆره نده باشقا مداح سورولری و یالتاقلاری، حسادت و جیحیک گۆسته ره ردی لر و یا درباردان کوسوب سلطانی یامانلارمیشلار و توتولاندان سونرا ندامت گۆسته ریب ایت کیمی ایاقلار اؤپریمیشلر.

بو حسادت و شخصی عقده اوزیله درباردان کوسوب، تورکه یامان یازانلارین شعرلری، بوگون قیام و انقلاب آدی ایله سند کیمی یوزلرجه دفعه چاپ اولوب و آنالیز اولور و ایندی چوخ یاخین گئچمیش ده کی نوکرلریمیز هر بیر شئی و ایشی ترسینه گۆسته ریب خلقی آلدادیرلار.

گئچمیش ده گۆزەل عرب دیلی نین و تورک حمایتی نین آلتیندا یاشایان و بو گون ایچ و اوروپا فراماسونلاری نین قورقوسو ایله جان تاپانلار اؤزلرین بیزیم اوچون بو گون بیر قره ده گەنک دوزه لدیبلر.

قدرتلی تورک امپراطور دربارلاریندا تولکو دونوندا یئرلشن وزیرلر، شاعرلر و قوللوقچو باشی اولان عجملر، یوزلرجه خیانتلر و مینلرجه حیللر ائندن سونرا بیر چوخلاری باغیشلانیب و بیر آزلاریدا جزاسینا چاتیبدیر.

بؤیوک تورک امپراطوری قازانخان و اونون اولادی نین زمانیندا دفعه لرله خیانتلر و حیللر ائندن لردن بیر سی، فضل الله همدانی آدلی وزیر، ایکی دفعه امپراطور طرفیندن باغیشلانمیش دیر و

سونرا تورک وزیر تاج‌الدین علی‌شاه اونون یئنه‌ده ال گۆتورمه‌دیگی خیانت‌لرین و حیل‌لرین تاپیب و داها گناه‌لاری ثابت اولاندان سونرا جزاسینا چاتدیریلیمیش دیر.

وزیر فضل‌الله همدانی یوزلر و مین‌لرجه کندلی‌لردن و رعیت‌لردن باج و مالیات‌لار آلیب و کروور کروور پول یییغیب، یوزلرجه کند و قصبه، مال داوار اووار اوچون توپلامیش دیر. بئلیکی واری و دولتی امپراطور ایله برابر ایمیش و بونلاری توپلایان وزیرین توطئه و خیانت نیت‌لری و حیل‌لری کشف اولموش دور.

بونلاردان باشقا، تورک شاه‌لاری قاجاریه زمانیندا، میرزا تقی (به‌اصطلاح امیرکبیر) آدلی وزیرین توطئه و خیانتی، حتی ناسخ‌التواریخی یازان «سپهر» و بؤیوک شاعر قانانی شیرازی طرفیندن کشف و ناصرالدین شاه‌ا یئتیریمیشدی لر و شاه ایکی دفعه اونو باغیشلامیش دیر.

بؤیوک شاعر قانانی شیرازی، اؤز شعرینده یازیرکی میرزا تقی (به‌اصطلاح امیرکبیر) حیل و تزویر ایله ایستیریمیش کی سلطانین سلطنت اوزوگون اوغورلا سین و اونون واسیطه‌سیله چک‌دیگی توطئه‌نی عملی ائله‌سین و میرزا تقی بؤیوک شاعر قانانی شیرازینی بو کشفی اوچون آعاج ایله دؤگمگ ایستیریمیش ولی شاهزاده علیقلی میرزا (اعتضاد السلطنه) قویمامیش ایمیش و قانانی شیرازی اؤز شعرلرینده میرزا تقی (به‌اصطلاح امیرکبیر) دیو سیرت و اهریمن‌خوی یازیب و اشاره ائله‌ییب کی گئچه‌ن ایل خیانت و حیل ائتدیگی اوچون گۆردوگو «گوشمالی» یعنی قولاغی بورولماق‌دان و تنبیه اولدوغوندان اوتانما‌ییب یئنه‌ده خیانت و حیل‌یه مشغول دور. هابئله صدر اعظم میرزا آقاخان نوری، اوچ ایل تمام ناصرالدین‌شاهی میرزانین دسیسه و شیاطین‌لیغیندان باشا سالیب و شاه بو اوچ ایله اونون خیانت و حیل‌لرین تحمل اندیب و اوزونون سویون تۆکمه‌میش دیر. بونلار ایله بئله، او یئنه‌ده قیزاریب اوتانما‌میش دیر و هله‌ده پوزغونچولوغونا مشغول ایمیش.

بوتون بو حیل و تزویرلری یازان‌لار و گۆسته‌ره‌ن‌لر، مورخ ناسخ‌التواریخ سپهر و صدر اعظم میرزا آقاخان نوری و شاعر قانانی شیرازی همان عجم‌لردیر.

قانانی شیرازی حتی یازدیغی شعرده، تاریخی بیر سند کیمی بو گونه قدر اونو بیزلره یئتیریب کی گره‌ک اونون دوزگون ایشینه و روحونا رحمت اوخوماق اوچون کی بونلاری بیر تورک یازسایدی بو گون کی عجم دییه‌ردی کی بونلاری بیزه دشمن یازیب دیر و ایندی بؤیوک شاعر قانانی شیرازی یازان شعر بو دور:

اشکبوسی را به یک تیر عذاب از پا فکند

راستی کیخسرو ما کار رستم کرد باز

راستگویی خیمه‌ی دولت به مویی بسته بود

ایزدش با رسته‌ی تقدیر محکم کرد باز

شاه پنداری سلیمان بود کز انگشت او

اهرمن خویی به حیلست قصد خاتم کرد باز
 صدر اعظم خلق را چون آصف بن برخیا
 آگه از کردار دیو و حالت جم کرد باز
 اسم شه را خواند و بر آن دیو بد گوهر دمید
 قصه کوتاه هر چه کرد آن اسم اعظم کرد باز
 آنکه در عجم پلنگی قصد چندین شیر کرد
 خسروش ضایع تر از کلب معلم کرد باز
 کید خصم نانگی را هر چه خسرو در سه سال
 خواست کردن فاش عفو شاه مدغم کرد باز
 چون نبودش گوشمال سال اول سودمند
 چرخش اسباب پریشانی فراهم کرد باز
 شاخ عمرش را که می‌بالید در بوستان ملک
 آخر از باد نهیب پادشه خم کرد باز

محمود افشار یزدی «گفتار ادبی» آدلی کیتابیندا، ناله ائله‌ییر کی ای کاش قآانی شیرازی، او گؤزهل طبعی ایله مداح‌لیق یئرینه فردوسی کیمین یالان و چرند یازایدی، سان‌کی فردوسی مداح دگیل ایدی، نامه‌سینی شاه آدینا یوخ، بلکه خلق آدینا و افتخار اوچون یازمیش ایدی.

محمود افشارین ناله‌سی بونا گؤره دگیل کی نییه قآانی شیرازی مداح‌لیق ائدییدیر؛ بلکه بونا گؤره‌دیر کی نییه تورک شاهی ناصرالدین‌شاه‌ها مداح‌لیق ائدییدیر؟ گره‌ک فارس شاهینا مداح‌لیق ائده‌یدی، یوخسا محمود افشار اگر مداح‌لیق ایله کؤکوندن مخالف اولسایدی، عمرونون سونرالاریندا سکسان یاشیندا اولان دکتر لطفعلی صورتگر ایله مخالف اولاردی کی بو گون‌کی ایگیرمینجی یوز ایلده ۲۵۰۰ ایل شاه‌لیق جشنینده، شاه و مین‌لرجه اؤزون و اؤزگه‌نین حضوروندا دیزه چؤکوب یازدیغی اوزون شعرینده مداح‌لیق و یالتاق‌لیق ائدیردی.

محمود افشار، قآانی شیرازینی مذمت ائدیید و حتی ناصرالدین‌شاهی‌دا قیناییر کی مداح‌لارا مئیدان وئریمیش، اما فارس شاهینا بو ایرادی توتومور، چون‌کی او، اؤزلری‌نین کی‌دیر.

و ایندی بو گناهکارلارین و خیانت و دسیسه‌چی‌لرین اؤلومو و فضل‌الله همدانی‌نین و میرزا تقی‌نین اؤز جزالارینا یئتیشدیک‌لری، بوگون تورک دشمن‌لری‌نین ال‌لرینده عثمان کؤینگی اولوب، و ایران تورک‌لرینی سیخماق و تحقیر اوچون هر نه چیرکین ایش‌لر و آجی‌آجی یامان‌لار وارسا یازیب بوراخیرلار و اؤزلرین ملک و بیزلری قان‌ایچن و خائن یازیرلار و یئری دوشنده و عذر اوچون دئییرلر کی او «تورک‌لر» سیز تورک‌لر دگیل‌سیز و یوزلرجه بئله اوتانماز بهانه‌لر گتیریرلر و اؤزلرین وورورلارلیگه.

دوینا بیلیرکی او «تورک» و بو تورک یوخ دور. بونلارین بو گون او «تورک لری» بهانه ائدیب فقط و فقط بو گون کی تورک اولادینا شکنجه و عذاب و ئرمک مرامیندا دیرلار. و بونلار اوتانمادان تورک امپراطور و وزیرلری طرفیندن یوزلر و مین لرحه تورک و اسلام بنالاری و قیمت لی هنر و صنعت اثرلرین، عجم وزیر و قوللوقچولارینا نسبت و ئیرلر و هر یئرده مسجدر، سوانبارلاری، خیریه ایشلر، مدرسه لر، کاروانسارلار، حمام لار، یول لار، چشمه لر و بیر چوخ لو گوزلردن ایتگین تاریخی بنالارین آدین گتیره نده و یا آراشدیراندا، تکجه عجم وزیرلریندن و شاعرلریندن آد گتیریلر و حتی یازیرلار کی بو وزیرلر و شاعرلر، تورک شاهلارینا نصیحت و اؤگوت و ئیریدی لر، تبارک الله! بیر کیمسه یوخ دور سوروشسون کی بو خیر آداملار نه اوچون نصیحت و ئیریدی لر، یوخسا پول و مقام اوچون و تقرب و یالتاقلیق اوچون دگلدیسه، بس نه اوچون ایمیش؟ و یئنه ده یوخسا میلی روح اوچون ایمشسه ده، بس نه دن بو نصیحت لری اوزلری اوچون و یا میلت لری اوچون ائتمیرمیش لر؟ و نه دن دیله نچی و یالواریجی کیمی ترحم و شفقت دیله ییب و میلی حرکت ائتمیرمیش لر؟ بونلار، بو ادعالار، بوگون یالنیز اوروپا دسیسه لری ایله میثدان تاپان و نفت گلیریه اؤزون ایتیره ن و آلاه لیک ادعاسی ائده نلرین شئونیستی عربده سی و قیشغیریغی دیر، یوخسا هئچ بیر انسان اوغلو انسان، بوگون میلی ستم و میلی حقارت اودلارین یئلندیرمز. بو قیزقین لار و بو هارلامیش لار سان کی آند ایچیبلر کی حتی گره ک ال آلتی و کیچیک یاشاسین لار، یوخسا ال لرینه قدرت و گوج دوشسه استقلال سیز و دیلی غیر قانونی اولان ائل لرین دیل لرین کسب و دوداق لارینا داغ باسارلار.

و اما، اسلام دان اؤنجه اوسطوره و افسانه اولان خرابه و ویرانه لرین آدلارین گتیرینده، هئچ بیر وزیردن، شاعردن، معماردان آد گتیرمز لر و بانی گوسته رمز لر. تکجه عجم شاهلاریندن، داریوش دان و کوروش دان آد گتیریلر، چون کی اونلار به اصطلاح فارس ایمیش لر و استدلال لاری بو دور کی شاه اولان یئرده وزیر، معمار، شاعیر کیم دیر و نه چی دیر؟

اسلام دان سونرا، تورک امپراطورلاری، وزیرلری، خطاط لاری، معمارلاری و عالیم لری یاپان و قوران گؤزه ل گؤزه ل اثرلر و بنالاردان تورک آد گتیرمز لر فقط چاره سیز اولاندا فلان تاریخدن و فلان عجم معماریندان آد گتیریلر. اونلاری بانی گوسته ره لر و حتی چوخ تاریخی بنالارین تورک زمانینا و تورک آدینا اولان کتیه لرین قوپاردیب اؤز آدلارینا یازارلار.

هندوستان دا، دؤرت یوز ایل تورک و مغول امپرواطورلاری اکبرشاه و شاه جهانین «تاج محل» یندن یازاندا و اونون عظیم و گؤزه ل بنا اولدوغوندان بحث ائده و یا آدین گتیره نده، حسادت و جیجیک دن قیزیب، شاه جهانین آدین آتیپ فقط اونون معمارلاریندان بیرین یازارلار. چون کی بو اصفهان لی معمار احتمالا عجم ایمیش. بونو حتی اونودارلار کی اصفهان نسلا و اصلا خالص عجم دگیل، چون کی اورانین ایلک آدی «یهودی»^۱ ایمیش.

۱. در مکتب استاد - سعید نفیسی

اسلامدان بویانا بوتون تاریخده، عجمین بیر امپراطور اولمادیغی حالدا بو گون بونلار نه وارسا اؤزلرینه چیخارلار و هر نه پیس و چیرکین وارسا بیزیم و هر نه یاخشی و گؤزهل بونلارین دیر، چون کی بوگون قدرت و ایش اوسته کی مطلق اولان حاکم بونلارین نژادیندا دیر و بونلارین هویتین قورویور.

بونلار ایله بئله، بو حیل و دسیسه لر، یالنیز ایران بازاریندا، بو گون کی بازاردا اورتایا و بساطا قویولا بیلر، یوخسا دنیا بیلیرکی بوتون بو یالانلار و حوققلار ترسینه و عکسینه دیر و هله گرک دریندن گؤرمک و بیلیمک کی آیا اصلینده و کؤکونده نطفه (ژن) باخیمیندا بو گون سالم و ال دگمه میش عجم واردیر یا یوخ؟

تاریخ لر ائن - بویوندا، ال لردن ال لر گئچن و یوزلرجه امپراطور و باشقا ائل لر طرفیندن ائوله نیب و ازدواج اولونان و عموئا و مطلق آشاغی دا و ال لر آلتیندا یاشایان عجم لردن نه قالا بیلر؟ بورادا، اوچ یوز ایل سلطنت ائدهن یونان لی اسکندر توتوب و اسلامدان سونرا معنوی نفوذ صاحبی عرب امپراطوری و بؤیوک تورک غزنوی، خازم، سلجوق و سونرا دونیالیق اولان چنگیزخان، قازانخان، امیر تیمور، ائلخانلار، آق قویونلولار، قره قویونلولار، صفوی لر، قاجاریه و یوزلرجه تورک و مغول امپراطورلاری و شاهلارینا کیمی آرایغدا ال لردن ال لر گئچن عجم دن «نژاد» آدینا نه قالا بیلر؟

تورک و مغول امپراطور و شاهلارینین توپراقلاری و میلتلری بو گونون اؤلچوسو و مقیاسی ایله اله گلمز، چون کی پئکندن (خانبالیق) دان توتوب، موسقووا یا کیمی اوزانان مغول و تورک امپراطورلاری و میلتلرین عظمتی و بؤیوکلوگو، اوگونون حرکت و یئریشی ایله حساب اولونسا، بو گون بوتون دنیا هله او بؤیوک و عظمتده اول بیلمز، چون کی خانبالیق دان موسقووا یا کیمی اوگونلر آیلارجا و شاید ایل لرجه یول ایدی و هله کیمسه بو یولو عموئا و همیشه ساغلام گئده بیلمزدی. و یوللاردا یوزلرجه مرضه و قورخولارا اولاشاردی، لکن بوگون آیلار و ایل لر یولو، گونلر و ساعتلر یولو اولوب دور و یوزلرجه ایران اؤلچوسونده مملکتلر و اؤلکه لر تورک امپراطورلارینین اوفاجیق و کیچیک بیر قسمتی اول بیلر دیر.

بو دور کی ایندی گرک سوروشماق کی بو اوزون زمانلاردا و اوج سوز - بوجاق سیز اؤلکه لرده جور به جور میلتلر و ائل لر آراسیندا، گؤزدن ایتیمیش و حسابا گلمز عجم، دوغروسو کیم دیر؟ یوخسا اؤز قویروغوموز دور کی اؤزگه بیر قوراشدیرما دیلده دانیشدیغی اوچون اؤزون بیر ملت گؤسته ریر؟

نه اولور سادا اولسون، آنجاق دوغروسو بو دور کی بورادا «عجم» آدیندا نطفه (ژن) باخیمیندا نژاد اول بیلمز، فقط عجم آدیندا بیر دیل واردیر کی اونودا دریندن و دقت ایله باخیلسا، تورک امپراطورلاری (مخصوصاً سلطان سنجر سلجوقی) اونون - بونون لغت لریندن و سؤزلریندن ییغیب و

قوراشدیریب و یازی کیتابی و ارتباطی دیلی حالینا گتیریب لر و ایندی اوروپالی لار تورک - اسلام امپراطوریندان، اوروپایی و بالقانی (بالکان) فتح ائتدیک لرینه گۆره آجی انتقام اوچون عجم لره کوروش قبری و جمشید تختی تاپماغا و دوزه لتمگه و هابئله هویت یازماغا باشلایب لار.

و ایندی بورادا و بو خصوص دا چوخ آز و قیسساجا یازیلدیغی اوچون لازم دیر کی گله جکده شرفلی تورک یازیچی لار و آراشدیران لار بؤیوک کیتاب یازسین لار.

و اما، روس لار اون سکگیزینجی ایله کیمی هله اؤیله بیر ادبیات و شعر ییه سی دگیل تکجه فرانساین بؤیوک انقلابیندان سونرا اوندان الهام آلاق ادبیات باشلامیش لار و چوخوسودا تقلید و تکرار اولوب و او جوهره کی عجم لر عموماً عرب لردن و سونرالار اوروپالی لاردان تقلید و اقتباس ائدیبلر و ایندی بورادا هامی دان آرتیق گۆزه چارپان و حسرت تۆره دن بو دور کی اؤزگه لردن تقلید و اقتباس ائده ن به اصطلاح بی میلت «عجم» ین، شعر و ادبیاتیندان اقتباس و تقلید اولاندا یوزلرجه دفعه الدن اله گئچن یازی لاردان تقلید و تکرار اولاندا داها ادبدن و باجاریغدان نه قالار و نه کیفیت ییه سی اولاییلر؟

بونلاردان باشقا عیب و ایرادلار بو دور کی بیزلر، ایل لر، اون ایل لر و حتی یوز ایل لر بویو هر جوهره بوغونتو و هر جوهره ظلم و اعتناسیزلیغین اوزهرینده دینمز - سؤیله مز ساکت دوراریق. هر جوهره توهینه، شاللاغا و قاپازا دۆزه ریک. بیرکیمسه دن سس - سمیر چیخماز و یا ادبیات خصوصوندا هامیمیز هورت هورت باخاریق، اؤز دیلیمزده بیر سؤز، بیر کیتاب یازما ریق، آنجاق ائله کی بیر ییر قیام ائله دی و یا بیر کیتاب یازدی، باجالاردان چیخاریق و یازی ماشین لاری تئز تئز دوشر ایشه، و او قدر چکمز کی مثلاً حیدربابادان تقلید و تکرار اولان کیتاب لارین سای سی دان چیخار و سونرا گئت گنده اونا بارماق دا اولونار. آنجاق بیر کیمسه بو سؤالی بو آقالاردان ائتمز کی بو کیتاب، یازیلما میش و چاپ اولما میش اؤنجه و ابتکار و هنر گؤسته ریلمه میش دن اول، سیز هنر مند آقالار هادار ایدیز؟ و نه ائدیردیز؟

بو دور کی تقلید و تکرار بیزلری باجاریق و هنر سیرالاریندان قیراغا توللانیب و سوفرا آچان یوخ بلکه قاب دیبی یالایان و سوفرا آرتیق لارین بیغان بئجه ردیب دیر. بونلاردان سوای، بیزده چالیشماق و سونرا دوزگون یول گؤسته ریمک میللی اورهک یاندیرماق، هابئله قارداش لیق یئرینه، بیر بیرینه دیل یاراسی وورماق، بارماق ائله مک و غرض ایله عیب چیخارتماق و بئله باشلانان بنانی و تملی آباد ائتمک یئرینه، ایده ئولوژی و مذهب سلیقه تعصبی ایله خرابه قویماق خصلتی واردیر. بونا گۆره دئمک اولار و گره کده دئمک کی بیزلرده تشویق و یول گؤسته ریمک یئرینه تحقیر و توبیخ ائتمک استعدادی واردیر.

حیدربابا و باشقا بیر کیتاب یازیلما میش دان اول، بیر کیمسه نین قافاسیندان گئچمز کی اودا بیر حسن بابا و یا حسین بابا یازمیش اولسون، آنجاق حیدر بابا چیخاندان سونرا و یول لار صاف و هوا

آچیلاندان سونرا، اونلار و یوزلرجه هوس آتین چاپدیرماق ایسته‌ین و تحریک اولان تقلیدچی و تکرارچی «هنرمند» لر عشقه گلر. سینه‌سین آریدار، قلم اله آلا، حیدر بابانی و یا باشقا بیر اثری قویار قاباغینا و باشلار. اوندان دانا دانا اوغورلاماغا، آنجاق کیشی اوغلو زحمت چکر، یئرلری، آدلاری و قافیه‌لری دگیشیر و یا همت گؤسته‌ره‌ر حیدر بابایا فلسفه درسی و گئیش‌لیک وئرمی (دانش قارداشیم، دانش، دانش قوچ کور اوغلوندان و فلان قهرمانیندان دانش) آنجاق بو کیمی‌لر اؤزو - اؤزوندن سوروشماز کی بس نیه دانش میرسان؟

بس سن نیه لال اولوبسان؟ امر و نهی باشقا، چالیشماق و باجاریق ایسته‌ین کیشی و آیری‌سین ایره‌لی ایتله‌ین بیر هوسکار، نه اوچون اؤزو ایره‌لی یوگورمور؟ و نه‌دن باشقاسین قالخان توتور؟ و اما، اقتباس و الهام، دوغرو دور کی انسان‌لار بیر بیرلریندن اؤگره‌نیبلر و الهام آلیبلار، آنجاق بونلار ایله بئله - بو الهام آلماق گره‌ک‌دیر کی ایره‌لی جهت‌ده اولسون، ایره‌لی سورسون، یعنی تیپیک وورماسین، بیر حال‌دا قالماسین بلکه هر بیر هنرمند اونا تازالیق و اوستون‌لوک وئرسین. دئمک کی چیگی پیشمیش و یاریم‌چیلیغی بوتوو ائتسین بو، البته یالینز ادبیات و شعر اوچون یوخ، بلکه قانون، ایدئولوژی، یول، مرام اوچونده بئله‌دیر. و بو عادت گره‌ک اورتادان قالدیریل‌سین کی همیشه اؤزگه‌لرین قانون‌لارین، مرام‌لارین، یول‌لارین، ایدئولوژی‌لارین تقلید و تکرار ائله‌میشیک و هئچ اینانمامیشیق کی بیزلرده بونلار کیمی نولورسا بیرجه کره‌ن، اؤزوموز اوچون یئنی بیرقانون، یئنی بیر یول و ایدئولوژی قازانا بیله‌ک.

بوگون بونو بیلمه‌لی‌ییک کی هر بیر قانونو، مرامی، سبکی، یولو و بالأخره بیرمیلت و او کیمسه اولمایاق و نولورسا بیرجه کره‌ن‌ده بیزلر بو خصوص‌دا سوفرا آچاق و بیر ابتکار گؤسته‌ره‌ک؟ بو شیوه‌یه و بو یولا یئتیشمک اوچون، هر شئی‌دن اول، اؤز - اؤزوموزه و ملتیمیزه اویغون و بوگون کی دونانین سون یئریش‌لرینه اویغون، آنجاق یواش یواش ابتکار و باجاریق گؤسته‌رمه‌لی‌ییک و دوغروسو و سون‌سؤز بو کی تایا اولونجا دوغما آنا اولمالی و باتلاق اولونجا ده‌نیز اولمالی‌یق.

شاعیر کیم دیر؟

هر شئی دن اۇنجه، شاعیر اۇز دوغولدوغو و اۇز یاشادیغی یئرین تۇره نیشی دیر و هی بئله اۇز دوغما یوردونون اوغلو و یا قیزی دیر.

هر یئرین و ائلین شاعیری هر کیم اولور سادا اولسون آنجاق گرەک بیلیم کی اونون باخیشی و دوشونجه سی باشقا کیمسه لردن و معمولی آدام لاردان اوستون دور، چون کی باشقا و معمولی کیمسه لر، هر حادثه و اۇز وئریشلر اۇنونه متأر اولور سادا آنجاق اۇزلریندن ائله بیر دگرلی ایش و عکس العمل گۇسته رمز لر. هله گۇسته رسه لرده، ائله مؤثر اولماز. حال بو کی شاعیر، هر بیر یاخشی - پیسین اوزه رینده اۇزوندن شۇکه سالار و عکس العمل گۇسته ره ر. بئلیکی او دوری بیر گوز گویکیمی هر تأثیر وو حادثه نی اۇزونده دیری ائدیر و جانلادیرار. مثلاً آغی - آق، قره نی قره، سئوگینی - سئوگی، آجیغی - آجیغ گۇسته ره ر، معمولی کیمسه لری گۇگلرده مین لرجه اولدوزلارا و یوزلرجه چایلارا اوخشاتسان، شاعیری و هنرمندی پارلاق گونشه و دالغالی دهنیزلره اوخشاتماق گرەک دیر کی آیدین دوشونجه سیله اوره گه سی نین شعرلری ایله بوتون دویغولارا و دوشونجه لره ایشیق یایار و حرکت وئیر.

شاعیر گوزگو اولدوغو حالدا، وظیفه سی تکجه حادثه لری همان شکلیده قوری قوری و یا اۇلو گۇسته رمک دگیل، بلکه او حادثه لری آلاماق و آراشدیرماق و ذاتین یارماق و هابئله اونلارین اوزه رینده نه ائتمک یولون گۇسته رمک ده دیر. طبیعت ده و جامع ه لرده هر شئی دایماً حرکت ده، دگیشمک ده و ایره لی سورمک ده اولدوغو کیمی و هابئله آتا اۇز یئرین اۇز اوغلونا وئردیگی کیمی اسگی و کؤهنه شعرده اۇز یئرین یئنی شعره و یئنی مضمونا و بالآخره هنرلره وئرمه لی دیر. بونا گؤره شاعیر گرەک اونوتماسین کی نه زماندا و نه یئرده یاشاماقدادیر. و بو دگیشمه لرده نه کیمی وظیفه لر ییه سی اولمالی دیر.

بیلدیگیمیز کیمی شعر بیر نوع علم و بیلیم اولدوغو اوچون، شاعیرده بیر عالم و بیلگین دیر و گرەک دئمک کی شاعر عالم اولماسا، شعرده علم اولما بیلیم چون کی شعر یارادان شاعیر دیر. هر حالدا یئنه ده باخالیم کی شاعیر کیم دیر و کیم اولمالی دیر.

لغت باخیمیندان شاعیر او کیمسه یه دئییرلر کی شعور صاحیبی دیر. حساس دیر و گوزگو کیمی دیر. وورغون دور و دولوب داشاردیر. او هر حادثه و اؤز وئریشلر اؤنونده متأثر اولور و گیزیلده ییر. حتی عاشق اولاندا، آیری لیق چنده، هابئله غمه باتاندا و سئویننده اؤزونده عکس العمل گؤسته ریر. گؤزهل گؤزهل کلمه لر، قافیه لر، وزن و معنالار ایله آغیر - آیر اوره ک دردلرین و یانغین یانغین گؤز یاشلارین، درین درین ایچ دوشونجه لرین، هابئله آرزولارین اؤز یاراتدیغی شعرلرین واسطه لری ایله جالان دیریر و شاعیر هر شئی و موضوعنی یئنیندن گؤسته ریر و یئنیندن تانیش ائدیر. او، اؤز شعر و تعریفه هر گون گؤز اؤنونده اولان آغاجلاری، یاشیل یاشیل یاپراقلاری، دوری دوری سولاری، بوتاقلار اوسته اؤتن ساری بولبوللری یئنی دن یارادیر و یئنی دن گؤسته ریر. شاعیر دوشونجه لری ایتیلدیر، عاطفه لری او یال دیر و پارلادیر. عشقی گؤزه للندیریر. دوستلوغو و محبتی دوغرولدور و بئله لیکله هر بیر شئی و موضوعا باشقا بیر حالت و آیری بیر کیفیّت باغیشلا ییر. بورادا لازم اولدوغو اوچون، باجاریغین و هنرین جور به جور روللارا و شکیل لرده اولدوغون آنلاماق اوچون بیر نئچه سؤز رسام و نقاش ایله شاعیر خصوصندا دانیشماق گره ک دیر.

رسالام و شاعیر

بیر رسام، الینده اولان جانسیز قلم و بیر آز تور و سو ایله بولانمیش (بویاغ) آدلی مایع ایله اؤز دوشونجه لرین، اؤز ذوقون بیر پارچانین و یا کاغذین اوستونده جالاندریر. او هر بیر شئی درین و گؤزل بیر شکلیده گؤز اؤنونده چکیر و یئنی یاراتدیغی (گؤز دونیاسیندا) هر شئی و هر بیر گؤرکم ساکت و دایانمیش اولدوغو حالدا دیری و جانلی گؤرونور. مثلاً: هر گون یئتدیگیمیز طالبی، قارپوز اؤزوم و هابئله هر گون گؤردوگوموز باغلار، آغاجلار، دره لر، اونون قلمینده و توزوندا باشقا بیر شکلیده و آیری بیر عالمده جانلانیر.

او گؤگ اوزونده پارلایان گونشه، آیا، بولوتلار، اولدوزلار، ایلدیریملار و یئر اوزونده اولان بولاغلار، چؤلر، کاروانلار و هابئله حیوانلار، انسانلار باشقا بیر روح وئیر و آیری بیر عالم یارادیر. البته یالنیز بونلار یوخ بلکه خلق و اجتماع و عاطفه لر خصوصوندا اینجه مکوضوعلار و گؤزدن و دوشونجه لردن قاجیب گیزلنن و جان گیز یلده دن جریانلاردا حزین حزین و درین درین باخماقدادیر.

هر گون گؤروب باخمادیغیمیز چیپلاق و قوجا بیر دیلینچی و یا سومسونن بیر ایتی و یا آغیر بیر یوک آلتیدنا یئر ییخیلان و دیزی پارچالانان بیر حیوانی، اونون قلمینده باشقا جوره گؤروروک، سانکی اوندان اول هئچ بئله گؤرمه میش دیک.

رسالامین جانسیز قلمینده و صامت بویاغیندا نه وار؟ بونلارین هامی سی ظاهرآ آرام و ساکت اولان بیر شئی لردیر. لاکن همان دایانمیش و دیل سیز اولان قلم و بویاغ، دینمز - سؤیمز انسان ایله دانیشماقدادیرلار.

ایچینده شوق ایله اوشاقلار اوخویان بیر مدرسه نی و اونونن قاپی سیندان نیسگیل ایله ایچه ری باخان بیر یازیق کندلی اوشاغینی دفعه لرله گؤردوگوموز حالدا رسام و نقاشین قلمینده یئنی دن و دریندن گؤروروک و اؤز - اؤزوموزدن آغیر سوروشان بیر حالدا دقیقه لر و ساعت لرجه اونلار گیریشمک و دویماق ایستیریک حال بوکی بونلار، هر گون، هر ساعت گؤردوگوموز، ایچینده اولدوغوموز و اونلار ایله یاشادیغیمیز شئی لر و ایشلردیر. آنجاق بور سامین، نقاشین قدرتی و

باجاری قیدر کی اونلاری (گۆز دونیاسیندا) بو جوړه دیری و جانلی مجسم اندیر و انسانی دوشونج و آنلاق اوچون درینلشدیریر و ایرهلی سورور.

رسام جانسبز بیر قلم، دایانمیش بیر توز و سو ایله جانلار، روحلار، حقیقتلر یارادیر و اؤز درین یاراتدیغیندا انسانی دوشونجه سالیق، سؤیندیریر و یا آلاذیر.

قلم و بویاق واسیطه و یا وسیله دیر. دوغروسو بو دور کی بو رامین و یا نقاشین دوشونجه سی و یا روحی و دنیا باخیشی دیر. هابئله دونیادان، جامعه دن آلاذیغی مایه و الهام دیر.

او هر بیر حاد ته و یا اؤز وئریشلر اؤنونده، اؤز تأیرین، اؤز دوشوندوگون بعضاذه غملی بیر حالدا بویاق و قلم ایله آنلاذیر. بونا گؤره، دئکگ اولار کی شاعیر، اؤز دوشونجه لرین، اؤز تأیرلرین کلمه لر و سؤزلر ایله یارادیر و رسامدا قلم و بویاق ایله آنلاذیر. آنجاق بونون کی قولاق و اونون کی گۆز دونیاسی آدلانا بیلر.

هر حالدا رسام، بیر منظره نی و بیر موضوعنی ترسیم و تجسم اندیر. و شاعر بیر روحی و احساسی موضوعنی گۆزه لندیریر، بئلیکی او، گۆزه صفا وئیریر و گۆز یولو ایله دوشونجه نی آرتیریر و بو روحا صفا و درینلیک وئیریر و قولاق و سس یولو ایله عاطفه نی و احساساتی اوپالیدیریر و داهای ایندی باخالیم کی شاعر، بونلاردان، یعنی مثلاً گلی، بلبل، آجیغی، سؤگینی تعریف ائله مکدن سوای نه ائتمه لی و نه اولمالی دیر. و هابئله اجتماعی و انسانی خصوص دادا نه جموره وظیفه لردن آسیلی دیر و میلی جهت لرده موقعیتی و دورومو نه دیر؟

بیلدیگیمیز کیمی شاعیر، او کیمسیه دیر کی شعور صاحبی و حساس دیر. او هر بیر تأثیرین آلتیندا اولدوغو حالدا و تأثیرلره بولاشدیغی حالدا، حتی تأثیرلرین اؤزونه ده تأثیر قویمالی دیرو بو فلسفی و عینی باخیمیندان تأثیر مشترک و ابل آدلی بیر حقیقت دیر، یوخسا شاعیر اوچون شعور و حساسلیق آدی یاراشماز. بوتون بونلار ایله بئله، اوزون تاریخ لر بویو، یوزلر و مین لرحه شاعیرین یاراتدیقلاری دیوانلار و ادبیات، نه دنسه بئله بیر تأثیرلرین قارشسی سیندا یالینز تأثیر آلیب و حل اولوبلار. بونو لاپ آیدین آچیقلاماق اوچون گره ک دئمک کی اونلار هر بیر مکان و زماندا، مکانین و زمانین رنگین دینمز سؤیله مز اؤزلرینه آلیبلار و مکانین و زمانین حاکملری هر نه بویوروب و هر نه ایسته ییب او اولوبلار و بو ارم سیزلی گین اؤنونده، فلسفه لری و اؤگوت لری یالینز بو اولوب کی گۆردون هامی کور سنده کور.

لاکن بیر حساس و دوزگون شاعیر اوچون بوندان آغیر و آجی فلسفه اولای بیلمز کی گۆزی اولای اولای اؤزون کورلوغا و ورسون و کور پیشیک لر کیمی سوفرالار باشیندا قابلار دیبی یالاسین. اؤزگه لرین شعر مدعی لری نین یوزلر و مین لرحه دیوان کیتابلارین اوخویاندا و دریندن آراشدیراندا و سونرا اونلارین شاعیر آدلی شخصیت لرین و هابئله یاراتدیقلارین الهینده قولایجا گۆرونور کی

یوزدهد دوقسان بو دیوانلار بو شعر و غزل کیتابلاری باش دان باشا چۆرهک و مقام و شهرت اوچون قوشولوب و باش دان باشا مدح و تعریف و هابئله تکراری و مبتذل و سون باشدا ایگره نمه لی دیرلر.

بو، هایکویچولری تانیماق، ائله بیر زحمت و چالیشماق ایسته میر، چون کی تاریخی و بو دیوانلاری بیر آزجا آراشدیراندا چوخ آسان بیر حالدا بؤیوک و دگرلی آدلانان شاعیرلرین ان بیرینجیسی و افتخار ساییلانی، فردوسی هامی دان آرتیق کیچیک و ماهی دان آرتیق مبتذل دیر.

اؤزگه لرین یازدیغی دیوان و یازی کیتابلارین، اؤز آدلارینا دؤندنو هابئله قیزیل یئرینه گوموشدن کوسن و سونرا کوسمه گیندن ایت کیمی پشیمان اولوب یئنه ده ممدوحین ایاقلارینا دوشنن شاعیرلری، شعر آداماق، دوزگون شاعیرلری اوچون ان بیرینجی توهین و آلچاق لیق دیر، چون کی نه اولور سادا اولسون آنجاق شاعیر او کیمسیه دئییرلر کی شعور صاحبی و حساس و درین دوشونه ن دیر. بس، بئله بیر به اصطلاح حماسه چی و میلی شاعیر آدلانانلار اصلینده یغرا پیشیکلری و قاب دییی یالایانلار دیر کی اؤزلرینه یئر آچماق اوچون و قافله دن گئری قالماق اوچون، بیرگون بو حاکمین باشقا گون او حاکمین قوللوغوندا باش اگمه کده و ایاق اؤپمه کده دیرلر. هله ایستیر بو حاکم ظالم و بیرتیجی اولسون، ایستیر سه ده عادل و یوموشاق گؤنول، فرق ائله مز.

بونا گؤره دیر کی شاعیرین مقامی، گرک آیدین و درین دوشونولسون و هر بیر بئش اوچ کیتاب جیزماقره ائده نه گرکمز کی شاعیر دئییل سین.

و اما، شاهیر یالیز گوزگو و یا آینه دگیل و تکجه عینی حادثه نی و اولایلاری گؤسته ره ن دگیل. یعنی شاعیر فقط اوکیمسه دگیل کی آینه کیمی مقابلده دوشن اتقاقی اؤزونده گؤسته رسین بلکه شاعیر، عکس آلیب عکس وئرمه لی دیر. یعنی تأیر آلیب، تأیر قویمالی دیر. و یا حق دوشونوب و اونو یاییمالی دیر و هابئله کولار ایچینه ایشیق و نور یاییمالی دیر و کورلوغا سون قویمالی دیر، گؤزی اولاولا اؤزون کورلوغا ووران شاعیر یا یالتاق دیر و یا شعور سوز، چون کی هر حالدا هئج بیر شعور صاحبی و حق شاعیری بئله نچیلیک اولای بیلیمز.

شاعیر، انساندا اولان شعوری و آنلاغی بئجه ردیر. اونو ایره لی اولاراق پارلادیر، قارانیق لاری بیجیر، ایشیق لاری یاییر و هر گون گؤرونن گولی - بولبولی، باغی - باغچانی، انسانی - حیوانی یئنی دن گؤسته ریر و یئنی دن تانیس ائدیر.

شاعیر یاخشینی - پیسی، حق - حق سیزلیگی اؤز شعر ایله آری دیر و سونرا اوخویانی اوچون یول آیریر، اونا یولچو اولور و یولو اوچون ایشیق بیر چراغ اولور و هابئله اونا بؤیوک و پارلاق بیر شخصیت و اردم وئیر.

شاعر شعور صاحبی اولدوغونا گؤره، انسانلار سیراسیندا دورور، حق یولوندا چالیشیر. اسیرلرین و مظلوملارین یانین ساخلاییر. اونلاردان دفاع ائدیر و بونو اؤزونه وظیفه و شرف بیلیر.

شاعیر، پول و شهرت اوچون شعر دئمیر، کیتابلار قارالامیر، او یالنیز انسانلیق وظیفه سینه و اؤز وجدانینا، میلی و اجتماعی عاطفه سینه دوزگون سس و ئرمک اوچون و اؤز گؤنلی ایله چالیشیر. آنجاق بونو گرهک بیلیمک کی بو ایشلر چوخ دا آسان یوخ بلکه هر دن اولور کی لاپدا چتین و لاپدا قوخولو اولاییلر، چون کی مظلوم دان دفاع ائدهن بیر کیمسه ایستهر- ایسته مز ظالم ایله و بیرتیجیلار ایله قارشیلانچاق دیر کی بو اؤزو چوخ کیشیلیک و انسانلیق ایستهر. هئچ بیر زمان و دؤوره یوخ دور کی شاعیر اوچون چتین لیکلر و سیخیتی لار و بوغونتولار اولماسین. هابئله قارانیق لار و دومانلار اونو چولقاماسین و یا قارا بولوتلار اونا یالان و تهمت یاغیش لارین یاغدیرماسین. بونلاردان باشقا، شاعیر گرهک بیلیمک کی ظالم دن و دوشمندن سوای ساعدتی اوغروندا چالیشدیغی بیر خلقین و ملتین هر دن بیر اؤزلری بیلیمه دن آجی آجی سؤزلرین ائشیتسین، گولونجه قویولسون. آردیجا مین جوره سؤزلر دئیلسین و حتی بعضی لری آلداناراق اونو داشا باسین. آنجاق شاعیر کسگین بیر قیلینج کیمی اودلو ایلدیریم کیمی بو سیخیتی لاری و بو بوغونتولاری کسملی و بوغولانلاری و اسارت ده اولانلاری قورومالی هابئله بو تهمت لره و قارابولوتلار آلتیندان گونش کیمی پارلایب کسگین چیخمالی دیر.

یالنیز بو صورت ده دیر کی اونا دوزگون شاعیر و شعورلی انسان دئمک یاراشار و بونلاردان سوای گرهک بیلیمک کی هر بیر انسان اوچون کورلار قاتیشماق (به رنگ جماعت) آدی ایله کور اولماق، کورلار اوچون خدمت دگیل، یالنیز کورلاری گؤزلو ائتمک و اونلار ایشیق یئتمک ان بیرینجی انسانلیق گؤرکمی و نمونه سی دیر.

اؤزگه لرین باتمان باتمان کورلوق دیوان کیتابلاری نین اؤنوده، بیزیم ایگیت لیک و کیشی لیک اؤره دن بیر آز - چوخ کیتابلاریمیز باش دان باشا انسانلیق و عاطفه خصوصیاتیه دولور، بئله بیر یاراشان و عاطفه لی خصوصیات گرهک دیر کی داها هامی لاشسین و کور اولوب یول ایتیره ن لره چراغ اولسون.

شاعیر هر بیر انسانی سئوملی دیر. هر بیر یاخشی - پیسی آلفیشلامالی دیر کی یاخشییا اوستونلوق و پیسه دوزگونلوق و ئرمهم لی دیر. پیس آدلی اولان انسان ذاتا پیس دگیل. اهریمن دگیل، بلکه بو عئلت لردیر کی بیر انسانی پیس ائدیر و یا بیلیمه دن اونو پیس گؤسته ریر. بونا گؤره شاعیر گرهک بو عئلت لری آراشدیرسین. ایچین چیخارتسین، یوخسا معمولی و ظاهری هر بیر معمولی انسان دا گؤرور و نسبتا آنلا ییر. بونلاردان باشقا شاعیر یالنیز خانقاه و درویش ائولرینده شعر اوخویان و خلقی اؤلوم یوخوسونا اویدوران و یا وان یونا یالتاق لیک ائده ن دگیل، او بؤیوک بیر قهرمان دیر، قدرت لی حاکم دیر، قارانیق لاردا گونش دیر، ظلمی بیچه ن دیر. چون کی اؤز یئرینده و لازم اولاندا، اؤز شعر ایله وطن ساواش لاریندا و استقلال اوغروندا جانیندان و وروشان و میلتی نین ایستی اوره گی

کیمی اونلاری هیجانا گتیره ریک میلی بیر شرف ایله جقه دوغرو چاغیریر و یا گوجلو بیر حاکم دن آرتیق سؤزو و کلامی داش دان گنچیر. یالانلارا سون قویاراق دوغورلوق توره دیر.

بو کیم دیر؟ بو شاعیر دیر کی اینسانی، اجتماعی و حقوقی حرکت لری ایله بؤیوک بؤیوک دیپلومات لاردان و مین لرجه عاطل و باطل ایش باشیندا اولان لاردان آرتیق، خلقین یانیندا ده گهرلی و جانا سینهن دیر.

شاعرین نقشی اجتماع دا، حکومت ده، حقوق دا، ترقی ده، حتی تنزل ده بؤیوک و درین یئرلر توتور و حتی بیر میلتین نه جوره گنده جک یولون گؤسته رهن و یا یول آچانی اولور. بو دور کی شاعیر، باجاریق و هنردن باشقا، اؤزو بیر درین عالم، دوشونن بیلجی و سون باش دا میلی بیر شخصیت دیر.

شاعر و ناطق

ناطق كيم دىر؟ و شاعىر ايله نىسبىتى و باغلى اولدوغو نەدەدۇر؟

ناطق ھەر گون دانىشىلان و اىشلەنىلن سۆزلەر ايله، خەلق ايچىندە تانىنىش اولان كەلمەلەر ايله، اۋز باخىشىن و ھەدىن اۋز ائشىدن لىرىنە دوزگون و جانلى بىر ھالدا تانىتىدۇر.

ا، بو گۈندەلىك و دائىمى اولان سۆزلەر ايله، ائشىدن لىرىن ھەنىندە بۇيوك بىر تەھول و دۇنوك لوك يارادىر. ھابئەل ھەرگون آغىزدان آغىزا گزىن و سۆيەلەنىلن سۆزلىرى، گۈزەل گۈزەل و آيدىن بىر قورولوش ايله يئنى دن تانىتىدۇر و يئنى دن ائشىتىدۇر. بئلىكى بوسۆزلىرى، سانكى ايندى يە كىمى ائشىتمەمىش دۇر.

گۈندەلىك اولان سۆزلەر، ھەمان گۈندەلىك اولان سۆزلردۇر. آنچاق بو ناطقىن و كىسكىن و ھەلم دانىشانىن ھەنرى و باجارىغى دۇر كى اونلار جان باغىشلايىر و رۇح وئرىر.

فرانسانىن بۇيوك انقلابىندا، انقلابا ايتىلىك و كىسكىنلىك وئرنەن و خەلقى يئنى يولا درىن ايناندىران «روبۇسپىيىر» آدىلى بىر ناطق ايدى.

بو بۇيوك كىشى، بۇيوك جامعە يولچوسو «روبۇسپىيىر» ھەمان گۈندەلىك سۆزلەر و كاغاذ اوستە يازىلان و آغىزلاردا گزىن سۆزلىرى، دوزگون و كىسكىن بىر قىلىنچ كىمى ھەق يولوندا اىشلىتىدى و انقلابا جان و رۇح وئردى.

ھەمان گۈندەلىك سۆزلردىن، روبۇسپىيىر ھەركەت و يئرىش تۈرەتدى، قۇرلار و اۋۇلار ياقىدۇر.

اوروپادا روبۇسپىيىر، شەرق دە خىيابانلى محمد كىمىلر و توكىەمىزدە ھەمەت و كەمال پاشا، ھەمان گۈندەلىك سۆزلەر ايله يوز ايل لىرچە تەپشەمەين بئىنلرى و كۆھنە قافالارى ھەركەتە و دۇنوك لوك گەكتىردىلر. بئلىكى بو تەپشەمەين بئىنلر و قافالار يوز ايل لىر بويوجا ھەچ بىر كولونگ و قازما ايلەدە آچىلمازدىلار. بىس گۇرونور كى شەرق، شەردىر. بوياق، بوياق دۇر، سۆز، سۆزدۇر، آنچاق بو شاعىر، بو رىسام و بو ناطق و سۆز اوستادى دۇر كى اونلار جان وئرىر و رۇح باغىشلايىر.

اللی مین لیک، یوز مین لیک بویوک بیر توپلانتیدا و میتینگده باجاریقلی و هنرلی بیر دانیشان اؤز دیری و جانلی دانشیغی ایله، درین درین سؤزلی ایله اللی مین و یوز مین توپلانتیلاری ترپه دیر. حرکت گتیریر و توپ کیمی سچرادیر.

ناطقین سؤزلینه قولاق آسانلار، یوزلرجه دفعه بو سؤزلی اورادا، بورادا و اوندان، بوندان ائشیدیلرسه ده، آنجاق بورادا، بوسؤزلره باشقا جوره قولاق آسماقدا و درینده آنلاماقدیر، چونکی بو سؤزلی، ناطق اؤلچور، منظم اندیر و بئجه ردیر و سونرا اونلارین واسیطه سیله دوشونجه لره قانات گیریر و هابئله ایتی و کسگین بیر نفوذ آلتینا آلاق هدفه دوغرو ایره لی سورور.

هر گون گوردوگوموز جامعہ نی و اوندا اولان اینسانلاری، قورولوشلاری، یاشایشلاری، رابطه لری، آشاغینی - یوخارینی، حاکمی، محکومی، یاخشینی - پیسی سچر ایشلی اولاراق یئنی دن گؤسته ریر ویئنی دن جانلاندیریر و اونون کلامیندا اولان نفوذ و بیان و سؤزونده اولان تأثیر، یوزلر و مین لرجه گولله دن، توپدان، استبدادی فرمان دان و آرتیق کسرلی و بیچرلی دیر.

بونلار ایله بئله، ناطق هر کیم اولورسادا اولسون، آنجاق اونون کلامی او زمان نفوذ و اثرلی دیر کی اؤزونده ده دانشدیغی سؤزلره و هدفه دریندن ایمانی و اعتقادی اولسون، بونلاردان باشقا، ناطقین اؤز دندیک لرینه بسله دیگی ایمان و اینانیش بو سؤزلی داها اثرلی و یئریشلی ائده ر. بئلیکی بورادا، گؤزل لیک ایله ایمان اولدوقجا بیرلهر و انسجام تاپار.

تورکجه بیر مثل واردیر کی دئییر: «قیلینج - قیلینج دگیل وورانی قیلینج دیر» بونا گؤره آیدین دیر کی قیلینج ووران هر نه قده رده قیلینج وورماغا باجاریقلی و بیلیچی اولسا، هابئله اونون قیلینجی ایتی و کسرلی اولسا، یئنه ده بو قیلینجی ایمان ایله وورمسا اونون قیلینجیندا نه کسر اولار و نه ده ایشیندن قازانچ توره ر.

بیرینجی دنیا ساواشیندان سونرا و بویوک عثمانلی امپراطوری اون دؤرد اوروپالی مسیحی و عیسوی دولت لری و جماعت لری طرفیندن بؤلونندن سونرا هابئله «کاپیتولاسیون» آدلی چیرکین و قانلی بیر قانون، بو باسغینا دوشموش میلته تحمیل اولاندان سونرا، قهرمان تورک میلّتی نین وطن یولوندا قیزیل قانین آوجونا آماقلا برابر بویوک میلّت قهرمانلاری، کمال پاشا و عصمت پاشانین اوزون و کسگین نطق و بیانلاری ایله، بو چیرکین قانون «کاپیتولاسیون» توپ کیمی پارتلادی و داغیلدی. ۱۹۲۳ ایلی، ۲۴ ژوئیه آیی «لوزان معاهده سی» آدلی کنفرانسدان، حتی دونیانین او باشیندا اولان ژاپون دولتیده، دشمن آدیله شرکت ائتمیش دی، بوتون بو چتین و اولونماز گؤرونن ایشلر و تحمیل اولان قانلی و چیرکین «کاپیتولاسیون» آدلی اسارت سندی، یئنه ده کسگین و حقلی بیانلار ایله بویوک تورک میلّتی نین بوینوندان قالدیردی.

بویوک امپراطورلوق دان باشقا، عثمانلی امپراطوری، آسیادا، آفریقادا (سنی و باشقا) مسلمانلارین خلافت مرکزی و بیرینجی تقلید مرجعی ایدی، آیدین دیر کی اسلام و مذهب عثمانلی

میلټ لرینده هر بیر قانون و مرام و ایدئولوژودان کؤکلو و درین ایدی، کاپیتولاسیون، انقلاب و استقلال ساواش لاریندان سونرا، مذهب و دین موضوعسو. مدرن و سوسیال تورکیه جمهوریتی اوچون بؤیوک بیر مانع و انگل ایدی و بو داها ۱۴ اوروپالی دولت و تورک و یونان ساواشی دگیل ایدی و بورادا سلاح و توپ ایشه گلمه ز ایدی و دوغرو دور کی بو اؤزوده میللی استقلال ساواشی نین سون قاتی و سون مرحله سی ایدی. آنجاق بونلار ایله بئله بورادا اولان موضوع، تورکیه میلټی نین اؤز ذهنینده و روحوندا اولان موضوع ایدی، بس بورادا منطق و بیان و گؤزهل دوشوندوروجو سؤز و هابئله ایمان لی و متفکر بیر ناطق، میدانا گیرمه لی و جهالت بولوت لارین قهرمان تورک میلټی نین دونیاسیندان داغیتمالی ایدی.

اوزونو کسگین نطق لار و بیان لاردان سونرا بؤیوک مصطفی کمال پاشا (آتا تورک) مذهب و دین موضوعسون حل ائتدی و اوزون ایل لر بویوجا مذهب و دین آدینا اولان اختلافلار و آلاهی آدینا تۆکولن قانلار سون وئردی:

«تورکیه جمهوریتی هئچ بیر مذهب و دیندن حمایت ائتمیر و هئچ بیر دینه و مذهبه ده آجی باخمیر. آنجاق بورادا تورکیه جمهوریتینده، آلاهی و دین آدینا قان تۆکن مسلمانا و مسیح و آلاهی آدینا قان آخیدان مسیحی یه و عیسوی یه داها یئر و میدان اولمایاجاق دیر».

و:

«یئننه ده تانرینی و دینی سئوهر هر آدادادا اولورسا، آنجاق بیر تیجی لیک ائتسه و قان تۆکسه، داها نه تانری سئوهر و نه دینی اولاییلر. بونلارین یئرینه تورکیه ده یالنیز و بیر قانون واردیر. اودا بو کی هر کیم هر دین ده و مذهبه ده اؤزو ایچون آزاد دیر. و دولت هئچ بیر دینی هئچ بیر دینه و هئچ بیر کیمسه نی هئچ بیر کیمسیه اوستون توتمایاجاق دیر».

آنجاق بو ایش لر و بو موضوع لار بئله ده آسان و یونگول دگیل ایدی، چون کی خلافت مرکزی اولان بؤیوک عثمان لی امپراطوروندا یوز ایل لرجه اولان مذهب و دین گوجو و کؤکلو مذهب و دین اختلاف لاری، دیشاری دان گلن، مسیحی لر و عیسوی لر و حتی بعضی مسلمانلار دسیسه لری و هابئله روح لاردا و قانون لاردا ابدی و سون سوز سانیلان بو ایش لری اورتادان قالدیرماق و اونلارین یئرینه میللی وجدان توره تمک ایچون درین و دوزگون منطق لر و آیدین بیانلار و یورولمادان دؤزوملر و هابئله چاشمادان سؤنمز ایمانلار لازم و گرەک ایدی و بونلارین باشیندا بؤیوک بیر اردم و داهی بیر نبوغ.

بیر گون قونیه شهرینده درویش لر و صوفی لر و یوزلرجه آداملاری و ایشله مه ییب یئین لر مرکزی اولان مولانا مقبره سینده میلچک لر کیمی قیمیلداشان، خرافات اوردوسو اوزه رینده بؤیوک داهی و کسگین ناطق بئله بویوردی:

«سایین اۆلكه داش لار و قارداش لاریم! بو گون کی مدرن و سوسیال تورکیه میزده، یعنی چالیشمان چاغیندا هر کیمسه اۆزونه گۆره اۆلكه و خلقینه گۆره وار گوجو ایله گرهک چالیشسین و گرهک ایشله سین و دیشله سین و بو گون کی مستقل تورکیه میزده داها جور به جور طریقت لره، شیخ لره، تنکیه لره و دینیچی مرکزی اولان مقبره لره یئر اولایلمز. هابئله اسلامی و بۆیوک تانری ائلچی سی حضرت رسولی و باشقا طریقت لری بهانه اندیب و ایشله مه ییب ییه ن لرین توکان لاری داها قاپالمالی دیر»

و یشنه ده:

«سایین آرخاداش لارا! دیری بیر میلّتین ایل لرحه اۆلوب توز اولموش اۆلورلدن نجات و شفا دیله نمه سی اولدوقجا چیرکین و دندیکجه اوتانمالی دیر. چون کی زمان زمان قیبرلرده چورویوب توز اولموش اۆلورلرین گوجو و قدرتی اولسایدی هر شئی دن اۆنجه اۆزلرینه نجات وئیردی لار.

طریقتچی لر و درویش لر آجدیقلاری تکیه توکان لاریندا، کیم لرین ال لرینین حاصل و قازانچین یشیب بویون لارین بوغونلادی لار؟ آیدین دیر کی درویش لرین و صوفی لرین حوققا بازلیغی ایله معجزه لره و خرافاتا مجذوب اولان الی قابارلی فعله لرین و کندلی لرین اعانه لری و نذیرلری ایله یوزلر و مین لرحه، شیخ لره و درویش لر و صوفیلر و هابئله سماع اویونچولاری و خلق انگل لری ایشلمه دن و چالیشمادان نه دن و کیمدن نجات و معجزه دیله ییرلر؟ بورادا مقبره لره و یوز ایل لرحه بوندان اۆنجه چورویوب توز اولان لاردان؟ بو گون کی سوسیال و دموکرات تورکیه میزده دیری نین اۆلودن نجات و معجزه تمناسینا و دیله گینه داها سون وئریلمه لی دیر. یوخسا، تورکیه نین قاپی لاری اونلارین گنتمه لی اوچون آچیق دیر و گرهک بو اۆلكه دن گنتمسین لر.

بو ایدی کی ایشله مه گه و چالیشماغا اۆگره نمه یه ن درویش لر و صوفیلر اوردولاری نین بیر چوخ لاری، قاپی لاری اونلار اوچون آچیق اولان ایران و سوریه و بیر باشقا اۆلكه لره چیچتگه (ملخ) لر کیمی جومدولار و بیر آزیدا تورکیه ده اۆز آنا یوردوندا چالیشماغا باشلادی لار. بۆیوک ناطق، اردملی کیشی مصطفی کمال، بو ایش لری ساواشمادان و قان تۆکمه دن وزور دئمه دن دوزگون و منطقی بیان لار ایله ثمره یتیردی.

ناطق بورادا همان سن و من بیلن و هابئله بللی اولان سۆزلر ایله بۆیوک بو ایشله ری گۆردو، آنجاق بورادا بو گونده لیک سۆزلره و بللی اولان لغت لره گوج و قدرت و گۆزه ل لیک وئرهن یالینز ناطقین هنری و باجاریغی ایدی، یوخسا اولاییلردی کی بو سۆزلر و لغات لر هنر سیز و باجاریق سیز بیر آغیزدان چیخان کیمی یوزلرحه جان لار بیچیپ و مین لرحه قان لار آختیسین، بونلاردان باشقا ناطقین بیان و سۆزونده گرهک درین و گرهک آیدین بیر برهان و جاناسینر اینانیش اولسون و بو ایمان و اعتقاد ایشیدن لره و دینله ینلره دریندن تأثیر قویسون. ایمان لارین محکم و برک ائتسین بونلار ایله

بئله بو او دئمک دگیل کی سۆز - سۆز، قیلینج - قیلینج دگیل؛ بلکه منظور بو دور کی بیان و شعر اوچون، سۆز چیگ بیر مواد حالیندا اولدوغو کیمی، هنر و باجاریقدا اونون گۆزه‌للیگی و تکاملی دیر. رسام، قلم و بویاق ایله، مدرسه قاپی سیندا حسرت ایله ایچه‌ری باخان بیر کندلی اوغلونون درس اوخوماق اوچون درین درین نیسگیلین و آرزوسون و دویدوغون جان‌لی هنری ایله مجسم ائدیر. و بونون او بیرسی یانی، یعنی ناطق، بو رولو و بو وظیفه‌نی سۆز و انتقاد و نطق ایله آنلا دیر و او همان مدرسه‌یه باخان کندلی اوغلونون، و مللیت اوغرونندان جانینندان گئچه‌ن بیر میلتین ایسته‌دیک‌لرین و حقیقین درین سۆزلر و کسگین دلیل‌لر و آیدین بیان‌لار و ایتی هیجان‌لار ایله ذریلیدر و جانلادیریر.

وسونرا شاعر، گۆزل قورولموش سۆزلردن، قافیه‌دن، وزنیدن باشقا اۆز زمانین شاعری اولدوغو کیمی، بو صحنه‌لری و جریان‌لاری حقوقی بیر موضوع کیمی قلمه گتیره‌رک شاعرانه بیر خصوصیات ایله مجسم ائدیر و دیری گۆسته‌ریر.

بو دوغرو دور کی هنر و باجاریق اصلینده هئچ بیر عقیده و اینانیش‌دان آسیلی دگیل و هئچ بیر عقیده دوغولاندا دوغومور و هئچ بیر اینانیش اۆلنده اۆلمور. آنجاق هنرمند بیر مرام‌دان و عقیده‌دن آسیلی اولمادیگی حال‌دا، یئنه‌ده حق و عدالت و انصافین یانین ساخلامالی و لازم اولان زمان اونون اوغروندا میدانا گیرمه‌لی دیر، یوخسا او گۆزل کی اوندان روح و حرکت اولماسین و یا او گول کی اوندان عطر و قوخلو اولماسین قوری قوری یاخماق‌دان و یئر دار ائتمک‌دن سوای نه‌یه گره‌ک‌دیر؟ بو دور کی شاعیر هر کیم و هر عقیده‌ده اولسادا آنجاق هر شئی‌دن اول اۆز یوردونا و اۆز خلقینا دایاق اولمالی دیر و دونیا دوغور دور کی شاعیر، انسان‌لیق عالمینده گۆزل و اوجا بیر مقام توتمالی دیر و دونیا خلق‌لرینی ده دوست و آرخابیلمه‌لی دیر. آنجاق بونلار ایله بئله تورکجه گۆزل بیر مثل واردیر کی «اوه لازم اولان چراغی مسجده آپارمازلار» و یا «اول ائوین ایچی دیر سونرا ائشیک، یعنی انسان اول اۆزون و اۆز میلتین قورومالی و سونرا اۆزگه‌لری تانیمالی و قورومالی دیر.

بیلدیگیمیز کیمی شاعیر عقل و منطق باخیمیندان شعورلی بیر انسان و درین و اینجه دوشونن بیر اردم‌دیر. و یاخشی - پیسی، چۆزه‌لی - چیرکینی، حق - ناحق آیرد ائده‌ن و اۆزو - اۆزگه‌نی آیدین تانیان‌دیر.

یئنه‌ده عقل و دوشونج حکمونه گۆره یاخشی - پیسی، اۆزو - اۆزگه‌نی تانیان بیر کیمسه، آیدین‌دیر کی اول اۆزوندن تانیمالی و کیم اولدوغون بیلمه‌لی دیر. چون‌کی خلقا معیار دوزگون اولماسا عیار اله گلمه‌ز. هابئله انسان هامی‌دان اول اۆزون آیدین تانیماسا، تانیری‌نی و دنیانی و طبیعتی و حتی انسان‌لاری‌دا درین و دوزگون تانیما بیلمه‌ز. بونا گۆره هر کیم و هامی‌دان آرتیق بیر شاعیر کیم اولدوغون و کیم اولاجاغین گره‌ک‌دیر کی بیلین.

آیق بیر شاعیرین شعر، هر زماندا و مکاندا دگیلیشمهده و زمانین و مکانین اثرلرین و خصوصیاتین عکس ائتمکده اولمالی دیر. دئمک شاعیر دورو بیر گوزگو اولدوغو اوچون هر بیر حادثه و اتفاقی آلمالی و ثمره‌لی دیر آنجاق بو آلیب و قایتارماق تکجه گوزگو وظیفه‌سینده اولماق دگیل و یالیز شؤکه سالماق و عینی بو قضیه‌نی گؤسته‌رمک دگیل بلکه معلول‌لاری آلاماق و علت‌لری گؤسته‌رمک و سونرا حق اونلارین اوغروندا چالیشمالی دیر.

شاعیرین شعر هر بیر زماندا و مکاندا، اؤز یئری‌نین و اؤلکه‌سی‌نین اورهک سؤزو و دوشونج اؤلچوسو و کلی خصوصیات‌ی دیر. اونون شعر سئوینج زمانیندا بولبولدن و گولدن، باغ‌دان باغچادان و سونرا غم گونوندن آه‌دان سیزیلتی‌دان و گؤز یاش‌لاریندان دیر.

او، اؤزون هر نه‌ده یان - یؤوره‌سینده اولان و دوشه‌ن حادثه‌لردن قیراق توتسادا یئنه اونلارین ایچینده بولاشماق‌دا و دیدرگینده، آنجاق اولان بیر انسان، اؤز یوردونا و دوغما ائلینه اوز وئره‌ن حادثه‌لردن هئچ بیر زمان گئری دورا بیلمز و سویوق باخاماز.

بو فلسفی باخیم‌دان شاعیر حادثه‌لری آلان و اونلاری آراشدیران و خلقینه تانی‌تدیران و اونلار ایله حرکت ائدن، یوا گؤسته‌ره‌ن و یول‌لاری اوچون چراغ اولان بیر انسان دیر. و شاعر اؤز خلقی‌نین سئوینجینده سئوینن و غمینده غم‌لی اولدوغونا گؤره، باخدیقجا و درین‌لشدیکجه میلی وظیفه‌سی دها شرف‌لی دیر.

انسان‌لیق عالمینده آلمان‌یادا، ژاپون‌یادا و هر یاندا، دوزگون و شریف اولان بیر شاعیر، دونیا شاعیری آدلانیرسادا آنجاق کؤکونده او همان آلمان و یا ژاپون شاعیری‌دیر و اونا انگلیس و یا عرب و هندی دئمه‌زلرو دئسه‌له‌ده نه دوغرو دور و نه طبیعی. بس گؤرونور کی هر بیر دوشونن شاعیر، هر شئی‌دن اول اؤزون تانی‌مالی دیر. و بونا گؤره اؤز دیلینی چتین بیرگون‌لرده و بوغوتتو بیر زماندا بوراخیب اؤزوگه شعر دیه‌ن و یازی یازان بیر کیمسه‌نین، ایشی بونا بنزه‌ر کی اؤز بالاسینی آج قویوب اؤزگه بوینو قوغونونون قارینین دویورسون و آلقاق‌لیق ایله قوللوق ائله‌سین. بو دور کی بئله بیر کیمسه یا دوشونمه‌ز و یا شهرت سئو و هابئله اؤزون اله سالان، یوخسا بس نه اوچون اؤز یوردون قویوب اؤزگه یوردونا و دیلینه چالیشیر؟ و اؤز دوغما دیلینی و اصیل دیلینی آتیر و سونرا اؤزگه و حاکم دیل‌ده یازیر؟! آیدین‌دیر کی بئله بیر کیمسه خدمتین و قوللوغون بناسین خیانت ایله قویور. دئمک کی مظلومی اونودور، ظالمی قوجاقلیر.

اسیر اولان بیر میلتین شاعیری، بونو بیلمه‌لی دیر کی آفریقا و آمریکا قره‌لرینه یانماق‌دان اول و یا بیافرانین ستمینه احساسات گؤسته‌رمک ایله برابر اؤز اسیر میلتی‌نین دری‌سی آق و گونو قارا خلقی‌نین یولوندا گؤز یاشی تؤکملی و دوغرو‌دان دوغرو یا جان‌دان چالیشمالی دیر.

دوغرو دورکی هر شاعیر و یازیچی و باشقا باجاریق و هنر صاحبی، اؤزون گؤره و ذوقونا گؤره بیر سبک و یول سئچیب و هره‌سی بیر جوره شعره، غزله، یولا و سلیقه باغلی دیر. مثلاً: بیر دینی

و اخلاقی و نوحه‌چی دیر و بیرری گؤزهل سئوهن و شراب عاشیقی دیر. و هابئله بیر پاراسی دا عیبلری و ظلم‌لری آراشدیریب تنقید ائدهن و بیر آیری لاریدا اونون - بونون قاپی سیندا گون گئچیردن و سومسون دیر. آنجاق بونلار ایله بئله بونلارین هامی سی بیر ایشده و بیرمسأله‌ده بیر منافع و بیر حیثیت و بیر عزت صاحبی دیرلر کی اودا میلی مسأله‌دیر.

میلی مسأله‌نین هئچ بیر سلیقه‌یه، عقیده‌یه، اینانیشا، گؤنوله، ذوقا ایشی یوخ دور و کیمین نه سئودیگی - نه سئومه‌دیگی، ساغ سئودیگی، سول سئودیگی و یا بو یول دا - او یول دا اولدوغو گؤزده دگیل و هرکیمین اؤزونه اویغون و ذوقونا باغلی اولان ایش و باجاریق اؤزونه باغلی اولان بیر موضوع دور. آنجاق هامی لیق بیر ایش و عمومی بیر مسأله داها بیر صنفین، بیر طبقه‌نین دگیل بلکه هامی‌نین دیر.

بورادا، ایشچی، کندچی، بیلچی، یازیچی، وارلی، وارسیز و باشقالاری و هامی وطن آدلی و میلت آدلی بیر گمی ده یئر توتور و بو میلی گمی‌نین باتماسی هامی‌نین باتماسی و بوغولماسی دیر. بونا باتیلان گمی‌نین آدم‌لارینا ده‌نیزده اولان ناقتالار (نهنگلر) هئچ بیر فرق قویمایاجاق دیر کی بو آقادر، بو یازیق دیر، و یا بو فلان دیر، بونا گؤره، میلی مسأله، عمومی مسأله‌دیر و هامی‌نین اونا باغلی اولدوغو دوغرو و طبیعی دیر.

دینی و اخلاقی شعر یازان شاعر، مصیبت و غم یازان شاعیر، قیرمیزی یاناق دان و بادامی گؤزدن قیزغین دانیشان شاعیر، هابئله الی قبارلی و ظلم آلتیندا بئلی بوکولن ایشچی دن دفاع ائدهن شاعر، هر نه سئوه‌رسه و هر نه بیلیرسه دوغرو و دوزگون بیر حال دا یازمالی و قوشمالی دیر. اصولا وارلیق و یاشاماق بونا گؤره دیر کی هر بیر انسان، بو گئنیش، دونیادا آچیق و گؤزهل یاشاسین و قورتولوشلار نعمت‌لریندن دویمجا ثمرلر گؤرسون. بونلاردان باشقا، انسان اولا بیر کیمسه گؤزهل‌لیکلر، باجاریقلار، خوش گونلر و بوللوقلار سئومه‌لی، هامی‌دان آرتیق انسان اوغلو انسان سئومه‌لی دیر.

انسان، بورادا هامی دور، ایستیر قره، ایستیر آغ، ایستیر عرب و ایسته‌رسه‌ده هندی آنجاق بوتون بونلارین اله گلمه‌سی و بوتون بونلارین یارانماسی‌نین ضامینی و دایاغی، یالینز قورتولوش و حریت دیر. بس قورتولوش سئوهن بیر انسان، هر شئی دن اول اؤزون اسارت دن، بوغونتودان قورلمالی دیر. و چون اؤزون قورورماق دوشونجه‌سینه دوشدو، گرک بیلسین کی هامی‌دان اول دوغما یوردون و دوغما ائلین و آنا دیلین قورتولوش فکرینه دوشمه‌لی دیر. چون کی اوسته یازیلدیگی کیمی سلیقه‌لر، ذوقلار، باخیشلار، اینانیشلار هر نه اولورسادا اولسونلار، آنجاق عمومی مسأله‌ده، میلی مسأله‌ده هامی بیر منافع و بیر یول آدمی دیر. بورادا هر کیمدن اول، شعورلو انسان اولانلار، یعنی شاعیرلر، درین سؤزلر و کسگین قلملر، اولمز شعرلر ایله جهاد ائتمه‌لی دیرلر. ایندی بو شاعیرین میلی و شرف‌لی وظیفه‌سی دیر کی میلت و وطن آدلی گمی‌نین نجاتی اوغروندا قول و ورسون و قانات

چالسین، شاعیر گۆزەل سۆز یازان، گۆزەل شعر قوشان و دوزگون اخلاق اؤگرەدن اولدوغو حالدا درین درین حق یولوندا چالیشماسی دا اولدوقجا گۆزەل و گرەک دیر.

شاعیر، یول آزانلاری، اگری گئدنلری، اوزون اونودانلاری، تایایا - آنا دییهنلری اؤزلرینه گتیرمەلی و اؤزلرینه تانیتمالی دیر و سونرا حقیقتین و حقین اوزون آغارتمالی دیر و شاعیر یئنه ده اؤز دوغما میلّتین اونون - بونون قولتوغوندا چیخارتمالی دیر. و اؤز اؤلکە سیندن، آنا یوردوندا ناقلالاری سوپوروب توللامالی دیر. دئمک اوغولو آناسینا ییتیرمەلی دیر و اوزون دوغما آنادان مهربان گۆستەرەن تایانی اوغولا تانیتمالی دیر. و اونا دئمەلی دیر کی هر انسان اؤز آناسین سئومەلی دیر. اؤز آناسین تانیتمالی دیر. ایستەر قرە، ایستەر آق، ایستەر چیرکین، ایستەر سەدە گۆزەل، آنجاق آنا اونون آناسی دیر.

شاعیر اؤز زمانی نین تقاضالارین و دیلکلرین آیدینجا دوشونمەلی و درینجە دویمالی دیر. ایستەر بیر میلّتین، ایتگین بیر ائلین اورتاسیندا، میلّی گۆز یاشلاری نین اؤنوندە، لالە یاناقدان، قلم قاشدان، پوستە دوداقدان دانیشاق و بیان اولماق شاعیری میلّی و اجتماعی دگردن سالار و اونو سایماز بیر انسان و یا دایاز بیر کیمسە گۆستەرەر و ایچی بوش بیر ناردان باشقا هئچ بیر شئیە بنزەر و اوخشار اولماز.

شعر شاعیر ایله اوخویانین آراسیندا رابط و ائلچی اولدوغو کیمی و شاعیرین احساساتین و عواطفین اوخویانا و ائشیدنە منتقل ائله دیگی کیمی، شاعیرە حقانیت ایله خلّقین آراسیندا دوزگون بیر ایمان و پوزولماز بیر صفت صاحبی اولمالی دیر.

شعرین مقامی، شاعیرین اوجالیغی، اونون رسالتی و ائلچی لیگی دیر. بس شاعیر یالنیز سۆز دوگونلەین، قافیە، وزن، هیجا قوشان و اؤزو اوچون خصوصی و درویشی بیر دونیا یارادان دگیل او بیر خلق معلمی، خلق نقاشی، خلق بایراقچی سی و هابئله خلق گمی چی سی دیر.

اونون شعری، فلسفە، حکمت و اؤزو بؤیوک بیر نظر صاحبی و میلّی بیر شخصیت دیر. بوناگۆرە بو میلّی شخصیت گرەک مستقل، گرەک سئومەلی و گرەک ایگیت و قهرمان بیر کیمسە اولسون و یا آچیقجاسی بوکی اجیر اولماسین و حق یولوندا جانیندا اسیرگە مە سین.

شاعیر، سوفرالار باشیندا، اونا - بونا کیچیلن، اؤزگەرلر آراسیندا هضم و حل اولان دگیل، بلکه او، اؤزو میلّی حرکت قوران، میلّی سوفرالار آچان و اوجا یاشایان و هابئله هامینی قارداشلیغا چاغیران بؤیوک بیر اینسان دیر.

حاصل بوکی بیر شاعیر و یا هر باجاریق ییە سی و هر عقیدە و مرام صاحیبی، اوّل گرەک اوزون، میلّتین، تاریخین و دیلین بیلیم و سونرا اؤزگەرلری و عقیدەلری بیلسین و تانیسین، چونکی بونلاری تانیمايان اؤزگەنی تانیما ییلمز.

و اما، دوغرو دور کی بو یول لاری گئتمک و بئله بیر استقلال گؤسته رمک و اؤزون دیری و اؤلمز تانیتماق اولدوقجا چتین و آغیر بیر ایش دیر. آنجاق، افتخار او کیمسه لرین دیر کی بو چتین و قورخولو یول لاری اوشونمه دن و کسگین بیر اراده ایله گئتسین لر.

لاکن تأسف ایله گره ک دئمک کی ایندی کی زمان دا، بو گون کی یاشاییشیمیز دا، چوخ دا دریندن یوخ، بلکه اوزدن گئچمه باخیلسا فوراً و تئز گؤره ریک کی یوزده دوقسان دوققوز، بو چتین یول دان قورخان لار و تیره مگه دوشنلر، یازیچی لار، هنرچی لر، شاعیرلر، دیپلومات لار، آل وئرچی لر و یوزلر و مین لرحه اؤزلرین باتیران لار دینمز - سؤیله مز، سس سیز - کوی سوز اؤزگه لرین سلطه و انقیادی آلتیندا یالفاق یالتاق سومسونمک ده و کسالت ایله گون گئچیرت مک ده دیرلر.

آمما، بیر گون اولسا، بو وضع و بو قورولوش دؤنسه و بو دفعه سوفرا بویاندا آچیلسا همان دونن کی و همان قولتوق لار آلتینا قیسیلان لار فوراً و گؤز یوموم زمان دا، تازا آچیلان سوفرا لارین باشینا کور میلچک لر کیمی قونوب داراشاجاق لار و بو دفعه مثل «کاسا آش دان داغ دیر» مصداق تاپاجاق دیر.

بو ایش، بو آلچاق لیق، تاریخ لر بویوجا تکرار اولاراق، چوخ لاری نین ایشی و توکانی دیر کی هر گون و هر زمان مصلحت اوچون اؤزلرین زمان بویاغینا بویاسین لار. فارس اولاندا، فارس لیق شجره سی، توورک اولاندا تورک لوک شجره سی دوزه لت سین لر، مین لرحه بئله بیر کیمسه لر، اؤزگه لرین اداسین چیخاردان یازیچی لار و شاعر و هنرچی لر هر اویونا قیرپ قویوب و هر آلچاق لیغا باش اگیب و شهرت و موقعیت آردیجا گزن لرین هئچ بیر سی بو خلقین اؤز شیوه سینده و اؤز خصوصیاتیندا یازمایب لار و بونلارین حتی میلیون دان بیریده مراغالی حسین کریمی اولایلمه ییب لر کی ادعاسی اولمادان و پاپیون نه شئی اولدوغون بیلیمک ایسته مدن، کندلرده، شهرلرده، یاخین لاردا - اوزاق لاریدا میلیون لار جا ایران و حتی عراق تورک لری نین اوره گینده بسله نمک ده و دیل لرینده ازبر اولماق دادیر.

بیر گون اولارسا، تانری کمک ائدرسه، بو کیشی نین میلت حقیقینده غیرت و همت شخصیتینی یازماغی اؤزومه بورج بیلیرم، چون کی بو کیشی، توتورلار، باسیرلار، کسیرلر دئمک یئرینه و عذر و بهانه عوضینه یورولمادان گئجه - گوندوز چتین چتین باتلاق لاری، تیکان لیق لاری، دره لری، داغ لاری، هابئله آلچاق لاری، اوجا لاری و حتی تهمت لری آشماقدا و میلی یولون دوزگون گئتمه کده دیر. بون سوز کی قافاسیندا طمع و یا ریاست اومماسی اولسون، چون کی منت سیز اولان چؤره گی، ساده اولان بوز باشی اونون اوچون ان بیرینجی خان لیق و شاه لیق دیر. دئمک شرف و خلق اوچون و میلیتی اوچون چالیشان بیر اینسان داها تجملی و بزه گی نیلر؟ و یا بؤیوک شاعیریمیز علی آقا واحد دئیشلی «یارین سئوه عاشیق داها جان و تنی نیلر؟».

تورک دیلی نه دن هنر دیر؟

دونیالیق اولان تورک دیلیمیزده او قدهر گؤزه‌ل‌لیک و اینجه‌لیک‌لر و درینلیک‌لر واردیر کی حتی اؤزگه‌لری ده حییرته و تعجبه سالار.

دیلیمیزده اولان محکم قورولوش‌لار، ترکیبلر، طبیعی حرکت‌لر و هابئله اؤزگه لغت‌لری یئمک و هضم ائتمک و اونلارا میلی و ائل پالتاری گئیدیرمک، سونرا زمان زمان، میلی هویت شکلینه سالماق مهارتی دولغون‌دور.

اؤنجه‌لرده دئدیک کی بیزیم گؤزه‌ل دیلیمیز، اودوقجا قول‌بوتاق‌لی و دئدیکجه درین و دولو بیر دیل دیر. بونو اینادیرماق اوچون هئچ بیر آند و آند ایچمه‌گه احتیاج و گره‌ک یوخ‌دور. چون کی گونش پارلایا پارلایا، اونون وارلیغین و ایشیغین گؤسته‌رمک و تانیتماق آرتیق بیر ایش دیر و هر بیر گؤزه‌لی و هر بیر دوشونن آدام اونو ان‌لار، آنجاق بونلار ایله بئله بعضی کیمسه‌لر واردیر کی درین باخیشلی اولمادیقلاری اوچون، هر دن بو تانیتماق و گؤسته‌رمک لازیم و گره‌ک‌دیر.

آمما، بو کی قدیمدن دئییلر: «تورکی هنر و باجاریق‌دیر» و فلان دیل شکر اولدوقجا دوز دور دئدیکجه دوغرو، لاکن اؤزگه‌لر بو «هنر» کلمه‌سین قوخولو و چتین بیر شکلیده گؤسته‌ریب و تحویل وئریبلر، بئلیکی بیزلر و باشقالاریدا بو دیلی چتین و اؤگره‌نیلمه‌یه‌ن بیر دیل دوشونموشوک کی فلان کیمسه‌لرین حقلری واردیر کی بو دیلی اؤگره‌نه بیلمه‌سینلر، چون کی بو دیل چتین دیر ... آخی؟ کئچمیش دن دئییلر کی لفظ، لفظ عرب‌دیر، تورکی هنر، فلان دیل شکر و بیزلر و اؤزگه‌لرده بونو یوز ایل لرجه تقلید و تکرار ائتمیشیک ولی بیر کره‌ده اولسون کیمسه اؤزوندن سوروشماییب کی آخی نه اوچون بونا «لفظ» و اونا «هنر» و او بیر سی‌نه‌ده خالا خاطیرین قالماسین اوچون «شکر» آدی وئریبلر.

و آمما دوغروسو بو دور کی عرب لفظی اؤزو بیر گؤزه‌ل، موسیقی‌لی، محکم، یاپیشان، جان‌لی و خوش سسلی دیل دیر. بئلیکی عربجه دانیشان، و قرآن اوخویان بیر عربین سسی بیزیم قولاغیمیزدا نظم و شعر کیمی گلر و حتی بو دیلی بیلمه‌دیگیمیز حالدا اونون محکم، یاپیشان و موسیقی کلامیندان خوش‌موز گلر و مفتون اولاریق. بونلادان باشقا، عرب دیلی هر جهت دن بوتوو، تکمیل و هابئله

«شکر؟!» کیمی دیل لررین دادینا دوران و اونلارین اوزونون سویون حفظ ائدهن بیر دیل دیر، یوخسا بونلار اؤز ایاقلاری ایله تاتی - پایی دا ائده بیلمزدی لر.

و آما، تورکی هنر دیر، بونا گۆره کی تکمیل دیر، طبیعی دیر، دولوب داشان دیر، اوجو بوجاغی سون سوز و قاعده و اصول باخیمیندان دوزگون دور. اؤیله کی بو دیل ده هر بیر سؤزو دانشیق هر یانا دؤنوب بورولدوغو حال دا اصل قورولوشون و کؤکون الدن وئرمز. بو دور کی اؤزگه کیمسه بو دیلی اصول و قاعده یولو ایله آز بیر زمان دا اؤگره نه بیلر.

بونلاردان سوا، گرهک گؤرمک کی «هنر و باجاریق» کلمه سین حقا نه کیمی ایشلر و دیل لره نسبت وئریبلر و وئرمک اولار؟ و دوغروسو هنر و باجاریق نه دیر؟ و نه دئمک دیر؟

قیسسا و آچیقجاسی بو کی هنر و باجاریق کلمه سی، اوست اوسته فنی، تکمیل، اوستون و اینجه صنعت و بئجرمیش بیر دیله و ایشلر وئریلیب و وئریله بیلر. هنر دئمک دن منظور، همان تکامل و ترقی و غنی اولماقدیر. بونا گۆره گؤزل اولان تورکو، دیلیمیز، بو شخصیت لی و اردملی عنوانا و آدا انصافا لایق و حقا یاراشان دیر.

بس گؤرونور کی گؤزل و دونیالیق اولان دیلیمیزده هنر و باجاریق آدی و نسبتی آسان و قولای وئریلمه ییب دیر. بلکه دوغرو دان دوغرو یا غنی، بوتوو، دولو و کؤکلو بیر دیل دیر. و ایندی گرهک گؤرمک کی بو گؤزل و اینجه اولان دیله نه اوچون دونیالیق دیلی دئییب و بونو دییه دییه نه دن اونو آیدین و درین تانیمریق؟ و بو دیلی و اونون دونیالیق اولدوغون تانیماق اوچون و اونا دریندن اینانماق اوچون هر شئی دن اول لازیم دیر کی آذربایجان آدلی قفسدن و یووادان باشیمیزی ائشیکه چیخاردیب ایرانین هر یاندا و هر نقطه ده اولان اصیل تورکلرین تانیق، هابئله اونلارین حتی بیزدن ده دوزگون دانشیقلاری دیلی و کامل لغت لری گؤز ائوینه آلاق و سونرا اولورسا و یئتیشیرسه گؤز لری میزی سیله ک، شرقدن - غربه، شمال دان - جنوبا قدهر بیر بیرینین یانیندا و قومشولوغوندا یاشایان، آنجاق بیر بیرلرین تانیمایان بؤیوک بؤیوک تورک میلتلرین درین درین تانیق، چون کی نجه اولورسادا اولسون بونلاری تانیماق اؤزوموزو تانیماقدادیر و اؤزوموزو تانیماق، دوغروسو بونلاری قارداش تانیماقدادیر.

بونلاردان باشقا، آچیقجاسی بو کی اصلینده بونلار، بیز و بیز اونلاریق، بونا گۆره بو بؤیوک وعظمت لی وارلیغی دریندن دوشونمک اوچون گرهک و لازیم دیر کی اول، بیزه آذربایجان بیچیمینده ملیت جیزیغی چکن لرین اسارت جیزیقلارین پوزاق، و کؤکوموزه وورولان پاسلاری سیلک و سونرا کئچمیش دن تجربه آلاق آیدین گله جکده، حق یولوندا چالیشماغا باشلا یاق، انشاء الله.

بورادا چوخ قیسسا اولراق، بیر نجه سؤزون یازیلیب آیدینلاماسی گرهک و لازیم دیر اودا بو کی بؤیوک تورک میلتلرین دنیادا نه قدهر اولدوقلاری و نه یئرلرده و نه منطقه لرده یاشادیقلاری دیر.

نطفہ و قومیت باخیمیندان، بو گون دونیادا ایکی میلیارڈ تورک، تاتار و مغول نژادی واردیر کی بو بؤیوک سای دونیانین تقریباً یاری سینا یاخین بیر ساییدیر. بو عظیم و بؤیوک ساییدا اولان تورک نژادلاری، دونیانین ان بیرینجی و چوخ سالی قوم و میلت لریندن بیریدیر کی اؤزونه مخصوص مشخصاتی واردیر کی تانیماسی چوخ آسان و قولایدیر.

دوینا اوزهرینده جور به جور یئرلرده، اؤلکه لرده یاشایان میلیون لارجا تورک نژادلاری نین جور به جور آدلاری واردیر کی هر یئرده اونلار تورک و مغول و یا تاتار دئمزلر. آنجاق بوتون بو نژادلارین هامی دان آرتیق تانیلمیش و اؤنملی اولان آدلاری تورک و مغول و تاتاردیر. یعنی بو اوچ بؤیوک و تانیلمیش آد، بوتون دنیا تورک لری نین آرمی و سنبللی اولاییلر.

و آما، دونیانین یاری سینا برابر اولان تورک، تاتار و مغول نژادی نین نه یئرلرده دایانیب یاشادیغی اؤلکه لر و آدلاری هله لیک بونلاردیر. چین تورکستانی، (سین کیانگ) ایچری و دیشاری مغولستان، تبت، افغانستان، ویتنام، تورکمنستان، قیرقیزستان، اؤزبکستان، قزاقستان، گونئی و قوزئی آذربایجان، ایران، تورکیه، قفقاز، عراق، سوریه و حتی عرب اؤلکه لری نین بیر چوخ لاریندا و یئنه ده چوخ لو ائل لر و قوم لار اوجمله دن ایسقومولار، قبادرین لار، و سونرا بالقان حدود دوندان توتوب بلغارستان، آلبانی، یونان، مجارستان، یوقوسلاویا و باشقا اؤلکه لر.

وسونرا اوزون ایل لر بویو بؤیوک تورک امپراطوری حاکمیتینده یاشاییب مغول و تاتار و تورک ایله قاتیشان مصر، مراکش، تونس، الجزایر، لبنان، اردون، فلسطین، عراق، لیبی، و بیر باشقا اؤلکه لر. بس گؤرونور کی آسیادان توتوب اوروپایا و آفریقادان توتوب آمریکایا کیمی، سیرم سیرم تورک، مغول، تاتار قومی و نژادی و یا اونلاردان اولان و توره ن لر دیر کی کؤک، کؤتوک لری بیر نطفه دن اولراق اوست اوسته بیر بیرلرینه اولدوقجا اویغون و دندیکجه یاخیندیرلار. مثلاً: بو نژادین روحو، عصبی، خویو، دؤزومو، داماری، سویو، دینمز - سؤیلمز بیر بیرلرینه آز - چوخ اوخشاماقدادیر. بونا گؤره دیر کی آذربایجان آدلی قفسدن باشین انشیکه چیخاردان جسور بیر تورک، ایلیک باخیشدا دونیانی ایشیق، گئیش و سونرا بوتون یان - یؤره سین دنیا تورک قارداش لاری ایله دولو گؤره ییلر. البته، دونیانین یاری سین تشکیل وئره ن ایکی میلیاردا یاخین بؤیوک تورک میلت لری نین بوتون خصوصیاتین یازماغا چالیشان و درین یازیچی لار و بؤیوک کیتابلار لازیم دیر. بورادا چوخ چوخ قیسساجا اولونان اشاره لر یالئیز بونون اوچون ایدی کی غثیرت لی تورک لر بونو بیلرک ایندین بئله بیر آغیر و شرف لی وظیفه لرین فیکرینه دوشوب، میلی بورج لارینی ادا ائتمک هدفی و آماجی اوغروندا اولسونلار و ایندی بورادا بو بؤیوک مسأله یه موموضوعا یئر اولمادیغی اوچون اصل مطلبه دؤنوب گؤرمه لی ییک کی تورک دیلی نین گؤزه چارپان خصوصیاتیندان نه لر گؤسته رمک اولار؟

بورادا بونو آچیقلاماق لازیم و گرهک دیر کی بو یازیلا و اشاره لر تکجه آراشدیرما و یالنیز تحقیقات اوچون ایدی کی بللنسین کی نه یئرلرده تورک نژاد و تورک «ژن» نیندن اولانلار وار ایمیش و واردیر.

دندیک کی گۆزل تورک دیلینده، نه یازیلا رسا و نه قوشولارسا، همان او اوخونار، یعنی بو دیل ده یازیلان شعر و سۆز اصول و قاعده اوزیله یازیلسا، داها لازم دگیل کی مثلاً شعرده اولان سکتیه نی و یا اوزون گلن بیر هجانی (سیلابی) و کلمه نی اوزاتماق و قیساساتماق ایله وزن اله گلن، چون کی تورک دیلینده اصول و قورولوش طبیعی و رئال اولدوغو اوچون نه یازیلا رسا همان او، اوخونار و چکیش برکیش لازم دگیل. بونا گۆره بو دیل بوتوو و تکمیل اولدوغو حالدا هئچ وقت جیزیق دان و قاعده دن قیراغا چیخماز و آغیز و دوداق بوزمگه احتیاجی یوخ دور.

و اما، «شکر؟» اولان دیل ده، دوزگون بیر قاعده و اصول اولمادیغی اوچون، سۆز ایله شعرین اوخوماغیندا فرق واردیر. بئلیکی بو دیل ده شعر یازان و شعر اوخویان بیرکیمسه گرهک دیر کی اوزون ایل لر بویو کمیک (سوموک) سیندیرسین و عادت ائله سین و بیر شعری دوزگون اوخوماق اوچون آغیز و بورون اگمک ده اوستاد و پیشمیش اولسون، یوخسا، بو چیندیریلی اتی (شکر دیلی) و دامارری چینمک هر دیشین ایشی دگیل.

آیدین دیر کی بو «شکر؟» دیل ده اصول و جیزیق یوخ، بلکه اونون یئرینه عادت و خوی حاکم دیر. بو انس و عادت اؤزو هئچ بیر زمان و دایمی اولمادیغینا گۆره پوزولماق دا و دگیشمه ده دیر. بونون اوچون دور کی هئچ ده اعتبارلی و دگرلی بیر دیل اولایلمز.

بو دیل ده، شعرین هیجالاری نین اوزون - قیسا اولدوغو ثابت دگیل و وزن اوچون ممکن دور کی قیسا بیر هیجانی چکیب اوزاتماق اجباری اولسون و یا سسی اولمایان بیر «ت» حرفی شدت ایله سسلن سین، مثلاً «دوست» کلمه سینده اولان «ت» حرفی که سس سیز بیر حرف دیر و هردن هیجایا گلمز، بعضی یئرده «تا - تو» شدت ایله اوزون و مصوت هیجا کیمی سس وئر.

بس بو حالدا، بو دیل ده قاعده و هیجا معین بیر دوروم دا دگیل، بلکه شعرین وزنینه تابع دیر. حال بو کی دوزگون اولان تورک دیلینده، سۆز و شعر بیر هیجا و بیر قاعده ده دیر. مثلاً:

گنتمه بو ناز ایله گۆزه لیم بیر دایان گۆروم

عشقینده من یانان کیمی بیر سنده یان گۆروم

بو بیت شعرده، هئچ بیر کلمه آرئیب و یا اسگیلمه ییب دیر. بلکه ثابت و منظم دیر. و او یان - بویانا آخماسی و اوزانیب قیساسالماسی اوچون داها انس و عادت ایسته مز و بونا گۆره هر بیر باشقا کیمسه لرده بو گۆزل دیلی اؤیره نیب و شعرین اوخویایلر.

دندیک کی بیزیم دیل ده جور به جور خصوصیت واردیر کی باشقا دیل لرده چتین اولایلر. هر شئی دن اول گرهک بیلیم کی بیزیم دیلیمیزده کلمه لر، امری (ریشه ی فعل) بویور اولدوغو حالدا،

ایشلہ نیلندہ و صرف اولاندا، اصالت و کؤکون الدن وئرمز و دگیشمز، یعنی کلمہ ہر شکل دہ یازیلما و ہر نہ شکیلہ دؤنسه استقلالین آتماز و قورولوشونا لطمہ دگمز. مثلاً: گل، گلدیم - یاز، یازدیم - وئر، وئردیم - سات، ساتدیم، قاچ، قاچدیم، لاکن عجم دیلیندہ، بوتونلو «فعل امر» کلمہ لر فوراً شکل لرین دگیشر. مثلاً بیا، آمدن - بنویس، نوشتم - بفروش، فروختم - بیانداز، انداختم و باشقالاری، عموماً آلت - اوست اولور و حرف لر قاعدہ لردن پیتلاشیر.

مثلاً بنویس تبدیل اولور «نوشتم»-ه، «س» حرفی، «ش» حرفینہ دؤنور و یا بیا، تبدیل اولور «آدم»-ه، کی «ب» و «ی» حرف لری یوخ اولورلار ہابئلہ بفروش «فروختم»-ه، کی «ش» حرفی «خ» حرفینہ تبدیل اولور و یوزلرجه بئلہ بیر پوزوق و قاعدہ سیز کلمہ لرہ استناد اولاییلر.

بیزیم گؤزل و دوزگون دیلیمیزدہ، فعلین ریشہ سی و استقلاللی، اؤز یئریندہ محکم و پوزولماز بیر حال دادیر و صرف اولاندا ہنچ بیر حرکت اونو پوزمور و دیدرگین ائتمیر، حال بو کی عجم دیلیندہ کلمہ لر فوراً پوزولور، مثلاً «س» حرفی، «ش» حرفینہ، «ز» حرفی «خ» حرفینہ و ہابئلہ بو حرف او حرفہ، مقدم، مؤخرہ و چوخ لاری حتی امری و خطاب کلمہ نین حرف لری، جواب کلمہ دہ اصلاً اورتادان گئدیر.

ہلہ بونلاردان باشقا، بو دیلین شدت ایلہ قوری و سینان اولدوغو، اونو اولدوقجا، موسیقی کلایندان یوخسول ائدیبدیر. بئلیکی آشاغیدا اولان تورکجه نین معادلی بو دیل دہ یوخ دور. بیزیم دیل دہ بیر کلمہ او دیل دہ نئچہ کلمہ یئر توتور و ایندی بیر نمونہ.

ایش: ایشلہ دیم، ایشلہ تدیم، ایشلہ تدریم، ایشلہ تدریمسہ.

ایندی اونلارین معادلینہ باخور.

کار: کار کردم، بہ کار انداختم، توسط دیگرى بہ کار انداختم، اگر توسط دیگرى بہ کار انداختہ باشم.

بونلار و یوزلرجه بونلارین معادلی بیر کلمہ دہ، شکر دیلیندہ عموماً یوخ دور، ہلہ بیر نئچہ سی اولورسادا، آنجاق اودا یاریمچیلیق و ناقص دیر. چون کی بو دیل کؤکوندن قورودور و فریستی و یا آچیلیب - یومولماسی یوخ دور و ایندی آشاغیدا اولان لاردا باخالیم کی اونلارین برابری و بو قورو دیل دہ ابداً یوخ دور.

قاز(بئری)؛ سؤک (دوواری و یا تیکیشی)؛ اوی (توپراغی)؛ یول (اوتو)؛ سوی (قابیغی)؛ سویون (پالتاری)؛ قوپارت(ریشہ نی و یا کؤکی)؛ دەر(پا راغی) و ایندی اونلارین برابری.

زمین را بکن، دیوار را بکن، خاک را بکن، علف را بکن، دوخته را بکن، پوست را بکن، دیوار را بکن، برگ را بکن، ریشه را بکن، خلاصہ بکن، بکن! و یا قوش اوچدو، من آتیلدیم، پیشیک دیرماشدی، من ہوبولدوم و یا اوخی آتدادیم، یئریمدن سچرادیم، یوخودان داشلاندم، بودورہ دیم و

ایندی: مرغ پرید، من پریدم، گربه پرید، چوب را پریدم، چوب را پریدم، از جا پریدم، از جا و خواب پریدم.

گورونور کی سویونماق، قازماق، سؤکمک، اویماق، دهرمک، یولماق، سویماق، قوپارتماق، یئرینه فقط «بکن» کلمه سی واردیر. هابئله اوچماق، داشلانماق، آتیلماق، سچراماق، دیرماشماق، آنداماق، هوبولماق، دیسگینمک یئرینه تکجه «پریدن» کلمه سی ایشله نیر کی اودا تک تک یازیلماق و ایسشلنسه دوزگون معنی وئمز. بونلاردان سوای یئنه باخالیم کی داها نهلر واردیر بو گؤزهل تورک دیلیمیزده.

اوره گیم سانجیلانندی - اوره گیم ووردی - اوره گیم بولانندی - اوره گیم پارچالانندی - اوره گیم آغریدی - اوره گیم چیرپیندی - اوره گیم قالخدی - اوره گیم پؤشلندی - اوره گیم دؤگونندی - اوره گیم قاووشدو - اوره گیم یانندی - اوره گیم گؤگنه دی - اوره گیم چاتلادی - اوره گیم اوزولدی - اوره گیم قیزدی - اوره گیم سیزیلادی - اوره گیم قاریشدی - اوره گیم آجیشدی - اوره گیم دولدی - اوره گیم ذوغولادی - اوره گیم سیخیلیدی - اوره گیم اویولدی - اوره گیم داشدی - اوره گیم قیریلدی - اوره گیم غوغولدی - اوره گیم گئچدی.

بوتون بونلارین اؤنونده، عجم دیلینده فقط بونلار وادیر کی:

دلم درد کرد، دلم بهمخورد، دلم سوخت، دلمپیچید، دلم پاره شد.

هله لیک اوره ک آغری لارینا گؤره تورکجه ده ۲۶ و عجمجه ده ۵ و یا ۶ آد واردیر و یئنه ده

آشاغیدا اولاندلار باخالیم:

داغیلدی، جالانندی، سپهلندی، سیچرادی، تۆکولدی، داشلانندی، دیغیرلانندی، سرهلندی، دامدی، سوزدو، یاییلیدی، یاخیلیدی، آخدی، دامجیلانندی، داشدی.

و ایندی بو ۱۵ جور لغتین اؤنونده، عجمجه ده ۵ و یا ۶ لغت واردیر. مثلاً پاشیده شد، ریخته

شد، پخش شد، روان شد.

گورونور کی بیزیم غنی و وارلی دیلیمزده هله لیک و ایندی کی حالدا، یاددا اولان لغتیریمیز، بوگون میلیون لارجا یولوندا خرج اولان حاکم دیلدن نه قدر آرتیق و نه قدر اوستون دور کی بو جوره مقایسه لر و توتوشمالار ساییساق بؤیوک بیر مطلب اولار بورادا، غنی تورک دیلینده اولان، گؤزهل گؤزهل و درین درین امتیازلار و خصوصیات واردیر کی یازیلماقی و بیلینمهی اولدوقجا دگرلی و دوشوندوکجه اوجالیق دیر. مثلاً گله گله، گئده گئده، گۆره گۆره، گوله گوله، گوده گوده، ییه ییه، دییه دییه، بیله بیله، سیله سیله، ایچه ایچه، بیچه بیچه، یاتا یاتا، ساتا ساتا، آتا آتا، قاچا قاچا، یازا یازا، دورا دورا، باخا باخا، آلا آلا، داما داما، چالا چالا، اولا اولا، آخا آخا، اوچا اوچا، دولا دولا، دؤنه دؤنه، سؤنه سؤنه، قوشا قوشا، یانا یانا.

بو ایکی ایکی یازیلان و دانیشیلان کلمه لر همیشه، حاضر زمانی و ایکی ایشی بیر فعل ده گؤسته رمک دیر. یعنی بئله دئمک اولارکی فلان آدم گنده گنده اوخووردو و یا گوله گوله گلیردی و بیله بیله دانیردی، قاچا قاچا گلیردی و یا گئدیردی. بس گورونور کی بو ایکی ایکی گلن سؤزلر هم حاضر زمانی و هم ایش و فعالیت حالین گؤسته ریر و بونو لاپ آچیقلاماق اوچون بئله دئمک اولار کی ایکی ایشی بیر زمان دا گوروردو. هم گلیردی و هم گولوردو، هم بیلیردی و هم دانیردی، یئنه ده باخالیم:

گل هاگل، گئت هاگئت، ایچ هایچ، وورهاوور، قاچا قاچ، آل هاآل، یات هایات، وئرهاوئر، یئ هایئ، قیرهاقیر، دول هادول، اوپ هاووپ، آت هاآت، باخ هاباخ، گول هاگول، یازهایاز، شارهاشار، تۆک ها تۆک، چال هاچال و بیر چوخ لاری .

بورادا گل هاگل و گئت هاگئت کلمه لری نین بیر بیرین آردیجا گلمه سی و بیر بیرنه باغلی اولدوغو بیر موضوعون و بیر جریانین تئز تئز و قیریلماز بیر حال دا اولدوغون گؤسته رمک دیر. مثلاً: فلان یئرده وورهاوور ایدی، فلان ائوده یئ هایئ ایدی، اوپ هاووپ ایدی و یا قیرهاقیر ایدی و ها بئله وورهاوور ایدی. یعنی کیم کیمه دگیل ایدی و یا مثلاً قاچا قاچ ایدی، یعنی هامی قاچیردی. بس گورونور کی گل هاگل، بیر چوخ لوق و شدت لی و شولوق ایشی و جریانی گؤسته رمک ده دیر کی بو ایکی ایکی و دال با دال گلن سؤزلر بؤیوک و اوزون بیر تعریفی و موضوعو آیدینلاشدیریر و توصیف ائدیر. یئنه ده:

قوشا قوشا، دولو دولو، دالغا دالغا، دامجی دامجی، بولوت بولوت، اوجا اوجا، آجی آجی، جانلی جانلی، قورو قورو، سورو سورو، سولو سولو، سیرم سیرم، بول بول، نارین نارین، یول یول، دانا دانا، بیرم بیرم، یئکه یئکه، آغیر آغیر.

بورادا ایکی سؤزون ایکی دفعه دؤنمه سی و تکرار اولماسی، بیرلیک بوللوغو و خالص گؤسته رمک اوچون دور. مثلاً قوشا قوشا دولانیردی لار، سورو سورو قویون لاری واردیر. آجی آجی ایچیردی لر، ها بئله سولو سولو باغلار، ایری ایری میوه لر و یا سالخیم سالخیم اوزوم لر و یئنه ده باخالیم: یان یانا، قول قول، اوز اوزه، باش باشا، اوجا اوجا، من منه، دیز دیزه، دیش دیشه، دوداغ دوداغا، قان قانا، گؤز گؤزه

بورادا وحدت، یاپیشماق، دایاق و کمک و جور به جور مقابله شکیل لرین گؤسته رمک دیر. مثلاً اونلار الاله وئریب او ایشی گوردولر، اونلار قول قول وئریب گئدیردی لر، دوداغ دوداغا قویوب اوپوشدولر، بونلار دیزدیزه دایانیب لار، و بونلاری یان یانا دوز، اونلاری اوجا دواگونله، سویوق دان دیش دیشه دگیردی، باش باشا قویما. و یئنه ده:

بوم بوش، گؤم گؤک، قوپ قورو، ساپ ساری، قپ قیرمیزی، یئپ یئکه، قپ قره، دوم دورو، بوم بوز، یام یاشیل، آق آباق،

بورادا ساری کلمه سیندن قاباق گلن «ساپ» کلمه سی ساریلیغا شدت و نهایت وئرمک اوچون دور. و تورکجه هر شئی یین شدتین و غلیظلیگین گؤسته ریمک اوچون هر بیر کلمه نین اؤزونون خفیف و یاریم معادلی واردیر کی بعضی یئرده اولده و بعضی یئرده آخیردا گلر. آنجاق هر ایکی حال دادا ایشی بیر دیر کی اودا شدت و اطمینان اوچون دور. مثلاً فلان اوتاق قوپقورو دور. فلان سو دوم دورو دور، بو بویاق قپقره دیر، او پایراق گؤم گؤگ دور و یا:

سس سمیر، اودون مودون، قره مره، آدام مادام، بولوت مولوت، آلابولا، قاتی پاتی، شولوق مولوق، اوجاموجا، قوجاموجا، یول یولاق، ال مل، شیندیرمیندیر، قودوق مودوق، اوشاق موشاق، صابون مابون. بورادا اوسته دندیگیمیز کیمی، کلمه لرین خفیف معادلی هر دن آخیردا گلر کی، بورادا یازیلان کلمه لرین خفیف معادلی آخیردا گلیب و ایندی آشاغیدا یازیلان کلمه لرین خفیف و یا خیرداسی اولده گله جک دیر.

در دمیر، چؤرچوب، زیر زیبیل، دار دامار، یار یاماق، سار سامان، قار قابیق، قور قودوق، سیر سیرتیق، قار قازان، بیر بیرتیق، سیر سیچان، خیریم خیردا و بیر چوخ لاری اوسته اولان کلمه لرین آشاغیداکی اولان کلمه لر ایله فرقلری بو دور کی اوسته کی لرین بوتوو و تکمیل کلمه سی «قاتی» اولده گلیب و آشاغیدا اولان کلمه لرین بوتوو و کامل کلمه سی آخیردا، بو اونون اوچون دور کی خفیف و ضمیمه کلمه لر، سؤزون و کلمه نین قورولوشونا و آهنگینه تابع دیر. بونلاردان باشقا، بوتوو کلمه ایله خفیف و یاریمچیلیق کلمه لرین بیرلیکده گلمه سی، کلتیاتی و جمعی و بؤیوک - کیچیک گؤسته ریمک اوچون دور و بونلارین ایشله نن یئرلری بونلاردیر. مثلاً:

دییه سن - سس سمیر گلمیر؟ بو در دمیری ییغیشدیر، بو خیریم خیردانی آرادان گؤتور، بو اوشاق موشاق نه چوخ سس سالیبلار؟ بو کی هامی سی دار داماردیر، آدام مادام یوخ ایدی، قارقابیغی وئر قویونلار یئسین لر، و ایش میشین اولسا منه دئ، کیتاب میتاب ایسته سن منده وار، چؤره ک مؤره ک یئمیشم، پول مول یوخ دور.

گؤرونور کی بو کلمه لرین وسیع و گنیش و کلی اولماسی اوچون اؤزوندن قوپان یاری سی ضمیمه حالینا دؤنوب، اونو بیردن «نچه» یه و «تک» لیکدن «چوخ» لوغا و هابئله «دار» لیکدن «گنیش» لیگه یئتیریر. بو آرتان و تکثیر اولان کلمه لر، اؤز اؤزوندن احتیاجین رفع ائده رک، زمان زمان و جور به جور ادبی، نظم، علمی موضوعلاردا، اؤزوندن انعطاف و یوموشاق لیک گؤسته ریمک ده دیر و گؤزهل تورک دیلینده اولان یارادیجی لیک و خلاقیت کیمی لغت لر، کلمه لر، سؤزلرده ده اؤنم دؤنم کلمه لر و قوپان یاری سی، تکجه بیر حالدا و عناد حالیندا ده گیل لر، بلکه موضوعلارین حالتینه و آهنگینه گؤره اؤزوندن دؤنوم و انعطاف گؤسته ریمک ده دیر لر.

یورادا مثل اوچون بیر داها یئنی دن و بیر یئرده یازیلما سی گره ک دیر:

سار سامان، دار دامار، گؤر گؤزهل، قار قابیغ، کیر کیتاب،

سامان مامان، دامار مامار، گۈزەل مۇزەل، قابوق مابوق، كىتاب مېتاب،
و يىئەدە آشاغى داكى لار:

صار صابون، چۇر چۇپ، چۇر چوپور، قار قاپى، قار قازان،
صابون مابون، چۇپ مۇپ، چوپور موپور، قاپى ماپى، قازان مازان.
اوستە يازىلان، يارىم سۇز(خفيف كلمه) موضوع لارين قورولوشونا و كلمه لارين آهنگينه گۇره
هم اولده و هم آخىردا«م» حرفى گلمه لى دىر. هر ايكى دوروم دادا كلمه نين بىرى بوتوو و بىرى سى
يارىم دىر.

و هله بو گون، بو ايش بيزيم ايلك آدديم و ايلك يئريشيمىز دىر، يوخسا انشاء الله گله جكده بو
گون كى اسارت حلقه لرى، مىلى ستم زنجيرلىرى ال لريمزدن و بوينوموزدان گۇتورولسه، آنامىز گۈزەل
تورك دىلى حقيقينده يورولمادان و جان دان اسيرگه مه دن، عشقimiz و وورغون اولدوغوموزو آخان
چايلار كيمي و داشان دنيزلىرى كيمي گۈستهرمه لى ييك و ايل لر بويوجا تورك آلنيمىزدان اسيرلىك دن
آخان خجالت و اوتانماق ترلرين سيلمه لى ييك.

اۋزگە دیلەر

البتە كېمىسە مەخالف دىگىل و اولادا بىلمز كى بىر آدام نە اوچون بىر اۋزگە دىلى اۋىرەنەر و يا دانىشەر و يازىر چونكى هر بىر مىلتىن اۋزونون اۋلكە جىزىغى و مىلى حاكىمىتى اولدوغو كىمى و مستقل و ظاهراً محتاج اولمادىغى حالدا ائلىيە بىلمز اۋز يان - يۈرەسىنە دۇرت دووار چكىب اونون ايچىندە اۋز - اۋزون زندانى ائسىن.

دونىادا ھىچ بىر مىلت اىستەر وارلى، اىستەر يوخسول و اىستەر چوخ بۇيوك و اىستەر سەدە چوخ كىچىك ائلىيە بىلمز «منم منم» آدىنا اۋزون باشقا مىلتلردن و دونيا خصوصياتىندان يان توتسون و سايماز ياشاسىن. بونا گۇرە بو گونكى دونىادا «انترناسيونالىسم» دونياسىندا هر بىر مىلتىن دانىلماز و برک احتياجى واردىر كى باشقا مىلتلر ايله اقتصادى، معارفى، سياسى، حقوقى و آيرى آيرى رابطه سى اولسون و بو ايش بىرلىك و تعاونا يئتىشمىك اوچون گرەك اورتادا دونيا دوستلوق دوشونجه سى و حسن تفاهم اولسون، بو حسن تفاهم اوچون بىر بىرلىرىن خصوصياتىن، دىلىن و كىم اولدوغون بىلمك ان لازىم اولان ايشلردن بىرى دىر. و حتى باشقا مىلتلرىن دىلىن و تارىخىن ادبياتىن و روحياتىن بىلمك لازىم و گرەك دىردە. آنچاق بو اۋزگە دىلى بىلمك سونكى و يا ايكىنجى بىر ايش دىر كى اينسان اول اۋز آنا دىلىن اوخويوب بىلمىش اولسون و سونرا اۋزگە دىلىن باشلاسىن، بوناگۇرە اۋز دىلىن قويوب اۋزگە دىلىن اۋرەنمك او اونون ايله دانىشماق و يا اونو فخر و گوۋەنمك بىلمك و ھابئله اۋز دىلىن اوتانمادان زىبىل قابىنا آتماق و اونون - بونون كۈلگەسىندە گىزلىمك هر بىر كىمىسەنىن ھىچ بىر حقوق و حقانىت دوشونمەگىن و ھىچ بىر جىزىق و معنويت آنلاماماغىن و ھابئله سارساق و يالتاق اولدوغون گۇستەرىر. بونا گۇرە اول گرەك اۋز مىلى و آتا - بابالىق دىلىن اۋىرەنمك و اوخوماق، يازماق و سونرا اۋزگەلرىن دىلىن تانىماق و بىلمك، اونودا فقط احتياج اوچون و دونيا دوستلوق دوشونجه سى ايله.

البتە، بو ھلە بىر بىرىندىن قىراق و كنار ياشايان و جىزىغى آيرى اولان مىلتلرىن دىر، يعنى اۋلكەسى و حاكىمىتى باشقا قومشو مىلتلرىن دىر، يوخسا اجباراً جىزىغى بىر اولان و بىر اۋلكەدە ياشايان ايكى و يا اوچ مىلتىن و قومون قارشى قارشى يا احترام گۈزلىمەسى و متقابل احترام ياراتماسى

و هابئله بیر بیرینه دوستلوق و حتی قرداشلیق و دشونجه‌سی داهادا آیدین و داهادا بللی دیر. لاکن تأسف و تعجب ایله گره‌ک دئمک کی بیزیم، موضوعوموز، موقعیت و وارلیغیمیز بو یئرده باشقا جور و آیری شکیل ده دیر، بئلیکی اصولاً بورادا، اؤز دوغما یوردوموزدا آنا توپراغیمیزدا، تاریخ‌لر بویو حاکیم و عادل یاشادیغیمیز یئرده، ایندیلیک اللی - آتمیش ایل لرده، یعنی بیزله نیب آیلما دیغیمیز قره ایل لرده، بیز اوچون هله ده وارلیق قائل دگیل لر و بیزی آلیم - ساتیم دوشونورلر، یوخلوقوموزا نقشه‌لر چکیلر.

آنجا ق هردن و احتیاج اولان دا بیزی «هموطن» و حتی هم‌نژاد گؤسته‌ریب، وحدت و بیرلیکدن دانیشرلار و یتیم‌لر کیمی باشیمیزا ال چکیرلر و هابئله لازیم اولاندا بیزی قورخوتماق اوچون و یا آلداتماق اوچون تمامیت ارضی و قومیت و استقلالدان دانیشرلار، سان کی بو تمامیت ارضی یالنیز بونلارین دیر. بونلاردان باشقا هر کیم میلی شخصیت و میلی معنویت ادعاسی ائسه، بو تمامیت ارضین و استقلالین دوشمنی دیر. آنجا ق استقلال و معنویت اونلار اوچون مواد خام اولماق و جسد کیمی یاشاماق بیز اوچون دور.

بو آقالیق سیاستی بو گوج ایله «اتحاد اضداد» یاراتماق شیوه‌سی بئله بیر کیمسه‌لرین طرفیندن گولونج گولونج اولونور کی اؤزوده هله استقلالین نه اولدوغون آنلاماییب و هله ده بیلمز. بو آقالیق سیاستی بو زورلار «ادغام» بئله بیر نوکرلرین طرفیندن ادعا اولونور کی اؤزو هله ده استعمار آلتیندا چیخماق ایسته‌میر و هله ده چیرکین آلتیندا استعمار تامغاسی گؤز قاماشدیریر و اوز اوتاندیریر.

بئله بیر آلچاق کیمسه‌لر بؤیوک و تاریخ بویو دیری اولان تورک میلتی‌نین آلتیندا استعمار تامغاسی وورماق فکرینده بیرتیجی بیرتیجی نقشه‌لر چکیر، یئر آلت‌دان یاسا گئدیر. نئچه یوز ایل بوندان اؤنجه افسانه اولان انتقامین، بو گون اؤزون ایتیرمیش ایران تورک میلتیندن آلیر و بؤیوک بیر امپراطور یاراتماق هوسینده، بوتون گئری قالان عقده‌لرین بونون باشینا سالیر و بوندان عداوت آچیر سان کی بو ایندی کی ایگیرمینجی یوز ایلده یاشایان ایتگین و پوزغون تورک همان نئچه یوز ایل بوندان اؤنجه اولان تورک ایمیش.

نئچه یوز ایل بوندان اؤنجه اولان بؤیوک چنگیزخانین انتقامین بیزدن آلیر و یا اونو بهانه توتوب بیزه ظلم و ستم ائتمه‌گی اؤزونه حق گؤسته‌ریر.

هله بو بهانه‌لر اونون باخیمیندا تلقین اولورسادا گره‌ک بیلیم کی بو گون کی علی‌لر، حسن‌لر و احمدلر نئچه یوز ایل بوندان اوّل اولان علی‌لر، حسن‌لر دگیل لر هر نه‌سه ده بو بونو دوشونمک و آنلاماق ایسته‌میر، اؤز ایشینده دیر، اؤز قدرت و گوجون گؤسته‌ریر، هوس اونو گؤتوروب بو یولدا ایستهر حق ایسته‌رسه ناحق او اؤز نقشه‌سینده دیر.

بونون اوچون دور کی بو گون هر کیم و هر میلّت، گرهک اؤزو اؤز فیکرینده اولسون و اؤزو اؤزونه گون آغلا سین، یوخسا هر قولو گوجلو ایستهر «هموطن» آدینا و ایستهرسه ده «انتقام» آدینا الیندن نه گلیرسه اسیرگه مه یه جک دیر.

اما هله بونو، هامی بیلیمیر و یا بیلیمک و دشونمکده ایسته میر کی بورادا اؤز یورت و یوواسیندا، اوشاق لارین ذهنینده و روحوندا، اوشاق لیق چاغیندان اؤز نسلینه و اؤز اصلینه شک و حتی کینه یارادیرلار اونلاری اؤز دیل لرینه و تاریخ وارلیق لارینا غضبلی غضبلی دشمن توره دیرلر. بو قویون کیمی یاشایانلار، اوغولو آتاسیندان آیریرلار و آتانی اوغولدان سویودورلار و سونرا، بیر بیرینین جانینا سالیرلار، بئلیکی اوغول آتاسین بگه نمیر و اونو تورک ... سسله ییر و اونون اوغلو اولدوغون عار بیلیر.

بو ایشه گونو گوندن شدت وئره رک، قلابی میلی تعصب لر اودلو قیلینج لار کیمی ایران تورک میلتی نین باشینا چالیرلار و هله بو ظالمانه و استبدادی شیوه لر غلام لیق چاغ لاریندا چیرکین و یاندیریجی اولدوغو حالدا و هر یئرده و زماندا شدت ایله چوخالماسی بیر یانا، مدرسه لرده هامی دان آرتیق، هامی دان قانلی حالدا فیرتینا و طوفان قوپارتماقدادیر. بئلیکی ایران تورک اوشاق لاری تحمیلی فارسی اوخونان مدرسه لرده، دستور و امر وئریلیر کی بو اوشاق لارین ابد و مطلقاً حق لری یوخ دور کی حتی خصوصی اولاراق اؤز آنا دیل لرینده بیر کلمه ده تورکجه دانیش سین لار، مثلاً بو جلادلیق و حیه لی شیوه لرده موفق اولماق اوچون جور به جور توهین و تحقیرلر متوسل اولورلار. او جمله دن بیر مدرسه ده بیر معلم متعهد و یا وظیفه لی اولور کی حتی سحر درس باشلاناندا، بیر نمره کیمی شئی و یا بیر قلمی وئرسین بیر اوشاغین الینه و اوندان جبر ایله ایسته سین کی بو نمره نی و یا قلمی گرهک اودا وئرسین بیر نفر اوشاغین الینه و سهو و یا بیلمه دن تورکجه دانیش سین تا بو بلافاصله الینده اولان ننگ و چیرکینلیک سند قباله سین و غلام لیق طوقی کیمی شئی سال سین اونون بوینونا و بئله لیکله اؤزون بو شردن و بو بوغونتودان قورتار سین و سونرا او اوشاقدا اؤزو بیلر، جانی دا چیخ سین، اودا اؤزوندن یازیق بیر اوشاغین کمیننده و کئشگیگنده یات سین و قولاغی سس ده و گؤز لری یولدا اولسون کی بیر نه نه سی اؤلموش، بیلمه دن اؤز آنا دیلینده بیر کلمه تورکجه دانیش سین و بو الینده اسیر قالدیغی گناه تامغاسین فوراً اونون مقصر آلتینا چال سین.

البته بو قورخولو «پیئس» و بو وحشت لی اویون هر یئرده هر کند و هر شهرده جور به جور شکل لرده شدت ایله دیش قیجیرماقدا و گؤز قاماشدیرماقدادیر و بو البته به اصطلاح وحدت اوچون «اتحاد اضداد» اوچون و هابئله گوج ایله سوخولان دیلین آسان اؤیره نه سی اوچون دور. یوخسا آلاه ائله مه میش آفالارین منظورلاری میلی تحقیر و میلی ستم دگیل.

بو، آدالار و بو ستم لر مین بئش یوز ایل و یا مین ایل بوندان اؤنجه اولسایدی چوخ کیمسه لر بونو بربریّت و جاهلیّت دؤوره سینده و رژیم لرینه نسبت وئریب چوخدا تعجب ائتمزدیرلر. لاکن

ایگیرمینجی یوز ایله، اتم عصرینده ایندی کی اعلامیهی حقوق بشر چاغیندا، ان بیرینجی چیرکین و ننگ اولان جلا دلیق لاردان بیر سی دیر، بونا گۆره دیر کی بئله بیر تحمیلی و سوخولان و آجی دیل، نه اولور سادا اولسون بیزیم اوچون ابداء محترم بیر دیل اولایلمز. چون کی بو دیل دیل دگیل بلکه غلام لبق تامغاسی و غلام لبق علامتی دیر. بونون اوچون بیزیم معنوی تئیمیزین قلیینه اودلو بیر کؤز و نئشتر دیر.

البته اولاییلر کی بیر چوخ کیمسه لر دئسین لر کی بو ایندی کی حالدا و بو گون کی سیاست ده بئله دیر، یوخسا بیر زمان اولار کی بو چتین و چیرکین ایش حل اولار و ایش و حقوق اؤز اؤزونه دوزهلر.

بو بیزی هیپنوتیزم یوخوسونا و حماقت رؤیاسینا سوره نلرین چوخ چوخ اینسانی و فلسفی جوا ایندا گره ک دئمک کی بیر میلت نییه و نه دن گره ک اؤزون دن اونودوب قوم شو امیدینه یاشاسین و یا اؤز دیلی اولای اولای اؤز گه دیلین اؤزونه قابلاشدیر سین؟ بونلاردان باشقا، بو قدر تجربه، بو قدر آجی آجی سیناق لار بو قدر تاریخ لر بویو عداوت ایله یاشاماق لار، بو ذاتی قیریغی تانیماق اوچون بس دگیل می؟

مشروطیت ده بیز یورغا گئتدیک اونلار میندی لر، حزب لرده و اتحادیه لرده بیز لر اعضا اولدوق اونلار رؤسا.

بونلار بیزی قویون کیمی الدن اله گئچیر دیبلر، فارس شاهی بیزی تحویل وئریب فارس وزیرینه، فارس وزیری قاجیب بیزی تحویل وئریب فارس ملاسینا و فارس آخوندودا اولاییلر کی بیزی تحویل وئرسین فارس چیرکینه و هابئله او بونا - بو اونا.

و ایندی یئنه ده، اولاییلر کی بیر عده دئسین لر کی بو یالیز و فقط دولت طرفیندن اعمال اولونور و دولت تعقیب ائدیر یوخسا عجم میلتی بئله دگیل چون اونلار دادا دوستلوق اوچون حسن تفاهم وار. چوخ گؤزه ل! کیم دیر کی بئله بیر دوستلوق دوشونجه سینه و حسن تفاهما عاشق اولماسین و اونو جان و باش ایله آلفیشلا ماسین؟ آنجاق بو حسن تفاهمی دوزگون و صادق گؤسته رمک اوچون، سیز بیر نفر بو «عجم لردن» تاپین کی او اؤز دیلین آتماق یوخ، بلکه اؤز دیلیندن باشقا، لازیم اولاندا مثلاً تبریز ده، زنگاندا تورکجه دانیش سین و هئج اولماز سا میلیون دان بیر اوشاق لاری نین بیر نین آدین تورک آدی مثلاً سولماز، آیدین، سونا و وورغون قویسون و یا بیرینه تورکو اؤیره تسین.

تأسف ایله گره ک دئمک کی بونو هامی و حتی اونلارین اؤز لری ده بیلیر لر کی بئله بیر ایش اولاسی دگیل، چون کی بونلاری آیری آلاسه یارادیب دیر. باشقا گؤگلردن دوشوب لر و یئنه ده بو اونلار اوچون ان بیرینجی تحقیر و تحمل اولمایان توهین دیر کی تورکجه دانیش سین لار و اوشاق لاری نین آدین تورک آدی قویسون لار.

بورادا اونلارین هر بیرى ایستیر دینچی، ایستهرسه ده سولچو و یا ساغچی، بیر کلمه تورکجه دانیشسا آغزین سویا چکر، اؤزون مجازات اندر چونکی اؤزون فیل بورنوندان دوشموش و آقا یارانمیش دوشونمکده دیر.

بو آقالیق خیالیندا اوچماق اؤزون اشرف مخلوقات بیلیمک یالنیز آشاغی قاتین و یا یوخاری قاتین دگیل، بلکه سوپوردن توتوب سرهنگه کیمی، معلمدن توتوب قورومساغا کیمی، اؤزون بیزدن شریف و اصیل بیلیمکده دیر.

بو قیزقین لیغا گؤره بو اؤزوندن چیخماغا گؤره، بو میلت و بو قوم هر گون و هر ساعت بیر یا نچه تورک توهین و اذیت ائتمهسه، اؤزون تورکه سورتمهسه او گون دینج و راحت قالا بیلمز. بدنی خوردوشا گلر و بیر شئی ایتیرمیش آدما بنزهر و خومارلیق دان اسنر و آغزیندان سادیسم سویو تۆکولر، بو دور کی گرکه و حتماً بونلارین هر بیر تک تکی بو قاشینمادا هر نه اولورسادا، آنجاق گرکه شرکت ائتمیش اولسون، مثلاً اؤزون تورکه سورتسون اونون اوره گین سیندیرسین، آجی سین تۆکسون و بئله لیکله آغری سی و قاشینماسی بوگون یاتسین، صباحادا آلاک کریم دیر.

بونلار (عجم لر) بو آزار و اذیت ائله مک ده، سانکی عموماً مدرسه گؤروب لر و استثناسین، هامی سی ولی هر کیم بیر نوع ادیبانه؟! و جاهلانه هر یئرده و هر کیتابدا تورکه توهین و تحقیر ائتمک ده اوستاد دیرلار. بو آزار و اذیت هئچ اولمازسا اللی و آلتیمیش ایل شدت ایله اولوب و ایندی هله بو «عجم لر» شاهی بیزی اجباراً بوراخسادا و یا قویوب قاجسادا، بو چیرکین تبعیضی تعقیب ائدن و اونا خوی توتان عجم لر هله ده بیزی بوراخمایا جاق لار، چونکی آقا باغیشلار سادا نوکر باغیشلاماز. بو دور کی بو میلی ستم لر، نژادی تبعیض لر باعث اولوب کی بیر چوخ ضعیف و اراده سیز اولان تورک، آزار و اذیت دن قورتارماق اوچون ناکیشی لر کیمی اوتانماز اوتانماز میدان دان قاجسین و قیپچینمادان، اؤزون اؤزگه لره (عجم لره) قاتسین و نسلین و اصلین ایتیرسین کی بلکه بئله ذلیل لیکله «شریف» جانین بیرتیجی لارین قانلی بارماق لاریندان قورتارسین، یوخسا بونلارین هئچ بیر سی ده عشق و عدالت اوزو ایله بو ظالمانه سوخولان دیلی استقبال ائتمه ییبلر و بو اؤزگه لشمک فقط بیر نوع اؤزون اؤلدورمک دیر، چونکی دوشمنینه گوجو چاتمیان و قورخاق بیر کیمسه و هر شئی دن و هر نه دن مایوس و امیدسیز بیر ائل و یا قوم داها دونیادان دویاراق دشمنی یئرینه اؤزونو اؤلدورور، بو دور کی هر یئردن امید کیسلن تورک، هر قاپی نی (قوم شو - قاپی نی) اؤز اوزونه باغلی گؤره ن تورک و تأسف ایله اؤزون دن باجاریق و یا ابتکار گؤسته رمه یه ن کیشی لر؟! دوشمن یئرینه اؤز - اؤزون اؤلدورور و میلت وارلیغیندان آدین سیلیر و اوشاق لاری نین دیلین دگیشر و بئله لیکه کامل بیر فارس زده (فار سلاشمیش) اولور.

بئله بیر قورخاق و دایاز کیمسه لر، سونرالار (موفقیّت گونلری) آییلار سالاردا و ملیت ادعاسی ائده رسه لرده، داها قیمت لی و دگرلی اولمالا، چون کی چتین گونلرده، سیناق دان هم قورخاق چیخیبدیرلار و هم ایکی اوزلو.

یونلار ایله بئله گره ک بیلیم کی بونلاردان بیر چوخو اؤز ملیتینه قاییتماغا هله ده قیمت لی و دگرلی اولای بیلرلر، بونا گؤره بونلارین ال لریندن توتماق و ملیت جاده سینه هدایت ائتمک هر بیر شرف لی و وفالی تور ک اوچون بؤیوک بیر وظیفه دیر و یئنه ده گره ک گؤرمک کی همین ظلم و ستم، همین تحقیر و توهین لرین اثرینده زمان زمان امیدسیز اولان تورک اؤزو - اؤزونده گیزله نیب و منزوی اولوب و باشین بیر یئرده تورک آدینا توتما ییب و یا توتابیلمه ییب و سونرا درویش لیک و صوفولوق ر و حیه سینه دولوب دور.

بو امیدسیز لاکن دگرلی منزوی اولانلارین اوستونده بیر آز ایشله مک و اوره ک یان دیرماق اولونسا اولای بیلر کی چوخ گؤزل و شرف لی بیر روحیه ایله اؤز وارلیق لارینا و اؤز میلی شرف و حیثیت لرینه دؤنسونلر.

آنجا ق بیر چوخ لاری هله باجا ریق و هنر ییه سی اولور سادا، اؤزگه دیل ده، حاکم فرهنگ ده تظاهر ائتمک ده دیرلر، سان کی غلام لیق بهاسینا ادیب و یا شاعر اولوب لار و سونرا حتی بو اؤزگه دیل ده منتقد و یا دانلاقچی و نقد یازاندا اولوب لار، یعنی اؤز دیلی و ادبیاتی اوچون یوخ، بلکه اؤزگه و قومشو ادبیاتینا اوره ک یان دیریب و قوللوق ائدیبلر سان کی اؤزلری اوچون هله آلا ه کریم دیر. البته اؤزلری نین اگر وجودی اولسا.

بونلارین یوزه دوقسان دوققوزو ادیب لری، شاعیر لری، مورخ لری، محقق لری تکجه بونون اوچون اؤزگه دیل ده یازیب و یازیرلار کی بو دیل و بو استعماری فرهنگ هله لیک حاکم دیر و قدرت لری وار، نفت اونون یولوندا هئجه پوچا چیخیر و بو دیل (بیزه، اودلو تازیانه) هله لیک قوللوقچولارا میدان وئیر.

بو دور کی بو شاعیرلر، بو ادیب لر نه اولور سا اولسون شخصاً شهرت و چؤره ک آختاریرلار، یعنی اصل مسأله بو دور کی محبوب اولماق و مادی قازانج آر دیجا لهله وورماق اونلار ین ان با شدا اولان هدف و آماج لاری دیر.

بونا گؤره دیر کی اؤز آنادیلی نین قدرتی و حاکمیّتی و محبوبیتی و سونرا هئچ بیر مادی قازانجی اولمادان، بو قورخولو گونلرده، بو گؤزل دیل ده یازماق بؤیوک شهامت لر و جسارت لر ایستهر کی اودا بونلاردا یوخ دور و یوخ ایمیش ده.

بوتون بو تظاهر ائده ن و هووچو شاعیرلر و یازیچی لار و حتی باستان تانییانلار و تورک اثرلرین داریوش و کوروش آدینا باسانلار نه اولور سادا اولسونلار، آنجا ق عالم و بیلیجی و میلی بیر اینسان و عاطیفه لی بیر کیمسه دگیل لر. تکجه بیر هنر و یا باجاریق ذوقی اونلاردا اولای بیلر کی اونودا دیلنچی

تورباسی کیمی چیگین لرینه آتیب، بوگون بو قاپی دا، باشقا گون او قاپی دا سومسونمک ده دیرلر، یوخسا نه دن و نییه اؤز آنا دیل لرینده یازمازلار و اونو بسله مزلر؟

بو دور کی بیر گون اولارسا، میدان وئریرلر سه میلی بیر قورتولوش ایچینده باشقالاری نین همتی ایله قولو آچیلارسا اولاییلر کی اؤز دیلینده اوخوسون و یازسین لاکن یئنه ده بو اونو آنلاقلی بیر اینسان و درین بیر کیمسه ائده مز، چون کی اوندان اولان ایلک و علاقه تکجه ذوق و هنر و قازانج تقاضاسی دیر. هله ایستهر بو دیل ده و ایستهر سه ده باشقا دیل ده بونون اوچون هله هر کیم گؤزل تورک دیلیمیزده یازارسادا و اونون مدافعه ادعاسین ائده رسه ده آنجاق گرهک بیلیمک کی اونلاردا اولان غریزه و علت یایلنیز هنر و ذوق و هابئله شهرت و قازانج غریزه سی دیر. نه میلی وجدان غریزه سی.

بو دور کی آچیلان سوفرالارین باشیندا اوتوارانلار سوفرالار آچانلار دگیل لر و سوفرا آچماغین نه اولدوغون بیلن لر دگیل لر، بلکه همان سوفرالار پیشیکلری دیرلر کی ایستهر رضاخانین اولوان سوفرالاری، ایستهر سه ده باشقا گون تورکون تازا آچیلان سوفرالاری.

آچیقجاسی بو دور کی اونلارین قصدی هنر و ذوق گؤسته رمک دیر، ایستهر گؤزل تورک دیلینده، ایستهر سه ده گوج ایله سوخولان دیل ده.

بس گؤرونور کی بو ادیبلر، بو شاعیرلر و بو یازیچی لاردا هئچ بیر دیله و میلیته گؤره اؤزله و مخصوص بیر سئوگی و علاقه یوخ دور، فقط هانکی دیل و ادبیات حاکم و قادر اولسا و قازانجی یئتیشسه و بونلاری باریندیرسا و غریزه لرینه توختاق و تسکین وئرسه، او دیل اوچون و او ادبیات اوچون قوللوق ائده جک لر، یوخسا بونلار گؤزلرین آچاندان و یا تهرانا گلندن سونرا عجم دیلی یئرینه مثلاً ژاپون و یا اسپانیولی دیل لرین حاکم و قادر گؤرسیدیلر نه ائده ردی لر؟ دینمز سؤیلرر همان ژاپونو همان اسپانیولی دیل لرده قوللوق و یالتاقلیق ائده ردی لر، بو دور کی بوگون توتدوقلاری دیلی، اؤپدوکلری ایاقلاری، هابئله اونو هر دیل دن گؤزل (هئچ اولمازسا بیزین دیل دن گؤزل) بیلدیکلری و دفاع ائتدیکلری یالینیز اؤزلری نین قوللوق و یالتاقلیق دفاع سی و برائتی دیر. عجم دیلی بوگون حاکم دیر، شاه اونون مدافعه چی سی دیر. نفت و پئترول پولو اونون ضامینی دیر. و هابئله عجم میلیت دوغروسو اونا تعصب گؤسته ریب قورویانی دیر. و اؤزگه لر میدان وئرمه یه ن دیر و بونلارین باشینادا و نتیجه بو دور کی بو حاکم دیل و قازانجی نه قدر.

بو دور کی بونلار، مادی و نقدینه ادیبلری و شاعیرلری دیرلر. بونا گؤره بوگون میلی معنویت و میلی هویت قدرت سیز و نیسیه اولدوغو اوچون اونلارین دردینه دگمز و قازانماز.

بس بو گون بو آجی و یاندیریجی موضوعلاری و اسارت گونلرین دوشونه رهک بوتون گوج و شرفیمیز ایله، گرهک یورولمادان و جان دان اسیرگه مه دن چالیشاق کی بوتون ذوق و هنر مایه میز میلی شرف و میلی وجدان مایه سیندن توره سین و گله جک اوچون میلی ایلهام منبعی اولسون و نولورسا بیر

كرهن تارىخ لىر بويو بوآنا توپراقدا گۆزهل ولى مظلوم تورك دىللىمىزىن بوتون دونيا دىللىرى آراسىندا،
اۆزونه ياراشان گۆزهل گويچك يئرى و مقامى اولسون.

اۆزگە دیل لردە فخر ساتانلار

اۆزگە دیل لردە دانیشانلار اوچون یازدیغیمیز سۆزلر هله عوام و عموم اوچون ایدی، یعنی مرام سیز و یا ایده سیز کیمسه لر اوچون ایدی، هابئله شهرت و پول اوچون چالیشانلارا گۆره ایدی، آنجاق ایندی باخالیم کی مرام و مسلک صاحب لری و شرف و اینسان لیق دان دانیشان و اۆزون دینچی و یا سولچی گۆسته رهن و حق یولوندا و قورتولوش یولوندا چالیشماق ادعاسی ائدهن فلان ایسم لر نه حال دادیرلار.

بونلا، «آیدینلار» بوتون مراملاریندا دئدیکلرینده و هابئله ادعا و تظاهر ائتدیکلرینه گۆره بوتون ظلم و ستم ایله دوشمن و باریشمازدیرلار و حزب و مسجد بونا گۆره دایر و آچیلیب کی بوتون یئر اوزونده هر جوره حق سیزلیگی، میلی و نژادی تبعیض لری و طبقاتی استعماری محو ائتسین. بورادا منظور فقط تورک «اینسان» سئوهرلری و حق یولوندا چالیشماق ادعاسی ائدهنلری دیر، یوخسا باشقا کیمسه لر و میلتلر ایله ابد ایشیمیز یوخ دور و اولادا بیلمز.

بو آیدینلار (روشن فکرلر) و حقانیت و حریت سئوهرلر، نه دن حاکم اولان دیلی اۆز ائولری نین یوخاری باشیندا اوتوردوبلار و اۆز محکوم اولان دیل لرین تپیک ایله ووروپ ائشیگه توللایب لار؟ بونلار، نه دن و نییه اۆز بالالاری نین بوغازینا اۆزگه دیلی سوخوبلار و اۆزگه لر طرفیندن محکوم اولان دیل لرین اۆز اوشاقلارینا قدغن ائدیپ و یا اونو گۆزدن ایتیریبلر؟ بو ایشلر، اگر بیرلیک، دوستلوق و تفاهم هموطن هابئله اسلام و کمونیست اوچون ایمیش و اینسان لیغین اۆرنه گی و یا نمونه سی ایمیش. بس نه دن اۆزگه لر (مثلا عجم جنابلاری) بئله بیر ایشلره و ادالارا قیمت و احترام قویمازلار؟ و حتی بیزیم دیلیمیز ایله اولدوقجا و ال لریندن گلدیکجه بیرتیجی و قان تۆکر خصومت و دوشمن لیک ده ائدیرلر و ائده جکلرده.

بونلار اسلامدا (اخوان المسلم؛) یا اسلام قارداشلیغین بهانه ائدیپ میلتلر و قوم لارین آنا دیل لرین سایماز سایمار گۆزلردن سالیبلار و یا او بیریلری، یعنی سوسیالیست و کمونیستلر، «انترناسیونالیسم» ی بهانه ائدیپ میلت و دیل سئومگی «شئوونیست و فاشیست» تامغاسی و حربه سی ایله محکوم ادیب ازیبلر، لاکن همین اوندان، بوندان ترکیب و قوراشیلیمیش اولان عجم لر، اسلامدادا

شاهلیغداد، کمونیست و سیوسیالیسم دەده میلیت و میلی تشخص لیرین اونوتمادان، اونا بؤیوک بیر هویت، میلی اردم وارلیغی نین و گۆزەللیگین آرتیرمیشلار و گۆستەرمیشلر کی میلیتی، مرام و مسلک بهاسینا ساتمازلار.

بودور کی اونلار چون اؤز میلی وارلیقلارین «آنا» اولاراق تانییرلار و اونا درین درین گۆهنیرلر، آیدین دیر کی توتدوقلاری عقیده نی و یولودا آیدین بیلیرلر و آچیق تانییرلار. بونلار، بیر شئی اله گتیرمیرلر کی بیر بهالی شئی الدن وئرسینلر، ائولرینی اثاث بهاسینا ساتمیرلار، چون کی ائو «آنا» اولمادان اثاث یئرسیز قالار، لاکن ائو اولان یئرده، تازا گلن اثاث بزەر و گۆزەللندیرر.

هر گون و هر ایل و یوز ایل انقلابلاردا، قیمالاردا قیرغین سرکت ائندن تورکلر، جانلاری و قانلاری اوجوز اوجوز تۆکولن و هابئله آرواد - اوشاقلاری اسیر اولان تورکلر، همیشه اؤزگه لر اوجون قویروق و یدک (دنبالهرو) اولوبلار و انقلابلار و قیاملار قورتارانندان و یئرئیرین و سو سویون اولاندان سونرا، قیاملارا و انقلابلارا حیلەلرایله گیرەنلر، اونلارا دئیبلر، قاچین گئدین، خاطر جمع اولون کی ایش و موفقیت اله گلدی، میلیت آزاد اولدو، بوندان سونرا داها یئمک و ایچمک و هر شئی بول اولاجاق دیر.

آنجا بۇ، «تورک انقلابچی لار» اونلاردان هئچ بیر کرەندە اولسون سوروشمایبلار کی، فلانی، سیز کیمسیز؟ کی بیزه قاچین گئدین دئییرسیز؟

چون کی بونلار، دوغروندان «قاچین گئدین» سؤزونه لایق و یاراشان ایمیشلر، یوخسا انقلابلارا و قیاملارا گیرمەدن اول، اؤز اؤزلریندن هئچ اولمازسا بیر کرەن سوروشاردی لار کی، بو انقلابلاردان و بوقانلی قیاملاردان دوغروسو نه ایستهریک؟ و بیزه بونون درین و میلی قازانجی نه دیر؟

بونلار، هر انقلابا و هر قیاملارا گیرنده، تکجه بیر شئی بونلار اوجون اؤنملی و جالب ایمیش، اودا یاخشی یئمک، یاخشی گئیمک و یا دینچی لر اوجون مسجدرده آزاد سینە وورماق و دویونجا گۆزیاشی تۆکمک و بیر ایاق چاریق و بیر ایاق گیوه زیارته گئتمک و سولچولار ایسه، حزب لرده اودلو اودلو دانیشیق و ژنراللیق میدالین گۆزله مک و سونوندا، حزب باشقانی اولماق.

اؤزون و هدفین و معنویتین تانیمادان، بو تمنالار و دیلکلر بوسبوتون مادی و حیوانی تقاضالاردیر و ایچینده ابداً ائله بیر میلی اردم، میلی هویت و میلی معنویت گۆزه چارپمیر و هله ده بئله دیر.

بوتون بو انقلابلاردا و قیاملاردا، بونلاردان سوروشسان کیم سیز نه ایستهریسیز؟ دیلک و تمناز نه دیر؟ مطلقاً آیدین و دوزگون بیر جواب، انسانی و میلی بیر سؤز ائشیتیمک ممکن دگیل.

بوتون بو انقلاب لاردا، انلی انلی کباب لار، بول بول یئمک لار، یاخشی یاخشی ایچمک و گئیمک و سونرا مقام و رتبه آرزیزی سولچولارا.

آزاد آزاد قمه وورماق و اوشاق اوشاق گوزیاش لاری تۆکمک و نوحه دئمک و شبیه چیخارتماق و سینه وورماق دینچی لره، قانلی و تالانچی انقلاب لاردا و قیام لاردا، فرصت دن استفاده ائتمک و اسلحه اله گتیرمک و یول کسمک و هابئله آدام اؤلدوروب و یا اسلحه آلیب ساتماق بوتون بهانه دیر یوخسا هانکی بو قانلی قیام لاردا تورک اوچون میلی و قیمت لی بیر نتیجه اله گلیب دیر؟ و اوزون اؤزگه لرین اسارت زنجیرلریندن سون اولاراق قورتاریب دیر؟ وارسا گؤسته رین.

چون کی بوتون بو انقلاب لاردا و اؤلدوروجو قیام لاردا، هئچ بیر میلی استقلال و میلی دیل، میلی هویت و هابئله اوزونه دایانان و درین بیر ایمان ایله دوزگون نقشه لر و استراتیژیک هدف لر گؤز ائوینه آیینمایب دیر.

کیچیک کیچیک عقده لر، خصوصی هوس لر و اؤته ری شکایت لر مایه اولوب دور کی اؤزگه لر معین بیر موضوع و هدف اوچون هوو سالاندا و قیشقیریق یایاندا، انقلاب آدینا اونلارین آردیجا سورونمک، و اونلار هدفه و مقصده چاتان دان سونرا سالان بوللان، الی قولون دان اوزون یثریمیزه قایداق، اونودا تالانماساق و اؤلمه سک.

بو دور کی بونلار قره قول لار (سیاه لشکرلر) کیمی هر انقلابا، هر حيله لی قیاما گیریبلر وار یوخ دان چیخیبلر و قیام لار و انقلاب لار قورتاران دان سونرا قره قوللار کیمی مرخص اولوب هره بیر یانا ایتگین - باتغین داغیلیبلر.

هر کیم بونلاردا میلّیت، دیل و استقلال اوچون سؤال ائتسه و سوروشسا کی بو، انقلاب لاردا و قیام لاردا نه دن و نییه میلی مسأله میلی حاکمیت و شرف عنوان اولمور و یا انقلاب لار و قیام لار قورتاراندا بو حقیانیت اله گلمیر؟ لاپ آیدین لاری جواب وئرلر کی یوخسا بو چوخ مهم بیر مسأله دیر؟ بو مهم بیر مسأله اولسایدی، فارس لاردا بونون اوچون قیشقیریق و سس سالاردی لار، بس مهم دگیل.

بو دور کی بونلار، (تورک آیدین لاری) یئمک دن، ایچمک دن و مادی لذت لردن باشقا، انقلاب لارین و قیام لارین نه اولدوغون آیدینجا بیلمیرلر، بیلسئیدی لر مشروطیت دن و آیری انقلاب لاردا عبرت و درس آلاردی لار و اؤزگه لره قویروق ویدک اولمازدی لار.

بونلار، (تورک آیدین لاری) هنوز بونو بیلمیرلر کی «عجم لرین» میلّیت و دیل و فرهنگ اوچون خاطرلری جمع دیر. و بو تشخیص و هویت اونلار اوچون ایلر بویو دور کی اله گلیب و اؤز لریندن باشقا هله اؤزگه لره ده بو دیلی تحمیل و اجباری ائدیبلر و بو خصوص دا یعنی میلی حاکمیت و میلی استقلال اوچون اونلارین داها چتین بیر ایش لری و عقده لری و نگرانچی لیق لاری یوخ دور، یالنیز بو

تورکون و یا سنین دیلین دیر کی غیرقانونی اولوب و هویت و میلی تشخیص ایتگین و اؤزونده بو خصوصدا گؤدن و عارسیزسان.

هریر ایشچی و یوخسول کمونیست تورکدن سوروشان کی میلیت و دیل اوچون نه دیورسان و نه حس اندیرسن؟ فوراً جواب وئرر کی هله آج لیکدان و یوخسول لوقدان باش آیرمیشام، هله چؤرهک و هله ائو و یاشاییش اوچون مبارزه اندیرم و بونلار «دیل و میلیت» اوچون هله وقت وار و انشاءالله انقلابدان و موفقیتدن سونرا، بودا... اولاجاق.

آنچاق همان بو، یوخسول و ایشچی تورک کمونیستی، اوزون بیر سورهدن سونرا وارلی و زنگین اولاندان سونرا و شاید کارخانه سی، آل - وئری و بانگلاردا پولو یاتاندان سونرا میلیت و دیل حقیقینه، جواب وئرر کی «بوراخ جانیم»، یوخسا بو «عجم دیلی» کی دانیشیرام نه عیبی وار؟ من ایسته دیگی مه یئتیشمیشم، هله هردن ائوده اوشاق لار ایله تورکجه ده دانیشارام، اونو تمامیشام و هله بیر آز برکیشسن و بیر آز غیرتدن و شرفدن دانیشسان و دونکی یوخسول کمونسیت ادعالی میلیونر جواب وئرر کی «ای بابا» بو سؤزلر نه دیر؟ میلیت و دیل نه موضوع دور؟ اینساندا گرهک وجدان و ملاحظه اولسون، دیل و میلیت نژادپرست و فاشیست مرامی دیر.

گؤرونور کی بو انقلابچی لار و بو ایچی بوش قیامچی لار انسانیتی و وجدانی فقط مادی آرزولار، لذت تمنالارینا یئتیشمک اوچون بیلرلر و ایسته بیرلر و بو گؤزله گؤزله وجدان و انسانیت کلمه لرین اوندان - بوندان قاپاراق بو سؤزلرین ماسکاسی آلتیندا، بیرتیجی، چیرکین قیافه لرین گیزله دیرلر، یوخسا وارلیغی و یاشاییشی تکجه مال کیمی یئملمه مک مال کیمی قیقلاماق و اولوب گئتمک بیلمزدی لر و هابئله اونون - بونون الینده آلت و دسیسه لری اوچون مواد خام اولمازدی لار و بو تورک سولچولاری و تورک دینچی لری دیلی و میلیتی عقیده و اعتقاد اوچون آتیب و مواد خام اولارکن، عجم لر، مرام و عقیده توتماق ایله برابر دیل لرین و هویت لرین داهادا پارلادیرلار و اؤزلرین درین بیر وارلیق اوچون داهادا لایق گؤسته ریرلر.

یوخسا عقیده و مسلک بوگون دیل و میلیت اوچون انگل و مانع اولورسا، بس نه دن گئچمیش ده کی شاعیرلر، یازیچی لار اؤزگه دیل لرده یازیب؟ و اؤزگه دیل لرده معروف اولوب لار کی بوگون اؤزگه دیل لرده یازدیقلاری اوچون، اؤزگه لر اونلاری اؤزلریندن «عجم» گؤسته ریرلر، یوخسا اونلارا «اخوان المسلم» و یا «انترناسیونالیسم» ایمیش لر؟

نه دنسه سورگون و ایتگین یاشایان لار و هویتین نه اولدوغون بیلمه یه نلر، همیشه بهانه لرینده عوام یانیندا دائمًا موفق اولوب و اولورلار.

فارس لار دئییرلر کی اورتا چاغدا اوروپالی لارین چوخو مثلاً فرانسه، اینگیلستان، آلمان، هلند، لهستان میلیت لری علمی کیتاب لارین لاتینجا یازیردی لار کی لاتین همان ایتالیانین قدیم دیلی دیر و

بوگون کیمسه بولاتین یازانلاری ایتالالی حساب ائلمه ییب و گره کده ائلمه سین، ولی نئجه اولوب کی قدیم فارس لار عربجه یازدیقلاری اوچون اوروپالی لار اونلاری عرب بیلیرلر و حقیقتی دانیرلار؟ بورادا، بو سؤالی بیز تورک لرده گره ک عجم جنابلاریندان ائده ک کی بس بیزیم دوشونمز لریمیزده کی اؤز دیلین قویوب فارسجا یازیب، سیز نه اوچون اونلاری بوگون فارس تانیتریر سیز؟ یوخسا اؤزونوزو ووروب سیز بیلمه مزلیگه و حقیقتی دانیر سیز؟ و اگر اوروپالی لاردان راضی دگیل سیز و بو بیر نوع اوغورلوقدور، بس سیز نییه اوغورلوق ائدیر سیز؟ لای لای بیلیر سیز نییه یاتمیر سیز؟

و یئنه ده فارس لار تورکجه نین لاتینجا یازدیقلاریندان سئوینیرلر، نییه و نه دن؟ بونا گؤره کی اونلارین ایران تورک لری ایله اورتالاری قیریلیب، بیر بیر یی نین خطین و نتیجه ده دیلین آنلامیاجاق لار، و آرالاریندا اؤزگه لیک توره نه چک دیر.

اونلار، اسیر و یالقیز اولدوغوموزدان سئوینیرلر و گئجه گوندوز اریب یوخ اولماغیمیزا نقشه لر چکیرلر، آنجاق بونو بیلیمیرلر کی بونلار سیزدا بیز یالقیز و اسیریک، چون کی هله بیر بیریمیزی، اؤز - اؤزوموزو، آنا یورتدا تانیمیریق، قالسین کی باشقا بیر تورک قارداشین تانییق.

اونلارین حقی وار کی بیزیم تورکجه ایله ارتباطیمیزین قیریلدیغیندان و رابطه میزین اولمادیغیندان سئوینسینلر، چون کی بو سئوینمگی بیز اونلارا وئرمیشیک، بس قوی اونلار و ارمنی لرده سئوینسینلر.

عجم، تورکجه نین ایفباسی نین لاتین الدوغونندان شنلیک و شادلیق ائدیر. حال بو کی تاجیکستانین روس لاتینجا یازیب اوخودوغونندان قاش قاباغین ساللا ییب و گؤزیاشی تۆکور، چون کی بولاتین ایفبا اونلارین اورتالارینی قیریب و بیر بیرینه اؤزگه لشدیریب دیر، و یئنه ده پاکستانین و افغانستانین لاتین یازاجاق اولاجاغیندان، ایندیدن غم و غصه ائدیر، چون کی اؤزونو اونلار ایله بیر نژاددان بیلیر و بو ارتباطین موهوم قیریلدیغیندان شیون چکیر و سیزیلدا دیر، حال بو کی افغانستان کیمی یئرلر تاریخ لر بویو تورک النده اولوب و تورک یاشا دیغی اوچون، بیر میلته منسوب اولسادا یئنه ده تورک لره منسوب اولاییلر.

اونلار، «عجم لر» بیزیم گؤزه ل و غنی دیلیمیزی، بو گون ایران بیرلیگی و وحدتی اوچون بؤیوک بیر خطر و قورخو بیلیرلر، حال بو کی یئرسیز اوشونورلر و یئرسیز قورخورلار، چون کی هله بونو یاخشی بیلیمیرلر کی بیزیم ایستهر دینچی میز و ایستهر سه ده سولچوموز، چوخ دان دیر کی بو میلی شرف پالتارلاریندان سویونوب و اؤزون میلی هویت و میلی عاریندان سیلکه لیب دیر و یالنیز بیر نئچه سی، میلیت غمین ائل غصه سین چکنلر وارسادا، اونلاردا اؤز - اؤزلرین یئیپ چوروده چکلر، بو دور کی داها تورک دوشمن لری نین ایشی اولدوقجا راحت و دینچ دئدی کجه آسان دیر.

تجربہ و عبرت

ہر بیر کیمسہ نین یاشاییش بویو، اؤز چتین و آجی یاشادیغی گونلردن عبرت و تجربہ آلدیغی کیمی، ہر بیر میلّتده اوز وئرن حادثہ لرین و میلّی ظلم و میلّی اسارت سبب لرین دریندن دوشونمہ لی و دریندن آراشدیرمالی دیر. البتہ عبرت و تجربہ تکجہ چتین و آجی یاشاماقدادگیل. بلکہ ہر بیر حادثہ دن و ہر بیر یاخشی دان و پیسدن تجربہ و عبرت آلماق گرہ کدیر. آنجاق چون آسان و خوش گون ایلہ یاشایاندا او قدر عبرت و تجربہ دوشونجہ سی درین اولماز و ہلہ ہلہ یاشاییشن لذّت لریندن باش آیرماز، بونا گؤرہ تجربہ و عبرت خوش گونون یوخ، بلکہ چتین و آجی گونلر گؤرہن بیر میلّتین درین و آغیر وظیفہ سی دیر کی اونلاردان اولدوقجا قازانج آلسین.

آجی آجی تحقیرلر، آغیر آغیر زنجیرلر، کسگین کسگین تبعیضلر گؤرہن بیر میلّت اوچون ہئچ بیر علم و بیلک و ہئچ بیر درس بو کیمی دگرلی و قیمت لی اولماز کی چتین چتین یاشادیغی گونلردن، یانیق یانیق چکدیگی آہلاردان اولدوقجا و دؤنہ دؤنہ درس لر و عبرت لر آلسین، چون کی آجی تحقیر، آغیر زنجیر و کسگین تبعیض اؤز یئریندہ؟، اؤزون تانیماق ایستہ یین میلّت لرین یانیندا بؤیوک بیر علم و اونودولماز بیر تاریخ دیر. ہمین بو تجربہ و عبرت دیر کی ایکی مین ایل دونیا اوزوندا پوزغون و پریشان گزن و اوزو دانلاق لی یهود میلّتینی بئلہ فعال و بئلہ چالیشان اندیبدیر.

درین درین تجربہ، دوزگون دوزگون عبرت آلماق، ہر بیر قیشقیریق دان ہر بیر آتیلیب دوشمک دن و ہر بیر سلاح دان گوجلور دور.

بلدیگیمیزہ گؤرہ، ہم عرب میلّت لرینہ و ہم یهودی لرہ، بللی یئرلردن پول و سلاح لار وئرلیر و یوللار گؤستہ ریلیر، بس بورا کیمی ہر ایک سی دە سلاح لی و تجربہ لی و حتی ارادہ لی دیرلر. آنجاق سای و نفر باخیمیندان یوز میلیون، عرب لر ایلہ اوچ میلیون یهودی نی بیر بیریلہ توتوشدورمالی و مقایسہ ائتمہ لی دگیل، یعنی یوز نفر ایلہ اوچ نفرین ساواشماسی و اوچ نفرین یوز نفرہ گوج گلہ سی انسانی اویدوران و متعجب ائدہن ایشلردن بیر دیر.

دوغرودور کی ہر دن سای و نفر مقایسہ سی دوزگون دگیل و اولاییلر کی بیر نفر نئجہ نفرین اوزہ رینہ دورسون، آنجاق بوتون بونلار ایلہ بئلہ یئنہ دە اینانمالی دگیل کی اوچ نفر بو جورہ یوز نفری

کیریکھیرسین، اونون یئرین آلسین، بؤیوک ضرر لر وورسون و هابئله سای سیز سای سیز قوشونون اؤلدورسون.

بورادا، اولاییلر کی عرب لرین بیر بیرله دوغرو بیر حالدا بیرلشمه مک لرینی و اونلارین ایچینده اولان پوزغونچولاری، بو بؤیوک ساواش لاردا، اونلارین باسیلدیقلاری نین علتنین گؤسته رسین لر. بو حالدا گرهک دئمک کی بیرینجی سی بو کی، بو پوزغونلوق و یا اختلاف لار هر ایکی طرفین ایچینده اولمامیش دگیل یعنی هم عرب لرین و هم یهودی لرین ایچینده رقابت اختلاف و مبارزه اولاییلر و اولوردا و ایکینجی سی بو کی بئله بیر و پوزغونلار و اختلاف لار ساواشین و دعوانین چتین و آجی گونلرینده، ایسته ر - ایسته مز ایکی یئر بؤلونور، مثلا گوجو آز اولان مخالف لر، عین بیر دوشمن کیمی اورتادان گؤتورولور آرا سیرا اولان کیچیک دسته لرده اجباراً اختلافی اونودوب اتحادا و بیرلیگه طرف چکیلر.

بورادا، بونا مثال، مصرین میلی شخصیت لی جمهور رئیس جمال عبدالناصرین، اوردون شاهی حسین ایله، عرب و یهود ساواش لاریندان اؤنجه اورتالاریندا، اولان اختلاف و پوزغونلوق ایدی. آنجاق عرب حاکمیتی و امتی قورخویا و خطر دوشن کیمی و دوشمن، عرب اؤلکه لرینه باسغین گتیره ن گون لر، اختلاف و آیری لوق اؤز یئرین بیرلیگه و قاداشلیغا وئردی، بئلیکی هامی گوردو کی حسین، رئیس جمال عبدالناصر ایله رژیمده و سلیقه ده اختلافی اولای اولای اؤزون؟، تئز قاهره شهرینه یئتیریب، جمهور رئیس جمال عبدالناصری قوجاقلادی، ملک حسین بیر آز اوندان اؤنجه زمان، فلسطینلی لری مملکت دن قوودوغو اوچون جمال عبدالناصر ایله دوشمن و دندیکجه باریشماز ایدی، لکن عرب لرین حق و حاکمیتین قوروماق وظیفه سی اونلارین میلی وجوانلارین اویاتدی و بوتون بو اختلاف لاری و پوزغونلوقلاری اونوتدولار.

بونلاردان باشقا، رژیم لری جور به جور اولان عرب شاهلاری و عرب رئیس جمهورلاری چتین چتین ساواش گونلرینده، ال لریندن گلن اسلحه و میلیاردارلاردا دولاردان قیزیرقانمادی لار و یئنه ده بونا مثال اوچون، ابن سعود شاهی فیصل بؤیوک مادی کمک لری ایله عرب امتی دوشونجه سیله میلی بورجون ادا ائتدی.

بس عرب لرین ایچینده بول بول اختلاف لار اولای اولای، بول بول میلی حس لر و میلی وجدان و میلی تعصب لرده واردیر کی هر جور پوزغونلوقلار اؤنونده هر جور قارداش لوقلار، بیرلیک لرده یارادیر کی اختلاف اؤلوب گئدن و قارداش لوق اؤلمز قالان دیر.

بس یئنه ده بو حالدا، نه دن دیر کی اوچ میلیون یهودی، یوز میلیون عرب لری، دیدرگین و کوچری اندید دیر؟ و بو اوچ میلیون یهودی نه گوج ایله بو ایتی ایتی ایش لری گؤرور؟ یوخسا بوغازلارینا کیمی ساحلی دیرلار، یوخسا کیچیک دن بؤیوگه، آروادان کیشی یه، هابئله اوشاق دان قوجایا کیمی قوش اولوب اوچماقدا و آرخاسی اوزولمه دن بمب یاغ دیرماقدا دیرلار؟

بورا کیمی، چوخ قیسسا اولاراق، بونلارین آز - چوخون بیلدیک، بس گرهک بونودا بیلیمک کی بو ایلدیریم گوجلو یهود میلّتی نه قدرت و نه شئی بئله سینماز و بئله دؤنمز ائدیبدیر؟ و دوغروسو یوز میلیون عرب ایله اوچ میلیون یهودی نین، نه مناسبتی؟ یوخسا پول و آلتون دیزینده اوزورلر، هله بئله سده گرهک دئمک کی بیر آدام لاپ خیر خیرایا کیمی مسلح اولسادا و آلتون دیزینده اوزسه ده آنجاق اونون اوزونده تحرک اولماسا، نه فقط تکجه اسلحه و پول بیر ایش گؤره بیلیمز، بلکه پاسلانمیش و اولو بیر شئی کیمی یئر توتار و انگل ده اولار، بونا گؤره بللی و آیدین دیر کی اسلحه نی ایشله دن گرهک دیر؟، و اسلحه نی قورخمادان میدانا چیخاردان لازیم دیر.

تورکجه گؤزل بیر مثل واردیر کی دئیر: قیلینج قیلینج دگیل وورانی قیلینج دیر، بونون اوچون دور کی استقلال سئوین بیر میلّت اول گرهک اوزونده ترپشمک و تحرک یاراتسین و سونرا اسلحه نی و کمکی بهانه توتسون.

و اما ایندی گرهک گورمک کی یهود میلّتینده اولان ترپشمک و تحرک نه دن توره نیب و مایه سی هاردان دیر؟

اول ده دئدیک کی یهود میلّتی کیمین دنیا اوزونده پوزغون و پریشان و هم اونون - بونون تحقیری و توهینی آلتیندا، ایتگین ایتگین یاشاییب و مین لرحه اذیت و میلیون لارجا تبعیض لر گؤروب دور.

ایکی مین ایل آز دگیل، اوزون زمان دیر. بو ایکی مین ایلده، مذهب و میلّی باخیمدان بوقوم نه لر چکیب، نه قانلار اوتوب، سای و حسابی یوخ دور.

بو ایکی مین ایلده آجی آجی تحقیرلر، بیرتیجی بیرتیجی تبعیض لر اونو جانیندان دویوروب و گؤزلردن ایتیریپ، بئلیکی حتی یاران دیغین و وارلیغین هر یئرده و هر یاندا غیر قانونی گوردوگو اوچون، اوزون ایل لر بویو گیزلین گیزلین نفس چکیب و گیزلین گیزلین یاشاییب دیر.

یهودی اولماق، قانلی و قاتل کیمی هر یئرده داشا باسیلیب و محاکمه یه چکیلیب و بوتون دنیا اونا دار اولوب و حتی بیر قاچاق یئریده اولمایب دیر کی هله لیک بو داردان، بو تحقیر و تبعیض لردن اؤز جانین گؤتوروب قاچسین، بونا گؤره اونون یالیز و تکجه پناه یئری و قیسیلماق بوجاغی فقط فقط اؤز دؤزومو و اؤز تحملی اولوب دور.

بو ایکی مین ایلده، ایکی میلیون ظلم و حقارت ایلینده، یهود میلّتی نه تجربه لر و نه عبرت لر آلدی؟

بو ایکی مین اسارت ایل لرینده، میلّی ستم لر قارشسی سیندا، اسرائیل اوغلو یهود میلّتی بونو دریندن اؤیره ندی کی اؤز الی ایله استقلال قازانمایینجا و میلّیت و حاکمیت قورمایینجا وارلیق بویو و دنیا دوردوقجا تحقیر و اسارت و زنجیری اونون بوینوندان دوشمه یه جک دیر و او بونو چوخ آیدین

دوشونوب دور کی قولتوقلار آلتیندا یاشادیقجا و هر جورہ ظلمہ دؤزدوکجه، هر بیر نئچه مدتده فاشیسم وفاشیسمه اوخشیانلار، هیتلر و هیتلرہ بنزهیلر تئز تئز تاپیلاجاق دیر.

هابئلہ او بونو چوخ گؤزل دویدو کی هیتلردن چوخ ییرتیجی و قان سورانلار واردیر کی سس سیز - کوی سوز ظلمہ و اذیتہ عادت ائتدیکلری اوچون دونیانین هریانیندا بو چیرکین و باش آشاغی ائدهن ایشلرہ مشغول دورلار و بئلہ بیر ییرتیجی لارین جایناغیندان و قانلی دیشلریندن قورتارماق اوچون هئج بیر نجات و قوتولوش، میلّی استقلال قازانجی کیمی اولایلمز و بو میلّی استقلال و میلّی قورتولوش و یاشایش، عزّت نفس ایله برابر اولدوغو اوچون اونون اوغروندا جان قویماق و بوتون گوج و قدرت ایله چالیشماق لاپ لازیم و گرہک دیر.

البته یهود میلّتی، ایکی مین ایل یونندان، اولده میلّیت اوغروندا چالیشیب، آنجاق بنیامین نبی (تانری ائلچی سی)، یئتدی قاناتلی شمعدانی قاجاق و غیر قانونی و ضالہ بیر شئی کیمی اوردا - بوردا توپراقلار آلتیندا گیزلتدیگی، زماندان، بیر نئچه ایل بوندان اؤنجه یه کیمی، یهود میلّتی هله ده غیر قانونی یاشایردی.

بنیامین نبی، اراده لی و دؤنمز بیر کیشی دیر. او میلّی میراثی اولان یئتدی قانات شمعدانی اؤز شیرین جانبلہ برابر بؤیوک بؤیوک خطرلردن و قورخولاردان، میلّی و مذهبی تعصب لر ییرتیجی لیغیندان قورودو.

او میلّی میراث، یئتدی قاناتلی شمعدان، هله ده یهود میلّتی اوچون باش اگمه لی و هله ده اونودولماز و ان بیرینجی مقدّس بیر آرم و سنبلدور، چون کی شمعدان، خاصّیتینده اولماق دان اول، میلّی روح و میلّی استقلال نشانه سی کیمی هریرده یهود میلّتینده ایلهام منبعی و شخصیت گؤرکملی اولماقدادیر.

بوتون بو خصوصیات، بو تاریخ بویو آجی آجی تجربه لر، بوگون یهود میلّتی نین اراده سین سینماز و دؤنمز ائده رک داها هر بیر اسلحه دن و هر بیر آتیلیب دوشمک دن آرتیق، اؤز میلّی استقلاللی اوغروندا جان دان و وروشمادادیر.

بونا گؤره دیر کی اوچ میلیون اسرائیل اوغلو یهود میلّتی یوز میلیون عرب لرین، اؤنونده بوجوره دایانیب و گئجه گوندوز قورخو و اؤلوم ایچینده جان آتماقدادیر. بونلار ایله بئلہ، نه دنسه آنجاق اسرائیل حرکت لرینده بعضی ناکیشی لیک و یا فلسطین میلّتینه تبعیض لر اولدوغو اوچون اونو متجاوز و باسغینچی گؤسته ریر کی بو اؤزو اونون ضررینه قورتاریر، بونا گؤره دیر کی استقلال و حق حاکمیت اوغرودا چالیشان بیر میلّت گرہک دیر اؤزگه سین کی باشقاسی نین استقلالین و حقین اورتادان آپارماسین، یوخسا ایندی یه کیمی چکدیگی زحمت لر و قویدوغو امکلر بوشا چیخار.

یوز میلیون عرب لرین اؤنونده سینماز سینماز دایانان یهودولارین بو استقامتی و بو جورہ اراده گؤسته ردیگی بیر نئچه جمله ده آیدینلاشیر:

۱. ایکی مین ایل دنیا اوزونده، اورادا - بورادا پوزغون و پریشان اولماق.
۲. ایکی مین ایل اؤزگه ال لر آلتیندا حقارت ایله میلی ستم چکمک.
۳. ایکی مین ایل گیزلین گیزلین نفس چکمک وغیرقانونی سومسونمک و قاتل کیمی گؤرونمک.
۴. ایکی مین ایل ظلم و اسارت و مین لرجه قانلی اویونلاردان، بونو درین و کسگین دوشونمک کی بیر کیمسه یهودی میلتینه اورهک یاندرمایاجاق، یالیز بیر یهودی، اوچون فقط بیر یهودی اورهک یاندرار.
۵. ایکی مین ایلدن سونرا، بو نتیجه نی آلماق کی بس یهودی میلتی گرہک بیر بیرینین آرخاسیندا دورسون، میلت قورسون، بیر وطنه توپلاشسین، اؤزو اؤزونه دایانسین، میلی ظلمون آجی و قوخوموش دادین اونوتماسین.
۶. البته استقلال و قورتولوش دوشسه، جانیندان و مالیندان گئچسین، اوندان گئچمه سین، یوخسا یئنه ده ایکی مین و اوچ مین ایل پوزغونلوق، غلاملیق، حقارت و غیرقانونی اولماق، گیزلین گیزلین نفس چکمک و قتل عام اولماق یئنی دن باشلانار و بونا گؤره دیر کی هر بیر کیمسه اؤز یاشاییشیندان درس لر و عبرت لر آلدیغی کیمی هر بیر میلت ده اؤز میلی و تاریخی یاشاییشیندان یئری دوشدوکجه عبرت لر آلمالی و تجربه لر قازانمالی دیر.
- ایکی مین ایل پوزغون پوزغون یاشایان اسرائیل اوغلو یهود میلتی بوگون هر نه سه داها اؤزو اولماق ایسته ییر، اؤزو - اؤز اوغروندا چالیشیر، بیر کیمسه دن یئرسیز یئرسیز استقلال و کمک، ترحم گؤزله میر چون کی بیلیر کی بوگون هر کیم هر کیمدن اول گرہک اؤزو - اؤزو اوچون امید اولسون.
- آنجاق بوگون بیز تورک لر، هله نه دنسه بیلیمیریک کی حتی اؤزو اولماق نه دیر؟ و اؤزو اولماق نه یه دئییرلر؟ اؤزو ایله اؤزگه نه دئمک دیر؟ دوست ایله دشمن کیم دیر؟ هابئله میلی ظلم نه دیر؟ مادی و معنوی استقلال نه اولان شی دیر؟
- اما، دوغروسو بوگون نه دن و نییه تورک اؤزون تانیمیر، نه اوچون کیمی ایمیش و کیم اولاجاغین دوشونمور؟ و نییه اؤز بؤیوک و دونیالیق اولدوغون، مین ایل لرجه عظمت و عدالت ایله یاشادیغین و هابئله چیندن - اوروپا یا کیمی فاتح و حاکم دولانیدیغین اونودوب دور؟
- آیا، بونا گرہک تازدان دئمک کی او کیم ایمیش، ایندی کیم دیر . کیم اولاجاق، هاردان هارا توپراغی، هاردان هارا وارلیغی و عظمتی وار ایمیش؟ و آیا بونلاری دئمه میش و یا اوخومامیش او ائله بیلیمز کی اؤزو بیلسین، اؤزو اؤزونه گلسین، گئچمیشین دوشونسون، تاریخ لر بوبو اوجا اوجا یاشادیغین، قول بوداق لی و بؤیوک، بیر قومودان و ائل لردن اولدوغون آنلاسین؟ آیا بو گرہک بیر فکر ائله سین کی اؤز اؤزونه توپراق دان گؤگره میب و یا اؤزو اؤزونه گؤگلردن دوشمه ییب دیر؟

دوغروسو بوجورسا، بیلیمیرسه، دنیا اونا دارالیبسا، بیلکدن و علمدن یوخسولسا بس گرہک و گرہک کی اونا اولدن آخیرا کیمی و یا ایلکدن سونا کیمی دانیشماق و اونو اؤزونه تانیتماق، یوخسا ایندی یه کیمی اؤز اؤزونه گلئیدی گلردی، کیم اولدوغون بیلئیدی بیلردی و بونجا آغیر آغیر یوخولاردان اویانسایدی اویاناردی و هابئله اؤز قوجاغیندا بؤیوتدوگو دوشمنی (عجمی) تانیسایدی تانییاردی.

بونا گؤره بس بیر تورک اوغلو بو چتین و بوغونتو گونلرده اگر اؤز جانیندان گنجیب بونون اوجالیغی و دیریلیگی اوغروندا میدانا گیرسه اونو اؤزونه تانیتماقدا چالیشسا، آشاغی دان یوخاری یا، آلچاق لیق دان اوجالغا سورسه، گرہ کمز کی اونو اؤز میلی صداقت و شرافتیندن باشقا بیر ایشه تعبیر ائتمک.

بورادا تورکون کیم اولدوغون، هاردان هارایا عظمت ایله یئرلر توتدوغون دئمک و هابئله بوگون بو جوره داغیلیمیش و پوزولموش اولدوغون دریندن آچیقلاماق و آراشدیرماق اؤزو بؤیوک و اوزانان بیر ایش دیر کی گله جکده یازیلماسی و آیدینلاشماسی شرفلی میلی بیر وظیفه دیر. آنجاق نولورسا، قیسساجاق اولاراق بو ایکی سؤالا گلن فصلده جواب وئریله جک دیر.

بوگون ایران تورکو ایگیرمی میلیون یاخین دیر، بو ایگیرمی میلیون، ایرانین بوتون هر یانیندا، حتی کویرلرده ده گؤزلردن ایتیمیش یئرلرده یاشاماقدادیر.

اوتوز نچه میلیون ایران نفوذونون ایچینده، نچه میلیون مذهبی و قومی و دیلی باشقا اولان ائل لرده واردیر. بو اوتوز نچه میلیون دان تورکو و باشقالارین چیخاندا، داها عجمدن ائله بیر مقدار و سای قالماز، آنجاق بو آز و نچه عجم، بوتون بونلار آقالیق و حاکمیت ائدیر و بونلاردان باشقا، هر شئی دن اول حتی تورکون محو اولماغینا و دنیا اوزوندن سیلینیب یوخ اولماغینا نقشه لر چکیر، اونو کؤک سوز و دیل سیز گؤسته ریر، بونلار چوخ مهم دگیل، یالیز تعجب بوندادیر کی تورک اؤزوده اونا بو یول دا کمک و یاردیم ائدیر؟! سان کی نالایق اولدوغون بوینونا آلیر و حتی بو ایگیرمی میلیون لوق تورکون غیرتی، نچه یوزمین آسورولار قدریده یوخ دور کی اؤز میلی خصوصیات لارین شرفلری برابر حفظ ائدیب و ائدیرلر و حتی اونلاردان چوخ چوخ کیچیکلری بیزلردن اصیل و پاک یاشاییرلار.

تورک کیم دیر؟

هر شئی دن اول گرهک بونو بيلمک کی بو گون دونيادا بؤيوک بيليجی لر و عالم لر بو نتیجه يه يئتیشيب لر کی دونيا اوزونده انسان لارين تاپيلماسی و يا يارانماسی نئچه يترده و يا نئچه نقطه ده يوخ، بلکه بير نقطه ده تاپيلمک کی اودا اورتا آسیا دیر. اولکی اینسان لارين، ان اول اولان آنا يورتلا ری اورتا آسیا، همان چین و اونون شمالی و آرال گؤل و حتی آلتای داغلاری حوالی سی دیر کی بو خصوص دا اونلار جا آراشدیران بيليجی لر و عالم لر چوخ لو کیتاب لار یازیب لار.

انسان، بو گون کی شکلده بیردن بیر تاپيلمایب و يا يارانمایب، بلکه یوز مین لر و شاید میلیون لار جا ایل لر دولانیب، داغلار، قاره لر و یئر لر دگیشیب و انسان چوخ ایلک و ابتدایی حالیندان یواش یواش بو گون کی حالینا يئتیشیب دیر.

بورادا، چون بیزیم ایشیمیز بو دگیل کی دیهک انسان لارين لاپ اولی بیر حیوان و يا بیر میمون دان ایمیش بونا گؤره اوندان گؤز اؤرتولور، آنجاق بونو دئمک لاپ لازم و گرهک دیر کی او زمان کی انسان لارين، طبیعت حادثه لری نین قارشى سیندا و بیرتیجی حیوان لارين اؤنونده الی یالین اولدو قلا ری اوچون و هابئله حیوان لاری؟ اولدوروب یئمک اوچون همیشه بیرلیکده حرکت و حمله ائدیرمیش لر و بیرلیکده یاشارمیش لار و بو حمله لرده اونلارین ان اول اولان سلاح لاری، کیمک (سوموک) و ایتی داش لار ایدی کی بیر ونوع ایش ابزاری و ایش وسیله سیده سایلاردی، بو کیمک و ایتی داش لاری چوخ زمان لار اؤزلریندن آیرمازدی لار و سونرا حیوان لاری پیشیریب یئمک اوچون اونلارا اود لازم ایدی.

اود، یاشاییش دا بؤيوک رول لار اوینادیغی اوچون انسان لار طرفیندن جور به جور آدلار ایله استقبال اولوب، مثلا اونا آلا، مقدس، یارادان و اولمز و ... دئییلر، هر حال دا بونون اوزون اوزون داستان لاری اولدوغو اوچون اونداندا یان گئچیریک آنجاق بو لازیم اولان یاشا یش وسیله سی یئنه ده قوزئی (شمال) چین ده، آلتای داغلاری حوالی سیندا چاخماق داشیندان توره نیب دیر.

«اود» ون، قوزئی چین ده تاپیلماغی و چاخماق کلمه سی نین تورکجه اولدوغو اؤز اؤزونه گؤسته ریر کی بو ابتدایی وسیله نی یئنه ده تورک لر تاپیلار و بو «اود» او گونه قدر باشقا بیر یاندا

تاپیلمادیغی اوچون و تورک‌لرین الی ایله تاپیلدیغینا گؤره اونلارین دونیا اوزونده ان بیرینجی تاپیلیمیش انسان اولدوقلارین آیدینلاشدیریر و بونلاردان باشقا نئچه مین ایل‌لر بوندان اول، بوتون آلاسقادا، سیبرییه‌ده، چین‌ده، شمالی و جنوبی و اورتا آمریکادا و اوروپادا و روسیه‌نین شرقینده و جنوب شرقینده، یئرلشن تورک، تاتار، مغول اجدادیندان قالان و تاپیلان تاریخی اثرلر و داش دؤوره‌سیندن چیخان میراث‌لار، اونلارین ان اول تاپیلیمیش انسان اولدوغون گؤستریر.

دونیا‌لیق اولان تورک، تاتار، مغول اجدادی بیر مملکت، ایکی مملکت اولچوسویله اولچویه گلمز، بلکه بو بؤیوک اجدادی دونیا مقیاسیندا گؤزه آلماق گره‌ک‌دیر، بونا گؤره تورک، تاتار، مغول میلت‌لرین تانیماق اوچون، هر شئی‌دن اول، دونیانی و بوتون قوم و میلت‌لری و اونلارین نه قیافه‌ده و نه خصوصیاتدا اولدوقلارین اوخوماق و تانیماق لازم و گره‌ک‌دیر، چون‌کی شمال‌دان - جنوبا، شرق‌دن - غربه سیرم - سیرم یئر توتان تورک‌لر، دونیا میلت‌لری‌نین یاری‌سین تشکیل وئرهرک اونلار ایله هر یاندا یاشاماقدادیرلار.

بورادا، بونو آچیقلاماق لازم و گره‌ک‌دیر کی تورک فقط و هله او دگیل کی تورکجه دئییر و تورکجه دانیشیر، بلکه هله چوخ میلت‌لر واردیر کی آیری دیل‌ده دانیشدیقلاری حالدا یئنه‌ده تورک و مغول اجدادیندان دیرلار، او جمله‌دن اوسترالیالی‌لار، وولغالی‌لار، مجارلار، وییئتنام‌لی‌لار، ایسکیمولار، ژاپون‌لولار، افغان‌لی‌لار و یوزلرجه بو جوره قوم و قبیله‌لر.

بو گون دونیانی باشاباشیندا اوست اوسته اوچدن دؤرت میلیاردا یاخین جمعیت واردیر کی، بو جمعیتین یاری‌سی تورک، مغول و تاتار اجدادیندادیر. یئنه‌ده بونون یاری‌سی چین‌ده، مغولستان‌دا، آسیانی شرقینده، اورتاسیندا، شمالیندا، جنوب شرقینده و هابئله اوسترالیادا و آمریکادا سئوئت (شوروی) اولکه‌لرینده، آسیا قسمت‌لرینده اولان چوخ‌لو تورک، مغول و تاتار اجدادی قیسساجا اولراق بونلاردیر.

یاقوت‌لار، تون گؤزلر، چؤکچی‌لر، آلتای‌لار، گیلیاک‌لار، ایسکیمولار، بوریات‌لار و اؤزبک‌لر، تورکمن‌لر، قزاق‌لار، خزرلر، قیرقیزلار و بیر چوخ‌لار.

بوریات تورک‌لری‌نین یئنی، بوتون انسان‌لارین بیئین‌لریندن بؤیوک و دولودور. و یئنه‌ده سئوئت (شوروی) اولکه‌سی‌نین اوروپا بؤلگه‌سینده اولان تورک و مغول و تاتار اجدادی‌نین آدلاری بونلاردیر: تاتارلار، باشغیرلار، چوواشلار و قیریمه تورک‌لری (قارا دنیز حوالی‌سینده) و اونلار و یوزلرجه بئله بئله تورک آدلاری.

بونلاردان باشقا آمریکادا، آلاسقادا، اورتا آمریکادا مین‌لرجه ایل بوندان اولان انسان‌لار، تورک و مغول اجدادینا نسبت وئریلمک‌ده‌دیرلر.

انسان لاری بیر کؤکدن، بیر نقطه دن تاپیلدیقلاری بوگون داهای قبول اولونماقدادیر، و بو نقطه و مرکز هر یئردن اول آسیدیر، بونا گؤره هئچ بیر اجداد یوخ دور کی تورک و مغول اجدادیندان اونلاردا اثر اولماسین.

دوغرودور کی نئچه مین ایل میلاددان اول دونیانین هریانیندا یئر توتان و زمان زمان حکومت قیلان تورک و مغول میلتلری سو و هوا اثرینده اولکی قیافه لرین الدن وئریب و یا گئتدیکجه دیل لری دگیشیب، آنجاق بونلار ایله بئله بوتون دنیا تورک لری نین سویو بیردیر و بیر آز درین باخیمدا فوراً تانیماقدادیر.

مستقونون یاخین لاریندا، بؤیوک هون امپراطورلورغونندان قالان تورک و مغول و تاتارلار، یوز ایل لرحه اورادا یاشادیقلاری حال دا هله ده بیر باخیمدا فوراً مغول و تورک اجدادیندان اولدوقلاری گؤزه وورماقدادیر.

بو، یالنیز روسیه نین اوروپاسی دگیل، بلکه روسیه نین بوتون آسیاسی دولودور. تورک میلت لری ایله و بو یئنه ده تکجه روسیه دگیل بلکه آمریکا بالکان، اندونیزی، تبت، مالایا دولودور کی تورک و مغول اجدادی ایله کی ظاهرأ باشقا دیل لرده دانیشیرلار.

بونلاردان سوای تورک، تکجه قیافه، بدن، سوموک باخیمیندان تانیماقدا دگیل، بلکه بوتون دنیا تورک لری نین خویو، خلقی، سوی، دؤزومو آز - چوخ بیر بیرینه بنزه مک ده دیر و یئنه ده تورک، قفط او کیمسه دگیل کی تورکجه دانیشیر و اؤزونه اویغون خویو، خلقی، عصبی، سویو، دؤزومو و شاید ژئنی واردیر کی، بلکه بو خصوصیات یی توره دن و یارادان نقطه و بیولوژی خاصیتی و کیفیت یی یارادیر و حتی بو بیولوژیک خصوصیات یی معین بیر اجتماعی دؤوره لرده، اجتماعی نین قانون لارینا، اخلاقینا، پسیکولوژوسونا تابع و باغلی اولوب و ظاهرأ اویغونلاشدیغی حال دا یئنه ده، کؤکوندن اصلتین الدن وئرمیر و حفظ ائدیر. بونا گؤره یوزلرحه متفاوت و حتی متضادّ جامعه لرده و مذهبی و سیاسی دؤوره لرده یاشایان دنیا تورک لری نین روحی، اخلاقی، عصبی، وجدانی، عاطیفه سی اؤز اصلتین حفظ ائتمک ده دیر.

البته تأثیر متقابل موضوعسو هر ایکی یاندا یئر سالدیغی حال دا یئنه ده سو و کؤک اؤزون گؤزه وورماقدادیر.

بیلدیگیمیز کیمی بوگون دونیادا دؤرت میلیارد یاخین نفوذ واردیر، بو دؤرت میلیارد نفوذ دؤرت قاره ده یئر توتوب و جور به جور میلت، دیل، مذهب و سیاست قبول ائدیبلر کی بونلارین چوخو نه بو دیل ده و نه ده بو میلت ده ایمیش لر، بلکه زمان لارین، تاریخی و اقتصادی عامل لری اجبارأ بیر یئره توپلایب دیر، لکن بونلار ایله بئله بو میلت اول بیلر، چون کی بو دؤرت میلیارد نفوذون یاری سی یعنی ایکی میلیارد یاخینی تورک، مغول و تاتار اجدادی دیر کی اجبارأ سیاسی و باسما میلت و دیل لر اونلارا تحمیل اولوب دور.

بو تحمیل، تاریخ بویو تورک، مغول و تاتارین صداقت ایله یاشادیغی نین جریمه سی دیر. چون کی شمال دان - جنوبا، شرق دن - غربه کیمی بؤیوک بؤیوک امپراطورلار قورودوغو حال دا هئچ بیر چالیشمادی لار کی اؤزگه میلّت لره دیل و میلّت تحمیل ائتسین لر و شئوونیستی روحیه لره یول وئرسین لر و حتی ال لری نین آلتیندا یاشایان میلّت لری ن دیل لری ن و ادبیات لاری ن یئنی دن قوروب و یاردیم و تشویق ائتدی لر.

بونلار ایله بئله، یونهدده میلاددان ایکی مین اوئلدن، هون تورک لری نین، چین آلتای داغ لاریندا قورودوقلاری بؤیوک بؤیوک امپراطورلوق لار، تاریخ لر بویو آرخاسی اوزولمه دن بو گونه کیمی دنیا اوزونده جور به جور شکیل لرده، اؤلمز یاشاماق دایرلار، آنجاق اوزو قارالیق الیمیزین آلتیندا اوزون ایل لر یوبو یاشایان ولی دوز یئییب دوز قابی سیندیران «عجم» کیمی لره قالماق دایر.

بؤیوک اجدادیمیزین تاریخ لر بویو، قهرمان لیق میدان لاریندا همیشه و هر زمان چالیشقان و مبارز یاشادیق لارینا و ظلم و ناکیشی لیک علیه نه یوز و مین لرحه دیری دیری شاهیدلر واردیر. تورک انتقامیندان قورخوب، اون ایلدن آرتیق گئجه - گوندوز چکیلن بؤیوک چین دوواری فقط کیچیک بیر شاهید اولاییلر.

بو عظیم دوواری فقط مغول و تورک قهرمان لاری نین قاباغین آماق اوچون چکیبلر و تورک مغول انتقامیندان قورونماق اوچون اونون ایچینده گیزله نیبلر، آنجاق تورکون حق یولوندا سینماز اراده سی، عدالت اوغرونودا کسگین گوجو، یوزلر و مین لرحه بئله بئله باسیلماز و نئجه یوز کیلومتر لیک یولو و دوواری باسیب آتلا ییب دیر.

دنیا مقیاسیندا اولان قهرمان تورک میلّت لری نین اؤنونده، هر زمان و هر یئرده، بئله بئله ظاهر ا باسیلماز دوواری لاردان چوخ چکیب دیر، منتهی بیر یئرده داش دان - دمیردن بیر یئرده ناکیشی لیکدن و حیهل دن و بیر یئرده ده آنجاق تورکون اؤز اورتاسیندا اوزون ایل لر بویو اولان آیریلیق لاردان.

آنجاق بوتون بونلار ایله بئله یوزلر و مین لرحه بئله مانع لری و سد لری، بوگون تورکون دوشونجه سی، صداقتی و قهرمان لیغی هر زمانکی کیمی گله جکده ده اورتادان قالدیر ایاقدیر.

آنجاق بو گون، بو چتین چتین یاشاماق لار، آجی آجی میلّی ظلم لر، اونودولماز و تاریخی بوغونتو گون لر تورک اوچون بؤیوک بیر تجربه اولدو و تجربه خزینه سین آرتیردی کی گئچمیش ده اونون چؤره گین - دوزون ییه نلر، بوگون اونون چؤره گین دانیب و دوز قابین سیندیرماقدان و هابئله گئچمیش ده اونون صداقتیندن خوش گون گؤره نلر، بوگون اونا ذلالت گؤسته رمکده و گونون قارا ائتمکده دیرلر.

چین آلتای داغ لاری حوالی سیندا اولان «ته اومان» و اونون اوغلو «مائوتونگ» هون امپراطوری زمانیندان، تاریخی گؤز آلتینا آلاق بوتون دونیانین هر یانیندا بؤیوک بؤیوک تورک عظمتین و تورک

حاکمیتین آیدین آیدین گۆره بیلیریک، چون کی عجم لیرین کی کیمی داها اساطیر شکلینده گوج ایله و باسما بیر حالدا تحمیل اولماقدا دگیل.

تورک لیرین ان قدیم و یا لاپ اسکی بیر اولوس و یا میلت اولدوقلارین بیلیمک اوچون، بوتون دونیانین هر یانیندا جور به جور میلت لیرین تاریخ لیریندن یوزلرجه دگرلی و قیمت لی خبر اله گتیرمک اولار، بو خبرلر هر یئرده و هر میلتین یانیندا باشقا بیر بویاقدا و آیری بیر بیچیمده اولدوقلاری اوچون، گره ک دیر کی انسان، انسان تورکون جور به جور آدلار ایله تانیتدیغیندا بیلیمک، چون کی دونیانین هر بیر میلتی نین یانیندا، بیر باشقا آد ایله تانینماقدا دیرلار، بئلیکی چین تاریخ یازانلاری، نئچه مین ایل میلاددان اول، تورک میلت لیرین چین ده (هیونگ یو، هیون، هون) یازیبلار، اوروپادا و روسیه اوروپاسیندا چوخ زمان تاتار بیلیمک و بوتون کیتاب لاریندا تاتار ذکر ائدیبلر، هابئله اوزاق آسیادا مغول و اورتا آسیادا و آفریقادا تورک یازیبلار.

البته باشقا یئرلرده ده بؤیوک تورک میلت لری نین جور به جور آدلاری واردیر کی بو گون کی حالدا هر بیر تک - تکی اوزو اوچون بؤیوک بیر میلت ساییلابلر، آنجاق بوتون بونلار ایله بئله گئچمیش زمان لاردان ایندی یه کیمی اوست اوسته بو دونیالیق اولان قهرمان میلتی یو آدلار ایله تانیماق اولار.

هون، تورک، تاتار، مغول، اوغوز، اوغور، چاوا، هیاو، لیانگ، سییه ن پی، قیرقیز، قارلوق، باسمل، اؤزبک، تورکمن، ژوان ژوان، تینلینگ، گؤگ تورک، کؤکچو، خرز، چوواش، باشغیر، قباردین، بوریات، یاقوت (یا قوتسگی)، منچو، تون گؤز، خاتای، تاق، جاقنای، گیلیاک، آلتای، قزاق و بیر چوخ لو تورک ائل لری نین قدیمکی و ایندی کی آدلاری.

بؤیوک تورک یازیچی سی، وصفی ماهیر قوجا تورک «تورک ادبیاتی تاریخی» آدلی کیتابیندا، تورک لیرین تاریخ صحنه سینه گلدیک لیرین بئله یازیر:

«تورک لر دونیانین لاپ قدیم و اسکی میلت لیریندن دیرلر، اورتا آسیانین غربی شمالیندان آرال گؤل ایله خزر دنیزی آراسین آنان یورت ائتدیک لری زمانلار، تاریخده اؤزلرین آیدین گؤسته رمیش لر.

بورادا اؤزلرینه اوغون و مخصوص، گؤزه ل و زنگین یاشاییش و معاریف میدانا گتیریب و اوزون زمانلار یاشادیقدان سونرا ائل ائل، اولوس اولوس اورتا آسیانین هر یانینا یایلمیش لار.

زمان زمان بو یئرلردن ده آشاراق مخصوصا غربه طرف جور به جور گؤزه ل و بوللی یئرلرده، یئنی دن یورتلار قوروپ و توپلو توپلو و گوجلو گوجلو دولت لر و مدنیّت لر قورموشدولار.

ایلک چاغدا، اورتا چاغدا، یئنی چاغدا دنیا اوزهرینده بؤیوک روللاری و چوخلو اهمیتلری اولموش دور و ان قدیم تاریخلرین گؤستهردیگینه گؤره، عمومی بیر حالدا «هون» آدی ایله تانیلمیشدی لار.

هونلارین ایچینده لاپ قدیم قبیله و لاپ مهم اولوس اولانی «اوغوز» لار ایملیشلر کی اورتا آسیانین شمال بؤلگه لرینده بؤیوک بؤیوک عائله و خاندانلار و دولت لر قوروموشدولار.

قدیم اوغوزلاردان قوپان «ایغورلار» آسیانین و جنوب بؤلگه لرینده زنگین حاکمیت لر و مدنیت لر قوروموشدولار.

قدیم اوغوزلارین ایچینده بؤیوک بیر قبیله وار ایملیش کی آدی «تورک» ایملیش و آسیانین شرقی جنوبوندا قدرت لی حکومت قوروموشدولار کی سونرالار بوتون آسیادا اولان اوغوزلارین و ایغورلارین تمثیلچی سی و یا سنبولو اولموشدولار.

اوغوز و ایغور آدلاری افاده اولوب و ایشلمک ایله برابر، بوتون اورتا آسیا خلقلرینه تورک آدی وئرلمیش دیر کی چینی لر اونلارا «توکیو» دئییرمیش لرو سونرالار تورک لردن قوپان جور به جور قبیله لردن ان قول بوداقلی سی، سلجوقلور و عثمانلی لار ایدی لر کی بوتون اوروپادا، آسیادا و آفریقادا تورک آدلی ایله تانیماقدا ایدی لر.

تمدن و حاکمیت نظریندن، تورک دونیاسینی میلاد تاریخی، آلتینجی یوز ایله کیمی اوغوزلارا سککیز اینجی یوز ایلین اورتالارینا کیمی تورک لره، اون بیرینجی یوز ایله کیمی ایغورلارا سنبول ائتمک اولاییلر و یئنه ده اوغوزلاردان سونرا گلن امپراطورلار، یعنی سلجوقلور و عثمانلی لار، غزنوی لر، خارزم لر، امیر تیمورلار، آق قویونلور، قره قویونلور، صفوی لر، شیروانشاهلار، جلایرلر، افشارلار، قاجارلار و بیر چوخ تورک میلّت و امپراطورلاری، عموماً دنیا اورزینده گؤزهل تورک آدی ایله تانیماقدا دیرلار.

و یئنه ده اوزاق آسیادا، هون و تورک توره سیندن اولان بؤیوک چنگیز خان و بؤیوک قازان خان، شاهروخ، بوروکی یاریق، محمد خدا بنده (اولجایتو) و هابئله هندوستاندا، اکبر شاه، جهان شاه عموماً مغول کبیر آدی ایله تانیماقدا دیرلار، آنجاق بوگون، بوتون دنیا تورک لری نین ان بؤیوک تمثیلچی سی و تکجه مستقل بیر تورک دولتی اولان تورکیّه جمهوریتی دیر. و سئوینج ایله گرهک دئمک کی بوگون، ایکیتیجی تورک دولتی وجوده گلیب و بؤیوک آلاهدان دیلک ائتمه لی بیک کی اوچونجوسوده تنز گل سین.

قدیم تورک مئولوزوسو

میلاددان اۇنجه اورتا آسیادا قدیم تورک‌لرین زنگین و غنی بیر مئولوزوسی وار ایدی بو مئولوزودا طبیعتین و کایناتین یارانیشینا گۆره آلاھ و پیغمبرلر حقینده، ھابئله تورک اجتماع‌لاری تورک آداب و روسوم‌لاری اوچون و بورادان اورایا کۆچ ائتمک خصوصوندا جور به جور افسانه‌لر و منقبه‌لر گۆرونمک‌ده‌دیر.

بونلارین ان مهم و گۆزه چاپان‌لاریندان بیر‌سی، قره‌خان افسانه‌سی‌دیر کی تورک میلتی‌نین «بوز قورد»‌دان دوغولدوغو و «ارکهنه‌کون» مدحی و ھابئله بۇیوک تورک امپراطورلوقونون قورولوشون آنلادان و بیلدیره‌ن اوغوز تورک‌لرین منقبه‌لری و تعریف‌لری‌دیر.

قدیم تورک‌لرین، قدیم یونان‌لی‌لار کیمی، جور به جور طبیعی و انسانی، مادی و معنوی وارلیق‌لارین گۆسته‌ره‌ن، آلاھ و کیچیک آلاھ‌لاری‌دا وار ایمیش، مثلاً یونان‌لی‌لارین ژئوس‌ی کیمی اولان، گۆگ تانری (گۆگلرین آلاھ‌ی) و آلاھ‌لار ایله اینسان‌لار آراسیندا واسطه و ائلچی اولان کیچیک آلاھ‌لار و دین قهرمان‌لاری «قام»‌لار و دین اولیالاری «شامان‌لار» آدلانیرمیش.

بو افسانه‌لر و منقبه‌لر اوزون زمان‌لار، اورتا آسیادا جور به جور حال‌دا، تورک میلت‌لری‌نین روحوندا یاشامیش‌دیر و تورک‌لر جور به جور «بودا» و «مانی» و عیسوی و باشقا دین‌لری قبول ائدرکن، داھا اونلاری منیمسه‌میش‌دی‌لر، یعنی اۆزلری‌نین کی ائله‌میش‌دی‌لر و بوتون بو «بودایسم» و «مانهایسم» دین‌لرین قبول ائدرکن آنجاق اۆز میلی اردم و تشخص‌لرین ایتیرمه‌میش‌دی‌لر.

زمان زمان بو بودایسم و مانهایسم و عیسوی دین‌لردن و فلسفه‌لردن سونرا و بوتون دین‌لر آراسیندا پارلاق و سون اولان اسلام دینی و اونون قوت‌لی و انسانی فلسفه‌سی، تورک‌لر طرفیندن استقبال اولاندان سونرا، یئنی بیر اسلامی – تورک مئولوزوسو قورولموش و تورک‌لر طرفیندن بو دین گئت گئده اوزون سوره‌لردن سونرا منیمسه‌نمیش‌دیر.

بو اسلام دینینده قدیم گۆگ تانری یئرینه «آلاھ» و آیری آیری الهی‌لر و یا کیچیک آلاھ‌لار یئرینه پیغمبرلر و میلی قهرمان‌لار یئرینه‌ده حضرت علی کیمی دینی قهرمان‌لار و ھابئله شامان‌لارین یئرلرینه اولیالار قویولموش‌دور.

آنجا بوتون بو، گلدی - گئدر و زمان زمان دگیش دین لر و مذهب لرین اوزهرینده تورک میلت لری نین میلی هویت و تشخص لری آنا اولاراق اولمز یاشامیش دیر.

تاریخ لر بویو بوتون بو دین لرین اولماغی ایله برابر، قدیم تورک لرین ایچینده پارلاق بیر «اخلاق» هامی بو دین لرین اوستونده ایدی کی بون سوز هئچ بیر دین و قانون یالنیز باشینا یئرلی و کافی اولایلمز. بو دور کی تورک میلت لری بوتون دونیادا هر بیر دین و مردام دان آرتیق، اخلاقی بیر میلت تانیبلار.

لفظ و سؤز بو تورک لرین یانیندا مقدس بیر آند کیمی ایدی، چتین بیر یئرده و لازم اولاندا، بیر بوق توکو، بؤیوک بیرقباله و سند کیمی ایدی، اخلاقیاتین مبناسی ساده ولی پاک آداب و رسوم ایدی، بونا گؤره دیر کی اسلام دان اؤنجه تورک میلت لری آراسیندا دین و مذهب ساواش لارینا گرهک یوخ ایمیش، چون کی مذهب و دین همان ساده ولی پاک آداب و رسوم و تورک اخلاقی ایدی و اخلاق سیز بیر کیمسه همان کافر کیمی ایدی، بونا گؤره کی اخلاق سیز اولان میلت لر ایله، برک و چتین ساواش لاری اولوب دور.

قدیم تورک مئولوژوسودا مقدس اولان آدلاری بیر دها تانییالیم:

۱. «گؤگ تانری»، یعنی بو گون کی «آلاه»؛

۲. «قام» لار: یعنی ائلچی لر و یا انبیا و دین قهرمان لاری

۳. «شامان» لار: یعنی اولیا و معصوم لار

تورک دیلی

تورک میلتلری نین اورتا آسیادان تۆره‌ندیگی کیمی، تورک دیل لریده اورتا آسیادان تۆره‌نیب‌دیر، دنیا دیل لری نین ایچینه تورک دیل لری اؤزونه مخصوص و اؤزونه یاراشان کیفیّت و قورولوش صاحبی دیر.

تورک دیل لری، دوغان، قول‌بوداق لی و اؤزگه لغت لری اریدن و میلی پالتار و میلی روح وئره‌ن بیر دیل دیر.

بو گئیش تورک دیل لری قدیم چاغ‌لاردان باش‌لایاراق جور به جور منطقه‌لره و لهجه‌لره یایلمیش‌دیر و بونلارین ایچینه ان بللی باشلی سی اورتا آسیا تورک‌لرینه قاینق اولاراق اوغوز «گونش تورک‌لری» لهجه‌لری ایله قیپچاق و قومان «بانی تورک‌لری» لهجه‌سی دیر.

قدیم اوغوز‌لارین، لاپ قدیم اثرلری الدهه اولمادیغینا گؤره بورادا اونلارین قوپان گؤگ تورک‌لرین یعنی شرق تورک‌لری نین اورخون یازی لاری «دش یازی لاری» ادلی اثرلری الدهه‌دیر.

گؤگ تورک‌لرین لهجه‌سی، اوغوز تورک‌لری نین لهجه‌سی نین نمونه و سنبلو اولماق ایله برابر، آز - چوخ لهجه تأثرینه توتولوب، آنجاق اوغوز لهجه‌سیندن آرتیق فرق لی اولمایب‌دیر، لکن اوغور لهجه‌سی بیر چوخ لو تأثرلره بولاشمیش‌دیر.

اوغوز تورکجه‌سیله، اوغور تورکجه‌سی نین اسلام‌دان سونرا اولان فرق لری بونلاردیر کی «ب، و، د، غ، ز» حرف لری تلفظ باخیمیندان آشاغیداکی اولان حرف‌لره تبدیل اولوب و باشقا خصوصیت‌لرده ده آز - چوخ دگیشیلیب‌دیر و «م، ب، ک، س» حالینا گلیب‌دیر.

قیپچاق و قومان لهجه‌لری ایسیه، ایلک زمان‌لاردا خزر و قره‌دنیز آراسیندا یئرلشن و سونرادان قره‌دنیزین غربی شمالی بؤلگه‌لرینه ده یاییلان مخصوصاً بالقان بؤلگه‌سینده گؤرونن قیپچان و قومان تورک‌لری نین لهجه‌سی دیر.

اوغور لهجه‌سی له اوغوز لهجه‌سی نین وصفی لرین گؤسته‌ره‌ن و بو اوغوز لهجه‌سی نین، ان گؤزه چارپان خصوصیات ی اوروپا میلتلری نین دیل لری ایله ایلک قارشیلان و بو دیل‌لردن قازاندیق لاری دیر. مثلاً: «س، ئو، او، ج، چ، پ» حرف لری یوموشاناراق؟ ، «ز، او، ج، ب» حالینا

گلمیش و قالین «گ، ه» حرفلری سان کی یوخ ایمیش خفیف اولاراق کلمه نین باشیندا کی «آ» چوخ دفعه «ها» شکلینده گتیریلیمیش دیر.

اوسته یازیلان «او» سسلی حرفین سسی «اورهک» سسی کیمی دیر.

«جودنکس جومانیکوس» متن لری ایله تثبت ائدیلن بو لهجه، روم ائلی شیوه سی نین دوغرو دان دوغرو یا قاینای و آتاسی اولموش دور.

لاپ قدیم لری ده، اورتا آسیانین شمال بؤلگه سینده، گورونن اوغوزلارین و سونرالار، مخصوصاً اسلامیت دن سونرا غربه طرف قائم اولماسی لا بللی اولان یئرله نسبتله قدیم جنوب بؤلگه سی شرقینده قالیمیش، بونون اوچون قدیم شمال لهجه سی نین دوامی اولان اوغوزجایا غرب تورکجه سی و جنوب لهجه سی اولان اوغورجانین دوامینا ایسه شرق تورکجه سی آدلاری وئریلمیشی دیر.

اونونجو یوز ایل دن سونرا، شرق تورکجه سی، خاقانیّه لهجه سی آدینی آلمیش دیر و اون دوردونجو یوز ایل دن اعتباراً جاقاتای (جغتای) آدلانمیش دیر.

غرب تورکجه سی آذربایجان و شرق آنا تولی و عراق بؤلگه سینده کؤکله شیب، عجم و عرب و تاثیر ایله یئنی خصوصیت لر قازانان قسمی، یعنی یوز اللی ایل دن اعتباراً آذری لهجه سی آدینی آلمیش دیر.

بو لهجه نین بعضی وصف لرینی، عجمجه کلمه لری، عجم لر کیمی و عربجه سؤزلری، عجم آزی ایله تلفظ ائتمک و بعضی تورکجه فعل لرین سونوندا کی «ایم، سن» تاقیت لارین (پسوندا) «ام، س» شکلینده ایشلتیمک جنسیندن خصوصیت لر تشکیل ائتمک ده دیر.

آنا تولی اورزینده گلیشن قسمی ایسه، قدیم اوغوزجانین خصوصیت لرین قوت ایله یاشاتیمیش، عرب و عجم سؤزلری و کلمه لری، تورک شیوه سینده اوغون بیر شکل و طرزده اوی دورماق ایله برابر نسبتاً عرب تلفظونه یاخین اولاراق ایشلتیمیش و اون دوردونجو یوز ایل دن سونرا، عثمان لی لهجه سی آدینی آلامیش دیر.

بوگون آنا تولی تورکیّه توپراغی نین ایچینده و حتی عثمان لی امپراطورونان چوخ اؤنجه یاشایان تورک عناصری، تکجه اوغوزجانین تکاملیندن میدانا گلمیش دگیل بلکه جور به جور تورک عنصرلریندن متشکل بیر قایناشماق دیر.

بو قایناشمادا، اوغوزجانین حاکمیتی آیدین اولماق ایله برابر، گؤگ تورک، اوغور، قیپچان، قومان، خاقانییه، جاغاتای (جغتای) و آذری لهجه لری نین هامیسی نین و حتی بو بللی باشلی لهجه لر آراسیندا سایلما یان داها بیر چوخ تورک لهجه لرین ده ماده لری واردیر.

جور به جور ساحه لرده یئرلشن تورک لر، مختلف زمان لاردا آیری آیری الفبالار ایشلتیمک ایله برابر دیل لرین اساس کاراکترینی «هویت و شخصیت» ایتیرمه میش دیر لر. هر حال دا بو گون کی تورک میلتی نین دیلی اولان آنا تولی لهجه سی ده مسلمان لیق دان سورا عربجه نین تاثیر آلتیندا قالیمیش،

اون بئشینجی یوزایل دن اعتباراً اوروپا دیل لریندن بیر چوخ کلمه لر آلمیش، فقط مخصوص خلق دیلی اولاراق آنا سؤزلرینی و اسا کاراکثرینی دائماً محافظت ائتمیش دیر.

بورادا بونو آچیقلاماق لازم دیر کی جور به جور لهجه لر، اویغور، قیپچان، قومان، آدی ایله اولان تورک دیل لری تاریخین ان اول لریندن بوگونه کیمی جور به جور لغت لر و تاثرلری آدیقلاری حالدا، بو دیل لرین اساس لاری آنا اولاراق نورمال قورولوش لارینی و میلی اردم و شخصیتی طبعی و اؤز - اؤزونه قورویوب دور.

اورتا آسیادا تورک ادبیاتی

اسلامیت دن اؤنجه تورک میلتی کیمی تورک ادبیاتینیندا ایلک قایناغی اورتا آسیادیر، بو ساحه ده حضرت عیسی دان یوز ایل لرجه اول لره عاید و قازانچ اولان ایلک اثرلر، جور به جور تورک اثرلری و قبیله لری آراسیندا «شامان و قام» آدلاری ایله منقبت و مدح اولونان اولیالار و میلی قهرمانلاردیر. بو، مدح و منقبت سؤیله یین روحانی کیمی عاشق لرین آدی «اوزان» و ال لرینده کی چالدیق لاری سازین آدی «قوپوز» و مدح و منقبت ائتدیک لری اولیالارین آدی «شامان» و توصیف ائتدیک لری و رجز اوخودوق لاری قهرمانلارین آدی «قام» لار ایدی.

اورتا آسیادان باشلا یاراق شمال - جنوب، شرق - غرب اؤلکه لرینده زمان زمان یئر سالان تورک لرین آراسیندا «اوزان» لار، همیشه بؤیوک احترام لار ایله بسله نیب مرشید و روحانی حالیندا اؤگوت لر «نصایح» و عبرت لر سؤیلرکن، بوتون توی لاردا و یاس لاردا و باسغین و فتح گون لرینده، تورک ادبیاتین و تورک آداب و روسومون قوپوز چالاراق حفظ ائتمیش لر.

حضرت عیسی دان ایک یوز ایل اؤنجه، تورکه قازانچ و عاید اولماق اوزره، چین قایناق لاریندا قدیم هونلارین، تورک لرین، اوغورلارین، اوغوزلارین ادبی و روحانی اثرلری آرا - سیرا گؤرونمک ده دیر.

بو ترجمه اولان و قافیه سیز، آنجاق نسبتاً موزون شعرلر، دؤرت مصرع لی جور به جور، اولان شکیل لردن بیر نئچه سی آشاغیدا گتیریلیر.

یئنگی - سنی ایتیردیک

کی - لین داغ لارینی بورا خدیق

حیوان لاریمیزی بسله مک

داها چتین اولاجاق دیر

قادین لاریمیزین گؤزه للیگی

داها قالما یاجاق دیر

بو قافیہ سیز اولان شعر کیمی لر، میلاد تاریخیندن اؤنجه نین دیر و بو گون کی دانیشتیق ایله یازیلدی کی هامی اوخویا بیلسین و اما شعر کیمی لرین معنالاری، احتمالاً بونلار اولاییلر، یورت ائدیگیمیز یئری ایتیردیک - کی لین داغلارینی بورا خدیق و یئنی گلدیگمز یئر بوللوق و اوتلوق اولامایاجاق اوچون حیوانلاریمیزا یئم اولمایاجاق دیر، هابئله اونلاری بسله مک چتین اولاجاق دیر، بوندان اؤترو یاشایش احتیاج لاری آغیر و چتین اولدوغو اوچون آرواد - اوشاق یوخسول یاشاییب گؤزه لیک لرین الدن وئردی لر.

گورونور کی تورکلر، ادبیات و معاریف موضوع لارینا باخماق ایله برابر، یاشایش و گره کلرین و اقتصادی موضوع لاریدا شعر گتیره رک، جغرافی و طبیعی محیط ایش لرینه دریندن باخماقدا ایمیش لر و یئنه ده:

باتی بازاریندان بیر یه هر آلدی
گونئی بازاریندان بیر یئم آلدی
قوزئی بازاریندان اوزون بیر قامچی آلدی
صبح اولان کیمی آنا - باباسیندان حلال لاشیب آیریلدی

آخشام، ساری چایین کناریندا دینجلدی
داها، آنا - باباسی نین و قیزلارین سسلرین ائشیتمیردی
تکجه، ساری چایین چاغلاشین ائشیدیردی
یئنه ده صبح اولان کیمی ساری چای دان وداع ائتدی

آخشام هئی شان تپه لرینه یئتیشدی
داها، آنا - باباسی نین و قیزلارین سسلرین ائشیتمیردی
تکجه، یئن شان بربرلری نین آت لاری نین
کیشنه مه لری ائشیدیلیردی

ایشگه یول، و داغلاردان اوچار کیمی گئچدی
قوزئی یئل لری گورولتو ایله اسیردی لر
قارلار، دمیر پالتارلار اوزه رینده پیرلاییردی لار
قوماندانلارین و عسگرلرین یوزلرجه سی
دؤگوشلرده و ساواشلاردا اؤلوردولر

آشاغی دا اولان شعرده، بیر الدن سس چیخماز، بیر گول ایله اولماز و سیزین سکوت و غمینیزی دوشونورم، آنجاق سیزی اونودا بیلیرم، دئمک ایله اؤز هم درد اولدوغون گؤسته رمک ده دیر. گؤرونور کی مین نئجه یوز ایل بوندان اؤنجه تورک لر آراسیندا بئله بیر اؤگوت لر (نصایح) و مثل لر هر دن شعر اولاراق رایج ایمیش.

بو گونون دوشونجه و مفهومی ایله «اوزان» لارا، حق عاشیقی و حق ائلچی سی دئمک اولاییلر، بو حق عاشق لری، ائل لرین، اوبالارین خئیر - شر، یاخشی - پیس، سئوینج - یاس ایش لرینه محرم ایمیش لر. کلیسادا خلقالین گیزلین اعتراف لارین ائشیدن کشیش لرین عکسینه اولاراق، بونلاردا ائل و اوبا اسرارینا سایغی و حؤرمه وار ایمیش بوتون بو مقدس رول لاریندا اؤگوت (نصیحت) وئرمک و یول گؤسته رمک، خئیر - شررینده جان دان اورتاق اولماقدا محرم و صادق ایمیش لر و ال لرینده اولان قوپوز سان کی اونلارین معنوی مددچی سی ایمیش و اوندان ایلهام آلمیش لار.

بو حق عاشیق لری (اوزان لار) آغ ساققال رولوندا اولاراق، بوگونون محرم مشاوری کیمی، بوتون تورک ائل لری آراسیندا اولیلار کیمی مقدس بیر حؤرمه یاراشان و لایق ایمیش لر. بو حق عاشیق لری نین ان تانینمیشی و بوگون اونلارا سنبول و تمثیلچی و نمونه اولانی بؤیوک «قورقوت آتا» دیر.

قورقوت آتانی احوالین اوخوماق و اونو دریندن دوشونمک، بوتون میلاددان اؤن و قاباق اولان «اوزان» لارین دورومون و موقعیتین بیزه آیندینلادیر.

قدیم تورک عالمینده، شامان لار و قام لار ایله برابر اوزان لارین روحانی احترام لاری بیر نوع دین و مذهب و مقدس سنت و آداب و رسوم کیمی آلیشلا نیرمیش و اونلار بو رول لاریندا مؤمن ایمیش لر.

تورک متن لری

آلتینچی یوز ایلدن اعتبارا، تورک دیل و تورک ادبیاتی نین یازیلی اثرلرینه ال تاپیلدیغدان سونرا، بو ایلک اؤرنک لری (نمونه لری) یئنی سئی (یئنی سو) دره سیندن اولان مزار داش لاری اوستونده کی قیسسا یازیلاردیر.

دۆردونجو یوز ایلده، تورک لر طرفیندن ایجاد ائدیلن بو الفبالار ایله یازیلیمیش اولان یازی لار، سگگیزینچی یوز ایلده میدانا گلن «اورخون» یازیت لاریندا گؤرونمک ده دیر. سگگیزینچی یوز ایلده، دیل و یازی و هم ادبی اوصاف باخیمیندا اولان الفبا، دۆردونجو یوز ایلین تکامل تاپمیش الفباسی دیر.

اورخون، چایی یاخینیندا بللی اولدوغو اوچون، بو آد ایله تانینان یازیت لار گؤگ تورک لر (یعنی شرق تورک لری) طرفیندن تیکیلن داش یازی لار اوزه رینده کی یازی لاردیر.

بو، بؤلگه ده، بو نوع دان داش یازی لاری (آنیت لار) و باشقا یازی لارین بللی اولدوغو اوچون اون اوچونجو یوز ایلده یاشایان، تاریخچی «جیوئینی» جهانگشا آدلی کیتابیندا بیلدیرمیش دیر، اون دوققوزونجو یوز ایل سون لاریندا مختلف اوروپالی عالم و بیلجی لر، بونلار ایله مشغول اولموشلار و دانمارکالی تومسون، ۱۹۲۲ ایلینده، نسبتا مستند اولان ترجمه لرینی یایینلامیش دیر.

بو یازیت لاردا، گؤگ تورک لر طرفیندن ایشله نیلن میللی الفبا ایله یازیلیمیش کلمه لر، مانعین آنیت لار اوزه رینده تاپیلان چین جه مقابله لرینی یاردیمی ایله تطبیق ائدیلیب اوخونموش دور. متن لرین ان مهم لری «تون یوقوق» و «گول تیکان» هابئله «بیلگه خاقان» آنیت لاری اوزه رینده یازیلاردیر.

تقریبا ۷۲۵ ایلینده تیکیلن «تون یوقوق» آنتینی نیازی تی «بیلگه خاقان» ین وزیر ی و قاین آتاسی «یوقوق» آغزیندان یازیلیمیش دیر.

متن ده، گئچن بئله یازیلیمیش دیر، «من تون یوقوق، بیلگه خاقان ائلینه بیعت ائتدیم». بو جمله لر ذاتا تون یوقوق طرفیندن حاضرلنمیش و اونون اولوموندن اؤنجه یازیلیمیش اولدوغون گؤسته ریر، بو حالا گؤره «تون یوقوق» تورک ادبیاتی نین آدی، بللی، ایلک یازاری دیر.

بویازیت بۇیلە باشلاماقدادیر؛

«من، تون یوقوق، اؤزوم تاپقاچ ائلینه قیلیندیم، تورک بودون (خلقین) تاپقاچ

گورور ایدی.»

چین، اوروپا، روسیه و آفریقا یازانلارینین باخیمیندان باشقا، بیر قسم کیتابلار واردیر کی تورک میلّتی حضرت نوح اولادی بیلهرک اوچون شجره لر گؤسته ریب لر و بورادا اونلارین یازدیقلاری چوخ قیسسا اولاراق بونلاردیر.

حضرت نوحون اوغلو یافث، بیر چؤل سئودیکگی اوچون اورادا یورت سالیب حکومت ائله دی.

«یافث»ین اوغلو، آلتجاکان، آتاسی نین یئرینده اوتوردو.

«آلتجاکان»ین اوغلو، تورک دیبا قوی خان، آتاسی نین یئرینده سلطنت باشلادی.

«دیبا قوی خان»ین اوغلو، تورک خان، بؤیوک بیر امپراطور قوروپ کی تورکلرین نسبتی

اونادیر.

«تورک خان»ین اوغلو، آلتجه خان کی ایککی اوغلو اولدو کی بیرینین آدین مغول و او بیرینین آدین تاتار قویدو و چون قوجالیغی یاخینلاشمیش دی، اؤز بؤیوک تورک امپراطور اؤلکه لرین اونلارین اورتاسیندا یاری بؤلدو، آنجاق تورک امپراطورونون متحد و بیر قالاجاغین اونلارا تاپشیردی و بو ایککی اوغول گله جکده مغول و تاتار میلّت لری نین قوروجوسو اولدولار.

تاتار اویماغی سگیزدیر

«تاتار خان» تاتار میلّتی نین باباسی

«تاتارخان»ین اوغلو، توتو خان آتاسی نین یئرینده اوتوردو.

«توتو خان»ین اوغلو، ملنجه خان آتاسی نین امپراطورلوغونو بؤیوتدو.

«ملنجه خان»ین اوغلو، آنسی خان شاهلیغا چیخدی.

«آنسی خان»دان سونرا اوتورخان والی اولدو.

«اوتور خان»دان سونرا اوردوخان حاکم اولدو.

«اوردو خان»دان سونرا بایدوخان آتالاریندان آرتیق چالیشدی، بؤیوک ایشلر گوردو.

«بایدو خان»دان سونرا سئوینج خان کی بونلارین سونکی سی ایدی و اونون زمانی، «بلغاق»

اولدو.

مغول اویماغی دوققوزدور

«مغول خان» کی چوخ وارلی و زنگین بیر امپراطور ایدی، دؤرد اوغلو وار ایدی. ۱. قره خان؛

۲. اورخان؛ ۳. کن و یا گون خان؛ ۴. گز و یا گؤز خان.

«مغول خان» يىن اوغلو «قرە خان» كى ھامى دان بۇيوك ايدى سلطنتتە اوتوردو و بىر اوغلو اولدو كى اونون آدين اوغوز قويدو.

«قرە خان» يىن اوغلو «اوغوزخان» يىتمىش اوچ ايل امپراطورلوق قىلدى، چوخ يىرلىرى آلدى، مغول امپراطورلوقا عظمت وئردى و چون مۇمن و رعيت سئوھن ايدى. او بوتون قوشون و رعيت و يىر يىھلىرى اوچون عدالت ايله قانونلار يازدى. دونيا توركلرى اوچون وار گوجو ايله چالاشدى. اونلارلى بىرلىگە چاغىردى و اونلار جاور بە جور گۇزەل لقبلىر وئردى.

«اوغوزخان»، بىرگون آلتى اوغلو ايله اووا چىخىمىشدى. اوغلانلارلى چۇلدە اوو ووراركن اوچ دانا قىزىل اوخ تاپىپ آتالارلى نىن يانينا گتىردىلر و آتالارلى، عدالت ياراتماق اوچون اوچ قىزىل اوخون يايىلارلىن بۇيوك اوغلانلار و اوچ قىزىل اوخى كىچىك اوغلانلارلىن آدىنا ثبت ائدىر. بىللىكى بوندان سونرا اونلارلىن علامتى اوچ يايىلىلار و بونلارلىن تامغاسى اوچ اوخلولار اولوركى بىرى ساغ حدودى و او بىرىسى سول يانى توتورلار آلىب و چوخلو قانونلار يازان دان سونرا دونيادان گئدىر.

«اوغوزخان» يىن، اوغلو، «گون خان» كى ھامى دان بۇيوك ايدى، آتاسىندان سونرا گۇزەل گۇزەل قانونلار يازىر.

«گون خان» يىن اوغلو، «آى خان» آتاسى نىن يىرىندە اوتورور.

«آى خانى» يىن اوغلو، «اولدوز خان» امپراطوردا اولان ائل لرىن باش اوچالىغى اولور.

«اولدوز خان» يىن اوغلو، «منگلى خان» آتاسى نىن يىرىندە اوتورور.

«منگلى خان» يىن اوغلو، «تشكر خان» مغولستاندا يوز اون ايل امپراطور ايدى.

«تشكر خان» يىن اوغلو، «ائل جان» كى آتاسىندان قالان امپراطورى چون بۇيوتدو و بوتون

تورك، اويغور، تاتار، مغول و اوغوز ائل لرىن بىرلشدىردى.

بو زمان، بۇيوك «اوغوزخان» دۇردوندن دوز مىن ايل گئچىردى.

«اولدوز خان» يىن قىز نوھسى «آلانقوا» سلطنتتە يىتىشىدى. چوخ دوشونجەلى و گۇزەل بىر قادىن

ايدى. اونون دۇورونده عدالت اولدوقچا آرتدى و اوچ اوغلان دوغدو كى اونلارلىن بۇيوگو «بوزنجر»

ايدى كى شايد «باى سنجر» اولموش اول. گۇزەل و آلاقلى آناسىندان سونرا امپراطورلوقا يىھلىندى،

سلطنت و دونيالىق بىر قانونلار قويدو. مغول، تورك، تاتار اويماغىنا اينانىشلى و وفادار قالدى.

«بوزنجر» يىن اوغلو «توتومىن» ايش اوتە گلدى. اونون زمانىندا چىن دە خطاى توركلرى ايله

مغوللارلىن اورتاسىندا اينجىك تۇرەندى. بو اينجىگە اۇزگەلر سئوينرسەلرە آنجاق آز بىر زماندا

آغىزلارلى يومولدى. ايكى تورك قارداشى بارىشىدى.

«توتومىن» يىن اوغلو «قايدوخان»، آتاسى نىن يىرىندە اوتوردو. خطاىلار ايله آتاسى نىن اورتاسىندا

اولان اينجىك «قايدوخان» يىن محبت و سئوگى سىلە سويويوبسادا، آنجاق خطاى توركلرى ايكى

تورک میلتی بیریری بیریری ایله داها ساواشماق اوچون اؤز یئرلریندن کؤچوبلر و بو کؤچمه گه گؤره خطای تورک لری نین بیرپاراسی نین آدی «جلایر» یعنی کؤچرگی قالمیش دیر.

«قایدوخان» ین اوغلو «بای سانغیر» آتاسی نین یئرینده اوتوردو.

«بای سانغیر» ین اوغلو «تومنه خان» آتاسیندان سونرا شاه اولدو کی ایکی اوغلو وار ایدی کی بیریری نین آدی «قاجولی» و او بیریری نین آدی «قوبل» ایدی. آتالاری بیر گئجه یوخودا گؤردوگو اوچون اوغلانلارین یانینا چاغیردی، اول اونلارا بیرلیک و کئچمیش ده کی کیمی بیر بیریندن آیریلما ماغی درین درین تاپشیردی و ایناناندان سونرا شاهلیغی «قوبل» اوچون و قوماندانلیغی، یعنی شاهدان سونرا قوشون باشچیلیغینی «قاجولی» اوچون بویوردو. همان «قوبل» یا «قوبلای» اوج سوز - بوجاق سیز بؤیوک تورک امپراطوری اولان بؤیوک «امیر تیمور» ون سگیزاینجی باباسی ایدی.

«تومنه خان» ین اوغلو «قبل خان» کی آتاسی نین یئرینده اوتوردو، چوخ گوجللو و شجاع اولدوقجا آدلی - سانلی ایدی. بئلیکی اوندان گوجللو و قوی بیر قهرمان یوخ ایمیش و لاپ گوجللو بیر قهرمانی آغاج کیمی بوکوب اورتادان سیندیرارمیش و بونلاردان باشقا اولدوقجا دوشونجه لی و سیاست لی ایمیش. اوره گی صاف، جانی ساغلام اولدوغو اوچون، قیشدا سویوق هوادا اود یاندیریپ، یای پالتاری ایله یاتارمیش و هئچ بیر سویوق اونا اثر قیلماز ایمیش.

«قویله خان» ین اوغلو «بورتان بهادر» آتاسیندان سونرا مغول و تاتار باشجیلی اولاراق، حکومته باشلامیش. اونون زمانیندا، اونون عمومی «قاجولی» تانری نین رحمتینه گئتمیش و اونون اوغلو «آیرومچی» کی اونا «برلاس» دا دئیهرمیش لر، حکومته باشلامیش و او چوخ باجاریقلی و هنرلی بیر کیشی ایمیش، برلاس ائلی اونا منسوب دور و تورکجه آیروم کلمه سی هنر و باجاریق و آیرومچی هنرمند دئمک دیر.

«برتان بهادر» ین اوغلو «یسوقای بهادر» اوندان سونرا حکومته یئتیشدی و او زمان دونیادان گئندی کی آیروچی نین اوغلو سوغوچین دونیادان گئتمیش دیر.

«یسوقای بهادر» بؤیوک چنگیزخانین آتاسی و «سوغوچین» بؤیوک امیر تیمورون باباسی ایدی کی بونلاردان باشقا دونیانین هر یانیندا تورک، تاتار و مغول سلسله لری قدرت و دوشونجه ایله حکومت سورمک ده و گونو گوندن گوجلنمک ده ایدی لر. او جمله دن عرب اسلام امپراطورونون ان بؤیوک قوشون قوماندانلاری، فتح اولان مملکت لرده حاکم اولانلارین چوخو تورک، تاتار و مغول ایدی کی اسلامدا اولدوقجا ارادت لی و مخلص ایدی لر.

اسلام حکومتی هئچ بیر میلته و قوما تورک و تاتار و مغول میلت لری کیمی اینانما مییش ایدی. چون کی بو میلت لر هئچ بیر ایشده و هئچ بیر زمان امانته خیانت و اینانیدیقلارینا پوزغونچولوق ائتمه میشدی لر. حال بوکی چوخ لو یالانچی مسلمان لار و یالانچی مسلک و مرامچی لار وار ایدی کی آند ایچه ایچه و دوز ییه ییه همیشه خیانت، جنایت ایش لری نه مشغول ایمیش لر و دفعه لرله خیانت

ائدهرکن توتولوب داها اوزلرینین سویو گندیب و سونرا «عجم» لقبین آلمیشلار. بونا گۆره هئچ بیر یئرده و هئچ بیر نقطهده کیمسه اونلارا اینانمازدی، بلکه صداقتلی و دوزگون تورک میلتلرینه اینان و ایمان ائدیردی لر کی سونرالار اسلام امپراطورلوقونون حقلی واریشی فقط پاک اولان تورک میلتلری اولدو و بولیاقت و ترقییه حسادت و جیجیک ائدهن خائین کیمسلر، زمان زمان کینهلرین سویودماق اوچون، تورکه مینلرجه طعنهلر و یامانلار یازدیلار. بئلیکی اسلام سپهسالاری و اسلام قوماندانی اولان پاک تورکلره «غلام تورک» دئدی لر. حال بو کی دنیا بیلیردی کی تورک میلتی اسلام قانونونا اینانیدیغی اوچون اؤزون اونا مخلص و وفادار گۆستهیریدی، آنجاق ایشلری خیامت و اورهک لری قره اولانلار، بو خلوص نیتی و وفادارلیغی بئله گۆستهیریلر کی، انسان اؤز - اؤزونه دیی ر بس کی بو «غلام تورک» همان هر بیر ائوده قوللوق ائدهن بیر اوغلان و یا قاپی دا دوران بیر نوکردير.

تاریخ بویو بونلارین ایشی حقیقتی تحریف و ترس ائتمک و دوغرونو یالان و یالانی دوغرو گۆستهرمک ایمیش، یوخسا هئچ بیر دوزگون و صادق کیمسه رئیس کل قوانی گتیریب ائو قوللوقچوسو کیمی گۆستهرمز. اونودا اورهکدن و خلوص نیئت ایله اینانمیش و مؤمین بیر رئیس کل قوانی.

بو فقط بیر آز زمان خلقی آلدادا بیلر، یوخسا یالان سؤزلرین بازاری همیشه لیک اولسایدی داها حقیقتین هئچ بیر زمان اوزو گولمزدی. بونلاردان باشقا بو سؤزلر و بو حسادتلر فقط و فقط بورادا اولان ۲۰ میلیون تورکون روحیه سین تضعیف و تحقیر ائتمک اوچون دور، یوخسا اونلار اؤزلری یاخشی بیلیرکی اون دؤرت یوز ایل تمام همیشه بیزیم توکنمز سوفرالاریمیزین باشیندا کور و کۆرپه پیشیکلر کیمی موعولدا ییبلار.

بوندان چوخ اول، اوروپادا و آفریقادا، یئر توتان تورک میلتلری اصلا عرب و اسلام ایشلرینده همیشه یئرلی بیر میلت کیمی بوتون سیاسی و نظامی ایشلرینده تاریخلر بؤیو اوستاد و متخصص اولدوقلاری اوچون اسلام امپراطوری اؤزلرین اونلارین هنر و باجاریغینا محتاج گؤروردولر، چونکی یوز ایل لر بویوجا دونیانین هر یانیندا امپراطورلوقلار یارادیب و هلهده اونلارجا تورک امپراطورلاری حکومت سورمکده ایدی لر و بو اسلام امپراطوروندا اولان تورکلر هله میلیونلارجا تورکلردن بیرکیچیک قیسمتی ایدی کی متخصص و یا مستشار کیمی نظامی ایشلرین عرب قوشونونا اؤیره دیردی لر کی سونرا همان امپراطورون لایق واریشی حقا تورکلرین اؤزلری اولدو. مصرده، «احمد طولون» تورک ایدی. اسلام امپراطورلوقونون اوللرینده بؤیوک گوج و قدرت ایله حکومت ائتمکده ایدی.

احمد طولون

«طولون» ون اوغلو احمد چوخ بیلگی و عالم ایدی، اسلام اۆلکه لرینده چوخ لو اعتبار قازانمیش دیر. بئلیکی حضرت محمد (ص)ین، کؤچدوگوندن ۲۵۴ ایل سونرا، مصر مملکتینه عدالت ایله حاکم اولموشدو و سونرا عدالت ده آدلی - سانلی اولدوغو اوچون آسانلیق ایله بوتون شام (سوریه) توپراغینی اؤز مملکتی اولان مصره قاتمیش و ۲۶ ایل استقلال و قدرت ایله حکومت قیلمیش دیر.

«احمد»ین اوغلو «خماریه»، آتاسیندان سونرا حکومته یئتیشمیش و فلسطینی اله گتیرمک ایچون، اسلام خلیفه سی معتضد عباسی ایله ساواشمیش و سونرا معتضد عباسی، خماریه نین باجاریغین و گوجون و هابئله صداقتین دوشونه رک اونون ایله دوست اولماغا اولدوقجا علاقه گؤسته رمیش دیر.

«خماریه»نین اوغلو «حسن»، اونون یئرینده اوتورموش دور.

«خماریه»نین ایکینجی اوغلو هارون، قارداشی اۆلندن سونرا، اونون یئرین توتموش و او اۆلندن سونرا، «احمد»ین اوغلو «شیبان» حکومته کئچمیش دیر. بورادا بونو دئمک لازیم دیر کی بو تورک سلسله سی اؤز حکومت قیلدیقلاری زمانلاردا، مصر و سوریه و فلسطین و بوتون آفریقادا بؤیوک بؤیوک اسلام آثار و بنالاری قورموشدولار و عرب لر ایله اوزون ایل لر بویو دوزگون و صادق بیر حالدا یاشاییب و ائولنمیشدی لر و تورک ادبیات و تورک دیلین اورادا، حتی یئرلی لر آلفیشلامیش لار، بئلیکی حتی عرب لرین چوخونون هله ده آتاسی و یا باباسی تورک ایمیش و حتی عرب دیلینده او زمان چوخ اول لردن، تورک سؤزلری و تورک لغت لری دولودور کی سونرالار عرب لر اونلاری عربلشدیریپ (مَعْرَب) منیمسه میشدی لر. بوکیمی تورک حکمت لری عرب و اسلام امپراطورلوغوندا حتی آفریقا اسپانیا و هندوستان و مین لرحه بئله یئرلرده دولو دور کی گله جکده گرک تورک یازارلاری، تورک اولان کیشی لر، اونلاری بیر بیر ارشدیریپ و آیدینلاتسین لار و نولورسا بیر کرهن، اوخوجو اولونجا مؤلیف و مصنیف و یازار اولسونلار و دنیا تورک میلت لری نین هویت و وارلیق لارینی گونش لر کیمی پارلاتسین لار.

بو ایش اولاجاق دیر، گنجی - تنزی وار، چالیشاق اونون یولوندا جانیندان کئچن لردن بیر سی
بیز اولاق.

میلّیت و مرام

میلّیت نہ دیر و مرام و مسلک نہ دئمک دیر؟ بوگون میلّیتی و مسلکی دوشونمک و بونلاری آراشدیرماق و هر بیرین اؤزونه اویغون، اؤز یئرینده دوشنمک و اصل ایله فرعی، دایمی ایله کؤچرینی و هابئله قول ایله بو تاغی، درین دن آنلاماق، هر بیر اؤزون آیدین دوشونن و مترقی بیلن کیمسه اوچون ان لازم اولان بیلک لردن و علم لردن بیریدیر.

دونیدا جور به جور میلّت لر واردیر کی اونلارین هر بیر تک تکین آراشدیرماق و بیلیمک ایسته سک، بورادا اونلارین یوزده بیرینه یئر و مجال اولماز. آنجاق بونلار ایله بئله بورادا چوخ قیسسا اولراق، بیر نئچه سؤزون یازیلماسی لازم و گره کدیر.

ملت او جامعه و یا او توپلانتی و او یئرین آدام لاری دیر کی اونلارین جغرافی بیرلیگی، اقتصاد بیرلیگی، سیاست بیرلیگی، فرهنگ بیرلیگی هابئله قانون و مدنی حقوق بیرلیگی مشترک اولموش اولار. میلّیت و قومیت، بو گون کی استنباطا گؤره بوتون بو و بیر باشقا شرط لر و قیدلرده گؤره، بیر منافعده و بیر حیثیتده مشترک اولدوقلاری اوچون، ضررده و قازانچدا برابر و متساوی الحقوق دورلار.

و یئنهدہ بو گون کی میلّیتی هر کیم و هر بیر عالیم هر بیر شکیلده تعریف ائدیپ و دوشونجه سی اوّلچوسونده گؤسته ریرسه ده، آنجاق هامی سی اونون وارلیغین و اولدوغون قبول ائدیپ و بوینونا آلیب دیر.

دوغرودور کی میلّیت، هر کیمین باخیمیندا و دوشونجه سینده و اؤزونه مخصوص اولان مرام و عقیده نین تأثیری آلتیندا اولراق فرق ائدر. و دوغرودور کی مثلاً بیر میلّتین شرایطین جغرافی، اقتصاد، دیل، تاریخ و حتی رژیم اشتراک لارین آنلادیر و هابئله بیر باشقاسی بونلاردان سوای اونا مذهب، قیافه، ژن، طبیعت، پسیکولوژیک جنبه و خصوصیت لرینده آرتیریر و یا یئنهدہ او بیر سی بونلارین بیر پاراسین قبول و بیر پاراسین رد ائدیر. آنجاق بوتون بونلار ایله بئله هئچ بیر سی، دیل و اونا باغلی اولان ادبیات، فولکلور، آداب و رسوم، میلی عواطف و میلی وجدان و یونلارین باشیندا میلی فرهنگی دانا بیلیمیر.

میلّیت اوچون، جغرافی، اقتصاد، رژیم، مدنی و اجتماعی حقوقلار هر بیر کیمی سادهجه ایناندریرسادا و ظاهرًا قبول کیمی گؤرونورسهده آنجاق بو هله مسأله‌نین و موضوعون کلیّاتی و کامل هویتی دگیل، چون کی جغرافیادان، رژیمدن، قانونلاردان، اقتصادلاردان باشقا، درین درین شرطلرده واردیر کی بونلارسیز، میلّیت مشخصاتی کامل اولماز.

بوگون ایراندا، تورک ایله فارس میلّت‌لری، ظاهرًا و اجبارًا مشترک بیر جغرافی و جیزیقدا، اقتصادا، مشترک بیر رژیمده و قانونلاردا یاشاماقدا دیرلار و بو تحمیلی و سوخولان شرایطدن باشقا، آیری آیری مشخصات و هویت‌لریده واردیر کی ابدًا بیریری بیرینه اویغون و اوخشار دگیل.

هر ایکی میلّتن، آیری آیری دیل‌لری، آداب و رسوم‌لاری و باشقا جوره روح، عصب، خلق، قیافه، بدن و کیملیک دورومو و مشخصاتی واردیر کی اونلاری بیریری، بیریندن آیری و مستقل گؤسته‌رمک‌ده‌دیر.

و هله جغرافی، اقتصاد، رژیم، قانون اشتراکلاری طبیعی و آیدین اولمادیغی حالدا و بوتون بو شرایط هر ایکی میلّته شامل گؤرونندوگو حالدا، اصلیندن و کؤکوندن بوسبوتون بو شرایط، پرسیا(فارس) آدی آلتیندا حاکمیت سورمک‌ده‌دیر و تورک میلّتی اوچون میلّیت شرایطی و عنوانی اصولاً محکوم‌دور.

بس گؤرونور کی میلّیت اوچون جغرافی، اقتصاد، سیاست، مدنی، اجتماعی و حقوقی قانونلار شرایطی حادث و تحمیلی مشخصات‌دیر نه طبیعی و حقیقی، حال بو کی عاطیفی و طبیعی میلّیت شرایطی اوچون، میلّی پسیکولوژی، میلّی خوی و میلّی اخلاق، ملّی دیل و فرهنگ، ادبیات و فولکلور و هابئله میلّی آداب و رسوم ان مهم هویت و ان مهم ماهیت‌لردن‌دیر. بونا گؤره بوگون بیز ایله فارس‌لاری، بیر میلّیت گؤسته‌ریسه‌لرده، آنجاق بو بیزی حقوقی و اونلاری حقیقی گؤسته‌رمک‌دیر. دئمک کی بیز مستأجر و اونلار حقیقی ائو صاحیبی حساب اولورلار، بس بوتون بو شرایطی قبول ائتمک ایله برابر بیزه بو حقوقی وئریرلر کی بو ملک‌ده یاشایاق، حال بو کی حقیقی ملک بیه‌سی و یا صاحیبی اوچون بو شرایط الزامی دگیل، یعنی ملک اونون‌دور، هر نه سئوهرسه ائده‌بیلر.

بس گؤرونور کی اؤزگه‌لر طرفیندن بیزه وئرلن حقوق، اؤیله‌جه‌ده اؤزگه‌لر طرفیندن آلینا بیلر و بوراسی‌دیر کی ایراندا میلّی مسأله گره‌ک دریندن و گره‌ک یئنی‌دن آراشدیریلسین.

ایران تورک‌لرینی، یالنیز آذربایجان آدلی قفسده دوستاق ائده‌ن‌لرین حیل‌ه‌سین هله‌لیک بوتون ایراندا اولان تورک قارداش‌لاریمیز آیدینجا گؤز ائوینه آلمایب‌لار و بو گون روسیه‌ده، اروپادا، ایراندا بیزه تورک یئرینه آذربایجان‌لی آدین گوج و سماجت ایله تحمیل ائده‌ن‌لرین هدفی بو دور کی بیزه تلقین ائله‌سین‌لر کی تورک فقط آذربایجاندا اولما بیلر. یالنیز او یئرده اولان زمان هله تورک یوخ بلکه آذری آدین آلا بیلر.

بس گُرونور کی آذربایجان و آذری کلمہ لرین نہ اوچون سماجت و گوج ایله ایشله دیرلر. گُسته ریرلر کی آذربایجان لی قفط او او توپراقدا آذری سایلابیلر، حال بو کی فارس لار، اوتوز ایل لرجه ده آمریکادا، آلمانیدا، عربستان دا یاشایاندان سونرا اؤزو و گله جک اوشاق لاری دا، هله ده پرسیا (فارس) نژادیندان دیر و اصیل ایران لی ساییلار.

بو دور کی بوگون، دئمه لی بیک کی بیزیم میلّیت و قومیتیمیز اوچون، وطن فقط و یالینز توپراق وطن دگیل، و بو جیزیق تکجه بیزیم میلی هویت و مشخصاتیمیزی تأمین ائتمز. بس گُرونور کی توپراق وطن دن باشقا، اصیل اولان آیری بیر وطن ده واردیر، بس بو حال دا، او وطن نه دیر؟

وطن او یئرده دیر کی اوندا بیر میلتین دیلی، فرهنگی، میلی هویتی یئر توتوب، بسله نسین. بونون اوچون بو وطن هر شئی دن اول میلی دیل و میلی فرهنگی و میلی خصوصیات اوچون بیر قاب دیر. آیدین دیر کی هر بیر قابین ظاهری گؤزه للیگیندن باشقا، ایچینده اولان محتواسی، قابین اؤزوندن آرتیق مهم دیر، چون کی بیر قابی و یا حتی بیر صندوقی بونا گؤره ساخلا ییب سئوهرلر کی قیمت لی و عزیز اولان شئی لری اؤز ایچینده تمیز و محفوظ ساخلا سین.

بو دور کی توپراق وطن بیزه جان کیمی اولار سا، فرهنگ وطن و هویت وطن داها روح دور و بو روحی اجبار عالمیده هر یئرده حفظ ائتمک اولار و تورکلر تکجه آذربایچان وطن ده یوخ بلکه روح وطن ده ده بو میلی وطنی، فرهنگی وطنی دائماً و همیشه کی کیمی حفظ ائتمه لی دیرلر؛ چون کی وطن فقط او دگیل کی بیزیم جسد و جمده گیمیز اوندا یئر توتسون.

یوزلرجه آنا یورت دان قوپان، کؤچ ائله یین کؤچری لر، توپراق وطن بیلمه دن، هر شئی دن اول، اؤز آداب و روسوم لارین و میلی فولکلورلارین و دبلرین آنا وطن بیلهرک همیشه اونا وفادار قالیبلار.

بو میلی اخلاق و میلی فرهنگی، میلی وجدان و عواطف توپراق وطن دگیشمک ایله مسلک و دین دگیشمک ایله و حتی مدنیت و قانون لار دگیشمک ایله لاپ اورتادان گئتمز و اونودولماز، بلکه اولا بیلر کی بیر آزدا تکامل تاپپ گؤزه للن سین.

روس لار ایله تورکلر آراسیندا اولان مسلک بیرلیگی، اقتصاد و تولید بیرلیگی، جغرافی و رژیم بیرلیگی هله لیک اولور سادا، میلی وجدان و میلی فرهنگ بیرلیگی، میلی خصوصیات و میلی وجدان بیرلیگی اولاما ز؛ چون کی توپراق (جغرافی) و اقتصاد و رژیم بیر اولا اول میلی پسیکولوژی، میلی فرهنگ و دیل و روحیات بیر دگیل و اولادا بیلمز، چون کی هر هسی نین اؤز، اؤزونه مخصوص خوی، دب، روحیات، اخلاق، عصب و حتی ژنی واردیر، بو دور کی بوتون قومی خصوصیات ییری آیری اولان ایکی میلتین توپراغی، اقتصادی، رژیم، اجتماعسی بیر اولسادا، آنجاق بو ایکی آیری آیری اولان میلت لری بیر میلت ائده بیلمز و سون مرحله ده هر عنصر اؤز اصلینه قایدار.

بو عنصرلرین اؤز اصلینه قاییتماسینی باریش گونلرینده آزاراق گورمک و آنلاماق اولورسادا، آنجاق بحران و یا ساواش و انقلاب گونلری یاخشی و آیدین گورمک اولار.

فارس فرهنگی ایچینده هضم اولان غیرت سیز تورک لر، بو فرهنگی اللی ایل اولاراق ظالمانه و استعماری بیلمه دیکلری حالدا و اؤزلرین کاملاً فارسلیغا ووروب گؤزدن ایتنلری ده آز بیر دقت ایله فارس قوموندان اولمادیقلاری گؤزه چارپار. بو نه دن دیر؟ بو، اوندان دیر کی میللی خصوصیات، میللی اخلاقیات، میللی روحیات، میللی ایرق لار تاپیشیرما و سفارشی دگیل لر، بلکه اوزون زمانلار، مین ایل لرحه، بو خصوصیات بیر میللتین و ائللین قانی و روحی ایله عجین اولوب و هله بیر اللی و یا یوز ایل دیکتاتورلار دستوری ایله قاندان و وجدان دان چیخماز.

بو دور کی توپراق وطن دن آرتیق، آنا وطن اولان همان میللی فرهنگ و میللی وجدان دیر کی جان ایله و عواطف ایله باغلی دیر.

توپراق وطن انسان دان و انسان اجباراً توپراق وطن دن آیریلارسادا، وجدان وطن، فرهنگ وطن، آداب و رسوم وطن همیشه قوجامان داغلار کیمی یئرینده تیره مز دایانماقدادیر.

تهران دا و باشقا اؤلکه لرده اولان تورک لرین چوخو، آنا توپراق دان آیریلارسالار، حتی آذربایجانین و همدانین و چوخ لو تورک اولان یئرلرین کند و شهرلرین ده ده، آنا توپراق اولا اول میللی اخلاق و تعصب و میللی عواطف بیلمه دیکلری اوچون همان آنا توپراقدادا، آنا هویت دن و آنا دیلدن آیریلیب لار.

البته دوغرو دور کی بو اؤز آنا یوردون دان، اؤز میللی هویت و میللی شرفین دن ال گؤتورمگین سببی، همان اللی نئچه ایل استبداد و استعماری شیوه لرین تأثیری و نتیجه سی دیر و بیرده هر بیر جمعیتین ایچیندن، بیر نئچه عنصر زمان و مکان تأثیری ایله اولا بیلر کی اصل هویتین الدن وئرسین، نئجه کی بیر یوک آلمانین، ایچیندن بیر نئچه سی قوخوموشدا اولار، آنجاق بوتون بونلار ایله بئله منظور بو دور کی آنا فرهنگ و آنا میللی هویت اولمایان و یا آنلامیسان یئرده، توپراق چوخ دا مؤثر دگیل، آچیق جاسی بو کی روح اولمایان یئرده و میللی عواطف و میللی شعور اولمایان محیط ده جسم دوزگون تکامل تاپا بیلمز.

میلّیت ایله قومیت فرقی

فرقی بو دور کی بیر میلّتین ایچینده نئچه جور نژاد و قوم اولاییلر، مثلاً آمریکادا، روسیهده، فرانسادا جور به جور نژادلار و قوملار اولایلا، بونلارین هامی سینا آمریکا میلّتی، فرانسای میلّتی، روسیه میلّتی دئیهرلر و یا مثلاً ایران میلّتی.

بعضی بو میلّتلرین ایچینده اولان قوم و نژادلارین رسمی اولان دیللری، یازیلان اداره مکتوبلاری، مدرسه و غزته، علم و قانون، دستور و باشقا یازیلاری، اؤز دیللری اولمادان، دولتین گوجو و حمایه سی ایله ایشلنمکده دیر، یوخسا بو رسمی اولونان دیللرین چوخو کؤکوندن نه گؤزه و نه ده حق بیر دیلدیر.

طبیعی دیر کی بئله بیر دیللرین گوجو و یاشی، ائله همان رژیم و سیاستین گوجو، و یاشی ایله برابر اولاییلر و بئله بیر دیللری اؤلوب ایتمز دوشونمک، تاریخی و دونیانی چوخ یاخیندان و چوخ کیچیک آنلاماق و گوده گورمک دیر.

اما بو رسمی اولان دیلی، گره کمز کی اکثریت و معنویت دیلی و یا رضایت دیلی و بللی بیر سیاست و حاکم بیر دولت حمایت قیلیب و قوروپور، بونا گؤره دیر کی بئله بیر رسمی اولونان دیل، عادلانه اولمادیغیندان باشقا همیشه لیک و دواملی بیر دیل ده اولاییلمه یه جکدیر؛ چون کی بو دیله یاپیشان دایاق گؤتورولن کیمی او دیل ده ییخیلاجاق دیر. بونلاردان سووای، گوج و جبر ایله حاکم اولان بو دیل، هابئله آیری ائل لرین و قوملارین دیللرینین آرادان گئتمک فیکرینده اولان بو سیاست اؤز - اؤزنه وحدت و بیرلیک یاراتماق یئرینه آیری لیک و صداقت یئرینه عداوت یاراتماقدادیر.

بس اقتصاد، جغرافی، مذهب و باشقالاری ظاهرًا مشترک اولورسادا، آنجاق دیل و معنویت اوچون متقابل احترام اولمایان بیر یئرده و هابئله باشقا ائل لرین و خلقلرین ادبیاتی، فولکلوری و اؤزنه باغلی اولان شخصیتلری ازیلن اؤلکه ده، محکم بیر میلّی وحدت و بیرلیک اولاییلمز.

بیرده قوم ایله میلّتین فرقی بو دور کی مثلاً ایراندا اولان قوملارین هره سی نین اؤزنه گؤره مخصوص خصوصیات و مشخصاتی واردیر و هر قوم باشقا بیر قوم دان آیری دیل، ادبیات، تاریخ و فرهنگ صاحیبی دیر و یئنه ده ایراندا عرب، تورک، بلوچ، کورد، تورکمن و فارس قوملارینا جغرافی و

سیاسی باخیمیندان ایران میلتی دئییرلر و تکجه بیر قومون آدین (پرسیا) گتیرمک شئوونیستی بیر سیاستدیر و دوزگون دگیل.

روسیهده اونلارجا قومون جمعینه شوروی میلتی دئییلیر و روسیه میلتینی فقط اسلاو میلتی دئمک دوزگون دگیل، آنجاق هر قوم حتی نسبی مستقل اولان کیمی میلت آدین آلایلر؛ چونکی میلت اوچون دیل و فرهنگدن باشقا معین سیاسی و اقتصادی حدودی ده لازیم و گرهکدیر.

بیر میلتده نجه قوم یئر توتدوغو کیمی، بیر قوموداندا نجه میلت تشکیل اولاییلر، او جملهدن عرب قوموندان نجه میلت وجودا گلیبدیر کی هامی سی عرب قومی دئییلدیگی حالدا، جور به جور آدلار ایله سوریه میلتی، مصر میلتی، سودان، عراق، اردون، ابن سعود میلتی و دولتی ده تشکیل اولوبدور.

اوست اوسته ائل و قوم میلتدن خالصدیر، چونکی نجه قوما بیر جغرافیادا میلت آدی وئرمک اولای، حال بو کی بیر جغرافیادا نجه میلته بیر قوم آدی وئرمک دوزگون دگیل. چونکی ائل و قوم، نسبتا خالص بیر نژادا یاخین توره دیر.

بوگون ایران کلمه سی، معین بیر قومی کلمه دگیل، بلکه سیاسی و جغرافی کلمه دیر؛ چونکی اونون ایچینده نجه قوم یاشاماقدادیر و بونلارین جمعینه ایران میلتی و ایران دولتی دئییلیر. هابئله اتحاد شوروی بیر معین قومون آدی دگیل، بلکه اونون ایچینده نجه جوره قوم اولدوغو اوچون اونلارین جمعینه اتحاد شوروی یعنی بیرلشمیش قوملار دئییلیر. البته بو قوملارین هره سی نین معین فرهنگ و معین جیزیق و اداری اختیارلاری اولدوغو اوچون میلت آدین آلا ییلرلر، بیزه گوره آیدین و مشخص دیرلر، بس میلتلر قوملاردان تشکیل اولاییلرلر، حال بو کی قوملار میلتلردن تشکیل اولمور، چونکی اوزو نسبتا خالص بیر توره دیرلر.

و اما، دوغرو دور کی اعلامیه ی حقوق بشر (یونسکو) بو خصوصدا چوخ لو انسانی توصیه لر ائدیر. میلتلرین میلی حقلرین، دیل لرین، تاریخ لرین، ادبیات و مذهب لرین و هابئله دب لرین و ایده ئولوژولارین تأیید ائدیر و اونلارا اولان تبعیض لری و تحقیرلری محکوم قیلیر، لکن تأسف ایله گورونور کی حتی بو اعلامیه لری امضا ائده نلرین داها چوخو میلی ظلم و ستمه گونو گوندن شدت وئرمک ده دیرلر.

میلی خصوصیات قوروماق و اونا گونو گوندن اوجالیق و ترقی وئرمک، بوگون هر بیر قوم و ائللین ابتدایی حقلریندن بیریدیر. بونا گوره دیر کی بو ابتدایی حقی تانیماق و اونا اعتنا سیز اولماق، اجتماعی و میلی و بین المللی حقلری تانیماق و سایماق دیر؛ چونکی پیله نین بیرین طبیعی چیخمایان بیر کیمسه ایکینجی پیله یه غیر طبیعی آتیلایلر. بونلاردان باشقا بو گون گرهک بونو بیلمک کی میلی حقوق بیلمک، حقین و جیزیقین بیلمک دیر، چونکی میلت عمومی بیر حیثیت و عمومی بیر وارلیقین سندیدیر.

بس بو آیدین لیق دان اولان بیر حقّی دوشونمه‌ین بیر کیمسه، هابئله اؤزون و میلّیتین تانیمايان بیر انسان، نه جوره ائله‌یه بیله‌جک‌دیر کی اؤزگه‌لری و باشقا میلّت‌لری تانیسین و اؤز دئدیگی کیمی انترناسیونالیست اولسون؟

بونا گؤره‌دیر کی بئله بیر اؤزو اولمایان و دایاق‌سیز کیمسه‌لر، کیم اولدوقلارین و نه ایسته‌دیک‌لرین آیدینجا دوشونمه‌ین مترقّی قارداشلار، روس‌لار ایچینده «اوف»، فارس‌لار ایچینده «زاده» و عرب‌لر ایچینده «ابن» اولماقدادیرلار. یعنی اورادا «حسن اوف»، بورادا «حسن زاده» و او بیر سی یئرده «ابن الحسن» بویاغینا بولاشماقدادیرلار.

بونلارلا بئله بو شیوه‌لری و یالتاقلیغی مبرا و دوزگون گؤسته‌رمک اوچون گولملی و اویونچاق دلیل‌لری گتیریرلر.

«بیر گون اولاجاق دنیا میلّت‌لری و اونلارین دیل‌لری بیر اولاجاق و جیزیقلار و شغورلار اورتادان گئدیپ، انترناسیونالیسم و یا میلّت‌لر آراسی قارداش‌لیقلار یاراناجاق‌دیر».

بو بوش سؤز کیمسه‌نین سؤزو اولماسادا، بو بوش بئیین قارداشلارا گره‌ک دئمک کی بو «انترناسیونالیسم» هله کی اولماییب‌دیر کی بیز ایندی دن میلّیمیزی و دیلیمیزی حراجا قویاق، و هله اولاندا و هر بیر میلّت دیلین و میلّیتین اورتایا قویوب ازنده بیزده ایکینجی سی اولاریق. گؤرونور کی اؤزون دوشونمه‌مک ان ابتدایی حقّی دوشونمه‌مک‌دیر و سونرا اونون - بونون سیاست آشیندا نخود و لوبیا کیمی هضم اولوب داغیلماق‌دیر.

و اما، ایندی گره‌ک گؤرمک کی بو عمومی حقوق و عمومی حقیقت نه زمان اؤزون گؤسته‌ریر و عمومی اولدوغون بللی ائدیر؟

بو دوغرو دور کی بو عمومی بیرلیک و عمومی وارلیق همیشه اؤز یئرینده و دوروموندادیر. آنجاق بونلار ایله بئله، اؤیله بیر زمان‌لار اؤزون گؤسته‌ریب و آیدینلادیر کی هئچ بیر کور و کار آدامدا اونو دانابیلمز.

مثلاً بیر گون اولور کی بیر میلّت باسغینا دوشور، واری تالانیر و قورولوشو پوزولور. و یا باشقا بیر گون اولور کی همان میلّت بو دفعه داها گوجلنه‌یر، ایاغا دورور، همت گؤسته‌ریر، اوجالانیر، آنجاق بورادا نظری جلب ائده‌ن مسأله بو دورکی بو ایکی متضادّ زمان‌دا، بو میلّت هم آلچاق‌لیق‌دا و اوجالیق‌دا بیر ایدی‌لر و بیر آد ایله تانیلنیردی‌لار کی اودا میلّیتین آدی‌دیر.

بس میلّیت جیزیقیندا هامی‌نین باش و یا آلین یازیسی بیردیر. قازانیلان افتخار و سوخولان افتضاح هامی اوچون‌دور و هامی یا باغلی‌دیر.

بس میلّیت یعنی عمومی بیر حقوق و عمومی بیر شخصیت و هابئله عمومی بیر یاشاییش‌دیر.

بونا گورہ دیر کی اؤز میلّین تانیماق، ہر بیر شخصیت و حقوق سئوہن انسان اوچون گرہک و لازم دیر و بونودا گرہک بیلیم کی دونیادا فقط او میلّت دیری و یوکسک قالار کی اؤزونه دایانمیش اولسون.

گرہک ہر میلّت، اؤزو - اؤزونه دایانمین، اؤز ایاغی اوستہ دورسون، اؤزو اولسون، اؤزگہ اولماسین، اؤزگہ یہ دایانماسین، اونون - بونون ادا اطوارین چیخارتماسین؛ چون کی بو ادا اطوار ہر نہ اولورسادا، دیدہ اؤزگہ نین دیر و چون اؤزگہ نین دیر، آیدین دیر کی طبیعی و دوزگون چیخماز، یاواش یاواش اول کی دبلر و روسوم لار اونودولوب اورتادان گندر و نتیجہ بو اولار کی بو اؤزون ایتیرہن نہ اؤزونه اوخشار و نہدہ اؤزگہ یہ، دئمک نہ بو اولار و نہدہ او.

بو تقلید و تکرار، ایرہلی لیک و ترقی یوخ، بلکہ گئری لیک و تنزل ساییلار و بئلہ بیر قوم و میلّت ہئچ جورہدہ گہر و اعتبار ییہ سی اولایلمز. بس گورونور کی میلّت اصل و قول و دائمی بیر موضوع دور و عقیدہ و ایدئولوژی دگیشیلن و کؤچری بیر موضوع.

آنجاق ایندی یہ کیمی بوموضوع، بیزلردہ ترسینہ اولوب، یعنی اول فرع، سورا اصل، اول کؤچری، سونرا دائمی و ہابئلہ اول بوتاق، سونرا قول، و داہا آچیقجاسی بو کی، اول عقیدہ و ایدئولوژی، سونرا میلّت و یا اول بؤلوشمک، سونرا قازانماق و اول میوہ سونرا آغاج.

بونا گورہ دیر کی بیزلر میلی مسالہ نین جیزیقین، ایدئولوژی و عقیدہ آرشیننی ایلہ اولچریک و ہر کیم نہ جورہ عقیدہ و مرام دان آسیلی اولدوغو کیمی، میلّت دوشونر.

مثلا بیر میلی مذهب و دین باجاسیندان گورہر، او بیر سی ایدئولوژی و مسلک منافعہ سیلہ قبول ائدر. بو بیر سی دە ہر کیم گوجلو و قوی اولسا اؤزون اونا یاپیشدیرار. بئلہ دیر کی بیر پارچالیق و وحدت یئرینہ ایندی یہ کیمی اونون - بونون قاپی سیندا سومسونمک اولونوب و اولونور و ہر کیم دە بو خصوص دا بیر سؤز دئسہ و اورہک یاندیرسا و ہابئلہ میلی بیرلیگی سئوسہ، گؤزل گؤزل کلمہ لرہ متوسل اولاراق جواب وئرریک کی: «ای بابا بو سؤزلر نہ دیر؟ انساندا گرہک عواطف اولسون و انسانیت».

بو دوغرو دور کی ہامی انسان دیر و ہامی نی تانری یارادیب و یا ۱۱۰ عنصر دن، ترکیب تاپپ دیر، آنجاق ہر بیر کیمسہ نین اؤزونه گورہ معین بیر حقوقی و آدی و جیزیقی اولدوغو کیمی ہر میلّیندہ اؤزونه مخصوص آدی و مشخصاتی واردیر کی اونو اونولا تانیارلار و اونولا دوشونرلر.

اما، ایندی گرہک گورمک کی بیر قوم و یا بیر میلّت اؤز وارلیغین و طبیعی شرف و حیثیت و حقوقون قورویاندا و اونا وفالی چیخاندا، کیم لرین قیدیغی گلیر و کیم لر قوروخویا دوشور؟ بئلہ بیر قیدیغی گلیب قورخویا دوشن لرہ دوست و انسان دئمک اولارمی؟ آیدین دیر کی خیر؛ چون کی دوست اولانین قیدیغی گلمز و قورخویا دوشمز، یوخسا ایستہر - ایستہمز دوشمن دیر.

و هله دوشمن اولورسادا، آنجاق بو گون کی دونیادا حتی دوشمن لرده بیر - بیرینه طبیعی انسان لیق حقوقون محترم سایاراق گؤزله مکده دیرلر، بس حتی دوشمندنه - دوشمن دیر کی هر بیر حق و جیزیقی ایاغلا بیر، بونا گؤره چوخ لاری، انسان لیق و عواطف آدی ایله خلقی آلدادیر و چوخ وقت بو گؤزله و طمطراق لی ادعالارین دالیندا سنگر توتور.

بو گون کی دوروم و موقعیتیمیزی گؤز ائوینه آلساق آیدینجا گؤره ریک کی بو یئرده، اؤز آنایوردوموزدا هر جوره رژیم لر و قانون لار ایچینده بیزه گؤره استقلال یئری اولمایب و اولمایاجاق دیر؛ چون کی ایندی یه کیمی بیزیم اوچون بیز کیمسه هویت و تشخص قائل اولمایب و اولمایاجاق دیر. ایستهر بو مشروطیت زمانیندا، ایستهرسه ایندی کی ترقی و تحولات زمانیندا.

ایندی یه کیمی بیزلری، هر جریان لاردا و حرکت لرده، اؤزلری اوچون بیر چینگ مواد و آلت کیمی الله توتوب لار و توتاجاق لار. ایستهر شاه رژیمینده و اسلام رژیمینده ایستهرسه ده جمهوریت رژیمینده.

بونو هرکیم اینانمازسادا، بونو ایندی یه کیمی سینامامیشسادا، بوگون داها چوخ آسان سیناییب و امتحان انده بیلر.

ایندی یه کیمی بونون اوچون اختلاف و تضادیمیز چوخ لو و آیدین گؤزه وورمایب دیر کی بیزده اونلار کیمی میلّت و میلی شخصیت ادعاسی ائتمه میشیک و همیشه اونلارین ایاغینا گئدیب و اونلارین دیلین دیل بلیب و اؤز دیلیمیزی گیزلتمیشیک، یوخسا بیر کیمسه نین جرأتی وارسا، فارس لار اؤز دیل لرین تحمیل ائندن ده او دا، سؤیله سین کی منیم دیلیم وار و فارسجا دانیشماسین و اختلافی و تضادی یاخیندان گؤرسون.

بو کی انسانیت و عواطف، گؤزله بیر صفت دیر، سؤز یوخ و کیمسه اونون دانا بیلمز و بو کی بوتون انسان لار بیر بیرینه یاخین اولوب و قارداش لیق اصولی ایله یاشامالی دیرلار دوغرو دور، و بیر بیرلرینه الهام وئرمه لی دیرلر سؤز یوخ، آنجاق بو قارداش لیق و بو الهام آماق، ترقی و ایره لی لیک اوچون و میلّت لرین حقانیت و شخصیت لری نین پارلاماسی و دوغرو لماسی اوچون دور، نه کی بو الهامین و اوصولون ایچینده اریب یوخ اولماق اوچون.

بس بو میلی مسأله ده کیمسه، بیر عقیده دن، مرام دان آسیلی دگیل، هر کیم هر نه عقیده و مذهب ده و هر یول دا اولماغا مختار دیر و بیر کیمسه نین حق یوخ دور کی فلان مرام و فلان عقیده آدینا ایسکولاستیک دؤوره سینده اولان کلیسا استبدادین یئنی دن قورسون، چون کی میلّت عمومی بیر موضوع و عمومی بیر حق دیر و بو آقانین و یا او خانیمین و هابئله آشاغی قاتین و یوخاری قاتین دگیل.

لاکن گره ک بونو سورشماق کی نیه بس بو موضوع (انسانیت و عواطف) فقط بیزیم میلی دیلیمیز و میلی حیثیتیمیز مطرح اولاندا اورتایا گلیر و قیشقیریق دوشور؟ بیر حال دا باشقا دیل لر مطرح

اولاندا بئله بیر موضوع لاردان یوخ بلکه اونلارین بویونا اوخشاماق دان و لرین یاغلالماق دان داستان لار و بوی لار سؤیله نیر؟

بیر مثل واردیر کی دئیر قولونجا نه دخلی وار؟

انسان نییه گرهک اؤزون بو حدده ساده و آغزی یاشیل تانیتسین کی اونو بو جوره و بئلنچی لیک

پیشمه میش و اله سالمالی دوشونسون لر؟

بونا و یوزلرجه بونلارا گؤره دیر کی ایندی یه کیمی هله ده میلی موضوعنو و میلی مسأله نی یاخشی دوشونمه میشیک و هله ده بیلمه میشیک کی میلی موضوع و میلی وارلیق نه مرام، نه مذهب و نه ده ایدئولوژی دیر؛ چون کی بللی اولدوغو کیمی و تاریخ آیدینجا گؤسته ردیگی اوچون، مرام لار و قانون لار هئچ وقت همیشه لیک و ابدی دگیل ایمیش لر، اولادا بیلمز لر؛ چون کی فلان مرام و یا قانون دؤوران لارین و زمان لارین تقاضا لاری و مادی دیلک لری اوچون لازیم اولور، بونو آیدین دئمک اوچون گرهک آچیقلاماق کی هر قانونون و مرامین اؤزونون مخصوص بیر یاشی و عمری واردیر. مثلاً اورتا قرنده اولان قولاملیق قانونی اون سگیزینجی قرنین ایلک یاری سیندا ده اؤمرون سورموشدو. لازیم ایدی کی باشقا بیر قانون ویثنی بیر اصول توره نسین، هابئله ایگیرمینجی قرنده یئنه ده اؤز یثرین باشقا بیر قانونا و یا یئنی بیر قانونا وئرسین.

البته بو قانون لار، بیر چوخ لاری اوچون ظالمانه اولور سادا، بیر چوخ لاری اوچون لاپ عادلانه دیر، و بونودا گرهک بیلیم کی بو قانون لارین یئر دگیشمه گی و اولوب دوغولماسی چوخ دا یوموشاق و آسان لیق ایله دگیل بلکه یثرینده و لازیم اولاندا، جان لار و باشلار بیچیلیب، قان لار تۆکولوب دور و بو طبقه او طبقه نی باسما رالیب و اورتادان قالدیریب دیر. لاکن بو جریان لاردا و تحولاتدا اصل میلیت، یثرینده اولوب و ایچینده کی طوفان و فیریتنلار یالنیز اونون طبیعی حرکتی و ایره لی یه جان آتما تمناسی دیر، نه گئری یه دؤنوب پارتلاماق ضرورتی.

بس مرام لار، قانون لار و رژیم لر، دائماً دگیشمه کده و عوض اولماقدادیر لار. آنجاق اصل میلیت یثرینده دیر و اؤزون قوروماقدا و گونو گوندن بوغونتولاردان قورتارماقدا و بو دوغرو دور کی هر شئی دگیشمه ده و ایره لی سورمک ده دیر، آنجاق میلی مسأله ده بو یئنی بیر حقوق موضوعی کیمی ایره لی سورمکده و تکامل تاپماقدادیر.

بس دئمک اولار کی میلیت بیر جان کیمی و قانون لار و مرام لار اونا پالتار کیمی دیر لر کی فصلینده دگیشمه ده و عوض اولماقدادیر لار کی مثلاً قیش دا قالین پالتار، یای دا نازیک و یونگول پالتار گئیمه لی دیر. بونا گؤره جان ایله پالتاری بیر بیرینه قاتماق، بونلا اونا فرق قویماماق، مرام لارین و قانون لارین نه اوچون اولدوغون و نه اوچون یاران دیغین آیدینجا دوشونمه مک دیر.

مرام و ایدئولوژی و میلیت بیر قاینق دان اولسایدی لار، گرهک ایدی کی میلیت ده مرام و مسلک ایله دونیا یا بیر گلئیدی لر و بیر گئیدی لر، یعنی مرام ایله میلیت بیر زمان دا گلیب و بیر زمان دا

اورتادان گئئیدی لر. بس میلیت فلان قانونون مادهسی دگیل و اوندان سوای گرهک بیلیمکی کی عقیده لر، مسلک لر و قانون لار میلیتین خدمتینده دیر نه کی میلیت مرام لارین و قانون لارین خدمتینده. اؤزگه لرده ایدئولوژی و رژیم تقلید ائدهن لر، ایشین یالیز بیر یانین توتوب لار و یا بیر طرفین قوجا قلابیلار، اونلار اصلی اونودوب فرعه یاپیشیلار. جان لاری نین و روح لاری نین ساغلام اولماسیلا ایشلری یوخ، بلکه پالتارلاری نین گؤزهل اولدوغو و قارین لاری نین تیخانماسی اونلارا خوش دور و دئمک کی باطن نه اولورسادا اولسون، آنجاق ظاهر گؤزه گؤزهل گؤرونمه لی و خوش اولمالی دیر.

بس بو نسبت ایله، ادبیات دادا، شعرده ده حرکت لری بو دور. مثلاً فلان رژیم و فلان مرام و مسلک ده اولان بیر مملکتین ادبیاتی و شعرى نه قورولوشدا و نه باخیشدا اولسا، بورادادا اومبنادا و او قورولوشدا اولمالی دیر و او قالب ده تۆکولمه لی دیر، ایستهر بورانین آدام لاری بو اوصولی و قالبی دوشونسون و ایستهر ایسه دوشونمه سین. یالیز او کی مهم و لازیم دیر، فقط تقلید و تکرارین یئر به یئر باجاریق آدینا زیخانماسی دیر و بیر کیمسه بو یولدا و بو زیقدا بولاشماسا و قویروق و مقلید اولماسا اخلا لچی و پوزغونچودور.

بونلار ایله بئله، هئچ بیر میلیتچی شاعر و یازیچی، اؤزونو اجتماع دان و خلقدن قیراق توتامالی دیر و میلیتی بهانه توتاراق تاحق اولان ایشلره و ظلم لره بیر گؤز ایله باخممالی دیر.

چون کی نه اولورسادا اولسون، اؤزوده همان میلیت و همان جامعه دن توره نیب دیر و جامعه نین بالاسی دیر. لاکن میلی حقوق ایله اجتماعی حقوقی و طبقاتی موضوع لاری مطرح ائدهن شاعر و یازیچی، عین حالدا نه زماندا و نه مکاندا یاشادیغین و میلیتی نین نه کیمی دوشمن لر اورتاسیندا اولدوغونودا آیدینجا دوشونمه لی دیر، چون کی وطنی نین و میلیتی نین اؤزگه لر اسارتیندن قورتارماغین زمانی ایله، اجتماعی و طبقاتی مبارزه لرین زمانی باشقادیر. دئمک کی اوّل گرهک ائوین اؤزو یاغیش دان و بوران دان قورونسون، سونرا اونون ایچی آقارسین و بویانسین. یوخسا یان - یئوره نی دوشمن لر آلا آلا میلیتین ایچریده بیر بیرله عقیده و ایدئولوژی آدی ایله ساواشماسی بیلیمه مزلیکدن و یوخلوقا چکیلمکدن باشقا بیر شی اولما بیلیمز.

بس اوّل گرهک قازانماق سونرا بۆلمک، هابئله اوّل اؤزون تانیماق، سونرا اؤزگه لری و یا اوّل گرهک پیلله نین بیرین چیخماق سونرا ایکینجی سین. و سون سؤز بو کی، اوّل گرهک اصلی تانیماق سونرا فرعی، اوّل گرهک یئرینه قالانی تانیماق سونرا کؤچرینی و هابئله اول ناسیونالیست اولماق سونرا انترناسیونالیست.

ساقچی لار و سولچولار

سولچولارین کمونیسته و پرولتاریایا سؤنمز و اؤلمز بیر قانون کیمی باخدیقلاری، بوتون بشریتین و انسانلیغین آمال و آرزیلارین اوندا خلاصه ائدیکلری عینا و همان متعصب دینچی لرین و آخوندلارین مذهب و دین دوشونجه سی و دین تعصبی کیمی دیر.

مین دؤرد یوز ایل بوندان اول، تاپیلان اسلام قانونون، دونیانین و کایناتین کلیاتی بیلیمک و بوتون یئز اوزونده اولان جور به جور میلّتلری سون نجات وسیله سی گؤسته رمک، مطلقاً کایناتین و انسانلارین میلیونلارجا ایل تاریخ لرین و یاشین دوشونمه مک دیر، چون کی بو، مین دؤرد یوز ایل مدت، تاریخین و دونیانین یاشینا گؤره همان دونن حساب اولونار. بونا گؤره گره ک سوروشماق کی آیا دنیا و طبیعت فقط مین دؤرد یوز ایل بوندان اول باشلانیب؟ و داها مین دؤرد یوز ایلدن سونرا سونا گله جک؟

بیر حال دا کی بو گون کی اسلام قانونلاری بو مین دؤرد یوز ایلده ایکی مین سکگیز یوز دفعه عوض اولوب و حتی چوخ یئرده جور به جور فرقه لر و اؤز ضدیینه تبدیل اولوب دور، آنجاق چون یاواش یاواش و تدریجی دگیشیب، بو دور کی بعضی متعصب دینچی لر، بونو آیدین دوشونمه ییب و شاید دوشونمکده ایسته میرلر.

بو یالنیز اسلام اوچون یوخ، بلکه بوتون دین لر و قانونلار اوچون دور، چون کی بوتون طبیعت و قوروشلار بئله دیرلر.

بو دور کی سولچو قارداشلار گره ک یئنی دن فکر ائله سین لر و تعصب لرده بیر آز نورمال و یوموشاق اولسونلار و دینچی لرین بهشت آرزولاری کیمی، کمونیست عنوانی ایله اؤز میلّتلرین اونوتما سینلار.

دینچی لرین بؤیوک موعود گونلری، محشر و قیامت گونو اولدوغو کیمی، سولچولاریندا موعود گونلری انترناسیونالیسم دونیاسی دیر. آنجاق نه دینچی لر و نه ده سولچولار، فقط کلیات دان باشقا هئچ بیر جزئیاتا گؤز سالمازلار. محشر دن و انترناسیونالیسم دن باشقا بیر موضوعا و مطلبه فکر ائتمزلر.

اونلار اسلام امتین، بونلار انترناسیونالیسم دونیاسین اؤزلری اوچون مقدس و پاک و حتی زیارت ائتمه‌لی بیر هدف و سون آرزو بیلیرلر، حال بو کی هئچ بیر سی بونو فکر ائله‌مزلر کی بو «امت» و بو «انترناسیونالیسم» دن بیریده اونلارین اؤز میلّت‌لری دیر.

بونون اوچون، مادامی کی اؤز «امت» و میلّت‌لرین تانیما ییب‌لار و اونا هویت قائل اولما ییب‌لار، نه «امت» و نه ده «انترناسیونالیسم» اوچون بیلک‌لری و درک‌لری اولاجاق. بیر صورت‌ده کی همان اسلام امت‌لری آراسیندا و همان انترناسیونالیست و سوسیالیست قارداش میلّت‌لری آراسیندا توپراق، نفت، ریاست، اقتصاد اوچون بیر بیرینین قانین تۆکمک، چوخ عادی و معمولی بیر مسأله دیر.

بس گؤرونور کی اسلام امتین و انترناسیونالیسم مکتبین بوتون بشریتین سون نجات یولو و سعادت منبعی گؤسته‌رمک داها اعتبار سیز دیر.

عرب و اسلام، امت‌لری آراسیندا اولان بیرتیجی و کسگین دوروشمالار، حتی ایکی کمونیست اؤلکه‌لری نین بیر بیرینه قوشون چکیب قان تۆکمک‌لری و یوزلرجه اقتصادی عئتلره گؤره، کمونیست و انترناسیونالیسم اصولون ایاق‌لاری آلتینا سالماق‌لاری داها میلّت قارشى سیندا دایانان بو مقدس وعده‌لر، کئچمیش‌ده کی کیمی معتبر و دگرلی دگیل. بونلاردان یوزلرجه مقدس گؤسته‌ریلن مؤمین و آخوند، زمان زمان نامقدس چیخدیقلاری کیمی، مین‌لرجه‌ده پاک و مبارز گؤسته‌ریلن پرولتاریا، بیر آز سرمایه و تولید وسیله‌سی تاپاندان سورا اؤزو اول بورژوا و سونرا کارتئل و کمپانی‌یه دؤنوب و سونرا استثمار ائتمگه باشلادی‌لار کی بوگون، بو اؤلکه‌ده یوزلرجه‌سینی یاخیندان تانیماق اولار.

بو هله، چوخ مفید و شرف‌لی اولان‌لاردیر، یوخسا مین‌لرجه‌سی واردیر کی نه فقط ایشچی‌لر اوچون ایش و وسیله یاراتما ییب‌لار، بلکه آسان یول ایله بؤیوک رتبه و مقام‌لار و سرمایه‌لره صاحب اولوب‌لار و اداره‌ده نوکرچی‌لیگه و حتی جلادلیغا مشغول اولوب‌دورلار.

بس بو مقدس دینچی و او باریشماز و بوتون پاک‌لیغین مرکزی اولان پرولتاریا، هئچ بیر اصولا و اخلاقا تابع دگیل‌لر. ال‌لرینه سرمایه و فرصت دوشسه، دایانیب تعهد و اخلاق گؤزله‌مزلر.

ایندی‌یه کیمی، بیر کمونیست اؤزوندن سوروشما ییب کی شوروی ایله چینین اورتاسیندا اولان اختلاف‌لارین و تضاد‌لارین ان بیرینجی عئتی نه دیر؟

بو سوروشوغا، ممکن‌دیر اقتصادی و ایدئولوژی عئت گؤسته‌رسین‌لر، بس بو جورسه سوسیالیست قارداشلیغی نه‌دن اونودولوب و یا کمونیست ایش‌بیرلیگی نه‌دن و نییه کاپیتالیستی خصلته تبدیل اولوب‌دور؟

یوخسا دنیا کمونیست رهبرلیگی و پیشوالیغی اوچون، بو چارپیشمالار توره‌نیب‌دیر؟

بس بوجورسا، انترناسیونالیسم مکتبی نه ایشینه لایق و یاراشان دیر؟

بس گورونور کی لازم اولسا، واجب گورونسه هئچ بیر اسلام امتی و هئچ بیر انترناسیونالیسم اصولی، خصمانه رقابت لرین و توپراق و اقتصاد و سیاست حرص لرین اورتادان قالدیرا بیلمه ییب و بیلمه یه جک دیر.

چین روس لاردان توپراق ایسته ییر، روس لاردا وئمیرلر، و دئییرلر کی بیزیم دیر و بیزده سوروشوروق کی اگر روس و چین توپراق لاری انترناسیونالیسم و کمونیست توپراق لاری دیر و اونداناسیونالیستی روحیه یوخ دور، داها نه اوچون کاپیتالیست لر کیمی بو توپراق لار اوسته اوزون ایل لر بویو اختلاف لاری وار و بیر بیرینه قوشون چکیرلر؟

بوگون، کمونیست لر بونو بویون لارینا آلمالی دیرلار کی چین ایله شوروی آراسیندا اولان اختلاف لارین جور به جور عنوان لاری اولا اولماصلینده، موضوع و مسأله علّت لردیر. چون کی چین، اوزون مستقل و بؤیوک بیر میلت بیلدیگی اوچون داها اوزون شوروی لره تابع ایسته میر و بونو شاید اوزو بیلمه دن میلی و ناسیونالیستی روحیه سینه آیری آد قویور.

کمونیست لر، پرولتاریادان و ایشچی لردن باشقا هئچ بیر کیمسه نی انقلابی و مترقی بیلیرلر، حال بو کی بوگون پرولتاریادان و ایشچی لردن باشقا انقلابی و ضدّ استعمار میلت لرده واردیرلار کی یوز ایل لرحه آجی میلی ستم و یاندیریجی میلی تحقیرلر گوردوکلری اوچون و عزّت نفس باخیمیندان، قارین دعواسی و مادیات قیشقیریغی سالان پرولتاریادان داها ساواشان و داها داریشماز دیرلار.

روس فراماسونرلری، ایران تورک لری نین میلی حرکت لرین و میلی صف لرین پوماق اوچون جور به جور حربه لر ایله و اولن لرین آدینا یازدیقلاری تهمت لر ایله میلی حرکت ائده نلری قورخودورلار، خائن کلمه سی ایله اونلاری اوشوندورورلر و اونلارا دئییرلر کی بو گون هله میلی مسأله گونو دگیل، یعنی ضدّ استعمار گونو دگیل، و بو فرعی و ایکینجی و اوچونجو بیر ایش دیر. اصل اولان ایش بیز دئیه ن ضدّ استثمار و کمونیست مسأله سی دیر.

آنجا ق کمونیست اولاندان سورا، بللی دیر کی بیر کیمسه جرأت ائتمز کی حتی بیر کلمه ناسیونالیسم سؤزون دیله گتیرسین، چون کی میلّت، شخصی بیر مالکیت کیمی داها لغو اولوب و اونو تعقیب ائده نلر مرتجع و کمونیست دوشمنی کیمی یاخالاناجاق دیر. البته بونو تکجه تورک لره دستور وئیرلر، یوخسا اوز دیلینده یازان و حاکم اولان عجم لره جرأت ائتمز کی جسارت ائتسین لر و اوز دیلین سئودیکی اوچون اونو جریمه یه محکوم قیلسین لار.

بو گون دونیادا اولان ان بیرینجی و بؤیوک انقلاب لاری، انقلابی میلت لر ائدیرلر، نه قوجالمیش و اعتباردان دوشموش معامله چی پرولتاریا.

انقلابی میلت لر، عزت نفس، میلی شرف و میلی استقلال یولوندا چالیشیرلار، حال بو کی پرولتاریا قارداش لار، یخچال، رادیو، تلویزیون، ماشین، ویلا و آرتیق حقوق اوچون قیشقیریق و های کوی سالیملار.

بو دور کی پرولتاریا اوچون بو احتیاج لار رفع اولاندان سونرا داها دعوا و داها شعوا یوخ دور. و بو آمریکا و بعضی اوروپا اولکه لرینده پرولتاریا اوچون مرحمت و کرم اولوب و داها سرمایه دارلار ایله پرولتاریا اورتاسیندا اولان اقتصادی تناقض و تضادلار یوموشانیب دیر.

بس گورونور کی پرولتاریا جنابلاری نین قارین ایسته دیک لرین عطا ائتمک اولدوقجا آسان دیر و بو بیر آز دانشیق دان و اعتصاب دان و بیر آز چنه و یا چانه و وراندان سونرا هئچ اولمازسا نسبی بیر صورت ده اله گلر. اما میلت لرین سارسیلماز تشخیص ایسته دیک لرین وئرمک، و اونا حتماً بویون اگمک فوق العاده چتین و حتی اولمایان کیمی دیر. بئله لیکله بوگون پرولتاریا جنابلاریندان یالینز بیر آد قالیب و اونون آدین بهانه ائتمک، بیر انس و عادت شکلینه دؤنوب دور، حال بو کی اصولاً دونمز و باریشماز اولان انقلابچی لار، همان آجی آجی ستم گورموش و تحقیرلر چکمیش انقلابی میلت لر دیر، نه بیر آز خوش گونه چاتمیش قدیم و کؤهنه انقلابچی پرولتاریا.

معین بیر طبقه نین استعمار اولدوغونا گؤز یاشی تۆکن سولچولار، آلتیمیش ایل عجم استعماری زنجیرلرینه باغلانان اسیر تورک میلتین گؤزدن آتیرلار و هله بیر آز - چوخ آیلیمیش گوزه چارپیرسادا، یوزلرجه تهمت و ضد انقلاب و پان حربه لری ایله اونلارین قورخوتماق ایسته ییرلر.

روس فراماسونرلری، بیر بیرینین الیندن توتور، بیر بیرینه بهائی لر کیمی سرمایه وئیر و توکان آچیر، آجیندان اولن بیر معلم و یابیر کیتاب ساتان بیر آندا و بیردن بیرده میلیونره دؤنور و بیر آزادان سونرا داها اونو تانیماق اولمور، یازیق هزار فامیلین آدی وار ایمیش.

سرمایه و مقام آردیجا یوگوره ن سولچولار، چوخ دا مراما و اخلاقاً متعهد دگیل لر؛ چون کی هر یول ایله اولورسالدا اولسون، فرانساین قاتل لژیونلاری کیمی، تکجه اؤز لرینه نجات وئرمک فکرینده دیرلر. یالینز بیر نئچه نه نه سی اؤلموش غافل اولاراق، احساسات اؤزو ایله اؤزون اؤلومه وئریب و بو لژیونلارا سینه وورماق و گؤزیاشی تۆکمک و سونرا ال لرینده بهانه اولماق اوچون وسیله اولوبلار.

کئچمیش ده کی لر و بیز

کئچمیش ده آتا و بابالاریمیز، تاریخ بویو هر یولدا و هر مرامدا اولوبلار و هر دن اؤزگه لرین یولون توتوب و حتی اؤزگه لرین دیلینه و ادبیاتینا اؤلچودن آرتیق یاردیم و کمک ائدیبلر. بؤیوک بؤیوک قدرت لر توپلاییب و اوزون ایل لر اؤز لرینه حکومت قیلیب، حتی اؤزگه لریده حکومت لری آلتینا آلیبلار.

بو آتا و بابالاریمیز، همیشه گوج و قدرت توپلاماقدا، حاکمیت یاراتماقدا، بؤیوک جسارت لر و فتح لر گؤسته ریب، اؤز زمان لاری نین ان بیرینجی تاریخ قهرمان لاری اولوبلار، بئلیکی بوگون هئچ بیر تاریخ یوخ دور کی تورک، اوتاریخده حاضر اولماسین و اوندان بؤیوک بیر رول و حرکت گؤزه چارپماسین.

قوللوق لاریندا یوزلرجه بالاجا شاهلار، حکومت لر، تاریخ یازانلار، ادیب لر و شاعیرلر، معمارلار و طبیب لر اولان آتا و بابالاریمیز، گله جک نسل اوچون، یعنی ایندیکی (بیز) اوچون هئچ بیر گؤزه ل میلی میراث، میلی دیل و ادبیات و میلی تاریخ قویما ییبلار. فقط گونون نقد اولان قدرت و گوجونه قانع اولوب و زمانی و دونیانی کیچیک و قیسسا دوشونوبلر.

البته آزا - سریا بؤیوک شخصیت لر و میلی کیشی لرده تاریخیمیزده آز دگیل و بو گون کی میلی بنانین منبعی اولان و ایلک تورکچو علیشیر نوایی لار کیمی شخصیت لرده اولوب دور. آنجاق اونلارین یولون توتان و تشویق ائده ن لر اولما ییب و اولورسادا گؤزه چارپمالی دگیل لر.

کئچمیش ده وار و ثروت، سورو سورو قویون و دهوه، آت و قاطر و چوخ لو دام داش و هابئله اونلار جا کند و نوکر و کلفت ییه سی اولماق آدام لیغین نشانه سی و سندی ایدی و بونلاردان چوخ یوخاری اولانلار، شاهلار و حاکملر فقط توپراق و مملکت و ساواش غنیمت لری و آروات ایزلرینده ایدی لر.

او زمان، هر کیمین بؤیوک اولدوغو و بؤیوک تانیتدیغی اونون ثروت و توپراغی نین بؤیوک اولدوغو ایله اؤلچولردی. مثلاً دئیهردی لر کی فلان آدام چوخ چوخ بؤیوک و یئکه آدام دیر، چون کی نئچه کندی، نئچه کاروان سراسی، نئچه حمامی، نئچه باغی هابئله مین لرجه مالی داواری واردیر.

بئله لیکله گورونور کی وارا و ثروته، قدرته و گوجه، یاخشی یئیب و ایچمگه و هابئله ائو بزه ک لینه و یوزلرجه بئله شئی لر و ایشلر قیمت و ده گهر قویولوردو. آنجاق دیله، ادبیاتا، میلی فرهنگه، میلی وجدانا و اوزون و میلتین تانیماغا ائله بیر گونول و علاقه گؤسته ریلیمیدی و ایندی بو دور کی بو گون کی نسلین اینده بیر اویله میلی سند و میلی فرهنگ یوخ دور و اولوب قالان وارسادا یا گؤزلردن ایتگین دیر و یا زمان پاسی و توزی ایله اورتولودور.

آنجاق، بونودا گرهک اونوتماق کی میلی مسأله فقط بو سون یوز ایله اورتایا چیخیب، یوخسا او زمان مطرح دگیل ایدی.

بوتون بونلار ایله بئله، بو گون کی نسلین، بو گون کی میلی اخلاقیدا، آز - چوخ کئچمیشدن قالان و آتا بابالاریندان یتیشن میراث و سجایادیر کی وار و ثروت، ائو بزه گی، سون سیستم ماشین و اؤزگه لرین دیلن تجدد و ترقی یئرینه چئینه مک هابئله اؤز دیلین دانماق هله لیک عناد ائتمکده دیر.

بو گون کی نسلین، بو گون کی دویغوسی و میلی وجدانیدا بوتون ترقی ادعالاری ایله بئله، دونن کی سایمامازلیغین و دویمامازلیغین کؤلگه سی کیمی سورونمکده و یوخ کیمی یاشاماقدادیر.

آنجاق بوتون بونلار ایله بئله، بوگون ایگیرمی یوز ایله، آتوم چاغیندا هرزه ایت سوروسو فارس زده لری، میلی شرف اله گینده اله ییب آریتساق و یاخشی نی پیس دن و میلی عزت نفس سئوه لری معدده و قارین سئوه نلردن آیرساق، کئچمیش ده کی سایمامازلیغین و دویمامازلیغین خسارتین و کسالتین جبران ائتمه گه امید یئری وار. البته بوراسیندا گرهک اونوتماق کی دوننه کیمی باشین قینیندان چیخارتما یان و اؤزگه لرین چکمه لرین اؤپن لر، بیر گون بو قاپی نی، باشقا گون او قاپی نی و دؤگن لر هابئله بولوتلار گئدیپ هاوا آچیلانندان سونرا اؤزلرین گونشه وئره نلر، اگر روزنامه، اگر مجله چیخاردیرلار، اگر یئکه یئکه میلی ادعالار ائدیرلر، بو، اونلارین لژیونلار کیمی همیشه کی روللاری و هنرلری دیر، یوخسا بو خام یئرین بئل دارلاری و بو شهرت و هوس آتین چاپدیرانلار، یئر برک و هوا توتغون اولان کیمی بو فصلی قهرمانلار و بو ائپورتونیست متخصص لری، یئنه ده تولکولر کیمی گؤزلردن ایتیپ، سؤزلردن دوشه جکلر.

انگیلیسین کؤهنه فراماسونلاری، روسلارین یئنی فراماسونلاری، میلی ماسقا آلتیندا مظلوملار سیراسیندا، بو گون «وارلیق» آدی ایله دارلیق تورتکمکده دیرلر و ایندی بو حیله لری و بو ابن الوقت قهرمانلاری گؤز ائوینه آلاق باخالیک کی بو گون کی نسل، دونن کی نسلین سایمامازلیغیندان و دویمامازلیغیندان نه جوره تجربه لر آلمالی دیر.

فرانساین، بؤیوک انقلابیندا بورژوالار فئودالیزمی ییخماق اوچون آشاغی طبقه لر ایله بیرلشدی لر و اونلار تشخص قائل اولماق اوچون، میلت (ناسیون) آدی وئردی لر، چون کی او زمانا کیمی، بو طبقه لره هئچ بیر اشراف طبقه سی، بو هویتی قائل اولمامیش دی و ایندی ایسه یالنیز بورژوازی انقلابی نین ضرورتی اوچون ایدی، یوخسا گوروندو کی انقلاب قورتارانندان سونرا، بورژوالار بو میلی

تشخصی داندی لار، چون کی «میلّت» دئمک، هامی دئمک ایدی و بوندا بوتون میلی حاکم و اشراف طبقه سی ایله برابر بیله جک ایدی.

بورژوازی، بو تشخصی و میلی هویتی دانارسادا، آنجاق سونرالار بوتون دنیا اوزه رینده بو «میلّت» آدی حقوقی و سیاسی بیر حق اولاراق، مظلوم میلّت لر طرفیندن آلفیشلانیب و میلّت سئوہ لر اونو، ناسیونالیسم دئییه بیر مکتب کیمی اورتایا قویدولار.

انقلاب زمانیندا، بورژوازی نین اؤزونده اولان میلّت ماسقاسی، انقلاب دان سونرا ییرتیلیب یئره دوشدو و گئتدیکجه دوغرو میلّتیجی لر ایله یالانچی میلّتیجی لر، بیر بیر نین اوزه رینده دوردولار. بوگون ایچیمیزده اولان فصلی میلّتیجی لر ایله، بیز وفادار توکچولرین آیدین فرقی بونلاردان باشقا بیر شی دگیل.

میلّت دوشمنی اولان «جهان وطن» بورژوازی و فصلی میلّتیجی لری کئچندن سونرا، مارکس و انگلیس طرفیندن تۆره نن «انترناسیونالیسم» مکتبی «آنتی ناسیونالیسم» اولاراق، قاشی قارشى یا ساواشا چیخدی و استعمار آلتیندا اسیر میلّت لر اونوداراق، استعمار اولان «پرولتاریانی» بهانه توتدو و ناسیونالیسمی داندی ...

زمان لار دولانديقجا، قارین دعواسی ائده ن پرولتاریا، آزاراق دویاندان و تأمین اولاندن سونرا، انقلابی خصلت دن بوشالدى، سرمایه دار ایله اورتادا اولان تناقض و تضاد، سرمایه دار طرفیندن یوموشاندی و گئتدیکجه انترناسیونالیسم مکتبینه توز و توپراق اله ندى و بهشت وعده سی کیمی آخرته حواله اولوندو.

اما، ناسیونالیسم مکتبی، گونو گوندن آلفیشلانیب رونق تاپماغا باشلادی و نشان وئردی کی بوگون، انقلابی میلّت لر، انقلابی طبقه لر باریشماز و جانیندان بئله اسیرگه مزديرلر.

شرق اورتاسیندا، انترناسیونالیسم اوردوسونا تپشیدیریلن میلّت لرین مسأله سی، قیراق دان گلن و اتفاقی بیر حادثه دیر. حال بو کی هندوستان، الجزایر و آفریقا و باشقا مستعمره میلّت لری نین استعمار ضدینه یئریش لری، ایچدن و میلی وجدان دان گلن بیر حرکت و عطفه دیر و بوتون بو استعمار ضدی حرکت لره، عمومی اولاراق، میهنی و ناسیونالیستی آد وئریلیر.

پرولتاریانین اگنی و قارنی دویوب، ماشینی و یخچالی و تلویزیونی اولاندان سونرا و سرمایه ده سهیم و حتی اؤزو بورژوا دؤندن سونرا، انترناسیونالیسمه ان وفاسیز و ان حیاسیز عنصرلردن بیرى اؤزو اولوب، اولور و اولاجاق دیر، چون کی اونون ایسته دیگی فقط بونلار ایدی، مکتب و بشریت وسیله ایدی نه هدف.

اما اگنی و قارنی اوچون یوخ، بلکه عزّت نفسی و میلی شرفی اوچون جانیندان گئچن میلّتیجی اوچون، میلی استقلالیندان و میلی ستم قورتولوشوندان مهم و اوجا بیر شی یوخ دور. او حالدا، اونو آلمایینجا گئری دالما یاجاق دیر و بونو اونا وئرمک هئچ بیر مستعمرچی اوچون آسان دگیل و

بوراسی دیر کی قانلی و کسگین ساواشلار سون نتیجه یه کیمی باشلانیر و بیرینین لاپ اولومونه و بیرینین دیریلیمگینه قدر ادامه تاپیر.

یورغون و معاملهچی پرولتاریا ایله انقلابی و باریشماز اسیر میلتلرین و یا بهشت وعده سینه بنزر موهوم انترناسیومالیسم ایله، نقد و حقیقی اولان ناسیونالیسمین، دنیا اوزهریندن مبارزه لری نین قیاسی بیر ایله یوز دور. چون کی اونلار جا اولکه لرده میلی استقلال و میلی شرف اوغروندا جانیندان گئچن انقلابی میلتلرین یانیندا پرولتاریا چالیشان اولکه لری سایی بیر - ایکدن آرتیق دگیل کی اونوندا مایه سی هر شئی دن اول وطن و استقلال وسیله سی و شعاری ایله هدفه چاتدیریلیب دیر.

بس، بوگون پرولتاریادان آرتیق وکسگین مبارزه انده لر، انقلابی میلتلر دیر، ایشده، بوانقلابی میلتلر دن بیر سی، بیز ایران تورکلری اولمالی ییق کی بوگون بو گؤزله خصلت آراسیرا پارلاق قورولار کیمی گؤزه چارپماقدادیر.

میلت دوشمن لری، یالنیز بورژوا و فصلی میلتچی لر دگیل، بلکه حتی روسیه ده لنین، میلی مسأله سینی داناراق، ناسیونالیسمی اورتادان قالدیرماق ایسته دی و روسیه ده اولان میلتلر اونلارین باشیندا گورجولر قیام ائتدی لر و بؤیوک استالین بو مسأله نی حل و میلی حقوقی رسماً تانیدی.

لنین، حاکم روس میلتینه باغلی اولدوغو اوچون، میلی ستمین آجی حقارتین دادمایش دیر و هله بیلیردی سده اوندان یان کئچیردی، چون کی بیلیردی کی انقلاب دان قابق حاکم اولان روس میلتی، انقلاب دان سونرا دا باشقا میلتلره حاکم اولاجاق دیر. منتهی اوندا تزار آدی ایله، بوندا قارداش سوسیالیست آدی ایله.

اما استالین، تزار دولتینه تابع گوجو میلتینه باغلی اولدوغو اوچون، میلی ستمین آجی دادین اونو تمامیش دیر و بیلیردی کی هر بیر میلت، میلی فرهنگ و میلی حقوقوندا مستقل و آزاد اولمایینجا، هئچ بیر گؤزله آدلارا و هئچ بیر آدلادیجی «انسانی» شعارلارا و وعده لره اینانماق دوزگون و ییترلی دگیل، بونا گؤره هر بیر میلت گرهک اؤز میلی فرهنگی و میلی حقوقونا بییه لنسین، یوخسا میلی ستم، جور به جور آدلار ایله اورتادان گئدن دگیل و بیرده مرام و مرسلک باشقادیر، میلت باشقا.

و ایندی چین میلتی نین استالینا بسله دیگی سایغی و محبت، هر شئی دن اول بو باخیمدان دیر و چین کومونیست اولاولا، ناسیونالیست دیر کی اونا ناسیونال کومونیست آدی وئرمک چوخ دا یئرسیز دگیل. البته ناسیونالیسم روسلارین قارشسی سیندا.

بس بو حال دا بیز، نه دن کومونیست اولمادان، ناسیونالیست اولماق دان اوشونوب، بیزه کومونیست انقلابی اوچون ذخیره گؤزو ایله باخانلاری تانیماق و سینه لرینه رد الی قویماق؟

کومونیستی تجربه لری زمانلار جا سیناییب، اوندان معجزه گؤرمه یه ایران تورکلری، بوگون آرا - سیرا اؤز لرینه دؤنمک ده و هویتلرین آراماقدادیرلار. او حال دا باخالیم کی کئچمیشی و ایندینی نظره آلاق گله جک نسلیمیز اوچون نئچه آتا، بابا اولمالی ییق و نجوره میلی میراثلار قویمالی ییق؟

بیلدیک کی کئچمیشده آتا بابالاریمیزین میلّیت و فرهنگ یولوندا سویوق و سایماز اولدوقلاری، بوگون بیزی یعنی اونلارین بالالارین دیدرگین و الی بوش قویوب و یتیم اوشاقلار کیمی هر کیمین بیزه اؤگئی آتا و یا فضول قیم اولدوقلارینا سبب اولوبلار.

بو میلّت لر آراسی هویت و آدسیز اولماغین آغیر آجی سین دوشونن بو گون کی نسلیمیز، گله جک نسلیمیزین الی بوش و ایچی بوش اولماماغی اوچون، گرەک اؤز میلّی و تاریخی رسالتین بیر میلّی وجدان ایله یئرینه یئتیریب، هر بیر فرصت دن دوزگون و صمیمی استفاده ائتسین. آز باشی یوز ایل ایچینده، نچه دؤوره ائندیگیمیز قیام لار و حرکت لر عموماً اجتماعی اصلاحات باخیمیندان و یا عقیده و ایدئولوژی باخیمیندان ایدی کی بونلارین ایچینده میلّی و فرهنگی حرکت صفرین آلتیندا دیر. مشروطیت دؤورونده اؤز الیمیز ایله تورک تۆره سی اولان قاجاری ییخدیق، هابئله فرقه ده میلّی آد ایله اوزهریمیزه روس قیافه سینده کومونیست لر چیخدی و سونرا روس لار بیزیم اوستوموزده آمریکالی لار؟؟؟ ایله معامله ائدیپ، بیزی کؤهنه دوشمنیمیزن الینه تاپشیردی لار.

و یئنه ده حزب توده نین وعده لرینه اویاراق امیدیمیز داشادگدی، لاکن بوتون بو اوتورماق لاردان تجربه آلمایاراق، سون و یقین امیدیمیزی جمهوریت به باغلادیق، آنجاق اوندادا بوتون میلّی موضوع لار طاغوت و خلاف شرع گۆردوک، بئله لیکله بو قیام دؤوره لرینده بیزه چیخان پای همان اؤزگه لره قویروق اولماق اولدو و هئچ بیر حرکت لرده، میلّی اوغور بیزه یار اولمادی.

و ایندی بوتون بو فاجعه لری قیسساجا دوشونه رک، کؤهنه و عادت اولان مزمن شیوه لری بیر یانا توللاییب، بو گون کی دونیا یا یئنی دن باخمالی و دریندن یاناشمالی ییق.

کئچمیش لر نه اولور سادا اولسون لار، آنجاق بوگون میلّیت و ناسیونالیسم دونیاسی دیر و بیز بو میلّی قورتولوش چاغیندا میلّی شخصیت لیاقتین گؤسته رمک مجبوریتینده ییک. چون کی هئچ دؤوره بو گون کی کیمی آیدین و دوزگون بیر میلّی دؤوره سی کیمی دگیل ایدی، خصوصاً دفعه لرله آلدیغیمیز تجربه لر و آجی حقیقت لر. بوگون بیزه بیر چیراغ اولمالی دیر. یوخسا بیزده، گله جک نسل اوچون باشی آشاغی آتا و بابالار سراسیندا قاللیق. بو گون کی نسلیمیزین، بو گون کی میلّی حرکتی، توپراق و جیزق یوخ بلکه هویت و فرهنگ حرکتی اولمالی دیر و بو حرکت سیچرایشلی و های کوی لو یوخ بلکه نرمال و متین و عقل اوزو ایله اولمالی دیر، چون کی ایندی یه کیمی ظاهرأ میلّی و فرهنگی حرکت لریمیزده جور به جور ایدئولوژی ایله برابر، های کوی و قیشقیریق سالیب و بیر ایش گۆرمه دن گرناردا اولموشوق.

گله جک اوچون، گله جک اؤزو قضاوت ائدر، آنجاق بو گون کی مصلحتیمیز بوندادیر کی یئکه و بؤیوک دانیشماق دان و های کوی و قیشقیریق سالماق دان اوزاقلاییب، ایلک و بیرینجی قدم آیدین و دقیق گؤتورولسون کی کئچمیش ده کی کیمی ایچینده بودوره مک اولماسین.

میلی هویت و فرهنگه، ال تاپماق و اونونلا یئنی دن دوغولماق، یئنیده اؤزون تانیماق اسلحه سی، بوگون یالنیز یازمان، یازیلانلاری آلماق و یازانلاری تشویق ائتمک دیر.

شعر، هر فرهنگین ایلک یئریشینده بؤیوک رول اوینادیغی اوچون، شعر یازنالاری و قوشانلاری تشویق ائتمک و اونلاری سئودیندیرمک میلی فرهنگیمیزین دیریلمه گی اوچون سارسیلماز بیر بنا دیر. یاخشی و پیس، غنی و ضعیف مسأله سی ایکینجی و حتی اوچونجو درجه ده دیر، چون کی اکیلیمه یینجه بیچیلمز، یعنی اول گرهک اکمک سونرا بیچمک و آریتماق.

بوگون هر کیم نه بیلیرسه گرهک یازسین، چون کی بو حرکت هر نه اولورسادا اولسون، گلجک میلی ادبیات اوچون، گله جک میلی اکین و میلی بوستان و میلی خرمن لریمیز اوچون شوخوم حکمونده دیرلر و آچیقجاسی بوکی بو اینجه اینجه آخار چشمه لر، آخار ارخلر، جوشار بولاقلار گله جک میلی ادبیات و میلی هویت دنیزیمیز اوچون، دامارلاردا جوشان قانلار کیمی وارلیق قلیمیمزه حیات و یاشاییش دیر.

کئچمیش ده کی میلی ستمین ظالمانه شاللاقلاری نین آجی آجی یارالارینی اونوتمایان و زمانلار بویو ایچیمیزده بوغولوب قره قانلار اوتدوغوموزو یاددان چیخارتمایانلار، بو حرکتلرین و بو معنوی عصیانلارین اوره کدن یانانلاری اولمالی و آزماز یولچولاری و رهبرلری اولمالی دیرلار.

کئچمیش ده کی سویوق قانلی نسلیمیز ایله، هویت ایسته یین، گله جک نسلیمیزین آراسیندا یئر توتان بوگون کی «بیز» مسؤل نسل، تاریخ و زمان باخیمیندان دویغولو و حساس بیر دورومدا و موقعیت ده اولدوغوموز اوچون، سایماز و اعتناسیزلیقین آجی آجی عبرت لرین دوشوندوگوموزه گؤره، مقدس میلی وظیفه میزه جانیمیزدان بئله مایه قویمالی ییق. «آغلایان اوشاغا سوت وئرمز لر» مثل کیمی، اؤزون تانیماق ایسته مه یه ن و حرکت ائتمه یین بیر میلته ده کیمسه حق قائل اولماز، قومشویا امید اولاننا شامدا وئریلسه، بو بیر ترحم و هبه لیک و حتی دیلنچیلیک دیر.

۱۳۳۶ دا، تهرانین «نازی آباد» ادلی منطقه سینده کی ایکی پارچا یئر آلمیش دیم. واحدین غزلرین چاپ ائده ن لر، اؤزگه و یالانچی شعرلری اونا قاتیب واحد آدینا چاپ و یایدیقلا ری چیرکین حرکت لریندن آجیدیم، ائوسیز اولاراق ایکی پارچا یئری فوراً ساتیب ۱۳۳۸ ده واحدی دوزگون اولاراق چاپ ائتدیم کی اونو و بیر چوخ لو تورکجه کیتاب لاریمی چاپ ائتمگه ادامه وئردیم و حتی شهر بانی اطلاعات مأموری محرمعلی خانین قورخوسوندا ن گئجه لر چاپخانادا یاتیردیم کی او گلمه میش فورمولاری گیزله دیم و یا چاپخانادان اوزاقلاشدیریم.

اوگونلری گؤره ن لر، یاخشی بیلرلر کی او گون لر تورکجه کیتاب چاپ ائتمک ... یه ایستیردی چون کی هر بیر قورخودان اوچون اولاسی بیر ایش دگیل ایدی، بونا گؤره کی هم مال گئدیردی و هم شکنجه و زندان ایله جان.

گونلر، آی لار، ایل لر دولانیر و زمان کئچیر. هرکیم اگر بیر ایش گؤرور، گؤرور؛ گؤرمور، گؤرمور چون کی زمان اونو گوزله میر، اونا رحم ائتمیر، آنجاق زمان لارین حاصلی ایش گونلرین اولمز قالان اثرلری دیر.

بیرگون بیر فارس قاضی سی له میلی ستم حقیقنده بحث ائدیردیم کی قویمورلار، توتورلار، باسیرلار، کسیرلر، او منه دئدی کی سیز تورک لرده غیردت یوخ دور، اگر وارسا منه گؤسته:ر: سنه بو یول دا کیم کمک و یاردیم ائدیب؟ اگر ایاغیندان توتماشسالار یقینا بو سنه بیر بؤیوک محبت دیر، یادیم دوشدو کی ایاغیمدان توتان لاردا چوخ اولوب و حتی اوزومه خائن و فاشیست و آغیندا دئییب و دئییرلر، قاضی یئنه ده دئدی: اگر ایراندا قویمورلار کی اؤز دیلی ییزده کیتاب چاپ ائده سیز، غیرتیز و همتیز اولسایدی خارجه چاپ ائدردیز. نجه کی حتی کیچیک حزب لر، قوم لار و یا بیز فارس لار ائتمیشیک و لازیم اولسا یئنه ائدریک.

بو گون بیر کیتاب یازماق، بیر کیتاب یایماق، بیر کیتاب آماق و یاخشی یا پیس اونو اوخوماق، یازان لاری، یایان لاری تشویق ائتمک و یاردیم گؤسته رمک مقدس میلی بیر جهاد کیمی دیر. چون کی بیر کیتابی یازان، یایان، اوخویان و تشویق ائده نلر، ایسته ر - ایسته مز بیری بیرینی گؤروب - گؤرمه دن، میلی ارتباطدا و میلی گؤروشدی رلر کی بو گؤزه گؤرونمز ارتباطلار و بو ظاهر ا یاخین اولمایان گؤروش لرین ادامه سی گله جکده بؤیوک بیر میلتین واحد و متحد وجدانی و روحی اولاییلر. بو بیر واحد و متحد وجدانین بناسیندا، بوتون وارلیغی ایله چالیشان بو گون کی نسلیمیز، یاخشی و گؤزل میلی بیر میراث بناسی قویدوق لاری اوچون، گله جک نسلیمیز اوچون، گووه نمه لی و شرف لی بیر آتا - بابا اولاییلر.

بو دور کی گله جک نسلین بو گون کی (بیز) نسلی گؤزله دیگی حق، دوغروسو، چوخ گنج اولوب و زمان لار بویوجا گؤزلردن و سؤزلردن ایتیپ، بو دور کی ایندی، گرک بو حقین یولوندان یئین و یورولمایان چالیشماق گنجیمش ده چالیشماییلر، بیز یوخسول و الی بوش قالمیشیق و ایندی بیز چالیشماساق گله جک نسلیمیز باشی آشاغی او اوزو گولمز قالا جاق دیر. دوغروسو بو، بؤیوک بیر ظلم و دوغروسو بو، ستم اوسته ستم دیر. گلیر داها ستمگر و ظالم اولمایاق، گلیر داها حق حقی یه یئتیره ک، گلیر حق بورجوموزو ادا ائده ک، گلیر حق یولوندا، حق ایله چالیشاق.

بوگون الیمیزده اولان میلی فرهنگی بناسی نین ان مهم و لازیم اولان مصالح لریندن بیری همان یازماق، قوشماق، چئویرمک و اوجوز اوجوز یایماق و ساتماق و سونرا درین بیر عشق ایله اوخوماق دیر.

بوگون میلی ادبیات و میلی فرهنگی آرزو سوندا قانی جوشان میلتیمیز، ایل لر بویو، بو وارلیق و یاشایش نعمت لریندن محروم و یوخسول قالدیغی اوچون، بؤیوک و گنیش بیر سرعت ایله، هابئله

بوتون وارلیغی و بوتون گوجو ایله یورولمادان چالیشمالی دیر، چون کی میلی ستم بومبالاری ایله، ایل لر بویو ویران اولان فرهنگی بنامیز، یئنی دن قورولمالی دیر و یئنی دن باش قالدیرمالی دیر.

بوگون مقدس گون، فرصت گونو، میلی فرهنگ بنامیزین، توپراغی، شیرین جانیمیز و سویو، قیزیل قانیمیز اولارسادا، بوندان شرفلی، بوندان گونمه لی بیر اوجالیق اولاماز، چون کی اؤزوموزدن باشقا، گله جک نسلیمیزین یانیندا، اونون میلی شرفیندن آلنیمیز سؤنمز گونش لرکیمی پارلایاجاق دیر.

نولورسا تاریخدا بیر کرهن، بیر یول، جانیمیزی دیشیمیزه ییغیب، بوتون آیری یول لاردان، آیری ایدئولوژولاردان اوراق و اوزاق، بو مقدس میلی مشعلی، میلی ستمدن یانان اوره گیمیزین آلوی ایله آلیشدیراق.

روسیدہ دیل مسالہ سی

روسیدہ انقلاب دان سونرا، انقلابی و مارکسیستی بہانہ ائدیبا اسلاو نژادیندان باشقا اولان میلّت لرین دیل لرین آرادان آپارماق نقشہ سینده ایدی لر، روس لار، تزار امپراطوروندا ہمیشہ حاکم یاشادیقلا رینا گۆره و باشقا میلّت لره ہمیشہ یوخاری دان باخدیقلاری اوچون، انقلاب دان سونرا قورخویا دوشدولر کی مبادا، دوننه کیمی ال لری نین آلتیندا تابع یاشایان میلّت لر، بو انقلابی الدہ توتوب، میلی حقوق و میلی دیل فکرینه دوشسون لر.

روس لار، تزارلاردان قالان استعمار میراثین قورو یوب و حفظ ائتمک اوچون و اونلار جا اسلاو نژادیندان آیری اولان میلّت لری اؤز تمکین لری آلاتیندا ساخلاماق اوچون مارکسیسم آدینا، دیل و فرهنگ اوچون فلسفه یازدی لار.

اؤز حاکم فرهنگی و دیلی ایله یاشایان و تزار امپراطوروندا باشقا تابع میلّت لره آغالیقا عادت ائدهن اسلاولار، حتی بو چیرکین خصلتی کمونیست اولاندان سونرا آتا بیللمه دی لر و ال - ایاغ دوشوب، دیل و فرهنگی مهم و بؤیوک قابل بیر مسالہ دگیل دیه، یوزلرجه مقاله یازیب و توپلانتی لار قوردولار. بو قیشقیریق و های کوی لر، روسیه نین چوخ لو یئرلرینه، گونون موضوعو اولاراق. هر یاندا یاییلماغا باشلادی و انقلابا سون نجات آدی ایله گؤز تیکن تابع میلّت لر، تزارین استعمارچی قیافه سین، بو گون کی انقلابچی روس لارین اوزونده گوردولر.

لئنین، بوتون یاشاییشیندا، حتی بیر کره نده استعمار آلتیندا یاشامادیغی اوچون و اونون آجی دادین بیللمه دیگی اوچون، آدی اورتادا اولمادان، اسلاولارین آرخاسیندان گیزلنمیش ایدی و اوزاق دان گوروک و وروردو.

آلت بنا «اقتصاد» و اوست بنا «سیاست، قانون، فرهنگ» آدینا، دیل و فرهنگی اوچون فلسفه یازان روس لار، تابع میلّت لره بئله تلقین ائدیردی لر کی، کؤهنه رژیم و کؤهنه اقتصاد و فرهنگ اورتادان گئتدیگی کیمی، تازا سوسیالیسم رژیمینده کؤهنه دیل و میلی موضوع لار اورتادان گئتمه لی دیرلر، چون کی میلّت و دیل ده اوست بنانین اجراسیندان بیریدیر.

اۆز دیل لری نین حاکم و رسمی قالاجاق اولدوغونا خاطر جمع اولان روسلار، تابع میلّت لری ن دیل لری و میلّت لری اوچون یازدیقلاری بوش فلسفه لر، روسیه نین چوخ لو یئرلرینده قانلی عصیانلار تۆره تدی، چون کی میلی حق و میلی حاکمیت نعمت لرینه گۆره انقلابا امید باغلایان تابع میلّت لر، انقلاب ماسقالی تازا تاپیلان تزارلاردان برک نفرت و آجیق تاپدی لار و میلی قیاملار ائتدی لر.

سوسیالیستی انقلابی قورخویا و اوچورما چکن بو حرکت لری ن و بحران لری ن، سؤنمک و سونوج ایجابینا گۆره وبئله بیر اضطراری زمانلاردا میدانا گیرمک و میدان دولاندیرماق عادت ی و خصلتی اولان بؤیوک استالین، بورادا چیرمالانیب اورتایا گلدی. بو عصیانلار و بو بحرانلارا سون و سونوج وئرمک اوچون، یوزلرجه عالم لر و مینلرجه کیمسه لر، استالین دان رجا ائتمیشدی لر کی بو یولدا، اونلارین دوگونون آچسین و آتا کیمی یاردیم ائتسین، بو دور کی میلی مسأله و میلی دیل حقیقینده اوندان بو جوره سوروشدولار.

سؤال - آیا دوغرو دور کی دیل اوست بنادیر و آلت بنانین اوستونده یئر توتور؟

جواب - یوخ، بو سؤز دوزگون دگیل.

اجتماع نین اقتصاد نظامی اولان آلت بنا، بللی مرحله لرده تکامل تاپیر و بو آلت (اقتصاد) بنانین اؤزونه گۆره، اوست بناسی دا واردیر کی عبارت دیر: سیاسی، هنری، حقوقی، مذهبی و فلسفی نظرلردن.

هر آلت بنانین اؤزونه گۆره اوست بناسی واردیر. مثلاً فئودال نظامیندان اولان اوست بنا، فئودال اقتصادینا اویغون ایدی و هابئله سرمایه داری و سوسیالیسم اقتصادلارینا گۆرده اوست بنالار واردیر.

هر آلت بنا، دگیشیم و تغییر تاپاندا، اوست بنادا اونولا اویغون دگیشیر و بو تغییرلر زمان زمان دگیشمه ده، چورومه ده و یئنی بنالار اونلارین یئرلرین توتما دا و دولدورمادایر. لاکن دیل بو نوع تحولاتدا آلت - اوست اولماق لاردان بری و قیراق دیر. چون کی دیل و خصوصاً اونون گرامری، بیر - ایکی عنصرین محصولو دگیل، بلکه یوزلر و مینلرجه ایل لرین تۆره نیشی دیر و اونون دوغولماسی و اؤلومو بیر میلّتین دوغولماسی و اؤلومو ایله برابر دیر و بو دوغرو باخیم دان دیل نه فقط بیر طبقاتی مسأله دگیل، بلکه کاملاً عمومی بیر حقوق دور. چون کی یوزلرجه و مینلرجه ایل لر ایچینده، بیر میلّت ده و جامعه ده نّچه دؤوره اقتصاد بنالار، فرهنگی بنالار آلت - اوست اولوب، کؤهنه بنالار یئرلرین تازا بنالارا وئریب، قولام لیک دؤوره سی یئرین فئودال دؤوره سینه، فئودال دؤوره سی یئرین سرمایه دؤوره سینه وئریب و بوتون سیاسی و اجتماعی و اقتصادی نظاملار حتی اؤز ضدیینه تبدیل اولوب. لاکن دیل، عمومی بیر ارتباط و عمومی بیر معنوی هویت اولاراق قوجامان داغ کیمی یئرینده دایانیم، آز باشی یوز ایل ایچینده، روسیه ده اوچ دؤوره اقتصادی و سیاسی سیستم لر دگیشیم. مثلاً قولام لیک (سرواژ) دؤوره سی فئودال دؤوره سینه، فئودال دؤوره سی سرمایه دار و مونشاژ دؤوره سینه و سرمایه دؤوره سیده سوسیالیست دؤوره سینه تبدیل اولوب دور لاکن روس دیلی، هم سرواژ زمانیندا و

هم ایندی کی سوسیالیستی روسیه ده هئچ بیر اتفاق و حادثه اوز وئرمه دن یاشاماقدادیر و حتی لغت و اصطلاح باخیمیندان تکامل تاپماقدادیر.

بوگون، یوز اللی ایل روس شاعیری «پوشگین»ین اولوموندن گئچیر. بو مدت ده روسیه ده آز باشی اوچ دؤوره طبقاتی و سیاسی نظام لار عوض اولوب، آلت بنالار، اوست بنالار، جامعه لر و سیاسی سیستم لر کؤکوندن دگیشیب، بو مدت ده «پوشگین»ین روس دیلی ایله بوگون کی سوسیالیستی روس دیلینده نه فرق لر اولوب دور؟ هئچ، فقط یئنی بیر لغت لر و اصطلاح لار آرتیب، آنجاق روس گرامری آنا اولاراق یئرینده دیر.

بیر پارا یولداش لار، استناد اندیرلر کی یوز ایل لرجه انگلیس فئودال لاری فرانساجا دانیشیردی لار، حال بو کی انگلیس میلتی انگلیسیجه دانیشیردی لار. بو استناد و بو وضع سان کی دیلین طبقاتی اولدوغونا دلیل دیر و مشترک میلی دیلین علیینه دیر؟ البته بو بیر داستان اولاییلر نه دلیل، بیرده نه هامی فئودال، فقط درباردا اولان فئودال لار و بیرده فرانسایلی، بیر میلت دیلی ایدی نه معین بیر طبقه دیلی.

بورادا استالین، سوروشور کی آیا فئودال لار، انگلیس میلتی ایله نئچه یوز ایل مترجم ایله دانیشیردی لار؟ وانگلیسیجه دانیشمیردی لار؟ و انگلیس میلتی نین مشترک بیر دیل لری یوخ ایدی؟
بیر زمان روس اشراف و تزار درباری دا سئوینیردی لر کی فرانساجا دانیشیرلار. البته روس لهجه سیله تته - پته اندیردی لر و فخر ساتیردی لار. آیا بو دلیل دیر کی او زمان روسیه ده مشترک بیر میلی دیل یوخ ایدی؟ بو اؤزگه دیلینده فخر ساتان لار، روس وانگلیس جامعه لرینده هئچ بیر تاثیر قویمادان محو اولوب گئندی لر.

استالینه گؤره و حقیقتا، دیل هئچ وقت طبقاتی دگیل ایمیش و دگیل، او اولمایاجاق دیردا. فقط یوخاری قاتلارین فرهنگ لری هردن اؤزگه لردن تقلید اولاییلر.

اؤزگه لر دیلینده فخر ساتان لار، فقط انگلیس فئودال لاری و روس تزار دربارلاری دگیل بلکه حتی ایرانین قره داغلی سی دا بو مرضه و طاعونا گرفتار دیر.

اللی ایل ایچینده، گؤزه ل و عزیز تورک دیلیمیزه تکجه اؤزگه لر طرفیندن ضربه لر دگمه دی و ایاقلانمادی، بلکه حیثیت و شرفدن آرینمیش اولان فارس زده لر طرفیندن داها آرتیق و داها اهانت لر و خیانت لر اولوندو.

اوتانماز اوتانماز اؤز دیل لرین آتیپ حتی اوشاق لاری نین بوغازینا اؤزگه دیل لرین سوخدولار و بو اوزلری نین سویو توکولموش لر دیل لرینده لهجه لری اولای اولای اؤزگه دیل آغیزلاریندا دولانمایا دولانمایا قجه لر کیمی اوزه گیردی لر و آند ایچدی لرکی تورک دگیل لر. نه وار کی اؤزگه دیل حاکم ایدی، دایاغی و حامی سی وار ایدی و بو اؤزون و شخصیتین دگیشمک اونلارین سان کی بو حاکمیت ده شریک اندیردی.

اللی ایل ایچینده، اؤز لرین اؤز گه لرین ایاق لارینا سالان لار و دانیشدیقلاری اؤز گه دیل لرینین بؤیوک تورک میلّتی نین تاریخینده نه تأثیری اولای بیله جک دیر؟ هئچ، فقط قوخوموش جمدهک لر ایگی کیمی زمان لار یئل لرینده کویرلرده محو اولاجاق لار.

ایران تورکونون کلّیاتی آدینا، آذربایجان کلمه سینه امامزاده لر کیمی دخیل دوشن معامله چی سولچولارین بیلمه یه نلر هئچ، ولی بیلن لرینین گناه لاری بؤیوک تورک تاریخیمیزده اونودولمایاجاق دیر. بونلاردا، همان بیر نوع انگلیس فئودال لاری و روس تزارلاری دیرلار. چون کی اوتانماسایدی لار و ال لریندن گلسئیدی، اسلاو دیلینده دانیشاردی لار. حتی آذربایجان کلمه سینی ده بونا گؤره چئینه ییرلر کی آنا دیل لرینه وفالی و صادق قالان لاری بلکه بو کلک و حيله ایله جلب ائله سین لر، یوخسا، سولچو و میلّیت؟ ابد! !!

تویخ یوخ، تشویق هن!

دوغرودور کی «رخنه گۆرمز هر بنا کی ابتدادان یاخشی دیر» و دوغرودور کی بوگون، یازانلار و قوشانلار، مخصوصاً چئویره نلر گرەک بنانین ایلکیندن دوزگون و دوغرو باشلا سینلار و گلەجک اوچون الهام منبعی و باجاریقلار قایناغی اولسونلار، لاکن بوگون کی دوروم و موقعیت یمیزه گۆره یازانلارین، قوشانلارین و چئویره نلرین اؤزلرینین ده اؤز میلّی فرهنگینده و ادبیاتیندا هئچ بیر ابتدایی معلومات و هئچ بیر نظام گۆرمه دیک لرینی ده گرەک گۆز ائوینه آلماق، اؤز فرهنگینده و دیلینده کلاس، تعلیمات گۆرمه دیک لریندن باشقا، هله آزاراق و آرا - سیرا بو اؤزل فرهنگه و میلّی دیله کیچیک بیر علاقه و گۆنول گۆسته رهنلرین، اوزون زمانلار دوداقلارینین تیکیلمه سین و بوغونتولار ایچینده سیخیتی لاریندا گرەک اونو تماماق.

یوخاریدا اولان سؤزلره کیچیک بیر شاهید، ۱۳۳۳ ده چاپ ائتدیگیم «علی تبریزی نین غزللری» آدلی کیتابی یوزده دوقسان، هله اؤز دیلینه آزاراق علاقه لی اولانلار قورخوردولار آلسینلار، سان کی بو، غزللر اولدوقجا قاجاق بیر اسلحه ایدی.

میلّی ستمین قانلی پیچاغی، گۆزلردن، مخصوصاً قورخان گۆزلردن بئله بیر زهر و جرأت آلمیش دی کی غیرت سیر کیمسه لر گئجه - گوندوز اوشاقلارینین بوغازینا فارس دیلن سوخوردولار و زذالت مسابقه سینده آت چاپدی ریردی لار و دوشمن، بو جنایتین یوزده یوز موفق اولدوغوندا پیلان اولاراق، رادیودا، تلویزیوندا، سینمادا، جامعه لرده، مدرسه لرده و ان چیرکینی سربازخانالاردا، تورکون علیهینه پروپاگاندا و تبلیغات یاپیردی.

رادیودا، تورک تاریخین چیرکین و تورک تاریخی شخصیتلرین تالانچی و بیرتیجی یاییردی لار و تلویزیون، سینما نمایش فیلملرینده وحشی و اوغرو و آنلاماز رولوندا اولانلارین دوبلاژی و دانشیغی، فارسجا اولدوغو حالدا، تورک لهجه سیله و ایگره نچی بیر حالدا نشان وئریلیردی، تورک تماشاچی لاری نین قانین قارالدیردی و بئله لیکله اؤزلری دئمیشلی، تورکلرین حالین آیردی لار.

بوتون مجامع لرده، مدرسه لرده، کنفرانس لاردا، دانشگاه لاردا تورکجه لهجه سی اولان ولی فارسجا دانیشماغا مجبور اولونان، حتی دوکتورلری، مهندس لری گولونجه قویوب تحقیر اندیردی لر. بو جامعه لرده، علم ده، تخصص ده اوستون و فوق العاده اولماق دان آرتیق و مهم فقط تمیز و گؤزل فارسجا دانیشماق ایدی، ایستهر بو فارسجا دانیشانین اصلا علمی و تخصصی ده اولماسین. سربازخانالاردا، هئچ بیر کلمه فارسجا بیلمه یه ن بیر کندلی وظیفه نی غلام کیمی اویونا توتوردولار، حیوان کیمی اوندان ایش چکیردی لر، سان کی اؤزگه مملکت دن توتولموش بیر ساواش اسیر ایدی.

بوتون بو و یوزلر و مین لرحه بو اویونلار و بوقانلی میلی ستم حرکت لری، بوگون بیزه و بوتون تورک میلتینه گره ک درس اولسون. گره ک عبرت و گره ک تجربه اولسون کی یتمک دن و ایچمک دن و بزه کدن مهم و اوستون نه شئی لازیم ایمیش و نه مسأله واجب دیر. بو لازیم اولان شئی و بو واجب اولان مسأله چوخ دا چتین بیر معما دگیل و چوخ دا گیزلین بیر سرّ دگیل. دیل سیز اولان بیر کیمسه نی، فرهنگ سیز اولان بیر میلتی دونیانین هئچ بیر یئرینده حسابا قویمازالار. نییه قویسون لار؟ نییه حق قائل اولسون لار؟

قرآنادا یازیلیب دیر کی گناه ظالم ده دگیل، مظلوم دادیر. اگر مظلوم بیلیر کی مظلوم دور، بس نییه مظلوم قالماغا بویون اگیر؟ و نییه ظلمی اورتادان قالدیرمیر؟ هابئله غیرت و عار گؤسته رمیر؟ بوگون هئچ بیر تورک، مخصوصاً آیدین بیرتورک دئییه بیلمز کی بیلیم نه دن اونا توهین اولور و نه دن میلی ستم اودوندا جیزقالانیر. بس بو حالدا اؤزونه گلمسه، اؤزون تاپماسا، میلی ظلم آلولاریندان قورتولوش دوشونجه سینده، اولماسا، ان بیرینجی ظالم اؤزودور.

ایندی یه کیمی میلتی و فرهنگی یولوندا هئچ بیر سیللی و تپیک یتمه یین بیر تورک، شاید یوزلرحه دفعه کوچه ده، خیاباندا و یا بیر کلاتری ده چوخ لو کؤتک و یا باتوم یتمیش اولسون و چیرکین سؤزلر ائشیتسین و اونلارا اهمیّت وئرمه سین، لاکن میلی اولان حق یولوندا حاضر دگیل کی کیمسه اونا بیر چیمدیکده وورسون.

ایندی یه کیمی هله بونلاری بیلمه یین و یا بیلپ ولی سایماز اولان تورک، اگر بیر گون قولاغینا میلی سس و ذهنینه میلی فرهنگ مسأله سی یئتیشیب و آزاراق اوخویوب و یا یازمان فکرینه دوشوب، گره ک اونو تشویق ائتمک و اونا یول گؤسته رمک، چون کی مدرسه گؤرمه دن و اؤز دیلینده اوخوامادان، بو اؤزو بیر معجزه دیر.

بو گون میلی ادبیاتین و میلی فرهنگین اکین و توخوم گونودور. درمک و بیچمک گونو چاتاندان سونرا، سچیم گونونده یئتیشه جک دیر. بونا گؤره بوگون گره ک هامی نی اکینه و توخوما چاغیرماق.

دوغرودور کی بنا گرهک اول دوزگون قویولسون، گرهک اوصول ایله باشلانسین، آنجاق بو توپلولوق و قدرت ایستیر، چون توپلولوق و اجتماعمیز و قدرتمیز یوخ دور. بس هر کیم نه بیلرسه گرهک یازسین، گرهک اوخوسون، گرهک یایسین، گرهک تشویق اولونسون. آیدین دیر کی بو حرکت باشلانان دان سونرا و یولا دوشندن سونرا، یول گۆسته ریمک و اوصول دا باشلانار. یوخسا هله اؤز دیلینه تازا تازا و آزاراق یوویان لاردان اوصول و ادا ایسته نیلسه و فشارا قویولسا، اول بیلر کی بو آز حرکت دن ده اولکوب گئری چکیلسین لر.

البته بو، او دئمک دگیل کی بو میلی دیل و میلی فرهنگ اکینینده، اکیلن توخوم چوروموش و قورت دوشموش اولورسادا اولسون و یا اونو اکن هر ناشی و هیوره اولورسادا اولسون، خیر بلکه منظور بو دور کی بو ایشه باشلایان و آرا - سیرا سپیلن توخوم، هله او قدر دگیل کی سئچمگه دوشمک و وسواس گۆسته ریمک لازیم اولسون. بوندان باشقا بو اؤزون ایندی یه کیمی ایشه وئرمه یین و بئلی ایش بوکولمه یین و او آلتون و جواهردن بها و آز تاپیلان توخوم، هله نطفه ده و هله توره نمکده اولدوقلاری اوچون، کیچیک بیر فشار ایله، اول بیلرکی بئجرمه سین لر و یا نطفه ده بوغولسون لار.

ایندی یه کیمی تبلیغ اولان و ذهن لرده یاییلان «تورکو چتین دیر» و بو کی «تورکجه یازماق هر آدمین ایشی دگیل» و یا «بو دیل ده یازان و کیتاب یوخ دور و اولورسادا چوخ آزدیر» حیله سی، یوزده دوقسان دوققوز جرأت لری آزالدی و یا قاجیردی ب دیر. او حال دا بوگون آرا - سیرا غیرت و شرف اوزو ایله اؤز دیلینه آزاراق علاقه و گۆنول گۆسته رهن شعر قوشان لار و یازان لار، فشارا و یا گولونجه قویولسا لار، بو تبلیغ اولان «تورکو چتین دیر» و ایندی عملا گۆردوگو «تورکجه یازماق» هر آدمین ایشی دگیل سؤزو، تداعی معناسی، اونون ذهنینده دوغرو کیمی گۆزه گلدیگینه گؤره، اولکوب قاجماسادا یورومه یه جک دیر، یعنی مخالف اولماسادا موافق اولمایا جاق دیر. بئله لیکله چوخ یئمک فیکری بیزی آز یئمک دن ده قویا جاق دیر و یا باشقا بیر عبارت ایله، بو تازا تازا زوق و شوو آتیب توپراق ایچینده آزاراق گؤگرمه گه باشلایان لار ال وورماق و یا اونلاری انتقاد آدی ایله ایاقلاماق اونلارین بئجرمگی نین و گؤگرمگی نین قاباغین آلیب و حتی سولدورار.

بورا کیمی بو دیله و فرهنگه هله تازا تازا علاقه و گۆنول گۆسته رهن لر و هابئله تاتی پایی ایله یازماغا و قوشماغا باشلایان لارا اوچون ایدی، لاکن بونلاردان یوخاری و کؤک سالمیش و قول بوداغ آتمیش قوشان لار و یازان لار اوچون، یواش یواش اوصول و قاعده گۆزلمه لی و رعایت اولونمالی دیر. یوخاری لاردا دئدیگیمیز کیمی، اؤز دیلینده مدرسه و کلاس و یا اوخول گۆرمه یین یازارلار و قوشارلاردان، بیردن بیر اوصول و قاعده ایسته مک و یا شخصی بیر حساب ایله انتقاد قویماق، بیزی و فرهنگیمیزی یول دا قویار، بونون اوچون، باشدا تشویق و سایغی اولماق ایله برابر، گرهک هر بیر یازینی و شعری، سان کی اؤزوموز یازیب و قوشوب کیمی جانلاندیرماق و الیمزدن گلینجه قاعده یه و

اوصولا یاخینلا تفاق، چون کی بو یازی و شعر نه اولور سادا اولسون، آنجاق بیزیم دیلین و فرهنگین مالی دیر.

بیرده گرهک بئله دوشونمه مک کی بیز «ایران تورک لری» بوگون دوغولموشوق و دیلیمیزده بوگون دوغولوب دور، دنیادا و تاریخ لرده مین ایل لرجه حضور و فعال وارلیغیمیز اولدوغو حالدا، تاریخ لرده فرهنگ اوچون اؤز غفلتیمیز و قاری دوشمن لرین حيله و سونرا میلی ستم لری، بوگون بیزی بو موقعیت و دوروم دا قویوب، گؤزهل و محکم آنا دیلیمیز اولا اول، اونو اوخوماغا، یازماغا و یایاماغا، هابئله اونونلا تربیت گؤروب یاشاماغا حقیقیمیز اولماییب و بوگون هله ده بللی دگیل.

و یئنه ده، گرهک بئله دوشونمک کی بوگون، اؤز دیلینده یازماق و قوشماق فقط دوکتورلرین، مهندس لرین و یا به اصطلاح پروفیسورلارین ایشی دیر. دوغروسو بو دور کی بونلاردا اؤز دیل لرینده مدرسه و کلاس و تربیه گؤرمه ییب لر و گؤروبسه لرده اؤزگه دیل ده گؤروب لر کی بیزیم دیلیمیز ایله هئچ نسبتی یوخ دور. آیدین دیر کی اونلاردا اؤز دیل لرینده بیر ایشچی و کندچی کیمی سوادسیز دیرلار، آنجاق بیر آز متد و اوصول بیلدیک لری اوچون اولا بیلر کی ایش اونلار اوچون بیر آز قولای و آسان اولسون، یوخسا اونلارین یئکه ادعالارینا گرهک چوخ دا اینانمایاق.

هامی میز اؤز دیلیمیزده کلاس گؤرمه ییب و اوخومادیغیمیز اوچون و بو شرفلی ایشده بوگون بیر کیمسه نین بیر کیمسه یه اوستون دورماغا حق یوخ دور. آنجاق بونلار ایله بئله شرفیمیز اولان میلی فرهنگ و میلی دیل اوچون، مالیندان و جانیندان مایه لر قویان لار و بو چالیشمالاردا یالیز میلی و فقط بیر اوزلی اولان لار، تشویق دن ده اویانا، ان گؤزهل و سئوگیلی عزیزلریمیز اولمالی دیرلار.

بوگون بیزیمکی تشویق دیر نه توبیخ، چون کی بو شرفلی یول دا چالیشان لارین دوشونجه سین ده میلی وجدان، میلی عزت دوغوسو اولماسایدی، کیمسه اونلارین گوجو ایله مجبور ائیهل سئیدیه اصلا گؤزه گؤرونمزدی لر، نئجه کی مین لرجه سی گؤزلردن بئله ایتیب لر کی اؤزگه لری ایله اونلاری آیرماق حتی مکروسقوپ لاریندا الیندن گلمز. آنجاق بوراسی دا وار کی صرفاً بو دیل ده یازان لارین هامی سین تورکچو و میلیتچی بیلیمک یالیش و خطادیر، چون کی بو معرکه لرده، اؤزون اوینادان لارین چوخونون دیلی آدی ایله باشقا ایده لری و مرام لاری دا واردیر کی دیل اونلارا بیر اؤرتوک و استتاردیر.

اولا بیلرکی سوروشولسون، هدف لری اوچون بو دیلی وسیله ائده ن لرین، دوزگون یازدیقلاری تشویق اولمالی دیر یا یوخ؟ آیدین دیر کی اولمالی دیر، چون کی دیلیمیزین خزینه سین و وارلیغین آرتیریلار و اؤزلری بیلیم و یا بیلمه دن کور بیر ناسیونالیست کیمی میلی حقه صحه قویورلار و بیزیم ایسته دیگیمیزده یالیز بو دور کی فقط اورتامیزدا بیر فرق واردیر، اودا بو دور کی اونلار بو خدمتی بیر تاکتیک و بیز بیر هدف بیلیریک.

البته بوگون تشویق یالنیز اوصولدا و سؤزده یوخ، بلکه ایشده و عملده ده گرهک اولسون. مثلاً کیچیک کیچیک ادبی محفل لر و یا درس کلاس لاری و معلم تربیه سی و بیر آیری چالیشمالار حرکتی بو گون اوچون ان لازیم و حتمی ایش لردن بیر سی دیر.

اؤزون و ادبیاتین و هابئله میلی هویت و میلی فرهنگی بسله مک ایسته یین بیر میلته گره کمز کی هامی سی گؤزون اؤزگه لره تیکسین و اونلارین حق وئرمک لرین و یا ترحم عطاسین گؤزله سین، یوخسا ایندی یه کیمی بو حق لردن یوخسول و گئری قالدیغیمیز کیمی گله جکده ده الی بوش و باشی آشاغی قالاریق. بس بوگونوموزون شعاری تشویق دیر نه توبیخ!

ادبی محفل لار

۱۳۳۶ دان باشلاپ یاراق ۱۳۴۲ - یه کیمی، نئچه یول آنا دیلیمیزده ادبیات اوچون محفل قوردوم. بو ایل لرده باشلاپ یاراق یالخی ییلیرلر کی او زمان بوجوره ایشلر باش دان - باشا خطرلی و قورخولو ایدی، میللی ادبیات و میللی دیل یولوندا چالیشماق، اونودا تورکجه، دولتین گؤزوننده باغیشلانماز بیر گناه ایدی کی نئچه یول توتولوب و بیر یول نظامی محکمه سینده محاکمه و زندانی اولدوم و جرمیم تورکجه کیتاب یایماق ایدی.

دولت لرین بو دیله و بو قوما شدید آلرژسی سین گؤره تورک لرین، یوزدن بیرین جراتی یوخ ایدی کی بو محفل لرده شرکت ائتسین لر، بونا گؤره بو محفل لرده اون و اون بئش کیمسه دن آرتیق شرکت ائدهن اولموردی و اونلاردا باشقا بیر بویاغدا و باشقا بیچیمده ایدی لر.

بو محفل لری هر بیر نئچه مدتده پوزوردوم و سونرا بیر آیری محفل توپلا ییردیم و یئنه ده ۱۳۴۲ ده بیر محفل باشلادیم ولی بو سون کی اولاندان آیریلدیم، چون کی بورادا اولانلاردان بیرکی شی بیر اوزلو ایدی، یوخسا قالانی باش دان - باشا اؤزگه لر قاپی سیندا سومسونن ایدی لر.

توپلانتی میزدا، دانیشیغین و باخیشین آدی میللی دیل و میللی ادبیات ایدی، آنجاق روحی و ادا و اوصولی ایدئولوژی و یا حزب کیمی ایدی. فقط من اولان یئرده و من اعتراض ائدهن زمان خالا خاطرین قالماسین اوچون وضع عوض اولوردو، یوخسا ال یوماغا و یا ائشیکه گئندن ده و سونرا ائوه دؤنن ده، یئنه ده گؤروردوم کی همان نئچه دقیقه ده، مسأله عوض اولوب، دوستلار ایدئولوژودان و مرام و مسلک دن و ساغ دان - سول دان و سون باشدا سولچولوق دان بحث ائدیرلر. آنجاق بو قدر وار کی من ائوه گیره کیمی سان کی اودون و کؤزون اوسته سو تۆکولدو سوسوردولار و من بونو بیر احترام دویدوغوم حالدا، هردن یئنه ده اؤزومو توتا بیلیمیردیم و بو سیچان - پیشیک اویونو اورتامیزدا سویوقلوق توره دیردی.

بو محفل لرین لاپ بیرینجی سینده ۱۳۳۶ دا، منه دائمی یار اولان میرمه دی اعتماد ایدی و سونرالار بیر چوخلو کیمسه لرده وار ایدی لر کی هامی سی نین آدلاری یادیمدا دگیل، فقط شریعتی

اهری، حسن اوغلو، حمید شاهید، رجب ابراهیمی یادیمادیرلار و حتی ایچیمیزده عقیده و جیب اوغروسودا وار ایدی.

بو محفلی بیر پارا موضوعلارا گؤره پوزدوم و سونرا ۱۳۳۸ ده یئنه بیر باشقا محفل قوردوم و بوندادا چوخوسون سولچو گوردوگوم اوچون بوراخدیم و یئنه میرمهدی اعتماد و دکتر سلام الله جاوید و نصرت الله فتحی ایله برابر بیر ادبی محفل قوردوق کی علی آذری و دکتر حسینقلی کاتبی، حسن مجیدزاده و بیر باشقا کیمسهلرده بومحفله رونق وئردی. بو محفلده ده دگیشمز شیوهلر، ایدئولوژی، ادا اصولی، آز - چوخ گؤزه چارپیدی، آنجاق بورادا اولانلار، اولکی لردن ادبلی و دوشونن، ولی بویاغلی و اپورتونیستی شیوهلرده اوستاد ایدی. لر.

دکتر حسینقلی کاتبی نین عالم و ادیب اولدوغونا هئچ سؤز یوخ دور، دکتر سلام الله جاوید عقیده سینده محکم بیر انسان دیر، میرمهدی اعتماد ایستهر - ایسته مز بئله یوللاردا چوخ لو چالیشیب دیر و منیم بو اوچ آدامادا دریندن علاقم اولا اولانلاردان آیریلدیم، چون کی گئتدیکجه یولوموز و ایزیمیز آیریلیردی، فقط منیم بو آیریلدیکیمدان حسینقلی کاتبی سیخیلیدی و اظهار تأسف ائیلهدی و سونرالار هر اوچوده علاقه لرین مندن کسمه دی. لر. بیلینیردی کی عقیده لریمیزین خلافینا، اورتادا معنوی بیر علاق و اردیر کی هله ده وار. اوگونه بو گونه کیمی عقیده ده، میلّتیچی لیکده و میلّی وجداندا مندن آیریلما یان و مندن چوخ لو آجی لار گؤره ن ولی دؤزن، یالنیز بیر حسن مجیدزاده اولدو و هله ده اولمادیر.

ایندی یه کیمی او چتین و قورخولو گونلرده، تورک ادبی محفل لرده اگر هامی حسن کیمی اولسایدی لار، میلّی وجدانا کیشی و بیر اوزولو اولسایدی لار، بوگون یقینا مجهز و مسلط توپ وار ایدی. و بئله ده دیدرگین دگیل ایدیک. آنجاق گرک تأسف ایله دئمک کی بوتون بو محفل لره گلن لرین دیلی ایله اوره گی بیر دگیل ایدی. سؤز باشقا ایدی و اؤز باشقا. حال بو کی میلّیت و وجدان اوچون، گرک دیل ده بیر اولا اوره کده، گرک سؤز بیر اولا اؤزده.

نه دنسه اؤزگه لرین قولاملیق دونون، سان کی ازلدن بیزیم اگنیمیزه بیچیب لر و بیزیم دونا خوی تاپیب و اؤگره نمیشیک و هله هله بو عار و عاریه دون لارین اگنیمیزدن چیخارتماق زمانی سان کی چاتما ییب دیر.

اولا بیلمز میلّیتیمیز و میلّی دیلیمز مطرح اولان یئرده، ایدئولوژودان، ساغدان، سول دان قاتعی وئریلمه سین و سونرا اصلی قضیه اونودولماسین و یا محکوم اولماسین. بللی دگیل هانکی ایت اوغلو ایت بو ایگره نجی و قوخوموش عادت ییزیم قانیمیزا و روحوموزا بوراخیب دیر؟ کی ایت موتال دان ال چکیر ولی موتال ایت دن ال چکمیر. بئلیکی اؤزگه لر بیزدن ال چکسه لرده بیز اونلاردان ال چکمیریک.

مشروطیت‌ده، حزب توده‌ده و چوخلو انجمن‌لرده اولان بو ماکیاویلی سیاست همیشه موفق اولوب کی جمعیت‌لرین ایچینه گیرمک انله و نفوذ ائتمک انله جمعیت‌لری و حرکت‌لری دوزگون

یوللاریندان آزدیریپ و اؤز ایسته‌دیکلری یوللارا سورشونلر و حتی بو جمعیتلرین و حرکتلرین ایچینه اولانلاری بیر بیرینی ضدینه ساواشدیریپ پارچالاسینلار.

ماکیاویلی سیاستلرین اوستادلاری همیشه موفق اولوبلار کی آیری لیق سالیب حکومت قیلسینلار. آنجاق بو موفقیتلر، گئری و فرهنگ‌سیز اولان میلّتلرین ایچینه یووا سالماق و نفوذ ائتمک اوچون داهادا آسان دیر و ایندی‌یه کیمی بیزیم میلّی یوللاردان آزدیقیمیزین بؤیوک عئّت‌لریندن ان باشدا اولانی بو دور.

ایندی‌یه کیمی، بیزی آذری خطاب ائده‌نلرین گیزلین نیّت‌لرین هئچ بیر کره‌نده و هئچ بیر دفعه‌ده آراشدیرمامیشیق و هئچ بیر یولدا اؤزوموز اؤزوموزدن سوروشمامیشیق کی بو دیرشمه‌نین و بو اصرارین عئّتی نه دیر؟ و یا جمعیتیمیزین و حرکتیمیزین یولا دوشن گونلری، تله‌سه تله‌سه ایچینه قاتیشانلارین کیم اولدوقلارینین و نه ایسته‌دیکلرینین عئّتین گؤز آلتینا آلمامیشیق، چون‌کی اؤزوموزده جمعیتیمیزین و هابئله حرکتیمیزین ایلک و سون باخیشین و نه یئره گئده‌جگینی و نه جوره گئده‌جگینی و سونرا نه اولاجاغینی دریندن اوخومامیشیق و دوشونجه‌میزه تاپیشیرمامیشیق و بونلاردان مهم، اونا وفالی بیر عسکر اولمامیشیق.

دوشمن یالنیز اؤزگه‌دگیل. ایچیمیزده چوروینلر، اؤزگه‌لره مطمئن سنگردیرلر، میلّی ناموسا وفادار اولان تورک عسگری، بونلاری اونوتمالی دیر.

انجمنلرین و جمعیتلرین ایچینه گیره‌ن سولچولار، قاباقچادان نفوذ ائتمک اوچون تعلیم گؤروب و وتمرین ائدیبلر و سونرا میلّی و هر عنوان ماسقاسین و وراراق میکروب‌لار کیمی انجمنلرین و جمعیتلرین ایچین چورودوبلر و سونرا اونون لاشه‌سیندن تغذیه ائتمک باشلایب‌لار. ایندی‌یه کیمی هئچ بیر دوغرو و میلّی انجمنلر و جمعیتلر بونو اینانماییب‌لار کی مارکسیسم‌ده میلّت اوچون یئر یوخ‌دور. مارکسیستلرین معین بیر زمانا کیمی میلّی آدلاردان استفاده ائتمگی و اؤزلرین اونا طرفدار گؤسته‌رمکلری بیر تاکتیک‌دیر نه هدف و اونلار میلّی اولانلاری، بورژوازینی ییخماق اوچون و بو یوکو مقصده چاتدیرماق اوچون حمال بیلیرلر، نئجه کی بورژوازی، فرانسا انقلابیندا، فئودالیزمی ییخماق اوچون میلّی حمال بیلرک اونا یوک چاتدی و مقصده چاتاندان سونرا اونا آغزی اگدی لکن سولچولار یوک مقصده چاتاندان سونرا میلّتینی دری‌سین سویاجاق‌لار. البته گره‌ک بیلیم کی بوگون بو یوکون اندیریلن یئری، انترناسیونالیسم گاراژی‌دیر و هله او گاراژین آدرسی بللی دگیل.

بونلاری دوشونه‌رک، گره‌ک بیلیم کی بو گون‌کی آذربایجان آدلی انجمن و جمعیت سولچولار یوواسی و تله‌سی‌دیر نه میلّی بیر انجمن و یا جمعیت. بیرده انجمن و یا جمعیت آدی بیر مذهبی اقلیت و قومیت اوچون‌دور نه بؤیوک ۱۸ میلیون‌لوق ایران تورکی اوچون.

آیدین لار

بو گون کی آیدین لار (روشنفکرلر) بو میلّی مسأله یه اگر باشقا دین و مسلک رنگی وئریلر و یا اونو بو مسلک لره و دین لره ال تاپماق اوچون تاکتیک قرار وئریلر، بونا گؤره دیر کی اصولاً میلّیتین نه اولدوغون یاخشی بیلیمیرلر، چون کی ایندی یه کیمی حاکم دیل ده. استعماری فرهنگده بویویوب و بئجردیکلری، اونلاری میلّی روحیات دان و میلّی هویت دن اؤزگه ائدیپ و اؤز - اؤزلریندن دیدرگین سالیب دیر.

اونلار میلّی مسأله یه یئتیشنده و بو یول دا علاقه گؤسته رهنلری گؤره نده حیران اولاراق اؤز - اؤزلرینده سوروشورلار کی بو «میلّی» مسأله یوخسا چوخ مهم بیر موضوع دیر؟ و آیا بو «میلّی» مسأله، طبقاتی و یا دینی و مسلکی مسأله لردن چوخ یوخاری دیر؟ آیدین لار (روشنفکرلر) ین بو حیرت و تعجب لری بونا گؤره دیر کی ایندی یه کیمی میلّی مسأله اوچون فکر ائتمه ییب لر و یا وسیله اولمایب دیر، چون کی ایچینده اولدوقلاری، اجتماع دا دقیقاً هیچ بیر میلّیتیه منسوب و شبیه اولمادیقلاری، اونلاری بو خصوص دا، مسخ و گیج ائدیپ دیر.

بو اؤزگه و استعماری فرهنگ ایله پرورش و تربیت تاپان کیمسه لر، اؤزلرین فارسلیغا ووراندا و استعماری پالتار ایله دولاناندا، میلّیتچی لرینی سوروشوغونون و جوابی نین قارشى سیندا، کی سن کیمسن؟ فارس می سان، تورک موسن؟ متحیر اولاراق، اؤز - اؤزلرینه حقارت دویورلار کی دوغروسو من کیمم؟ و چون وریانی و یا گونو سویا وئرمیش گؤروب و یا بو خصوص دا اؤزون و یا آتاسین میلّی هویت قماریندا اوتوزموش گؤروب، بو دفعه یا اؤزون میلّی مسأله اوزه رینه قطعی دشمن کیمی ساواشماغا حاضیر اندیر و تورک لره اؤزگه لردن آرتیق عذاب و شکنجه وئیر و یا بوموضوعنی کیچیک گؤسته ریب و مرام و مسلک مسأله سین مهم و انسانی گؤسته ریر.

بونلاردان باشقا، ایندی یه کیمی، ایکی به اصطلاح نجات یولوندان سوای اوچونجو بیر یول بللی اولمادیغی اوچون، مسلک و مرام موضوعی اؤز - اؤزونه بیر عادت تانینمیش یول دور. بونا گؤره دیر کی بوتون ناراضی لار چتین میلّی مسأله دن قاچماق اوچون آسان و تانینمیش اولان دین و مسلک یولونا پناه آپاریرلار.

آیدین لار (روشنفکرلر) بونو یاخشی بیلیرلر کی دین و مسلک فقط اؤزون و میلّیتین یاخشی تانییاندان سونرا دوغرو و دوزگون چیخار.

میلّتلر آراسیندا حسن تفاهم و قارداش لیق روحی یاراتماق اوچون، بو میلّتلرین فرهنگلرین و میلّی هویتلرین دیریلتمک لازیم دیر و هئچ اولمازسا احترام قویماق گرهک دیر. بیر حالدا کی بونون ترسینه اولاراق، ایندی یه کیمی بوتون ایران خلقلرین فارس لیق قازانیندا قایاندان رژیم، دوستلوق و قارداش لیق یئرینه بؤیوک دوشمن لیک و عداوتلر و کینهلر توره دیب دیر.

بورژیم گئدرسه ده و اورتادان قالدیریلا رسادا، فارسلا ر بو رژیمین تعلیمات و تلقینلرینه انس و خوی تاپدیقلارینا گؤره ایران خلقلری نین میلّی آزادلیقلارینا هله هله رضایت وئرمزلر و اؤزلرین اؤلموش رژیمین واریثلری کیمی باشقا خلقلره حاکیم بیلرلر و دیلله نه نین باشیندان وورارلار.

تجزیه طلب کلمه سی همیشه کسگین بیر اسلحه کیمی عجملر طرفیندن بوتون ایران خلقلرین قورخودوب، آنجاق ایندی یه کیمی بیر کیمسه بو عجملره دئمه ییب دیر کی اگر میلّی هویت و میلّی فرهنگ سئومک تجزیه طلب لیک و اؤزگه سئومک دیر، بس نه دن عجم جنابلاری تجزیه طلب دگیل لر؟ فارس لار و اونلارین مدافعه چی رژیملری، تجزیه طلب اسلحه سیندن باشقا، تورک میلّتی نین اؤزون و اؤز قدرتین و حقّانیتین تانیمامادان داهادا سوئی ایستفاده ائدی ب و اونو همیشه وحدت آدی ایله اسارت ده ساخلا ییب لار.

بو دور کی بورادا گرهک دئمک کی تورک میلّتینه هم اؤز طرفیندن و هم اؤزگه لر طرفیندن اؤلدوروجو ضربه لردگیب و دگمک ده دیر.

تورک میلّتی اؤزونو تانیسایدی و بو تانیماغا دریندن ایمانی اولسایدی، داهای عجملر، جرأت ائتمزدی لر کی اؤزلرین تورک میلّتینه وصی و قیوم ائله سینلر و هله وحدت اوچون بو وصی و قیوم اولماق لازیم اولورسادا، اؤزون تانییان تورک میلّتی، فارس اوچون وصی و قیوم اولاردی کی هئچ اولمازسا، تورکون فارسا وصی و قیوم اولماسی نین دادین فارس لاردا دادسین لار.

ایران تورک میلّتی همیشه اؤزگه لرین ترخمینه و توجّهونه منتظر اولوب لار، بو منتظر اولماق او اؤزگه لردن نجات گؤزله مک، گئدالیق و دیلنچی لیک حدینه کیمی اوزاناراق، اوچ یئرده و اوچ جبهه ده، زمان زمان گؤزه چارپماقدادیر.

۱. دین و مذهب قارداشلیغیندان مساوات و اخوت گؤزله مک؛

۲. ایران لی لیق و شاهسئوه و آریا آدیله وحدت و بیرلیک ایسته مک؛

۳. سونرا، بونلاردان مایوس و امیدسیز اولاراق، سوسیالیسم و انون حمایه سینده میلّی

استقلال آرزوسوندا انتظار چکمک و گؤزیولا تیکمک.

بو میلّی نجات انتظاریندا اولانلار، اوچ یئردن مایوس و امیدسیز اولاندان سونرا، یئنه ده اوچ

بؤلوگه و یا اوچ قسمته آیریلیرلار:

۱. بوتون بو اومید و انتظارلاردان ال چکیب بیر یوللوق میلی دوشمنینه اوره کدن قولوق ائده لر.
 ۲. میلی دوزگون نجات یولو بیلیمه ییب سولوچولوق جبهه لرینه یوگوره لر.
 ۳. ایچین چئکنه یه چئکنه یه مایوس اولاراق، درویش و صوفی کیمی هر شئی دن سویوق و هر نه یه سایماز، اؤزونده گیزله نن لر.
- آنجا بونلار بو انتظارلاردا و بو غیب الیندن معجزه لر گؤزله مکده اولانلار، حتی بیر کره نه اولسون جان دان اسیرگمه دن و بهانه آختارمادان چالیشمایبلار و بیر آز چالیشانلاردا وار ایسه فوراً و تنز یورولوب و حتی کوسوب لر.
- آیدینلاریمیز اگر آیدینلاریمیز دئمک یاراشان اولسا، بوگون اؤز میلتین تانیماق دان اول، باشقا و حتی آلمان، فرانسا میلتلرین تانیماغی واجب بیلیرلر و بو جامعه نین درد لرینه، او جامعه دن درمان آختاریرلار. حال بو کی بورادا اولان جامعه ده، هله ده بیر رادیونی دوزگون آچیب و یا دوزگون تعمیر ائده بیلیرلر، بیر حالدا کی فرانسادا، آتوم و آمریکادا مصنوعی آی دوزلدیرلر و صنعت و اجتماعی مرحله ده بو جامعه نین درد لری، او جامعه نین درد لرینه ابداً دو یغون دگیل.
- بونون اوچون اؤز میلت و جامعه سی نین گره ک لرین و احتیاج لارین و تاریخی مرحله لرین اونودان و آسانجا اؤزگه لرین قاعده و اؤلچوسون اولگو توتان آیدینلار، آیدین باخیش لی دگیل لر.
- آغاچ اکمه دن تله سیب تنز میوه یئمک ایسته یین باغبان، امکچی یوخ، بلکه امک لرتالانچی سی دیر. تهران دا اولان اوخوموش آیدینلاری منظور ائده ن بیر میلتچی، گره ک دیر کی قره داغ کند لرینده یاشایان تورک لریده منظور ائله سین و بورادا اؤز جامعه سی ایله آلمان و فرانسا جامعه لری نین موقعیت و مرحله لرین گؤز ائوینه آلاق، نه زمان دا و نه مکان دا اولدوغون تانیسین، یوخسا کئچمیش ده کی اشتباه لارا دوچار اولدوغو کیمی یئنه ده دوچار اولار.
- بوگون حتی عجم کیمی گئری و دالی قالمیش میلت، بیزدن چوخ چوخ ایره لی و قاباق دیر. چون کی اونلاردا اولان میلی فرهنگی و قومی حرکت یوز ایل لرحه گلیشمیش و یئتیشمیش اولدوغو اوچون، اجتماعی و طبقاتی مبارزه لرده تکجه بیر غصه لری واردیر کی اودا مسلح اولماق دیر.
- آمما، بیزه گلینجه، گؤروروک کی بوتون باش دان باشا ایران دا اولان تورک لرین هله ابتدایی میلی فرهنگ و هویت لری حتی صفرین آلتیندا دگیل.
- بوگون میلت لر اوچون مسلح مبارزه او زمان مقدور اولاسی دیر کی میلی فرهنگی و هویت، سلاح لارینا چوخ قاباق لاردان مسلح اولموش اولسون.
- بش - اوچ نفرین شهید آدینا عکس لرین دووارلارا وورماق و قورو قورو احساسات و تحریک ائتمک و سیاسی و اجتماعی و طبقاتی مبارزه یولوندا، هله اؤزون و هویتین تانیمایان خلق لر آراسیندا

باغیرماق بوگونه کیمی نتیجه وئرمه ییب، چون کی ایلک و یا بیرینجی اولان میلّی فرهنگ اسلحه سینه ال چاتما ییب تا ایکینجی سیاسی و طبقاتی اسلحه سینه گۆز تانیش و ال روان اولسون.

یوز ایل لرجه اؤزگه لرین استعماری آلتیندا، اؤز میلّی هویت و فرهنگیندن یوخسول قالان میلّت لر هر شئی دن اول اؤزون تانیماق، میلّی ستم و استعمار علیهینه مبارزه ائتمک، اؤز ایچینه طبقاتی مبارزه دن لاپ واجب و لازیم دیر، چون کی ایندی یه کیمی، علیهینه طبقاتی و عقیدتی مبارزه اولان طبقه لر، استعمارچی اولان دوشمن لر پناه آپاریب و بیرلیکده میلّی مبارزه لری بوغوب لار.

سولچولوق معبدینه زیارت اوچون تله سیب و عجله ائده ن لر، گره ک بونو دریندن بیلسین لر کی هر نه دن چوخ یئمک، آدامی آز یئمک دن قویار.

ایندی یه کیمی میلّی و ضدّ استعماری مبارزه نی اونودوب، سیاسی و طبقاتی مبارزه لرده او جمله دن مشروطیت ده موفق اولماغین بؤیوک سبب لریندن ان مهمی بو ایدی کی میلّت اؤزون، دوستون، دوشمنین تانیمامیش دیر و هله بیر نئجه آیدین (روشن فکر) دان باشقا خلقین نطق اکثریتی مشروطه نین نه اولدوغون بیلمیردی لر.

بوگون بو گناه دگیل کی بیر کیمسه نه دن و نییه سولچو و ایدئولوژیک و حتی دینچی مبارزه لرده شرکت ائتمیر، بلکه بو گناه دیر کی نییه بیر میلّی و ضدّ استعماری حرکت ائتمیر و دوستون و دوشمنین تانیمیر؟

بس بونو بوگون گره ک بیلیم کی اول، استعمار علیهینه و سونرا استثمار علیهینه مبارزه لازیم دیر، بیر داها آچیق جاسی بو کی بیز تورک لر اوچون، استعمار علیهینه و عجم لر اوچون استثمار علیهینه مبارزه گره ک و لازیم دیر. یعنی بیزلره میلّی استقلال و خودمختارلیق و اونلار، اجتماعی، حرّیت و آزادلیق یاراشار.

و بیره، میلّی مسأله عمومی و نرمال بیر موضوع اولدوغو اوچون، بوتون شخصی و انحصاری سؤزلردن اوزاق دیر، و بو موضوعنی گره کمز کی بیر حزبی و مرامی موضوع بیلیمک و کیمسه بو یولدا امامزاده دگیل.

انقلاب دان سونرا، الک و مشروب اثرینده سکتی ائدیب اولن شاعیر جیک، به اصطلاح «سهند» اوچون هر بیر نئجه مدت ده، جوادنامه (وارلیق) دا یازیلان اوزان دیرمالار، میلّی مسأله نی، بیر خانوادگی حدینه کیمی آشاغی سالماق دان باشقا نه اولاییلر؟

بو شاعیر جیک، اصلینده بیر میلیونر، تاکتیکده بیر سولچو، هوس ده شاید بیر شاعیر ایدی، ولی هر اوچونده ده اؤزون کؤهنه بیر قمار باز کیمی رندانه تحمیل ائتمیش دیر و هر هانکی سی اوستون و موفق اولسایدی، اونون یئری رزرو اولوب حتی بالکوندا، قیافه توتاجاق ایدی و یان - یؤوره سینده اولان لارادا پارتی اولوب، شاید پای لارین وئره جک ایدی. آما یوز افسوس کی بوتون بو پای آلماق امیدلری پوچا چیخدی و اما سلام وئره ن میلیونر، سولچو و شاعیرین معاملات بنگاهی نین قاپی سیندا

یازیلان «فوت مرحوم میلیونر، سولچو و شاعیر» تابلوسو، اونا امید بسله‌ین لری بیردن - بیره هؤکولتویه سالدی و بو هؤکولتو و ماتم هله‌ده بت‌پرست‌لیک حدینه کیمی خوی و عادت اولماقدادیر.

البته هر بیر شاعیر و کیمسه اوچون بیر نئچه سؤز و شعر دئمک لازیم اولورسادا، آنجاق اوندان بیر امامزاده دوزلتمک و سینه‌زن دسته‌سی یولاسالماق وسیله و معامله دگیلسه، بس نه‌دیر؟ بوراسی دیر کی گره‌ک آیدین قارداشلار، بیلسین لر کی میلّی مسأله نه مرام و نه‌ده ایدئولوژی دیر کی اونی بهانه ائدیپ قیشقیریق و های کوی یولا سالینسین.

به اصطلاح دکتر جاوید، یازان «دوستلارلا گؤروش» آدلی کیتاب، دوغروسو، بیر فامیل‌نامه‌دن و دوغروسو فقط دوست‌لارلا گؤروشدن باشقا نه اولاییلر. بو دوست‌لار فقط دوست‌لاردیر نه میلّتیچی‌لر، البته اونودا فقط بو آقا دوکتورون مسلک و مرام دوست‌لاری نه میلّی و قومی و وطنی دوست‌لاری، بونا گؤره اوتانماسایدی اونلارین ایچینه آسوری، ارمنی، یهودی‌ده و روس‌دا سالاردی، چون‌کی مگر نه بو دور کی بونلار مسلک و مرام دوست‌لاری‌دیرلار و مسلک و مرام‌دا میلّیت و قومیت مطرح اولمادیغی اوچون هئچ بیر مانع یوخ‌دور و بو بوتون دوست‌لارلا گؤروش کیتابی، بوگون گؤزه‌ل بیر استتار اولاییلر، یوخسا دوکتور و میلّیت؟ ابد! !!

دیل سیز باش

گنچمیشده ایران کلمه سی یئرینه، «ممالک محروسه» دئیهردی لر. بو ممالک محروسه دن منظور، ایراندا اولان ایالت لری مملکت تانیماق ایدی. او حالدا هر مملکت اوچون بیر میلی و قومی حقوق تانیماقدا ایدی و تورک حکومت لری بوتون بو مملکت لرده اولان قوم و ائل لرین دینی، ادبیاتی، آداب و روسومی و دیلی اوچون بیر حراست و بیر احترام و برابرلیک دو یغوسوندا ایدی لر.

تورکون تاریخ لر بویو باشقا میلت لره حقوق و احترام اخلاقیاتی اولدوغو کیمی بو وظیفه نی همیشه گؤز ائوبنه آلاق، باشقا قوم لارا و ائل لره انسانی و وطنی اخلاق ایله باخاردی لار.

ممالک محروسه دئمک، حراست اولونان مملکت لره دئمک ایدی و تورکجه سی قورونان اؤلکه لر معناسین وئیردی و حقوق و اخلاق باخیمیندان بو، بیرر سی نین او بیرر سینه اوستون و یوخاری توتولماسی یوخ ایدی. او حالدا بو ممالک محروسه ده اولان لار، میلی ستم و رژیم تبعیض لری دویمادان بوتون ممالک محروسه وطنداش لاری ایله صمیمی و قارداش اولاراق، وطن دشمن لری نین اؤنونده بوسبوتون بیرلیک واتحاد گؤسته ریردی لر.

فارسجا یازان شاعیر لرین، یازار لارین، ادیب لری تورک حکومت لری طرفیندن حمایت و تشویق اولونوب بسلنمه لری، تورک قومونون وطنی و میلی اخلاقیاتیندان عبارت ایدی کی الی آلتینیدا اولان میلت لره، تورک میلت لری ایله برابر حقوق قائل ایدی لر.

سون زمان لاردا، بو ممالک محروسه یه باش دان باشا ایران آدی وئریلدی و ملکت یئرینه ایالت و یا استان آدی قویولدو، البته بو آدلار نه میلی و نه ده میلی حقوق باخیمیندان ایدی، بلکه ایش بؤلومو و اداره اولونماق باخیمیندان ایدی.

آنجا ق کچمیش ده کی میلی حقوق و اخلاق یئرینه مرکزی دولت تبعیض لری و میلی ستم سیاستی اورتایا قویولدو و سونرا تحقیر لر و توهین لر شدت ایله باشلاندى.

بو سیاست لرین و و تبعیض لرین چیرکین تأثیر لری آلتیندا اولاراق، اوستون توتولان لار، تحقیر اولان لارا اؤزگه و اجنبی گؤزو ایله باخدی لار و اونلار غیر ایرانی و حتی اؤزگه توخومو دئدی لر.

آچیقجاسی بو کی کئچمیشده کی متقابل احترام و اخلاق یئرینه، ضدیت و دوشمن لیکلر توره ندی و وطن دوشمن لری نین اؤنونده آیری لیلار و سویوقلوقلار اورتایا چیخدی.

ایرانلی اولماغی، محض فارس اولماق سیاستین ایره لی سورهنلر، فارس لاری باشقا قوملارین اوستونه تحریک ائتدی لر و یوزلرجه کیتابلار و مقاله لر یازیب و یالانلار قوراشدیریپ اونلارین میلّیت و اصلیت کؤکلرینه بالتالار و تشهلر ووردولار.

ایرانلی اولماغی، فقط فارس اولماق شرطی ایله تحمیل ائده نلر، بو قومی اول ناسیونالیست و سونرا شئوونیست روحیه سینه ایتله دی لر و اونا یالانچی و آلدادیجی تاریخ لر و هویتلر و تاریخی اثرلر قوراشدیردی لر و بئله لیکله باشقا قوم و ائل لر اوچون، فاشیستلرین اساسلری کیمی بیر «رایش» اورتایا چیخاردی لر.

کئچمیشده و دوننه کیمی سوفرامیزین باشیندا اولان اونون ایله قارداشجا یاشادیغیمیز و تورک کلمه سین شعر دیوانلاریندا «گؤزهل لیک و ایگیدلیک» تجسم گؤسته رهن فارس دان، بوگون بیزیم اوچون بیر باریشماز دوشمن و میلّیت مفتشی توره دن نژاد سئوه نلر، هم بیزه و هم باشقا وطن قارداشلاریمیزا و همده وطنیمیز اوچون ان بیرینجی ناکیشی و بیرتیجی دوشمن لردیر.

وایندی نژاد سئوه لر، هر ایالت و یا استان اوچون، بیر صفت و سجیه و قومی اخلاق قائل اولارلار. مثلاً کوردلری اصیل ایرانلی، گیلانلی لاری میلی قهرمانلار و فارس ایالتین ادب و هنر ایالتی گؤسته ره لر، ولی ایرانلی تورک اوچون هنج بیر صفت و هویت قائل اولمامازلار، فقط قورخو و خطر گونلری، آذربایجان ایرانین باشی گؤسته ری لر و «آذربایجان سر بلای ایران است» سؤزو، قیزقین بیر هیجان ایله و آلدادیجی بیر حیلله ایله آذربایجانلی نی تحریک ائدر. آنجاق بو تورک و آذربایجانلی هنجده اؤزوندن بیر سوروشماز کی نه دن، بیردن بیره اونو یادا سالدی لار؟ و نه دن باشقا گونلر، خوشبخت و سعادت گونلرینده یادا دوشمز؟

آذربایجان ایرانین باشی، سؤزون ائشیدن تورک و آذربایجانلی بو تعریف و تحریکدن شیشر و مغرور اولار، اؤزون بئله ده اونودولموش و یاددان چیخمیش گؤزمر. همیشه «سپر بلا» اولماغی بیر نوع قهرمانلیق و تمامیت ارضی اوچون اؤزون ضامن بیلر.

ده گهنک و چوماق یئرینه ایشله نیلن و زمان زمان ال لرده قولچاق اویون اولان به اصطلاح آذربایجانلی، هنج اؤزوندن سوروشماز کی اگر آذربایجان ایرانین باشی دیر، بس بو باشین دیلی هانی؟ یوخسا بو باش بیر داش کلم و یا قاریوز دور؟

دیل سیز باش، روح سوز بدن، هویت سیز تورک، اؤزون تانیماز بیر انسان اؤلودور و بونون اوچون گرک بیلیم کی هنج بیر کیمسه، اؤللو اوچون حق و یاشاییش قائل اولماز و اولمالی دا دگیل. چون کی اؤلوم، هر حقین و هر یاشاییشین سونودور و سون سؤزو، اؤز اؤزونه هر بیر وارلیغا قیرمیزی جیزیق چکمک دئمک دیر.

آنجاک باشین دیلی، بدنین روحلی، وارلیغین هویتلی و اؤزون تانینمیش ایسته ین بیر انسان، گرهک ایاغا دورسون، گرهک اولدوغون گؤسته رسین و سونرا حقیقینه چاتسین، یوخسا زمان، طبیعت و حتی به اصطلاح انسان لار اونا رحم ائتمزله.

دیل سیز باش ... اگر بیر داش کلم، اگر بیر قارپوز، اگر بیر قاباق و تنبل کدو دگیل بس نه دیر؟ بونو گرهک اؤزوموزدن سوروشماق، بونا دینله شک و بوگون داهای، ده گهنک و چوماق اولونجا، اراده لی، دوشونن و قهرمان بیر انسان اولمالی و قارپوز و داش کلم اولونجا گؤزه ل بیر دیل و فرهنگ قوروجوسو اولمالی ییق.

بورادا گؤزه ل بیر دیل و فرهنگ قوروجوسو دئمک دن منظور او دگیل کی تازادان و یئنی دن بیر دیل و فرهنگ یاراتمالی و توره تمه لی ییک، بلکه منظور بو دور کی پوزولموش و داغیلیمیش میلی دیل و میلی میراث لاریمیزین تازادان و یئنی دن یارانماسینا و توره نمه سینه احتیاج یوخ دور، چون کی بو دیل و میراث لار، مین ایل لرجه دن بویانا، بوتون دنیا اوزه رینده ازیلمه دن و چورومه دن یاشاماقدادیرلار، و ایندی یه کیمی یوزلرجه ضربه لردن و آسیبلردن ساغلام و روح لو قالدیغی نین سببی یالینز اؤز اصیل و محکم اولدوغوندا دیر، نه بیزیم یاخشی و همت لی وارث اولدوغوموزدان.

بونون اوچون دور کی بوگون اؤز آییلمیش و یاخشی وارث اولدوغوموزو گؤسته رهک و دوغروسو بو کی اؤزوموزو توپلامالی و اؤزوموزو قورولمالی ییق و یئنه ده بونو گرهک دوشونمک کی دیل سیز باش اولدوغوموز اوچون، بوگون بیزه نبات ایله انسان اورتاسیندا وئریلن یئر و تحمیل اولان ردیف هانکی بیر موجودون یئری دیر، اونودا آنا توپراغیمیزدا.

تورک دىپلم و لىسانس لارى

سپر بلا و دىل سىز باش سۆزلىرىن آز - چوخ دوشوندوكدن سونرا باخالىم كى تورک دىپلم و لىسانس لارى كىملردىر؟

بو دىپلم و لىسانس لار، اۆزگه دىلدە و فرهنگده اوخويوب و تربيه گۆردوكلرى اوچون و اۆز دىل و فرهنگلىرى ايله اوخويوب و تربيه گۆرمەدىكلرى اوچون اولارا دوغروسو فرهنگلى و سوادلى دىمك اولارمى؟

اونلار، بو دىلى و فرهنگى، ايش و چۆرهك اوچون اوخويوب و قازانىبلار و بو اونلار اوچون اۆز اۆزونه بير ايش اىزارى و چۆرهك اوچون وسيلهدير، يوخسا معنويت اوچون، يوخسا دىل و فرهنگى اوچون، يوخسا كىم ايميش، كىمدير و كىم اولاجاغى اوچون اولسايدى، گرەك اۆز دىلىن و اۆز فرهنگين اوخويوب و اوخودايدىلار.

اونلار بو اۆزگه دىل و فرهنگده اولماسايدى، باشقا بير اۆزگه دىل و فرهنگده اولسايدى، مثلاً يهودى، روسى، انگليسى و آلمانى دا اولسايدى، همان او دىلدە و فرهنگده اوخويوب و تربيه گۆرهجك ايدىلر.

بس گۆرونور كى بو دىل و فرهنگ اونلار اوچون معنويتدن، معرفتدن اۇنجه، باشقا ايشلر كىمى بير وسيلهدير.

اونلار، ماشين جوجهلرى كىمى، خمير قالبلىرى كىمى، فقط بير مواد خام، فقط روح سوز جسدلر كىمى، نه جورە ماشينا و قابليه تۆكولدوكلرينده، اراده سىز، حرکت سىز و سونوندا حتى گناه سىزدىلار، آنجاق اوندا گناهلى دىرلار كى اۆزلىرىن تورک خلقى نىن يانيندا يوخارى توتوب فرهنگلى بىلسىنلر، چونكى اونلار ين اوخويوب و تربيه گۆردوكلرى، بوسبوتون ائلدن - اوبادان آيرى و باشقا بير دىل و فرهنگدير. اونلار مرنىد، اردبىل آداب و روسومى يئرینه اردكان، يزد، رفسنجان آداب و روسومى اوخويوب، هابئله تبريز و اوروميه و زنگان شاعىرلىرى يئرینه شيراز، اصفهان، مشهد يازىچى و شاعىرلىرى نىن شرح حال و مقامين اوخويوب و يئنه ده تورک و آذربايجان قومى و تاريخى يئرینه انوشىروان و كوروش و داريوش افسانهلىرىن اوخويوب، تورک تاريخ

آثارلاری نین یئرینه، عجم تاریخ آثارلارین آراشدیریبدیرلار، بونا گؤره اونلارین دیپلمی و لسانسی اؤزگه قوملارین و اؤزگه دیل لرین دیر.

بونون اوچون، ائلری نین یانیندا، باشقا سوادسیزلار کیمی، اؤز دیل لرینده و تاریخ لرینده، فرهنگ ، ادب، آداب و روسوم و هابئله شعر و فولکلورلاریندا سوادسیزدیرلار، و حتی اؤز آداب و روسومو، اؤز فولکلورو، اؤز آتاسؤزلری، اؤز دیلی و لغاتی ایله یاشایان بیر کندلی، میلی باخیمدان اونلاردان داهادا اوستون دور، چون کی اؤزگه دیل ده و اؤزگه فرهنگ ده تربیت گؤره ن و هردن هویتین ایتیره ن دیپلم و لیسانس، اؤزگه فرهنگ و دیل دن آغیر اثرلر و تاثیرلر آلدیغی و بولاشدیغی اوچون، هله گرهک آرینیب و هله گرهک سیلینسین لر ، و سونرا لایق اولارسلار، و ملی وجدانا دولارسلار ائل لردن و اوبالاردان ملی روح و ملی فرهنگ اؤگره نسین لر.

بو، دوغرو دور کی ، اونلارین بوندان باشقا ، بو اؤزگه دیل دن و اؤزگه فرهنگ دن ، سوای، یوللاری و چاره لری یوخ ایدی و یا هله بو گون کی کیمی ، اؤزو اؤزگه مسأله سی اولمامیش دیر، آنجاق بوگون هئچ بیر آیدین انسان و هئچ بیر روشنفکر تورک اوغلو اوچون، هئچ بیر میلی موضوع و میلی مسأله گیزلین و اورتوک لو دگیل، بیر سؤالا فقط بیر جواب لازم دیر کی بس بو گون نه ائتمه لی ییک؟

بو، «بس نه ائتمه لی ییک؟» سؤالی و دوشونجه سی، میلی دیل و میلی فرهنگین ایلك تملی و بیرینجی بناسی اولاراق، اول درین لشمک و سونرا جان دان چالیشماق اونون ادامه سی دیر کی ائل دن - اوبادان الهام آلان آیدین لار و روشنفکرلر اونون باش بنالاری و قاباقجیل معمارلاری اولا بیلرلر.

بو میلی بنانین ، میلی فرهنگین بو گونه کیمی گئری و دالی قالدیغی نین سببی و بو گون بو بؤیوک نعمت و هویت دن یوخسول اولدوغوموزون علّتی، آتا- بابالاریمیزین سویوق و سایماز اولدوقلاری نین گناهی دیر کی گرهک بو گون کی آیلیمیش و میلی شرف دویموش ایگیت اوغول لار بو مقدّس وظیفه نی منت قویمادان و یورولمادان ، میلی بورجو ادا ائله سین لر.

اولا بیلر کی اؤزگه دیل و فرهنگ ایله تربیت گؤرموش و دیپلم و لسانس اولموش لار، دئسین لر کی بو دیل و فرهنگ اؤزگه یوخ بلکه وطنیمیزین دیلی دیر و یا اصولا گؤزه ل و شکر بیر دیل دیر . او حال دا یئنه ده گرهک سوروشماق کی اگر بو دیلین یئرینه بیر باشقا دیل، و بیر آیری فرهنگ دولت طرفیندن رسمیت ایله اورتایا قویولسایدی و بوتون مدرسه لرده بو دیل و فرهنگ تعلیم و تربیت ائدیله سیدی ، اوندا سیز نه دیلی و نه فرهنگی اوخویاردیز؟

آیدین دیر کی همان دولت طرفیندن رسمی اولونان دیلی و فرهنگی، بس بو حال دا اوخودوغوموز دیل، بیر دولت دیلی و دولت فرهنگی دیر چون کی انتخابی اولمادان انتصابی، اختیاری اولمادان اجباری، و هابئله گؤنول ایله اولمادان اکراهی بیر دیل و فرهنگ دیر ، بس بونون اوچون سئوین یوخ بلکه سوخولان بیر دیل دیر.

دنیانین بیر چوخ یئرلرینده، خلقلرین بومی و یئرلی دیلی یوخ بلکه دیشاری دان گلن، مثلا انگلیسی، فرانسو و یا اسپانیا دیلی دیر، و بو دیلده و فرهنگده اوخیوب تربیه گۆره نلر، اؤز یوردوندان و اؤز ادبیاتیندان اؤز آنادیلی نین خصوصیاتین دان آرتیق، اؤزگه دیل و فرهنگیندن تاثیر و تلقین و تربیه آلیبلار.

بس گۆرونور کی آنادیل دن باشقا دیل، و اؤزگه فرهنگ، ایستر ایچدن ایستر ایسه ده دیشاری دان اولسون، هر ایکسی سی ده اؤزگه دیل و آیری فرهنگ و دولتین دیلی دیر نه میلتلرین .

باشقا میلتلرین اؤز دیل لریندن آیری و رسمی اولان دیل، دولتلرین ال لرینده بیر ابزار و بیر وسیله دیر ، بونون اوچون دولتلرین ال لرینده ابزار اولان دیل، بیزیم اوچون میلمی دیل و معنویت و هویت دیلی اولایلمز و بیز اونا یالینز بیر عمومی وسیله و ارتباطی وسیله باخیمیلایمیزی دویاریق. ابزار و ارتباط دیلینه قویدوغوموز احترام دان آنلاشیلیر کی ذاتا بیزده بو دیله و فرهنگه بیر کینه و عداوت یوخ دور، فقط آغیر آغیریمیز و یاندیریمی آجیمیز بودور کی ای کاش بیزیم ده دیلیمیزی اوخیوب و یازماق دا، درس آلیب و درس وئرمک ده آزادلیق حقیقیمی اولایدی و بئله ده دیل سیز باش گۆستریمه یه دیدیک.

اؤزگه دیل ده و فرهنگه دیپلم و لیسانس لاریمیزین تعلیم و تربیه لری، بازاردان گلن تازا بیر اثاثیه کیمی و تازا بیر پالتار کیمی دیر، لاکن ائو اولمادان اثاثیه، و جان اولمادان پالتار نه یه یارار؟ توتالیم کی پالتاری آغاجادا گئیدیره سن گۆزهل اولار.

بس آنادیل بیزه ائو، و آنا فرهنگ بیزه جان کیمی دیر، بونلارسیز هئچ بیر اؤزگه دیل و اؤزگه فرهنگ بیزیم جان و روحوموزا اویغون اولمادیغیندان باشقا هله بیزیم طبیعی جان و روحوموزدا پوزار، بئلیکی بو گون، بو اؤزگه دیل و فرهنگه تربیت و تعلیم گۆره نلریمیزین میلمی روحی، میلمی تشخیصی پوزولوب و اورتالیق دا نه اؤزونه شبیه دیر و نه ده اؤزگه یه ، و هابئله نه تورکه اوخشاتماق اولار ، نه ده فارسا.

اؤزگه دیل و اؤزگه فرهنگ ایله دیپلم و لیسانس اولان تورکلر، فقط جمعدک و جسد و مواد خام باخیمیندان تورک دورلر، چون کی بو گون کی دنیادا، انسان اؤز روحی و اؤز فرهنگی ایله تانیماقدادیر، بونا گۆره اؤز روحی و اؤز فرهنگیندن سویونموش اولان کیمسه، یالینز بیر جسد دیر، و هله بو جسد تکجه اؤزون بولاشدیرمیش و قوخوتموش اولان اولسایدی، چوخ دا چیرکین دگیل ایدی و فقط اؤزون چوروتموش اولاردی، لاکن بونلارین بولاشماسی تجدد و ترقی آدیلا آری و تمیز قالمیش خلقیمیزه ده آرا - سیرا داراشماقدا و بولاشماقدادیر کی من فارس اولموشام سیزده اولون.

بوتون بونلار ایله بئله، بو اؤزگه لشمیش دیپلم و لیسانس لار اوچون بیر اؤگوت و بیر آرینماق یولو واردیر، کی اؤزبه یه ن و اؤز سئوهرلیکدن ال چکیب، اؤز اصلیت و اؤز کؤکلرینه دؤنسونلر و یول آزدیران اولونجا، یول گۆسترن اولسونلار.

هردن اولور کی بیر آدام ال لرین کؤموره ووروب و سونرا اؤزو بیلمه دن، ال لرین اوزونه سورتوب اؤز اوزون قره ائتسین و اونون یانیندا گئچن لر اونون اوزو قره اولدوغون اشاره ائتسین لر و او تعجب ایله اؤز اوزون حقیقت آئینه سینده قره گؤرسون او حال دا او اگر بیر آنلاق لی و دوشونن انسان اولسا، گره ک ممنون اولوب و تشکر ائتسین، چون کی بو قره اوزلو اولماغی بیر کیمسه اونا اشارت ائتمه سه یدی او هله هله بو قره اوز ایله قالیب و بیر چوخ لارینی گولدوره جک ایدی. قره اوزولو اولماق بیر عیب اولورسا، قره اوزلو قالماغا اصرار ائتمک ایکنجی و اوچونجو ... عیب دیر.

بیر تورکون وطنی اخلاقی

من بیر تورکم. ایران باش دان باشا وطنیم و بو جغرافیادا اولان ائل لر وقوملار ایله برابر، هر نقطه ده و هر یئرده یاشایان تورکلری و قوملاری دا وطن داش لاریم و دیل داش لاریم. بونون اوچون، روحوم بیر نقطه و بیر بوجاغدا دوستاق اولمادان، گئنیش و سون سوز بیر اولکده یاشاماقدا و اونون معنوی گؤک لرینده قانات چالماقدادیر.

ایران بوتون ائل لرین و قوملارین وطنی اولدوغو کیمی، بوتون تورک ائل لرینین ده دوغما وطنی دیر، او حال دا، آذربایجان آدیندا اولان کیچیک بیر اولچو و جیزیق، یالنیز بیر نقطه و استان آدی دیر کی مملکتین اداری و تقسیماتی اوچون منظوردادیر.

آلتیمیش و یتمیش ایل بوندان اؤنجه، بو استانین جیزیغی و حدودی، انزلی یاخینلاریندان باشلایاراق، سویوق بولاق (مهآباد)ین یاخینلارینا، هابئله سلطانییه نین اطرافینا کیمی آذربایجان ساییلاردی و ایکی استان (آذربایجان شرقی و غربی) آدی یوخ ایدی. حال بوکی بوگون بو اوستان ایکی پارچا اولدوقدان باشقا، هرگون کؤچمکده و یئرین دگیشمکده ایتله نیب گئتمکده دیر. بئلیکی ایندی کی آذربایجان اوستان لاری، گیلان اوستانی طرفیندن گئری باسیلیب کورد اوستان اوستانینا طرف سورونمکده دیرلر. آچیق جاسی بو کی آستارادان دالی اوتوروب زنگان طرفیندن میانیا کیمی ایچری چکیلیب دیر.

مملکتین اداره اولونماق ایجابی حیله سیله، بیر گون گیلان اوستانی، نمین دن، اردبیل دن آشراق تبریزه کیمی گلیب، گیلان اوستانی آدین آلا جاق دیر و سونرا آذربایجان اوستانی گئتدی کجه کورد اوستان دان باش چیخارد ا جاق دیر.

زمان زمان بو گئدیش، بو مسافر اوستانی ایندی کی اولدوغو یئریندن احتمالا بیرگون خوزستان اوستانینا سوپوره جک دیر.

بورادا، خوزستانا مسافرت ائله یه ن آذربایجان ادلی اوستانین، میلی هویت و میلی ماهیتی نه اولاییلر؟

قومیت و ملیت‌میزین آدی، آذربایجان عنوان‌لی ایله اولسا و ییزی یالیز بو آد ایله تانیسالار و هابئله اونسوز قالماساق اوچون، آیا دوغروسو گرک بیزده خوزوستانا مسافرت ائدهک؟ و یا یئریمیزده قالب گیلان‌لی تانیاق؟ گورونور کی قومیت و ملیت‌میزین آذربایجان‌لی آدی ایله کیچیک و قیسا اولدوغوندان سوای، گله‌جک اوچون اعتباری قالماز و گتدی‌کجه بیر گون قارداش یئرینه «برار» و «گت» یئرینه «بوشو» دئمک بیزه دیل اولار.

بس بیزیمکی توپراق و اوستان دعواسی دگیل، آدیمیز توپراق اولچوسونده و جیزیق اورتاسیندا اولایلمز. بلکه و گنیش بیر هویت و فرهنگ دونیاسیندادیر.

ایران باش‌دان باشا وطن اولان یئرده، آذربایجان آدلی اوستان، هر یانا و هر یئره مسافرت ائدرسه ائتسین، چون کی بیزیم بوتون بو جغرافیانین ایچینده و هر یاندا جان‌لی حضوروموزدا واردیر. ایران جغرافی‌سی ایچینده، یوزلرجه نقطه‌ده یاشایان تورکلر اوچون، آذربایجان، ایران تورکونون کلیاتی دگیل، چون کی همدان‌دا، شیراز‌دا، مشهد‌ده، قوچان‌دا، اراک‌دا و ساوه‌ده، شهریار‌دا، کرج اطرافیندا، رفسنجان ایله سیرجان اورتاسیندا اولان افشار تورکلری و بیر چوخ‌لو یئرده یاشایان تورکلر آذربایجاندا اولمادان تورک میلیتی دیرلر.

آذربایجان‌لی اولماغی، تورکون کلیاتی اولماق بیلنلر و بو آدی طمطراق ایله چکنلر، گرک بیلسینلر کی یئنه‌ده طمطراق ایله کیچیک قافالی دیرلار و یا باشقا نیت‌لری واردیر.

اؤزگه‌لر بیزه تورک دئمک‌دن چکینمیرلر ولی اؤزوموزونکولر، جین بسم الله‌دان قورخان کیمی اوشونورلر، چون کی یا اؤزلینه اعتماد نفس‌لری یوخ‌دور و یا باشقا یئرلردن دستور و یا دیکته بئله‌دیر. قفقازا فعله‌لیگه و پول توپلاماغا گئندنلر، اورادا «همشهری» آدی ایله تحقیر اولوب و ایرانا دؤندوکدن سونرا «مهاجر» آدی ایله طرد اولان‌لارین آذربایجان‌دان سوای، ایرانین هر نقطه‌سینده یاشایان تورکلری بیلمه‌دیکلری اوچون، آذربایجان کلمه‌سین، تورکون کلیاتی بیلیرلر و بیلندن سونرا عادت و خوی اولدوغو اوچون، بو کلمه‌نی کلیات آدی ایله بیزه‌ده تحمیل ائدیرلر.

اؤلکه‌لر آواره‌لری، جان دیدرگین‌لری اولان بو «جهان‌وطن‌لر» قفقازدا اولاندا «ایران‌لی‌یم» و ایراندا اولاندا «قفقازلی‌یم» دئدیکلری و اؤگره‌ن‌دیکلری اوچون هله‌ده ثابت بیر میلیته و وطنه عادت ائله‌میه‌بیرلر و بیزیم آدیمیزا وکالت ائدیپ و شعارلار بوراخیرلار.

بو قفقازدا اولوب «ایران‌لی‌یم و نماز قیلارام» و ایراندا اولان «قفقازلی‌یم و سوسیالیست» دییه‌نلر، هر بی‌وطن و میلیت سئوه‌ن‌لره، دیش قیجیرداراق «پان» دئییرلر، چون کی اؤزلینده هر جوره وطن شرفی اولوب‌دور و قورومساق‌دان و دل‌لال‌دان باشقا هیچ بیر شیئه اوخشاتمالی دگیل‌لر.

آنجاک بو گون داها، من بیر تورکم، ایران باش‌دان باشا وطنیم، و اسلام دینیم، سؤزو، پان اسلحه‌سینه عاجزانه متوسل اولان «جهان‌وطن‌لر»ین هرزه آغیزلاریندان چالیر.

هراؤلکهده و هر یئرده، اوزلری نین سویو تۆکولن لر، میلت سیز و وطن سیز دیدرگین لر، حسادت اوزو ایله هر بیر وطن و میلّت سئوئه لر، پان خنجری ایله جومدوقلاریندا، دایم پرنسیپ سیز و دایم اوزوقارا قالاجاق لار و دوغروسو بو اونلار اوچون آغیر بیر درد و یاندریجی بیر آجی دیر، کیم بیلیر؟ شاهید اونلاردا بو دامار و بو غیرت ده یوخ دور؟

منطق دن و دلیل دن لاپ عاجز قالیب، وطن و میلّت عشقیندن یوخسول و اؤزگه قالانلارین و سونرا پاسلانمیش و کؤهنه پان اسلحه سینه یاپیشانلارین حالینا گرهک دوغروسو آغلاماق، چون کی بو قره گونلورین بوندان باشقا بیر توختاق و بوندان سوای بیر پناه لاری یوخ دور.

هئچ بیر جیندا و فاحشه، ائو و خانواده قدرین بیلمه دیگی کیمی، بو «جهان وطن» لرده، وطن و میلّت عشقین درک ائتمک دن عاجز دیرلر، چون کی ایندی یه کیمی، او قاپی دا - بو قاپی دا هرزه کۆپک لر کیمی ایش لری سومسونمک ایمیش، بونون اوچون دور کی وطن و میلّت سئوئه لره آغیزلاریندان گلنی دئییرلر و هله ده سویومورلار.

نه اولور سادا اولسون، یالیز بو بیر دوا و درمان دیر کی اونلاری گیجیگین و توختاماز سادیسم لرین آزاراق سویودور، یوخسا بونودا اونلاردان اسیرگه ییب و چوخ گۆرسه لر، بس بو اوزو توپورجکی و باشی کوللور باش لارینا نه داش سالسین لار؟

بوتون بو یالاق و هرزه جهان وطن لرین اؤنونده، میلّت بسله مک و هویت یارلاتماق اوچون، بو گون فقط بیر یولوموز واردیر، اودا بو کی کۆپک لر هورسون کاروان کئچسین.

عجم لار

عجم لارده، اۋزون یوخاری توتماق و اۋزگه لره یوخاری دان باخماق مرضی، بیزی ده ناخوش اندیدیر، یئکه یئکه دانیشماق، اۋزوندن بوی دئمک و تاریخده بورنوزلو یالانلار و قهرمان بازلیقلار، بونلاردا اۋزون و سابقه لی بیر تب و قیزدیرمادیر.

اولماز و اولاییلمز کی بونلار، اۋزگه لره دولاشماسینلار، آغیز اگمه سینلر، یالانلار باغلاماسینلار. بونون علّتی و نه دنی هر نه اولورسادا اولسون و هر نه بهانه لر گتیریرلرده گتیرسینلر، آنجاق بو گون کی دونیادا، علم و بیلک دونیاسیندا بو بیر مرض دیر.

بیزه گلن بو ناخوش لوق، بیزه ترسینه اولاراق، اۋزوموزدن بوی دئمک و یئکه دانیشماق یئرینه، اۋزگه لری بویوتمک و شیشیتمک و اونلاری یوخاری گۈسته رمک و سونرا اۋزوموزو اونلار گۈسته رمک یالتاقلیغی، مرضین ایکینجی قاتی اولوب دور.

اللی و آلتیمیش ایل ایچینده حکومت طرفیندن حمایت اولان و قورونان عجم لرین نخوتین و اۋزبگن اولدوقلارین، اگر اونون آدینا اولان دولتین تاثیرین علّت گۈسته رسک و یا بئله دئسک کی اونلار بو حکومت طرفیندن تشویق اولدوقلاری اوچون مغرور اولوبلار و فقط سون زمانلاردا بو مرض اونلار عارض اولوب دور. اۋزوموزو آلداتمیشیق. چون کی هئچ اولمازسا ۱۴۰۰ ایلده اونلارین آدینا حکومت اولمادیغی حالدا یئنه ده بو ناخوش لوق اونلاردا مزمن بیر مرض کیمی وار ایدی.

فردوسونون، شاه نامه سی، بو مرض لرین بویوک بیر منبعی اولدوغو کیمی باشقا وزیرنامه لر، مدح نامه لر، اشراف نامه لر، و سون باشدا چورک نامه لرده بئله دیر. مین ایل ایچینده اۋزون هر کیم دن و هر میلّت دن عملا آشاغی گۈره ن عجم لر، فردوسونون یالان نامه سینده اۋزلرین هامی دان یوخاری و قهرمان گۈردوکلری اوچون همیشه تخیلا و اوهاما پناه آپاریبلار.

بیر مثل واردیر کی اۋزو عملا قهرمان اولمایان بیر کیمسه و یا میلّت، هامی دان آرتیق قهرمان پرست و قهرمان یاپان اولار، چون کی بئله لیکله اۋزو عملا قهرمان لیغا لایق اولمادیغی نین عقده سین، خیال و تصور عالمینده تسکین و توختاق وئر و بو سؤز دوزگون اولوب اولمورسادا آنجاق ایچی بوش اولانلارین اۋز عیب لرین اۋرتمگه و یاوا دانیشماغا محتاج اولدوقلارین گۈسته ره ر.

حال بو کی واقعا و عملا اؤزو همیشه قهرمان و دیری اولانلار اوچون بئله بیر کمبود و عقده نین ذاتا اولمادیغینا گؤره اؤزلریندن تعریف ائتمگه محتاج اولمازلار چون کی گونش آچیق گؤگلرده پارلارکن کیمسه اونو گؤسته رمگه چالیشماز.

ایشده، تاریخ لری قارائلیق و اوهام اولان عجم لرین، فردوسونون شاهنامه سینیه پناه آپاردیقلاری بونا گؤره دیر کی هئچ اولمازسا، اوندان اؤزلریندن بیر تصور گؤرسونلر و تاریخ ده اؤزلرین عملا قهرمان گؤرمه دیکلری نین عقده سین بوشالتسینلار. بونا گؤره دیر کی بو شاهنامه سینده هیجان ایله چیمن ولی بوغولان عجم لر اونون ایچینده اولان بورنوزلو یالانلاری و چاخانلاری گؤرمزلر، چون کی عقده هیجانی، گؤزو کور ائدر.

کمبود و عقده نه ایشلر کی گؤرمه ییب و نه جنایتلر و آنلامازلیقلار فیرتیناسی کی قوپدورماییب دیر. تاریخی ماتریالیسم، بوتون اجتماعی و تاریخی تحوللاری و جریانلاری فقط اقتصاد باجاسیندان گؤرورسه ده آنجاق گرک اونوتماق کی بیر چوخ لو حادثه لری و قانلی اتفاقلاری دا عقده و شخصیت کمبودلاری توره دیب دیر.

ایکی میلتین، ایکی دولتین آراسیندا دوشن قانلی ساواشلارین و تالانلارین باشدا اولان علّتی چوخ وقتلر، ایکی فئودالین و ایکی شاهین بیریندن توهین و یا آز احترام گؤردوگوندن توره نیب دیر و حتی چوخ زمان ایچینده اقتصاد اوچون اصلا یئر اولمایان حادثه لرین سببی توهین و تحقیردن باش وئریب دیر و بو یالنیز فئودال و شاهلار اوچون یوخ، بلکه ایکی معمولی کیمسه اورتاسیندادا اوز وئریب و هله ده وئرمک ده دیر. بونسوز کی ایچینده علّتی اولسون.

بونا شاهید، بوگون ایران تورکونون میلی حرکتی، اقتصاد اوچون، وار اوچون دگیل، بلکه میلی عزّت نفس اوچون و میلی شخصیت اوچون و هابئله پسیکولوژیک توهینلری و تحقیرلری اورتادان قالدیرماق اوچون دور و اولدوقجا مقدّس دیر، چون کی یالنیز اؤزون میلی ستمدن قورتارماق فکرینده دیر. باشقا میلتلره هئچ بیر توهین و هئچ بیر تحقیر باخیمیندان دگیل، حال بو کی اللی ایل ایچینده الینده حکومت و قدرت اولان عجم لر، میلی ستمین تاجری اولاراق هئچ بیر حوققا و حیلهدن چکینمهدی لر و کیمسه اونلاری قورخوتمادان و قورخودادا بیلمه دن نه چیرکین و آشکار توهینلر کی توره تمه دی لر.

بورادا نه اقتصاد و نه بیر میلتین طرفیندن تهدید مسأله سی اورتادا اولمادیغی حالدا، عجم لرین عقده سی و دیقیقی شاید تاریخی شخصیت کمبودی اولموش اولسون، چون کی بونلاردا اولان عداوت و عقده، یالنیز بو گون کی دگیل، بلکه اوزون کئچمیشلردن اوزانیب گلکمک ده دیر.

بونلار، حاکما اولاندادا و کئچمیش ده تورک امپراطورلاری نین سوفراسی نین باشیندا اوتوراندادا، بوخصلت و بو اعتیاددان ال چکمه ییب لر و یالنیز تورک اوچون یوخ، بلکه عربلر اوچون و حتی بوتون دونیا میلتلری اوچونده آرتیق لیق و برتریت و نخوت ساتیب و ساتماقدادیرلار.

فردوسونون نامہ سی، خلق نامہ یوخ، بلکہ شاہ، نامہ سی دیر. اونودا تورک شاہی نین نامہ سی، بو نامہ خلق نامہ اولسایدی، فردوسونون عقدہ سین اؤز خلقی نین میلی عقدہ سی سایماق اولاردی و اونا میلی تشخص گتیرردی. بیر حالدا کی فردوسونون عقدہ سی حاکم لر و شاہلار و اشرافلار عقدہ سی ایدی و دئمک اولار کی طبقاتی ایدی نہ میلی.

بو شاہلار سوفراسیندا اوتوران پیشیگین عقدہ سی و دردی، شاہلارین تاج و تخت غصہ سی ایدی و میلتہ وئردیگی درس، شاہ سئومک و شاہی تانری کؤلگہ سی ایناندیرماق ایدی کی تانری ایلہ شاہین فرمانیندا ہیچ فرق یوخ دور و شاہ همان تانری دیر.

اؤزو شاہلارین قوللوغوندا اولدوغو کیمی، میلتی ده اونلارین قوللوغونا سورور و اونلاری بو قوللوقدا توپلاماق اوچون، بوگونون «شعبان بی موخ» سی کیمی اونلارا بوینو یوغون، ولی عوام بیر رستم دوزہلدیر کی اونون بؤیوک آرزوسو شاہلارا تاج باغیشلاماق اولسون.

میلت لره قوللوق و یالتاق لیق درسی وئرن فردوسی، شاہنامہ سی نین باشا باشیندا اونلارا بورنوزلو و اوینادیجی یالانلاردا تلقین ائدیر و بوینو یوغون رستمی تۆرہدندن سونرا، بیر تورک افراسیابی دا اونون قارشی سینا چیخاردیر و بو ایکسی سین بیر بیر ایلہ ساواشدیریر و سونرالار و بو گون بو ایکسی خیالی آدامین ساواشلاری اولور، بؤیوک نژادی اختلافلار تۆرہنیر.

فردوسی اؤزون اؤز قایدیردیگی و یاپیدیگی رستمین ایچینده گیزلہدیر و تورک اولان افراسیابا اوخ آتیر، اونو تحقیر ائدیر و عقدہ سین تۆکور. بئله لیکلہ رستمین ایچینده گیزلہنن فردوسی، افراسیابا یوخاری دان باخیر، اؤزون اوندان یوخاری و اوستون گؤرور و بوگون اوچون عجم لره آجی و درین بیر عقدہ میراثی قویور و ایکسی میلت آراسیندا کینہ و عداوتین دوامین تلقین ائدیر کی بو گون الحق کی عجم لر بو تلقین لر ایلہ قول بویون دورلار.

بابالاری اوزون ایل لر بویو یالتاق لیق و بورنوزلو یالانلار اؤگرہدن عجم لری اؤز باشینا قویسالار، دونیانین تمدن و ترقی سین اؤز لیرنہ چیخارلار، نئجہ کی ایچینده اوچ ساعت انگہ وئریب یانشیان عجم، بوگون اوتانماسا تلویزیونو و رادیونو اؤز اختراعسی گؤستہرہر.

میلت لر آراسی، اخلاق، تربیہ، پسیکولوژیک حالت لر، یالیز بوگون القا و تلقینی دگیل، بلکہ اوزون کئچمیش لردن و زمانلاردان تۆرہنن بیر اؤگرہنیش دیر و بوگون اونلاری پوزماق، بیر میلتی پوزوب یثنی دن یاپماق کیمی دیر.

بس گؤزلہمہ یک کی عجم، اؤزون بیزیم اوچون اصلاح ائلہ سین و یا قارداش لیق الیمیزی سیخسین، چون کی اؤز لری بیلہمدن، اؤز لری یوخاری و اوستون توتماق و اؤزگہ لره یوخاری دان و تحقیر گؤزو ایلہ باخماق مرضی، اونلاری ہلہدہ اسیر ائتمک دہدیر.

گرہک اونوتماق کی بیز، دیل دہ و دانیشیقدا عجم لری حریفی دگیلیک، چون کی اونلار یالاندا و جعل دہ اوزون سورہ لر اوستاد اولوبلار و ال لریندن گلر کی آغی - قارا، قارانی - آغ گؤستہرسین لر،

البته او گونون باتمانی، دوغروسو بو گونون الی کیلوی اولای بیلردی. چون کی زمان قاباغای گلدیکجه باتمانین قدیم کی وزنی آزالای دیر، بس بئله بیر یالانلاردان اوتانماز اولان کیمسه لر ایله باش باشا قویماق چوخدا آسان دگیل. فقط بیر شرط ایله اولای بیلر، اودا بو کی بیزده هئچ اولمازسا مین ایل یالان و چاخان دانیشماق درس لرین اؤگره نک کی اودا اولاسی دگیل، چون کی هر میلیتین بیر خصلتی و بیر وجدانی واردیر گی اونو دگیشمک و یا پوزماق، اونون اؤلوب، یئنی دن دیرلمگی ایله برابر دیر کی بیز اؤلوب یئنی دن دیرلسک اولاریق عجم و عجم لردن اؤلوب دیرلسه لر اولارلار بیز.

بیز، هم امپراطورلوق دا و هم بوگون میلی ستم آلتیندا، هر زمان دوزگون و صادق یاشادیغیمیز اوچون دونیا یا تانیمنیشیق و پسیکولوژوموز آیدین دیر، آنجاق تأسفلر و یازیقلار اولسون کی دنیا بیزی تانیدیغی حالدا، بیز اؤزوموز اؤزوموزو یاخشی تانیمیریق و هله تانیماقدا ایسته میریک.

اؤزگه لر بورونوزلو یالانلار ایله، آشکار چاخانلار ایله اؤزلرین تعریف ائدیپ شیشیردیرلر و بیزده بو مرض لره بولاشیب حتی اؤزوموزو یوخ، بلکه اؤزگه لری بورونوزلو یالانلار و چاخانلار ایله بؤیوتمگه و شیشیتمگه دمک اولوروق، بئله کی حتی کاسا آشدان داغ و یاندریجی اولور.

بیرگون میرمهدی اعتماد آدلی دوستوم، بیر نصاب کیتابی یازیردی کی فارسی و تورکو لغت لری شعر ایله اؤگره دیردی، هر دن بیر تورکو لغتی نین معادلی، فارسجادا تاپیلمیردی و میرمهدی اعتماد من دن و هر کیم دن بو لغتی آختاریردی کی بلکه تاپسین کی یئنه ده تاپیلمیردی. بیرگون من دئدیم کی اگر بیر لغت تاپیلماسا سن گرک دها یا مایاسان؟ جواب وئیردی کی آخی نجه اولار کی تورکجه ده اولسون ولی فارسجادا اولماسین؟ اول گرک فارسجانی تاپام، ... سونرا و یازمیردی.

تورکجه ده لغت لر واردیر کی اونلارین معادلی، فارسجادا اصلاً یوخ دور. مثلاً دیرماشدی، سیلدی و یا سانجی، و چوخلو بو جوره لغت لر کی میرمهدی اعتمادین ده ده سی ده بونلارین معادلین فارسجادا تاپیللمزدی، چون کی یوخ دور. آنجاق او یئنه ده یازمیردی و دئیردی کی اولماسادا گرک دوزه لدم[!].

عجم لر اؤزلری اوچون لغت تاپا بیلمه سه لر اوندان واز کئچرلر، حال بو کی بیزلر اؤزوموزدن آرتیق اونلارا قوللوق ائدیریک، بیر حال دا کی اونلار چالیشیرلار کی بیزیم مالیمیزی اؤزلرینه چیخسینلار و اولماسا بیزیم لغاتیمیزی ایاق لاری آلتا ازیسینلر.

باش دان باشا بورونوزلو یالانلار ایله دولان شاه نامه چووالی، میلت لر آراسی کینه و عداوت درسی وئرمک دن سوای، اصلینده اؤزو باشقا میلت لردن اقتباس و تحریف اولموش بیر کوییه دیر، چون کی:

۱. بو یالان نامه شرق اوروپاسی، مخصوصاً آلبانی میلتی نین میلی حماسه سی اولان

احتمالاً الکساندر آدلی بیر قهرمان نین کیتابیندان اقتباس اولوب دور.

۲. بو یالان نامه نی نجه آدام، مخصوصاً اسدی یازیب دیر.

۳. فردوسی بو کیتابا ال آپارارق، اونو اصلی حالیندان، اؤز سئودیکی آلت حالینا گتیریب و حماسه یئرینه عقده‌نامه و عداوت‌نامه تۆره‌دیب‌دیر.

۴. تأیید ائدیبلر کی فارس‌لار، همان دیل‌سیز عجم‌لر ایمیش‌لر کی اونلاری دیریلدیب‌دیر (عجم زنده کردم...).

۵. او، شاه‌یئر اوزونون تانری‌سی و میلت‌لری اونون بنده‌لری ساییب‌دیر.

فردوسی خیال عالمینده، عجم‌لر ایله تورک‌لرین حدودون تعیین ائتمک اوچون بیر آرش کمانگیر یارادیر، اونون الینه بیر اوخ وئیریر، آرشه‌دیر کی یایی چک و اوخو آت و او اوخو آتیر، اوخ چوخ گئتسه اوچ یوز متر گئدیر، اما فردوسی بونو قبول ائله‌میر و دئییر کی بیر بؤیوک مملکت قدری یول گئتدی. آما بو یالان‌لارا تضمین وئرمک اوچون بورنوزلو بیر یالانا متوسل اولور کی آرش اوخو آتاندان سونرا بوتون بدن‌نین اتی انرژیه تبدیل اولدو و سونرا سوموک‌لری شاققیلتی ایله تۆکولدو یئر. تبارک الله!

بو یالانین تأثیری عجم‌لرده جهانگیرلیک آرزوسون تۆره‌دیب و تۆره‌دیر کی بیر اوخ ایله دونیانی آماق اولار و چون بو گون اوخ مۇد گیل، اونون یئرینه ادعا اوخونا متوسل اولورلار. آما یازیق‌لارین ال‌لری بوشا چیخیر- اخ ای!!

فردوسی یالانچی داستان‌نین مخذ و یئرین اؤیله بیر منطقه‌یه آپاریب‌دیر کی هر کیم هوس ائله‌ی‌ب اورایا گئتمک ایسته‌سه داها قاییدا بیلمه‌سین. اونون یازدیغی و تعریف ائتدیگی سرزمین سبز و خرم کی مشهدی رستمین آتی او گۆزهل چمن‌لرده و گوللو مئشه‌لرده اوتلا‌ییردی، همان بلوچستان و سیستان چؤل‌لری و کویر‌لری‌دیر کی بیر ایچیم سو اوچون گرهک بئش یوز کیلومتر یول گئتمک و سونرا بیر قاشیق سو - البته شور سو - اله گتیرمک.

بئله بیر یالان‌لار ایله خو توتوب یاشایان عجم‌لرین فرهنگی و اخلاقی نه اولاییلر؟ عجم‌لر دئییرلر کی بیز ناسیونالیست دگیلیک. سیز تورک‌لر، کوردلر، بلوچ‌لار، عرب‌لر، تورکمن‌لر، مازندران‌لر، گیلان‌لر، قاشقای‌لاردا اولمایین، چون کی میلّیت سئومک و میلّی فرهنگ آرزوسو ائتمک تعصب‌لری‌نین سونو، شئونیسته یئتیشیر، حال بو کی اؤزلری هامی‌دان آرتیق ناسیونالیست و شئونیست‌دیرلر، چون کی کئچمیش اساسی قانون (آنا‌یاسا) رسمی بیر دیل‌دن بیر سؤز یازیلما‌میش‌دیر ولی ایندی کی اسلامی قانون‌دا ایرانین رسمی دیلی رسماً فارسی یازیلیب‌دیر. بیر حال‌دا کی بیزلره نصیحت وئیرلر کی اسلام‌دا دیل و میلّیت مطرح دگیل.

رضا شاهین قبرین ییخاندا، فارس‌لار فوراً و تله‌سه‌رک، ۸۰ ایل بوندان اؤنجه مرحوم اولان ناصرالدین شاهین مقبره‌سین ییخدی‌لار و بئله‌لیکله انتقام‌لارین آلدی‌لار و بو عینا محمدرضا شاهین، باغ گلستان، الماسیه‌نی، خیام خیابانیندان ناصر خسرووا و باب همایون‌دان سبزه میدانا کیمی بوتون قاجاریه‌نین تاریخی اثرلرین، سرلشکر ضرغامین الی ایله گئجه ساعت اونلاردان سحره کیمی

یخماسی کیمی دیر، عجبی بوردادیر کی اوندادا شاه بو ایشدن حیلہ اوزو ایله اظهار تأسف ائله دی و ایندی ده ری اوزویله بعضی ملالار ناصرالدین شاهین مقبره سی نین ییخیلیدیغیندان اظهار تأسف بویوردولار.

لاکن بیر کیمسه جرأت ائله مه دی کی فردوسی نین داش مجسمه سینه ال وورسون و او هله ده میدانین اورتاسیندا دایانیب بیز تورک لره، عرب لره، بلوچ لارا، کورد لره، قاشقای لارا گولور و هله ده «چه فرمان یزدان چه فرمان شاه محمود غزنوی» دئییر.

البتہ، بیز فردوسی ایله مخالف دگیلیک، لکن سوروشوروق نئجه اولور کی هئچ بیر کیمین حقی یوخ دور اؤزونه بیر میلی و تاریخی قهرمان ساخلا سین، ولی بونلارین حقی واردیر کی اؤز لری هر شئیہ صاحب بیل سین لر؟ بیر حال دا کی فردوسونون میلی اختلاف لار توره دیگی کیتابین آرخاسیندا، اوروپالی لار و باشقا دوشمن لر سنگر توتوب و همیشه قومی اختلاف لارین آلولارینا یئل وورولار.

عجم لر، اؤز لری قبول ائله میر لر کی عجم دیر لر. آما فردوسی دئییر کی خیر، اونلار آنلامیر لار. من دئییرم کی عجم دیر لر و بونو ثابت ائتمک اوچون دئییر لر کی عجم زنده کرم، یعنی اول عجم وار ایدی و ثانیاً وار اولدوغو حال دا اؤلو ایدی کی فقط من اونون دیر یلتمیشم. البتہ دئمیر کی پول اوچون دیر یلتمیشم، بالاخره هر جور اولسا اودا بیر آدام ایمیش اوتانیر میش، البتہ بودا وار کی پولون آز اولدوغوندان کوسمگین اصلاً دیله گتیر میر.

فردوسونون رستمی میلت لره حمل لیق درسی وئریر، بیزیم ایشیمیز قوللوق ولی فلان داغین دالیندا، فلان شاهزاده نین و اشرافین ایشی آغالیق سلطنت دیر، بئله لیکله اونلارین تاج و تختی اوچون مین لرجه یوخسول و کندچی لری اؤلومه وئریر و سلطنتی آلا ه موهبتی کیمی فئودال لارا باغیش لاییر و رستم تاج بخش اولدوغونون شأنین اله گتیریر.

تورک شاهی نامه سی یازان فردوسی به توصیه اولونموش دور کی بو سئیره ک یازی لان و بو اسدی یازان کیتابی تنظیم اندیب و توپلا سین و سلطان محمود غزنوی نین امپراطور وندا اولان میلت لری وحدته و بیر لیگه چاغیر سین، ولی فردوسی وحدت و بیر لیک یئرینه میلی اختلاف لار و قومی کینه لر توره تمیش دیر کی اونون اوچون محاکمه اولدو، آنجاق چون دوزگون جوابی یوخ ایدی، قاچدی و سونرا توبه نامه سینده اعتراف ائله دیگی بوتون بو یالان لار بیر او هام ایمیش و به قول عجم لر «خود بزرگ بینی» ایمیش و رستم آدلی بیر پهلوان فقط حشیش گوجو ایمیش، بیرده اوشاق لیغدا زابول دا بیر بوینو یوغون یل وار ایمیش و فردوسونون اوندان خوشو گلدیگی اوچون اونو رستم دستان دوزلتمیش دیر.

بیرگون آقا جلال آدلی دوستوم ایله مشهده گنتمیش دیک. سونرا هوس ائله دیک کی زابول دا گنده ک و او سبز و خرم دیارین گؤره ک، مشهده دن چیخیب، ایران پیما ماشینین گوجو ایله، بئش یوز

کیلومتر یول گئندیک. من و آقا جلال بیر بیریمیزه دئمه‌دن، هر ایکی میزده دقت ایله باخیردق و حیرت ایچینده‌ای‌دیک.

بیردن بیر، من دئدیم کی آقا جلال، بس هانی؟ بیر بیریمیز ایله قاباق‌جادران اصلاً دانشمادران، آقا جلال دئدی: دوغروسو بس هانی؟ من سوروشدوم کی نمه؟ دئدی کی سرزمین سبز و خرم. ماشیندا اوتوران‌لار بیردن بیر، دؤنوب بیزه باخدیلار. بیر کی سوروشدو کی هارایا تشریف آپاریرسیز؟ دئدیک کی فردوسی تعریف ائدهن یئر، گولده و دئدی زابوللولار، اوچ ایل‌لر ایله مازندراندا عمله‌چی لیگه گئدیرلر، چون کی بورادا اوچ ایلده بیر دفعه یاغیش یاغار و قحطلیک اولار.

بیردن بیر، یادیم دوشدو کی رستم همان زابول کندلی‌سی ایملش کی یاغیش یاغمایب و یئرلر گوگره‌دیگی اوچون، اوراغین الینه [آلب] و بئلین چیگینه [آتب] و چاریغین ایاغینا چکیب مازندران دئیلن، بیچین بیچمگه و خالوار داشیماغا و فعله‌لیگه گئدرمیش.

بو زابول‌دان مازندراندا گئدن بیچین‌چی و اکین‌چی سورولری، مازندراندا چاره‌سیر اولاراق اوجوز اوجوز ایشله‌دی‌کلری اوچون و چوخ آز بیر یاشاییشا قانع اولدوقلاری اوچون، مازندراندا یئرلی و بومی ایشچی‌لرین ایش‌لرین ال‌لریندن آلدیق‌لارینا گؤره، مازندران ایشچی‌لری اونلاردان آجیق‌لی و متنفر اولارمیش‌لار و آجیق‌لاریندن دئیهرمیش‌لر کی: «اگر زابلی‌ها بیایند به مازندران، سرشان را می‌کوبیم با گرز گران» و بونون برابرینده زابول اکینچی‌لری و بیچین‌چی‌لری، دئیهرمیش‌لر کی مازندران‌لی‌لار آغ دئو (دیو سفید) دیرلر.

فردوسی بو ایکی تصادف و تضاد‌دان، زابول‌لودان بیر رستم و مازندران‌لی‌دان بیر آغ دئو دوزه‌لدیب و بونلارین قره‌گون‌لو و بدبخت یاشادیقلاری‌نین اوستونه اورتوک چکیب، فعله‌دن رستم و مازندران‌لی اکینچیدن بیر دیو سفید توره‌درک، دئیهر:

اگر رستم آید به مازندران سرش را بکوبم به گرز گران

بئله بیر بورنوزلو یالان‌لار ایله دولان شاه‌نامه چووالی، بو عجم‌لره یالان و اکاذیب‌دن سوای نه اؤگره‌ده‌بیلر؟ و بو یالان‌نامه‌نی هله‌ده ال‌لرینده قرآن کیمی اؤپن عجم‌لر، اؤز‌لرین همیشه یوخاری‌دا و اؤز‌گه‌لری آشاغی‌دا گؤردوکلری اوچون اؤز‌لریندن سوای بیزیده تاخوش ائدیبلر، بئلیکی آذربایجان‌دا، قهوه‌خانالاردا نقیل دئیهن نقال‌لار، اوتانمادران آغیز‌لاریندن کؤپوک آخا آخا اؤز‌لرین رستم جلدینه سالاراق، قهوه‌خاناده یئرلی و بومی اولان‌لار سان کی افراسیاب‌دیرلار قووالاماغا باشلا‌ییرلار و بئله‌لیکله اؤز‌گه‌لری تعریف ائتمک و شیشیرتمک ناخوش‌لوغون بیزلره‌ده یاییلار، بیر حال‌دا کی عجم‌لر هله‌لیک بو چوروموش و قوخوموش افسانه‌لری قیراغا قویوب‌لار.

ایاق یالین امپریالیست

ایل لرجه و آز باشی آلتیش ایل، توپورجکلی و باشی قاپازلار گۆرهن و هابئله اؤگئی اوشاقلار کیمی یاشایان ایران تورک لری نین، لاپ وطن سئوهن لرینده ده، اؤزگه لیک و وطن سویوقلوغی واردیر.

آذربایجان دا، فرقه نین قورولوشونون ان بیرینجی سببی بو دویغودان ایدی، چون کی ایل لر بویوجا دولت و حتی فارس لار طرفیندن چیرکین تبعیض لر و سیخیئت لار و بو نقطه یه اؤزگه گؤزو ایله باخماق و مرکز مأمورلاری نین آغالار کیمی رفتارلاری، بو میلتی خصایص دن سویوتموشدو. فارس لارین ایرانی، اؤز لرینه چیخمالاری و بو وطنی اؤز لرینه منحصر گؤسته ردیک لری و ایران لی اولماغی محض فارس اولماق باخیم لاری، بو سویوقلوغو، بو اؤزگه لیک دویغوسونون ان باشدا اولان علتی و نتیجه سی ایدی و ایندی ده بئله دیر.

فرقه دن قابق، مشروطیت دؤورونده، مشروطیتچی لرده بو دویغو یوخ ایدی و بو دوغرو دور کی انگلیس لی لر، روس لاری ییخماق اوچون و قاجاریه نی ایشدن سالماق و عجم لری اونلارین یئرینه قوندارماق اوچون، مشروطیتچی لرین جلدینه سوخولموش دولار، آنجاق بونلار ایله بئله ستارخان دئیش دیر کی حاضیر دگیل اؤزگه لر بایراغی نین آلتینا گئتسین، حتی آرزو ائدیر کی یئتدی دولت ایران^۳ بایراغی نین آلتیندا یاشاسین، بو اوندان عبارت دیر کی تورک قاجاریه دولتینده، نژادی تبعیض لر و استعماری سیاست یوخ ایدی و ایران خلق لری اؤز ناحیه سینده، ممالک محروصه ده اؤز لرینده وطنی دویغو ایله تربیت گؤروب یاشاییردی لار.

لاکن قاجاریه دن سونرا، فارس لاردان بؤیوک بیر نژاد توره تمک سیاستی اورتایا قویولدو و فارس لیک قازانیندا بوتون نژادلاری قایناتماغا و اریتمگه باشلادی لار و بو «بؤیوک نژاد» ین شخصیت و هویتین آرتیرماق اوچون، بوتون تورکون و کوردون، عربین، بلوچون، تورکمنین، قاشقایین، حتی گیلان لی لارین و لورون هویت و شخصیت لرین داندی لار و ممالک محروصه یئرینه ایران (پرسیا) آدلی قازاندا بونلاری اریتمگه و چوروتمگه باشلادی لار.

[۳. ستارخان اوردا ایسلام بایراغی آدینی چکیر نه ایران بایراغی.]

ستارخانین او گون کی وطنی اخلاقی، قاجاریه دؤوره سینده اولان وطنی اخلاق تربیه سیندن و هابئله فرقه زمانیندا اؤرگه لره پناه آپارماق و وطنی اخلاق دان و تربیه دن سیلکینیب آرینماق، بو آلتیش ایلین وطن و اخلاق تربیه سیندن عبارت ایدی لر.

قاجاریه زمانیندا، بیر بوق توکونون قیمتی، سون آلتیش ایل دؤوره سینده اولان تضمین لی چکدن قیمت لی ایدی.

قاجاریه دؤورونده بوتون میلت بیر ایدی و آلتیش ایل دؤوره سینده هامی میلت بیر بیریندن اؤزگه و آیری ایدی و ایندی گره ک گؤرمک کی او بیرلیگی کیم؟ و بو اؤزگه لیگی و آیریلیگی کیم توره تمیش دیر؟

دولت لرین تلقین لری، ایران آدین (پرسیا) قویماق، بوتون مملکت ده فارس دیلین ایران لی دیلی گؤسته رمک و هابئله فارسی دان باشقا، دیل لرین تحقیر و غیرقانونی اولدوغو، فارس اولان لارا بو حق ی تلقین اندیردی کی اؤز - اؤزونه مغرور اولوب دئسین کی «مندن سوای اصل ایران لی کیم دیر؟».

اوزون زمان لار، بو نژادی سیاست لر، بو قومی تحقیر لر و هابئله آغا و نوکر رفتار لاری، فارس دان آیری اولان قوم لاری، هر جوره اؤزگه لیگه و یوردون دان وارلیغیندان سویوق لوغا سوروب دور، چون کی هر یانا باخیب و هر نه دوشونوب، اؤزون جسدن باشقا و مواد خام دان سوای هئچ بیر شئی اوخشادا بیلمه ییب دیر، بونا گؤره یا حیران حیران مسخ اولوب و یا خارج دن گلن مرام لارا و مسلک لره سون وسیله اولاراق پناه آپاریب دیر.

ایران دا باشقا قوم لاری ایله برابر و حتی اونلاردان آرتیق ایران تورکون هر اداره ده، اجتماع دا، مریض خانادا، مصاحبه لرده، رادیو و تلویزیون دا، مدرسه لرده و تجارت ده، مسافرت ده مجبور اندیلر کی اؤز دیلین گیزله دیب، بیلر - بیلمز و باشارار باشارماز و هابئله دیلی توتار - توتماز حتماً فارسی دانیشسین.

حتی کندلره چیچک و قیزدیرما و باشقا مرض لره آمپول وورماق اوچون بلندگولار ایله و یا جیپ ماشین لاری ایله، فارس دیلینده اطلاع وئریب و وئریلر و بو کی بو دیلی بیر کیمسه بیلر و یا بیلمز ابداً سایما ییب لار.

بیر گون خوی شهرینه گزمگه گئتمیشدیم. قیش ایدی و برک سویوق. بونا گؤره مسافر خانادا اوتوروب بیر نچه نفر ایله دانیشماغا مشغول ایدیم. بو ائنادا بیر نچه نفر «سپاه دانش» آئینه قاباغیندا اوزلرین یویوب و باش لارین دارایان دان سونرا، بیزیم دانیشیغا قاتیشدی لار، ایگره نجی بیر ژست ایله بیزیم دانیشیقین ایچینه گیریپ باشلادی لار فارسجا دانیشماغا. ایچیمیزده اولان لاردان فقط بیر آز مسافر خاناجی فارسجا بیلردی، البته تورک لهجه سیله. سپاه دانش لر هئچ اوزلرین او یانا قویمادان و بو کی بونون دانیشیق لارین بیر کیمسه بیلر و یا بیلمز، آنجاق بیلپ و بیلمه یه نلره خطاب بیر بیر چوخ لو دانیشدی لار.

بو سپاه دانش لرین دانیشتیق لاری نین سس توتونا دقت ائدیپ آنلادیم کی بونلار اصلینده فارس دگیل لر. بورادا نه دن سه تبریزده مریض خانا اکیپ لری نین جیپ ماشینیندا بلندگو ایله خلقی آمپول وورماغا فارس دیلینده چاغیردیقلاری یادیماد دوشدو کی چوخ لو کیمسه لر بو چیغیر باغیری بیلمه دن و دویمادان سایماز کئچیردی لر.

معذرت ایله سپاه دانش لردن سوروشدوم کی سیز اصلینده فارس دگیل سیز و بیلیرسیز کی بودارا اولان لاردا فارس دگیل لر و یا فارسجا یاخشی بیلیرلر، بس نه دن بو سماجت ایله فارسجا دانیشماغا اصرار ائدیرسیز؟

سپاه دانش لر بیر بیر اراک، انزلی، سراب، قزوین و زنگان اوشاغی اولدوقلارین بلله دندن سونرا، بیر سی بئله دئدی: بیزیم وظیفه میز بورادا فارسجانی رواج وئرمک دیر نه تورکجه نی. چون کی بیز هله بورایا منتقل اولمادان اول، ناحیه فرهنگی رئیس بیزی بیر سالوندا توپلاییب تأکید ایله بئله تاپشیردی: آغالار، دولت سیزی بورایا بونا گؤره گؤندرمه ییب کی تورکو دانیشتیب و تورکو اؤگره نه سیز. بو وظیفه ده موفق اولماق اوچون لازیم دیر کی هئچ بیر کیمسه تورکجه دانیشماغی میدان وئرمه یه سیز، یعنی بوراسی مبارزه میدانی و فارس دیلی بیر اسلحه کیمی دیر و دوشمنه مجال وئرمه مک اوچون آغیزلارین آچان کیمی گره ک بو دیلی اونلارین بوغازلارینا سوخاسیز و آغیزلاریندا اولان اؤز دیل لرین بوغاسیز.

بورادا، سوروشدوم کی:

- سیز اؤزوز وجداتا بو ظالمانه ستمه نه جوره قضاوت ائدیرسیز؟

- بیز اؤز وظیفه میزه عمل ائدیریک.

- چوخ گؤزهل، بو قوری وظیفه و سیزین روح سوز بیر چوماق حرکتیز اؤز یئرینده آنجاق سیز

سپاه دانش اولمامیشدان اول آیا خلق لر ایله یاشامیردیز؟ و سونرا یاشامایاجاق سیز؟

- نییه، ولی ایندی بیز نه انده بیلهریک؟ بیر حالدا کی ممکن دیر اؤزوموزده بورادا گؤز آلتینا

آلینیب دؤنمز بیر یولا سورولک.

بورادا، بیر چوخ لو دانیشتیق دان سونرا، سپاه دانش لر آیریلیب مسافر خانادان چیخدی لار،

اوتوران لاردان بیر جوان اوغلان یئریندن دوروب اوزومدن اؤپدی و دئدی: «سیز چوخ جرأت لی بیر

کیشی سیز. منیم بازرگاندا بیر هتئلیم وار کی اگر ممکن اولسا منی اورادا گؤرون.»

ایکی گوندن سونرا، ماکی یا گئتدیم. ایران توریست هتئلینده یئر توتدوم. بیر کافه سالونو وار

ایدی. سالونا گیردیم، گرام و رادیو سسی سالونو تیره دیردی، سالوندا اون - اون بئش سپاه دانش وار

ایدی کی بیر چای ایچیردی. بیر نهار یئیردی و بیر نئچه سی ده سس سسه وئریب اوخویوردولار

و اگین لری و پاقون لاری افسر لر کیمی تمیز و پارلاق ایدی. اوزلرین تکدن قیرخیب حتی عطرده

وورموشدولار. بیر آندا نظریمه بئله گلدی کی بوراسی مستعمره و بو سپاهی لار ویتنامدا اولان آمریکا مستشارلاری دیر.

رادیو و گرامدا فارسجا قیشقیریق سالان اوخوماق سسی، منی داریخدیردی، سونرا گئچدیم اونلارین سس لرین آز ائتدیم کی بیردن بیر سپاه دانش چیغیردی کی: آقا! آی آقا، داریم عشق می کنیم، چرا؟

دندیم بوراسی عشرتکده دگیل. بلکه اماکن عمومی دیر. بیزده عذاب چکیریک. او رادیونو آچدی، من باغلادیم. او آچدی، من باغلادیم. سونرا منیم جسارتیمدن قورخان کیمی اولاراق، حیرت ایله دایاندی و بو ائنادا یولداش لاری بیزه ساری گلیب اونو آرام اولماغا دعوت ائله دی لر و سونرا منه دئدی لر کی «حاجی آقا! ما اینجا غریب هستیم، باید کمی خوش باشیم.» من دندیم کی: سیز بو اذعالار ایله، یئرلی لردن ده یئرلی سیز، بو فقط بیزیک کی اؤز یئرمیزده و اؤز وطنیمیزده غریبیک.

البته او گون لرده مخصوصاً شهرستان لاردا نفس چکمک جرم ایدی. قالسین جسارت، سونرا سپاه دانش لر ایله بیرلیکده، میزین دؤوره سینده دانشیغا باشلادیق و مسافر خاناجی دا قولاق وئیریدی. سوروشدوم کی تورکجه نییه دانشمیرسیز؟ بیر دئدی بیلیم، بیر دئدی آز بیلیم، بیر ده دئدی ایستیرم اؤگره نم ولی دستور وئریبلر کی اؤگره نمیم و سونرا بیر سی دئدی: «حاجی آقا سیز نه دن دانشیرسیز؟ بیزیم مأموریتیمیز اصولاً تورک دیلین اورتادان گؤتورمک و حاکم فارس دیلین اونون یئرینه باسماق دیر. اصلین ایسته سن بیز نجات ملانکه سی [بیک] وظیفه میزده وطنی و اخلاقی بیر مأموریت دیر.

همیشه کی عادتیمه گؤره، بو جسارته دؤزمه دن، فوراً دندیم: سیزین وظیفه ز ضدّ وطنی و خلاف اخلاق و مأموریتیزده استعماری بیر مأموریت دیر. چون کی بو حرکت لر و اذعالار، بیز تورک لرده وطن سویوقلوغو، وحدت پوزغون لوقو و سونرا گؤز لری میزی اؤزگه یول لارا، اؤزگه مرام لارا و اؤزگه پناه لارا سورور.

اگر بوجورسا، بس نه دن میلی بیر چاره ائتمیرسیز؟ بیزده هله، او تشخص و آییق لیک اویانماییب و آز - چوخ آیدین اونلاریمیز وارسادا، اؤزگه لره گؤز تکیب و اؤزگه لشمک ده دیرلر، حتی اؤزگه یولا و ایدئولوژیا گؤز تیکمهییب و اؤزگه لشمه یه نلر، اونلارین باخیمیندان خلق دوشمنی و زحمتکش خائینی دیرلر.

بس «سیز چوخ دالی سیز، بیز فارس لاردا مرام و ایدئولوژی و حتی سولچولار وار، آنجاق بوتون بونلار ایله بئله هامی فارس لار بیر و متحد دیرلر. اودا فارس میلیتی و فارس فرهنگی دیر. بونا گؤره دیر کی بیر یزد کندلی سی، دیل سیز و میلیت سیز یاشایان تبریزی یه اؤز دیلین و فرهنگین یئریده بیلیب دیر.»

دئدیم: «عار اولسون!»، سوروشدو: «نه بویوردوز؟» دئدیم: «عار اولسون!»، دئدی: «کیمه؟»

دئدیم: «کیمه اولاجاق، بللی دیر، تبریزی یه، زنگانلی یا، اردبیل لی یه، اورومیه لی یه و هامیمیزا.»

بو ائنادا بیر سپاه دانش گیدی سالونا، اوجادان دئدی: بچه ها، «قلعه جوق کندینده بیر یئر تاپمیشام کی ...؛ بورادا دؤزه بیلمه دن سوروشدوم کی آیا بودا اخلاق و فرهنگ وظیفه لرینده بیر یی دیر؟ سوروشدو کی آقا کیم دیر؟ دئدی لر آقا ... دئدیم کی تهران دا مولوی ده بیر سوپورم، ... اختیاریز وار؟ دوغروسو هانکی استان دا رئیس فرهنگ سیز؟ دئدیم نه دن بو سؤالی ائدیر سیز؟ دئدی لر چون کی بو سؤزلر و بو آییق لیک و بو و بو

دئدیم هامی میز بونلاری بیلیریک، آنجاق یا میلی یولو تانیمیریک و یا جسارتیمیز یوخ دور، فقط بونا گؤره دیر کی هله ده ایاق یالین امپریالیست لر بیزه حاکم دیر.

سوروشدو کی ایاق یالین امپریالیست کیم دیر؟ دئدیم کی چالا میدان و دروازه غار حکومتی، گولدولر و سونرا دئدی لر: ای بابا بیز ایاق یالین امپریالیست دگیل ایک، بو تمیز پالتارلار، پاقونلار، شلواریمیزدا قیرمیزی نورالار، حتی بورادا، بیزی بیر سرهنگ و سرلشکر ایله اشتباه ائدیر لر.

سوروشدوم کی دوغروسو نه دن اؤزوزو بو قدر اینجیدیب مانکن لر کیمی بزه نیب سیز؟ دئدی لر: جماعت اؤزوموزدن آرتیق پالتاریمیزا احترام قویور و حتی قورخورلار.

دئدیم دوغروسو دا بئله دیر، چون کی بو بزه ک و بو پالتارلار اولماسالار، داها اورتادا بیر شئی قالماز، جماعتین بیلمه دیگی فقط بو دور.

تبریزی لرین بیر مثلی وار. دئیر کی «انسان ... دا یسه هئچ اولمازسا پیلو ییه ن ... و بیر». بونا گؤره اگر بیر میلت مستعمره ده اولسا لا اقل مدرن بیر دولته و یا امپریال حالینا گلیمیش دولتین مستعمره سی اولار نه کویر اهلی آج و لوت بیر به اصطلاح دولتین مستعمره سی. البته اصولا بیر آییق و اؤزون تانیان میلت هئچ جوهره آلچاق لیغا و اسارته بویون اگمز. لکن بو ادعالار و بو یئکه سؤزلر، شعار حالیندا یوخ بلکه ایش ده و عمل ده ده گرک اؤزون گؤسته رسین.

دوغروسو گرک بونو آنلاماق کی امپریالین و ایاق یالین امپریالیستین یئری و یوواسی نه یئرلرده و هانسی خرابه لرده دیر؟ و بو میکروب نه جوهره ضعف لرین و مرض لرین ایچینده یووا سالار و یاشایشینا عناد ائدر؟ آیدین دیر کی ضعیف و گئری قالمیش میلت لری ایچینده دیش قیجیردار، بس بو حال دا، امپریالیست سئومه یه ن بیر میلت گرک هر شئی دن اول اؤزون تانیسین، اؤزونه گل سین، گوج توپلا سین و سونرا گؤرسون کی امپریالیست کیم دیر و هادادیر.

بوگون بیز تورکلره وطن و اخلاق سویوقلوغو توردن ایاق یالین امپریالیست اؤزون بؤیوک بیر نژاد خیال ائتدیگی اوچون و بیزه یوخاری دان باخدیغینا گؤره هئچ وقت بیزه و باشقا خلق لره ابد میلی بیر شخصیت و قومی بیر هویت قائل اولمایاجاق دیر و اؤزگه مراملار و مسلک لره پناه آپارماغا سبب اولاجاق دیر.

بوراسیندا گرهک بیلیمک کی اگر گئری و محروم قالدیغیمیزین یاری گناهی اؤزبه یهن و خودخواه ایاق یالین امپریالیست لرین اولسا، هئچ اولمازسا یاری سی دا اؤز گناهی میزدیر، اؤز اؤزون تانیما مازلیق گناهی میز، چون کی بوگون هر مستعمره چی و امپریالیست یوواسی فقط و فقط گئری میلت لرین اؤز ایچینده دیر کی اودا اونلارین بیرلیک ضعفی دیر.

دوشمن منیم اؤز ایچیم ده دیر، اؤز ضعفیم ده دیر، اؤز - اؤزومو تانیماز ایچیم ده.

تورک مشروطیتچی لری

تورک مشروطیتچی لری، انگلیس لی لرین پناهی و دالداسیلا میدانا گیردی لر و مین لرجه قربان لار وئریب قان لار آخیتدی لار و تورک حاکیتین پوزدولار. یئرده گؤگده دورمادان ایاق گؤتوروب سئوینچ ائله دی لر. شادلیق لاریندان آغیزلاری نین سویو جوجک لرینه آخدی. آنجاق ایش باشینا یئتیشن کیمی و تورکون حاکمیتین پوزان کیمی اؤز قاباق لاریندا کؤهنه و قدیمی حریف لری گؤردولر. اؤز اؤز لرینه تومدولار، اویدولار و دیپلماسی ایش لردن بیر شئی بیللمه دیک لری اوچون کیریخیب مات قالدی لار، چون کی مشروطه چی پالتاریندا اولان کؤهنه حریف لر، اونلارین ایچینه گیریپ، هر کیمدن، کئچمیشده نه ایش صاحبی اولدوغون و هادالی اولدوغون سوروشدولار. توفنگین الیندن آلدی لار، گؤزهل گؤزهل و عده لر وئردی لر کی گئت، گئت اوغلو، گئت اولکی ایشینه، خاطرین جمع اولسون داها مشروطیت آلیندی، داها بیرده ظلم و استبداد اولمایا جاق دیر.

توما توما بو وعده لر، پخمه مشروطه چی لر گئئنه ایناندی لار، نجار گئتدی نجارلیغینا، بقال گئتدی بقالیغینا، دمیرجی گئتدی دمیرجی لیگینه، آنجاق بیر کیمسه سوروشمادی کی بو کؤهنه حریف کیم دیر؟ نئچه دن بیر دیر؟ و نه چی دیر؟ و نه اعتبار ایله اورتایا سوخولوب دور؟

انلی انلی کباب قوخوسونا ییغیشان پخمه مشروطه چی لر، اؤز لریندن هئچ بیر سوروشمادی لار کی بو قدر قان لار و جان لار تۆکولندن سونرا نه اوچون بو مشروطه نی کؤهنه حریف لر وئریلر؟ نه اوچون اونو اؤز ال لرینده ساخلامیرلار؟ یوخسا بو مشروطه نی قارانیب لار کی گئنه ده یوخاری باشدا پالتارین دگیشن لر و قولدور خائین لر اوتورسون لار؟

آیدین دیر کی داها قاطر آلان سووشموردو، مشروطه دن منظور همان تورک ایله ییخماق و انگلیس لی لرین تورک و تزار علییه نه اولان دونیالیق سیاستین اجر ائتمک ایدی.

بونو لاپ آیدین آچیقلاماق اوچون گرهک دئمک کی انگلیس لی لر او زمان عثمان لی امپراطورونون پوزولماغیندا چالیشماغیلا برابر، ایراندا تورک حاکمیتین ییخماق اوچون مشروطه چی لری تشویق ائدیپ اونلاری اؤز سفارتینده دالدا لاندیریردی و حتی کؤهنه حریف لرین واسطه سیله اونلارا چادر و یئمک و سلاح دا وئیریدی و چون روس لار او زمان انگلیس لی لرین بو

نفوذلارینین اوزه رینه دایانیردی لار، بونا گۆره انگلیس لی لرده بو دایانماق دان و دیرشمک دن تبلیغاتی استفاده ائده رک، پخمه مشروطه چی لری روس لارین اوستونه قیزیشدی ریب بیر بیر ایله بوغوشدوردو، بئلیکی اؤز مملکت لرینده سوسیال دموکرات لار طرفیندن پوزولماقدا اولان تزار روس لاری، داهای سیاست و دوشونج ایله یوخ، بلکه خیزم و بیرتیجی لیک ایله، سیرا سیرا مشروطه چی لری چکیردی لر کی بو اؤزو روس لارین ظالم وانگلیس لی لرین عادل و دموکرات اولدوغونا تعبیر اولوردو. بونلار ایله بئله انگلیس لی لر، او قدر تولکو، او قدر موزی اولدوقلاری حالدا، آنجاق هله او زمان بونو یاخشی دویمامیشدی لار کی ایراندا باشقا یئرلرده تزار روس لارینین باشین قاتیب و یورماق لاریلا روسیه ده ایغا دوران سوسیال دموکرات لار اولدوقجا یاردیم وکمک ائدی لر، یوخسا انگلیسی تولکولر مشروطه چی لره اؤز سفارت لرینده یئر وئرمک و چادر و سلاح وئرمک یئرینه، تزار روس لاری ایله برابر دارا چکردی لر.

بورادا بونو دئمک و آچیقلاماق تاریخ بویو اوتوزان تورک لر اوچون لاپ لازیم و گره کدیر. اودا بو کی مشروطه ده جانلاری چیخیب و دهه لری یاناندان سونرا گۆردولر کی مشروطه نین یوخاری باشیندا اوتورانلار و حاکم اولانلار همان دونن کی کؤهنه حریف لر و همان تولکو آقالاردیر. ایندی ایسه بونو لاپ یاخشی و درین دوشونمه لی دیرلر کی ایکینجی مشروطیت حرکت لرینده یعنی تازا و یئنی اولان ایدئولوژیک یئریش لرینده ده پارتیا (حزب) باشیندا اوتورانلار همان کؤهنه حریف لر و یا اونلارین یئرینده اوتورماغا عادت ائده ن تولکو آقالار اولاجاق دیر، چون کی بونلار هئچ آد و عنوان ایله رضایت وئرمه یه جک لر کی تورک اونلار ایله برابر اولسون، بونا گۆره سؤز سوز، دعواسیز ایشی بئله گۆتوروب و گۆرتوره جک لر کی همیشه اؤزلری رئیس و تورک مرئوس، اؤزلری آقا و تورک قوللوقچو اولسون، یوخسا بوندان بیر آز مؤدب و یا نزاکت لی دئسک بو آقا رئیس، او پخمه ظاهرًا معاون اولاییلر.

بو گون مشروطیت دن، تورک اوچون نه یئتیشیب دیر؟ قویدوغو جانلار و تۆکدوگو قانلارین اوزه رینده الینه نه گلیب دیر؟ بوگون هامی بیلیر کی بو مشروطیت دن اونون اوچون فقط قورو بیر آد و آلدادیجی بیر عنوان وئریلیب دیر کی هر ایل دؤنومو خالا خاطرین قالماسین اوچون بیر ایکی روتوش و سورتولموش اولان ستارخان و باقرخان عکس لرین (رسم لرین) بئش اوچ تانینمیش اولان مزد آلان غزتله و درگی لرده چاپ ائدی لر، بیر حالدا کی تورک مشروطه چی لرینین مجسمه سی و آدی یئرینه کؤهنه حریف لری مجسمه لری و آدلاری عناد ایله گۆزه سوخولماقدادیر. بونلاردا باشقا شاه عبدالعظیم ده مشروطیت قهرمانی، مشروطه چی ستارخانین قبری، حتی بیر ایتگین و عیاش آدامین قبریندن ده ایتگین و پوزغون دور.

پخمه مشروطیت قهرمانلارینین بو خصوصدا جوابلاری نه دیر؟ و اؤزلری سوسوز اولان ایندی کی قارین ایدئولوژی مبارزلرینین بو جواب سیز قالان مشروطه چی لره کمک لری نه اولاییلر؟ آیا بو اوتوزماق لاری و گله جک اوتوزماق لارین اگری بویونلارینا آیلرلار یا یوخ؟

بورادا، مشروطه چی دن و قارین ایدئولوژیک قارداش لاردان منظور همان اؤزون تانیمایان تورک قارداش لاردیر کی هئچ وقت اؤزو ایچ لرینه قاتیشان کؤهنه حریف لری تانیماییلر، ایستهر بو حریف لر سیعه لیک ده اولسون، ایستهر مشروطیت ده و ایستهر ایسه ده قارین ایدئولوژی پارتیاسیندا. بو گون مشروطیت دن تورک اوچون قالان یادگار و یتیشین میراث لار فقط و فقط ایل دؤنوم لرینده چاپ اولان بیر نئچه عکس و شاه عبدالعظیم ده کسالت ایله یئر توتان مشروطیت سردارینین توزلو قبری دیر.

بو نا گؤره بوگون تورک بونو بیلمه لی دیر کی تورک تورک اولدوغونون و کیم اولوب و اولاجاغین بیلمه یینجه گله جک مشروطیت لرده ده اونا یتیشین میراث و اونا قالان یادگار فقط و فقط کسالت لی یئرلر و توز باسمیش قیبرلر اولاجاق دیر، بو دور قارین و مادی مرام لار و ایدئولوژولار یولوندا سومسونلر اوچون ان دگرلی ارماغانلار.

هر نه سه آنجاق اللی ایل لردن سونرا بو گون آرا بیر آرا بیر بعضی تورکلر اویناییلر، آزاراق باشا دوشوبلر کی اؤلن بونلار ایمیش لار، اونودا گونده لیک بیزله مک ایله، یوخسا آلاه بیلیر کی بو اویناماق لار و دوشونمکلر هاچانا کیمی اوزاناجاق ایدی.

بو اللی ایلده تورک علیه نه اولان میللی ظلملر و میللی ستملر او قدر آرتیب او قدر عمومی اولوب دور کی مه مه ییه ندن په په ییه نه کیمی تورکون اوزونه قالخیب اونو اعدام ائتمک ایسته ییرلر، سان کی بو میللی ظلم و میللی ستم ایش لرینده اونلار هامی لیق جا اوزون ایل لر بویو بو خصوصدا مدرسه لر و کلاس لار گؤروب لر، بو عمومی یورومکلر، بو بیرتیجی هجوم لار، بوگون بئله شدت تاپیب و بئله حیوان لیق شکلینه دؤنوب دور کی داها لازیم دگیل کی «دولت» بو خصوصدا اؤزونه زحمت وئرسین و عزیز جانین اینجیتسین، چون کی میللی ظلمون قانلی تراکتوری داها یولا دوشوب دور، بئلیکی اودا ال چکسه و انگلیس تولکولری ده بوراخسالار بو شئونیست اولان کؤهنه عجم حریف لری و تورک دوشمن لری ال چکه بیلملر، چون کی اونلاردا اولان آرتیق لیق و برتریّت آرزولاری و حیوان لیق خصلت لری هله تازا تازا تحریک اولماقدادیر.

بو تحریک اولموش رقیبلر اللی ایلده عادت ائتدیکلری کیمی هئچ بیر شرایط ایله تورکو اؤزلری ایله بابر بیلمه یه جکلر، ایستهر بو شرایط اسلام آدینا و ایستهر سه ده لاپ مترقی بیر ایدئولوژی تظاهری ایله اولسون، چون کی اونلار، عادت ائتدیکلری کیمی اسلام و شیعه ده تورکه همیشه مجتهد و امام اولماق و مترقی مرام و مسلک لرده ده رئیس، رهبر اولماق امتیازین اؤزلری اوچون محفوظ بیلیرلر و بونادا چوخ خاطر جمع و مطمئن دیرلر.

بونلاردان باشقا، بو آقالار، اصلینده تورکو، تورک قبول ائله میرلر، اونا فلسفه لر، افسانه لر، اسطوره لر یاپیشدیریرلار، اوزونه چیمخیریرلار کی آدام اول، سۆز ائشیت، سن تورک دگیلسن، سن آذری سن، سن سونرالار تورک اولوبسان و سنی تورک ائدیبلر و هابئله سن آذر آدلی قفس دن ائشیکه چیخمامالی سان، بونلار دونیا بیرتیجی سی اولان انگلیس لی لرین قورقوسو و دستوری ایله اولورسادا، آنجاق بوگون اونسوزدا تورک اوچون موذی وتولکو نقشه لر چکیب اونون اقتصادین، تاریخ و ادبیاتین و میلّیت سندی اولان گۆزهل دیلین داناندان سونرا داها نطفه سین و کۆکون یئر اوزوندن قازماق اوچون اونا مین جوهره قانونی ویزالاردا دوزلدیرلر.

بو قانونی ویزالاری فقط بونا گۆره دوزلدیرلر کی اؤز نژادی تبعیض لرین و میلّی جنایت لرین تبرئه ائتسینلر، چون کی دیل اوچون مغول افسانه لرین قوراشدیران دان سونرا و سارساق لارا و یالتاق لارا بو یالان لاری اینان دیران دان سونرا بو میلّتی اوی دورماق و هضم ائتمک اوچون گره ک الده هیپنوتیزمی و آلدادیجی بهانه لرده اولسون، یوخسا بو جوهره ساده و دیل غیرقانونی اولماق ایله بیر میلّتی اریتمک و اورتادان قالدیرماق آسان اولماز و قانونی شکله دوشمز.

بیزی مغول زمانیندان تورک بیلن لری، بیزی مغول لار تورک ائله مک افسانه سین قوراشدیران لار و هابئله تراکتورون دالیندا اوتوروب میلّیتیمیزی بیچن لر، هامی دان یاخشی بیلیرلر کی مغول لاردان چوخ قاباق، خورازم، غزنوی، سلجوق تورک امپراطورلاری، بوتون آسیادا (چین، هندوستان، افغانستان، ایران، قوزئی و گونئی آذربایجان، اؤزبکستان، قیرقیزستان، داقستان، تورکمنستان، قازاقستان، قفقازیا، آناتولی، تورکستان، تبت، مغولستان، ویتنام، اندونیزی، مالایا و بیر چوخ لو اؤلکه لر) تورک ایدی لر و حاکمیّت تورک الینده ایدی و سونرالار آفریقادا (مصر، عربستان، سوریه، عراق، لبنان، تونس، مراکش، الجزایر، فلسطین، اردون، یمن و بیر چوخ لو اؤلکه لرده ده) اوزون زمان لار یاشاییب و حاکم ایدی لر. و یئنه ده اوروپادا (بولغارستان، یونان، آلبانی، یوقوسلاوی، قیریمه، روسیه اوروپاسی، امپراطور روم شرقی، ایتالیا، تورکیه اوروپاسی، رومانی، مجارستان (هونقاری) و بیر چوخ لو یئرلر کۆکلو- کۆلکو تورک امپراطورلوغوندا ایدی لر و بو هله چوخ یاخین زمان لاردیر یوخسا قاباق لاردا دئدیگیمیز کیمی میلاددان اؤنجه مین ایل لرحه قاباق، بؤیوک تورک امپراطولاری عظمت ایله یاشاماقدان ایدی لر، بونلارین هامی سی بوتون آسیانی، آفریقانی، اوروپانی قورخویا و وحشته سالدیغی اوچون بو گون بیز تورک لرین وارلیغین و گۆزهل دیلین الیندن آلاندان سونرا نژاد و نطفه میزه ده، هند و اوروپا (آریا) تامغاسی باسماق ایسته یین همان تورک دوشمنی اولان اوروپالی لار و اونلارین باشجیلی انگلیس لی لرین دستورو دور.

مغول لار ایرانی آلاندا، ایرانین حاکمیّتی تورک الینده ایدی، مغول میلّتی، چینی و هندی و باشقا یئرلری آلاندان سونرا ایرانی دا باشا باش آلمیشدی و بوتون هر یاندا، شهرلرده، کندلرده مسلط ایدی. یوز ایل لرحه بورادا قیزلار و آروادلار آلیب، میلیون لارجا اوشاق لاری اولموشدو. گۆزهل گۆزهل بنالار،

تاریخی اثرلر و یوزلرجه کیتاب‌لار و عالم‌لر اؤزلرینده یادگار قویوب صمیمیت ایله چالیشمیشدی‌لار. قاپی‌لاریندان روس، فارس، عرب، یونان‌لی، هندی، معمارلارین، شاعیرلرین، تاریخ یازان‌لارین توپلاییب بسله‌میشدی. بئلیکی بوگون شرق‌ده اولان تاریخی اثرلرین یوزده دوقسانی مغول دؤوره‌سیندن‌دیر. او زمان اسلام قانونونا گؤره و مغول حاکم بیر میلت اولدوغو اوچون هامی اونلارا قیز و آرواد و ئرمگی و اونلار ایله منسوب اولماغی اؤزلری اوچون افتخار بیلیردی‌لر. بونون اوچون داها اورتادا نژادی و قومی کینه‌لرین یئرینه بیرلیک و صداقت واریدی.

بو ائولنمک و بو قاتیشیق‌لار، یوز ایل‌لرجه دوام تاپدیغی اوچون نطفه باخیمیندان داها بورادا مخصوص بیر نژاد تاپیلایلمز. چون‌کی هئچ بیر شهر و کند و کوراکند یوخ ایدی کی قهرمان مغول میلتی اورایا باش ویرماسین.

مغول میلتی هئچ بیر فتح اولان یئرلرده هئچ کیمین دینی و دیلی ایله ایشی یوخ ایدی، هئچ بیر مذهبی و قومی ساواش‌لارا گؤنول و علاقه گؤسته‌رمه‌میشدی‌لر.

اگر دوشمن‌لرین دئدیک‌لرین قبول ائله‌سک کی اونلار مغول دیلین گوج ایله اؤزگه‌لرین بوغازینا سوخوردولار، گره‌ک بونودا سوروشماق کی نییه بس بو سیرادا، فقط بیز تورک اولموشوق ولی او بیررسی آق‌لار اولماییلار؟ آیا بو تورک اولماق اجباری ایدی یا اختیاری؟ اگر اجباری ایدی بس نئجه اولوب‌دور کی او آق‌لار و او اشراف مخلوقات‌لار (عجم‌لر) اولماییلار؟ بیر حال‌دا کی مغول اونلارین طرفیندن بورایا گلیب‌دیر، جغرافیادا باخساق گؤره‌ریک کی مغول آلان یئرلر، اوتوز قیرخ ایران قدری اولاردی، اونلارین ایچینده اونلارجا و جور به جور ائل‌لر و میلت‌لر اولوردو، گره‌ک اونلاردا تورک اولماقدا مجبور اولایدی‌لار. ولی اگر بو تورک اولماق اجباری دگیل ایدی و اختیاری ایدی، بس بو فقط تورک دیلی دگیل ایمیش بلکه هر کیم هر نه دیل سئوهرمیش او دیلی دانیشارمیش بئلیکی افغان تورک‌لری نین چوخو فارس دیلیجه‌ده دانیشارلار، بس بو حال‌دا گره‌ک دئمک کی بؤیوک و نجیب مغول امپراطورو بیر کیمسه‌نی مجبور ائلمه‌ییب‌دیر کی تورکجه دانیشسین و بو گون کی بیرتیجی و ظالمانه شیوه‌لردن اولدوقجا اوزاق و دئدیکجه بری ایمیش.

بس گؤرونور کی مغول نه فقط بئله چیرکین ایش‌لردن گؤرمه‌ییب بلکه گؤره‌ده بیلمزدی چون‌کی بوگون بونونجا فاصله‌لر و شهرلرین و اؤلکه‌لرین بیر بیرینه لاپ یاخین اولدوقلاری و بونونجا وسائل و کیتاب، تلگراف، رادیو، سینما، تلویزیون و یوزلرجه مدرن وسیله‌لر اولاولا و تورکون اورتادان گئتمگی اوچون میلیون‌لارجا پول‌لار خرج اولاولا و مین‌لرجه تورک دوشمن‌لری توطئه‌لر قورا قورا هله‌ده ایران تورکو اؤز شرف‌لی میلتینه دوام و ئرمک‌ده‌دیر، بس بو حال‌دا نئجه اولاییلر کی او زمان او آز و کوت وسیله‌لر ایله بیر میلتی اؤز اصلیندن و کؤکوندن آیرسین‌لار؟ اونودا قاپی‌دان گیردیگی یئرده یوخ بلکه سون یئتیشدیگی یئرلرده.

بوتون مغول تاریخینده هئچ بیر یئر یوخ دور کی مغول ایراندا مخصوصاً آذربایجاندا بیر کیمسه ایله ساواشسین، حتی معروف دور کی آذربایجان دان مغول لارین استقبالینا چیخمیشدی لار و مغول لاردا اونلارین محبتی و سایغی سی اوزه رینه احترام گؤسته رمیشدی لر، چون کی یکی قوم قارداشی بیر بیرین دیلین آرا - سیرا بیلیردی لر و بیر بیرلرین درک ائدیردی لر.

مغول لارین علییه اولان قوراشدیرما افسانه لرین خلافتینا اولاراق مغول لار چوخ دا دوزگون و پاک بیر میلت ایمیش لر. بئلیکی قباقلاردا دندیک اونلار اولدوقجا هنر سئو، ترقی و تکامل بسله یین و هابئله ادبیات، حقوق، حقانیت سئو، بیر میلت ایمیش لر.

اونلار، ایرانا گلمه میشدن قباق بوتون یان - یوره لرینده اولان قومشولار ایله دوستلوق و آل وئر رابطه سی سالدیقلا ری کیمی ایران ایله ده دوستلوق و آل وئر رابطه سی سالمیشدی لار. بو رابطه ده اونلارین بئش یوز نفر بؤیوک تاجرلری و مین لرحه اونلارین خدمه لری ایرانا گلیب چوخ قیمت لی و بوللو مال لار گتیرمیشدی لر. اونلارین بو قیمت لی و بول مال لاری، بورادا چوخ ایش اوسته اولان کیمسه لرین گوزون توتوب اوزلریندن چیخدیقلارینا گوره، بیر گئجه تۆکولوب بئش یوز تاجری و مین لرحه خدمه اولدوروب و مال لارین تالامیشدی لار. بو خبر بؤیوک چنگیزخانین قولاغینا چاتارکن فوراً ائل و قوشون آغ ساققال لارین و باشجیل لارین و چوخ بیلجی کیمسه لری «قورولتای» -ا چاغیرمیشدی، قورولتای قورولاندان سونرا اوزون ائل آغ ساققال لارینا توتوب دئیمیشدی: ای بؤیوک ائل آغ ساققال لاری، ای بؤیوک مغول و تاتار ائل لری، قومشولوقوموزدا اولان خارزم امپراطورو، قومشولوغون خلافتینا بیزیم بئش یوز زنگین تاجرلر و مین لرحه اونلارین خدمه لرین اؤرلدوروب و مال لارینی تالامیش لار، ایندی بو خصوص دا سیزین نظریز و سؤزوز نه دیر؟

قورولتایدا اولان لار، بؤیوک خانین جوابیندا، خاندان ایسته میش لر کی قومشولوغو پوزماماق اوچون بیر ائلچی گؤندریب ایشین نه اولدوغون سوروشسون لار.

بؤیوک چنگیزخان، ائل آغ ساققال لارینا و میلت باشجیل لارینا احترام قویوب بیر ائلچی هیأتی ایرانا گؤندرمیش دیر کی ایشین نه اولدوغون سوروشسون لار، ائلچی ایرانا گلیب، بؤیوک خانین بو خصوص دا سوروشدوقلارینا سؤیله میشدی.

آنچاق بو سوروشوق لارا جواب یئرینه، یئنه ده او ائلچی هیأتی توتوب بورون و قولاق لارین کسمیشدی لر، چنگیزخان بو ناکیشی و نجابت سیز ایشدن خبرلی اولان دم یئنه ده قورولتای قوروروب، عینی ایشی ائل آغ ساققال لارینا و قوشون باشجیل لارینا و بوتون مغول و تاتار میلتینه یئتیرمیشدی. بو قورولتایدا داها هامی لیق جا بو ایشه رأی وئرمیشدی لر کی دوشمینن جوابین وئرمه لر اولاییلر کی اوز اوزونه مغرور اولوب بو دفعه «خان بالیق» (پکن) شهرینه هجوم گتیرسین لر، بونا گوره حقلی اولاراق بورایا حمله گتیرمیشدی لر.

بونون اوچون گرہک سوشماق کی آیا مغوللار وحشی ایدی لر و یا اونلار کی قتل عام و تالایانلار؟ آیا مغوللار بیرتیجی ایدی لر یا تمدن ادعاسی ائدهن لر؟ ، مغوللار وحشی و بیرتیجی اولسایدی لر رابطه سالمازدی لر و دوستلوق و تجارت ائتمزدی لر و شورای عالی (قورولتای) قورمازدی لر و ائل آغ ساققاللاریندان رأی ایسته مزدی لر. بس گؤرونور کی اونلار او زمان حقوق بیلن، جمهوریت و بیرلیک سئوہن ایمیش لر، یوخسا بو بیرسی لر کیمی چنگیزخان دا ائله یه بیلر کی اؤز باشینا قوشون چکسین.

ایندی بو بیزه بؤیوک بیر گناه اولوب دور کی نییه او زمان بو آقالاری و اشرف مخلوقات، اؤزلری دئمیشکن قیریب آرادان آپارمامیشیق و نییه بو خصلت و بیرتیجیلیق بیزه یوخ ایمیش کی بونلار کیمی اؤزبه یه ن اولوب و هر کیمه و هر شئیہ پوزغونچو اولاق.

بو البته بیزیم همیشه لیک خصلتیمیز ایمیش و بؤیوک الله دان ایستمه لی بیک گله جکده ده بو خصلتی و بو حق تانیماغی بیزدن آلماسین و انسان لیک حرمتین و حقوقون کئچمیش ده کی کیمی و همیشه تورک وجدانیمیزدا پارلاتسین.

بؤیوک آلاہ دان دیلمه لی و سیدغامالی بیق کی تورکون بؤیوک گله جگینده تورکه حق یولوندا چالیشماغیندا یاردیم و کمک ائتسین و تورک دونیانین هر یانیندا نجات تاپسین و بوتون بو میلی ظلم محکمه لرینه سون قویولسون و گوجو اولمایانلاری و میلی ظلم چکن لری بو قانلی محاکمه صندل لریندن قورتارسین و بیر داها انسان اوغلو انسان اولدوغون اؤزون ایتیره ن لره گونش کیمی گؤسته رسین. آنجاق دونیالار بویوجا بونو و بو آجی و اؤلدوروجو تجربه لری اونو تماسین کی بیر گون یعنی بوگون گوجلو و قدرت لی اولمادیغی اوچون هابئله پاک و دوزگون یاشادیغی اوچون، گیزله نن لر، آتین قشولایانلار، دوزون بییه ن لر، دوز قابین سیندیرانلار اونو قانلی بیر کیمسه لر کیمی، میلی ظلم صندلینده اعداما محکوم ائتمیشدی لر هابئله تاریخ لردن آلدیغی بوغاز بیچن درس لری و قانلی یادگارلاری اونو تماسین و داها بیرده اؤزونه دیانسین و بو جوره اؤزونده گیزلنمگی و اوره ک دوغرایان گونلری دو یغودان آتماسین و اونو تماسین.

تورک محاکمه صندلینده

بورا کیمی تورکو تانیدیق و بیلدیک کی تورک بیر مملکت اؤلچوسونده مقیاسا گلمز، بلکه او قاره لر و دنیا اؤلچوسونده تانینا بیلر. بونا گۆره بس بوگون نه اوچون بو عظمتده و بؤیوک لوکده اولان تورکو دانیرلار؟ پارلاق و گونش وارلیغین تاریخ لردن سیلیرلر؟ و نییه اونا مین جوره بهتان لار و ایگره نچی یالان لار باغلاییرلار. هابئله اوتانماز اوتانماز اونو محکوم لوق صندلینده اوتوردورلار و قانلی بیر کیمسه کیمی محاکمه ائدیرلر؟

آیا دوغروسو، تورک ظالم ایمیش؟ قانلی ایمیش؟ و پیس میلت ایمیش؟ و آیا الی نین آلتیندا اولان لار اینجیک وئرریمیش، اونلارین وارلیغین و میلتی نین داناریمیش؟ خیر و یوخ، بؤیوک تورک بونلارین هامی سی نین ترسینه اولاراق، چوخ دا دوزگون و قانی ایستی ایمیش و ایل لر بویو بؤیوک بؤیوک میلت لر اونون الی نین آلتیندا اولدوقلارین، الی آلتی یاشاماق کیمی دوشونموردولر، اونون بوتون میلی حقوق لارا وئردیگی و قویدوغو قولو و هابئله بسله دیگی محبتی بوتون تاریخ لر حق بیر باخیم ایله تانیتماقدادیرلار.

بس بو حالدا، بوگون نییه بئله ازلیب و نه اوچون محکوم لوق صندلینده محاکمه اولونور؟ و نه اوچون ایگیرمی یوز ایله، اعلامیه ی حقوق بشر زمانیندا وارلیغی، دیلی دانیلیر؟ و مین لرجه چیرکین چیرکین ناکیشی لیک لر اولونور؟

بونون جوابی چوخ آیدین و آچیق دیر، اودا بو دور کی بوگون بؤیوک تورک هله لیک و ظاهرأ باسیلیب و سینیب دیر و بو محاکمه اونون شکست تاپپ سینیغی نین محاکمه سی دیر نه پیس اولدوغونون.

نه دنسه بعضی بیرتیجی و بیرتیجی لیک سئوه لرین فلسفه لری، همیشه بو اولوب دور کی یاشاماق اوچون گرهک بیرتماق و یا گرهک بیرتیلماق. یعنی یاشاماق اوچون باشقاسین اولدوروب یئمک و یا اولدورولوب یئیلمک. یوخسا انسان اوغلو انسان اولوب، قارداش لیک ایله یاشاماق سفیه و یالانچی بیر فلسفه دیر. بونا گۆره تاریخ تنازع بقا فلسفه سین حیوان لیک باخیمیندان سئوه لر و ئوفاشیست شیوه لرینه اویان لار، بوگون اؤز لرین حق لی بیلیرلر کی دنیا بویو عدالت ایله یاشایان تورکو، یکی

اوزلو و موذی اولمادیغی اوچون ییرتیب و اولدوروب یئمه‌دیگی اوچون اونو میلی ظلم صندلینده اوتوردوب قانلی بیر کیمسه کیمی محاکمه ائتسین لر.

بو بیرتیجی و بیرتیجی لیق سئوہن لرین چیرکین باخیمیندان، حاکم و محکوم نه دئمک دیر؟ حاکیم کیم و محکوم کیم دیر؟، بو چیرکین یاشایان لارین چیرکین باخیم لاریندان حاکم او دور کی گوجو وار و محکوم او دور کی گوجو یوخ دور.

بو دور کی بو ساواش، بو ییرتیب بیرتیلماق فقط و فقط گوجللو اولماق و گوجللو اولماق ساواشی دیر نه حق و عدالت ساواشی.

بوگون محکوم لوق صندلینده اوتوران و قول لاری باغلی تورک، هر یاندا اورتالانیر، هر یاندا داشا باسیلیر، هر یاندا باشینا توپراق لار سپیلیر چون کی تاریخ لر بویو صداقت و محبت ایله یاشادیغی و اؤزیله اؤزگه لره فرق قویمادیغی بوگون اونون اوچون قانلی بیر پیچاق کیمی جرم و گناه اولدوب دور.

شاعیرلری، یازیچی لاری و دیل لری تورکون کمک و محبتی ایله بسله نن حرام زاده لر، بوگون اوروپالی لارین قورقوسویلا و ناکیشی تحریک لری ایله اؤز تاریخ قارداش لاری نین و تاریخ آتالاری نین اوزونه قاباریب، اوتانماز اوتانماز عاق اولورلار.

بو گون هر یاندا سیخیلان و میلی ظلم ایله ازیلن تورک، اگر یئنه ده قدرت و گوج تاپسا و یا اؤزونه گلسه، هابئله بیر آز دؤزوب و چتین لره اوستون دورسا، یئنه ده کئچمیش ده کی کیمی بویونا اوخسویاجاق لار و قول کیمی قاباغیندا باش اگه جکلر و یاغین اؤپه جکلر.

بوتون یازی و شعر کیتاب لارینندا، ایگیت لیگیندن. کیشی لیگیندن، هابئله کرمیندن و شوکتیندن یازاجاق لار و رجزلر باغیراجاق لار. سان کی بو همان تورک دگیل ایدی کی آدینا مین لرحه یالان لار، تهمت لر و چیکین داستان لار قوراشدیر میشدی لار.

یوزلر و مین لرحه بیرتیجی و ایکی اوزلو و اون مین لرحه سوفرا پیشیک لری و هابئله تورکون اتین چئینه یین لر، گونون قره ائده نلر، چؤره گین آجی قیلان لار بیرگون سحر یوخودان دوروب ائشیتسه لر کی مثلاً تبریز و یا مرند شهری پایتخت اولوب و کئچمیش ده کی کیمی ایرانین رسمی دیلی، غنی و گؤزهل تورک دیلی اولوب دور و هله باشقا دیل لر ایله کیمسه نین ایشی یوخ دور و بو دیل اجباری و ظالمانه دگیل، حتی تورک اولمایان لاردا فوراً تورک اولماق شجره سین دوزه لدیب، تورباسین گؤتوره ن تبریز دئیین سوی - سورو یولا دوشه جکلر، یئلئیکی حتی مرند و تبریز ده کی یئرلی لریده اؤز دوغما یوردوندا قووالاییب دیدرگین ائده جکلر.

بو بیرتیجی لار و ایکی اوزلولر، بو ابن الوقت لر و آرائیق آدم لاری، هابئله بو حیوان سورولری، اوگون حتی دؤنه دؤنه آند ایچه جکلر کی اصلا و آتابابادان تورک اوغلو تورک ایمیش لر و دوغوقدوقلاری یئرده تبریز و یا مرند ایمیش.

بو صفت و بو آچاقلیق جور به جور شکیل لرده اولدوغو کیمی حیوان صفت و قان سوران کیمسه لرین مرامی و مسلکی اولوب و اولماقدادیر، بو دور کی بورادا کیمسه نین گؤزل و انسان اولدوغو سایدا و حسابدا دگیل، فقط هر کیمین و هر کیمسه نین گوجل و موقعیت صاحبی اولدوغو محترم و سایغی لی دیر.

بونا و بونلار گؤره بوگون محکوم لوق صندلینده ال لری باغلی اوتوردولان متهم تورک، فقط و فقط بونا گؤره محاکمه اولونور کی نییه گوجل و دگیل، نییه موقعیتی گؤزل و نییه باسغینا دوشوب و یا شکست تاپیب دیر.

امادوغروسو آیا تورک اؤزو بونو بیلیمیر، اؤزو دوشونمور کی بوگون و بو اعلامیه ی حقوق بشر گونو، اونون بؤیوک و آغیر گناهی اونون فقط باسغینلار دوشدوگو و دوز تانیماز دوشمن لر طرفیندن ظملره اورتالاندیغی دیر؟ آیدین دیر کی تورک بو ایش دن غافل و اوزاق دیر، یوخسا هئچ بیر دوشونن انسان آنالایا آنالایا، چیرکین چیرکین، میلی ظملره، اودلو میلی تحقیرلره بویون اگمز.

دونیا لوق اولان بؤیوک تورک میلت لری، تاریخ لر بویو اوجا و شوکت ایله یاشادیغان سونرا، بوگون دونیانین هر قیراف بو جاغیندا قولتوق لار آلتیندا ایتگین ایتگین یاشاماقد و میلی ظملر و میلی تحقیرلر ایله گئچینمک ده دیرلر. بو چتین و قره گون لر ایله یاشاماغین و بو قان لی اسارت ده اؤز - اؤزونده گیزنمگین ان بؤیوک و گؤزه ووران سبب لری نه دیر؟

بو سوروشوغون جوابی چتین و درین دیرسه ده آنجاق اونلاردان بیرینی اوست - اوسته بئله دوشونمک اولار.

چین دن، روسیه دن، مجارستان دان توتوب ایتالیا قدر بؤیوک هون امپراطورلاری زمانیندان، تورک - اسلام امپراطوری زمانینا کیمی دونیانی آلان تورک دیل و میلیت اوغروندا چالیشماییب و او جوهره کی یاراشان دیر امک بسله مه ییب دیر.

هون تورک لری، چین دن توتوب، روسیه نین اوروپاسی، مجارستان، آلبانی (آرنود)، بلغار، یونان و امپراطور روم شرقی و ژرمن میلت لرین و ایتالیانی فتح ائده ائده فقط اونلارین تسلیم اولماق لارینا و باج و ثرمک لرینه قانع اولوب لار.

تورک - اسلام زمانیندا، تورک امپراطورلاری بوتون آسیا و آفریقا و بالقاندا فاتح و حاکم اولار اولافقط دین و عقیده یولوندا چالیشیب لار، بئلیکی مسلمان لیق دان و مذهب دن باشقا هئچ بیر وارلیق لارینا و میلی حقوق لارینا باخماییب لار و چالیشیق گؤسته رمه ییب لر.

ایندی کی زمان دا، ایگیرمینجی یوز ایله ده، میلی ظلم و میلی اسارت زمانیندا اولان تورک لرده، کئچمیش ده کی اولان و چوروموش شیوه نی و آتالاریندا و بابالاریندان قالان و یئتیشن میراثی، عقیده و قوری تعصب لرینی هله ده توخماق کیمی اؤزباش لارینا وورماقد و هابئله میلیت ایله مسلکی بیر بیرینه قاتماقدادیرلار.

ہون زمانیندا دنیانی آلماق، اسلام زمانیندا مسلمان قارداشلیغی یاراتماق و ایندی ایسه مرام و ایدئولوژیک دوواریلاریندا اسیر اولماق.

بس گورونور کی ایندی یه کیمی میلّیتیمیزی جور به جور یوللاردا، مسلمان اولماقدا، ایدئولوژی یاراتماقدا گوزدن آتمیشیق، یعنی میلّیتیمیزی - عقیده میزه و ایدئولوژوموزا فدا ائله میثیک، بیر حالدا کی بو عقیده لر و بو تعصبلی ایدئولوژولار همیشه لیک و ابدی دگیل ایمیش لر و اولادا بیلمز لر، چون کی عقیده و مرام لار زمانین اقتضاسی اوچون اورتایا گلیر لر و آرادان گئدیر لر، حال بو کی میلّیت و اصالت هر بیر میلّیتین وارلیق و شرف سندی دیر اونسوز تانینماز، اونسوز ایتگین و آدسیز دیر. ایندی یه کیمی بیزی، بیز تورک میلّت لرین اسیر ائدن، میلّیت و میلّی حقوقوندا اوزاق سالان همان عقیده و قورو بوشونا دین و ایدئولوژیک تعصب لری ایمیش کی اولچودن آرتیق و جیزیق دان قیراق بیر حالدا، بو ایش لر و بو سؤزلره بولاشمیش، بونا گوره تورک میلّت لرین هر زمان بیر مرام و مذهب مشغول ائدی و میلّیت و میلّی حقوق دان اوزاق سالیب دیر، بئلیکی مثلاً بیر زمان حضرت مسیح - بودا ساواشی، بیر زمان حضرت علی و عمر اختلافی و بیر زماندا لئنین و تروتسکی مبارزه سی، آما هئچ بیر تورک اوغلو تورک، اوزو اوزوندن سوروشماییب کی فلان فلان اولموش، باشینا کول اله نمیش ایکی مسیح و بودا، ایکی عرب و ایکی روس بیری بیری ایله قدرت و مقام و هر نه اوچون ساواشیب سنه نه مربوط دور، آخی سن نچه دن بیری سن؟

بیر حالدا کی اونلار، بونلار کیمی بیر بیر یله بوجوره دوشمن و بو جوره بیر بیری نین قانین تۆکمه ییب لر، بونلاردان باشقا، دین و عقیده سینده متعصب اولان بیر تورک، بئش گون تهراندا یاشایاندا، داها یاواش یاواش نماز و مسجد یئرینه اویان - بویاندا، مشروب ساتان لاردا، اونون بونون آرخاسیجا هرزه ایت لر کیمی سورنمک ده دیر. بونلاردان بیر آز یوخاری لاری، بئش گون اوروپادا یاشاندان سونرا، پاک اؤزلرین اوروپالی ادا اطواری ایله اویونا و شاغایا قویماقدادیرلار و حتی مرام و ایدئولوژی متعصب لری، فلان اسم لر بیر آز چتینه دوشن کیمی بوتون اؤزلرین اوتوزماقدا و مرام و ایدئولوژی یولداش لارین ساتماقدا و هابئله سونرالار مرام و عقیده دوشمن لری نین خدمتینده آز بیر مقام و رتبه ایله قول لوق ائتمک ده دیر لر.

ایندی یه کیمی تجربه و یاشاییش ثابت ائله ییب دیر کی عقیده لر و مرام لار و حتی مذهب لر، گلدی - گئدر دیر لر و یوخاری باشی، مرام لار و عقیدلر، اؤز یئرلرین باشقا مرام و عقیده لره وئرمک ده دیر لر. بونا گوره بس بیر مرام و بیر ایدئولوژی، دنیا وارلیغی نین کلّیاتی دگیل، بلکه کلّیات دان بیر بؤلوک و بیر سئز دیر کی اودا ابدی دگیل. بس ایندی یه کیمی تورک میلّت لری نین دین و مرام و تعصب لری اونلارین میلّی حقوق لارین و میلّی وارلیق لارین قورخویا و خطر ه سالیب و یوخلوغا سوروب دور کی بوگون بو جوره قانلی بیر کیمسه کیمی محکوم لوق صندلینده محاکمه اولماقدادیر.

ایگیرمینجی یوز ایلده، آتم چاغیندا تورکه اولان میلی ظلم لر، چکیلن داغلار، وورولان دیل یارالاری بو ایگیرمی یوز ایلین و بو آتم عصری نین اوزون قره ائدیپ و یونیسکونون (حقوق بشر) یین آغزیندان چالیب دیر.

بو چیرکین و اورهک بولانديران، میلی ظلم لر دونیانین چوخ یئرینده تورک لر حقیقنده اولورسادا، آنجاق اونلاردان ان چیرکینی و ان اوتانمالی سی همین بورادا، حقوق بشر امضا اولونان یئرده، تورکون اؤز وطنینده اود یاقدیرماقدادیر.

بورادا حقوق بشر، بشر امضا اولان یئرده، یئتدی یوز ایل بوندان اؤنجه بؤیوک امپراطور چنگیزخانین انتقامین، ایندی کی تورکدن، آتم عصری نین تورکوندن آلیرلار، بیر حالدا کی دین متعصبی و یا ایدئولوژی مدعی سی ایندی کی تورک اؤز تاریخ افتخاری اولان بؤیوک چنگیزخانین هله ده تانیمیر و اؤزگه لرین اوخو ایله اونا داش آتیر.

بونلاردان باشقا، بوگون تورک ایله جور به جور اولان چیرکین و درین دوشمن لیکلرین ریشه سی و کؤکو، هر شئی دن اول اروپادان صادر اولماقدادیر.

البته بو، کینه و عداوت، تکجه بو گونو یوخ، بلکه چوخ قدیم دن، حتی اسلام دان اولدن بوتون اوروپالی لارین طرفیندن جور به جور شکیل لرده، دنیا تورک لری نین علیهینه صادر اولاردی.

اونلار و بیرتیجی ژرمن قوم لاری، هر زمان هون تورک لری نین باشقانی اولان بؤیوک آتیلا زمانیندن باشلایب قدرت لی عثمان لی امپراطوری زمانینا کیمی بو پوزغون لوقدا و بیرتیجی بیر حالدا، گئجه - گوندوز جان آتیلار، چون کی عقل اوزو ایله و دوشونجه ایله تورک ایله دوستلوق و یاخین لیق یاراتماق فکرینه دوشمه دن، همیشه نخوت و تکبر ساتماق اوچون و شرق اولکهلرینه آقالیق ائتمک اوچون اؤزلرین اولدوقجا پوزوب و اولدوقجا دگردن سالیبلار، بیر حالدا کی بونو یوزلرجه دفعه لر سیناغا چکیب و گؤروب لر کی تورکون حریفی دگیل ایمیش لر و اولادا بیلمز لر، چون کی تورکده اولان دوزگون لوک و بیر اوزلوک و هابئله دوستلوقدا و دوشمن لیکده بیر بویاقدان دایانماق، ذاتی و درین بیر خصلت دیر، بونون اوچون، تورک ایله یاخین و دوست اولماق قیمت لی و باش اوجالیغی دیر.

آما اوروپالی لار، بونو دوشونمه دن و تاریخ بویو هئچ بیر یاندا منظم و پاک تورک قوشون لاری نین حریفی و اوزه ری اولما دیقلاری اوچون، همیشه موذی و خائین نقشه لر چکیب حتی شرق اولکهلرینده، قومی و نژادی اختلاف لار و دینی و مذهبی بولاشیق لار سلاماق ایله تورک میلت لری نین اورتالارینا، بزه کی بزه کی قوشون باشجیل لاری ایله ایل لر بویو شهرت، ثروت و آرواد و هابئله قدرت اله گتیرمک اوچون همیشه و هر زمان اؤز اؤزلری ایله بیرتیجی بیرتیجی ساواشلاردا و تئز تئز تسلیم اولماقدا عادت ائتدی ک لری اوچون، هله ائله بیر گوجل و کسگین و ساغلام حریفه توش گلمه میشدی لر و اؤزلرین دنیا دا ان بیرینجی فاتح و گوجل و وارلی و بیلجی بیلردی لر و شرقه

همیشه آچاق گۆز ایله باخیردی‌لار، آنجاق هر نه‌سه اونلارین بو ابدی و پوزولماز خیال دونیالاری بیردن بیره پاتلادی، چون‌کی بؤیوک قهرمان هون تورک‌لری ایله بیرینجی دعوا و ساواش‌دا بوش بیر یئل کیمی توکنمز هوالارا سوغرولدولار.

تاریخ‌ده، همیشه اوروپالی‌لارین یوک چکنی اولان خاخول روس‌لار، بو ساواش‌لاردا هامی‌دان آرتیق حماقت و بیلمه‌مزلیک‌لر گۆسته‌ریب‌دیر. بئلیکی اوروپالی‌لار اؤزلری قورخاق و گۆزو قیریق اولدوقلاری اوچون همیشه روسیه‌نی تورک قارشى سینا چیخادریب و روسیه‌دن خاخول روس‌لاری غلام و ژاندارم کیمی آز بیر قیمت ایله یوزمین یوزمین آلیب منظم و ایمان‌لی تورک قوشون‌لاری‌نین اوزهرینه یوللاردی‌لار، آنجاق بو تشبث و چالیق‌لامالارین اوزهرینده هئچ بیر ساواش‌دا و هئچ بیر ووروشمادا، نه اوروپالی‌لار و نه‌ده اونلارین آلینمیش غلام‌لاری خاخول روس‌لار، هئچ بیر ایش گۆره‌بیل‌مزدی‌لر، بئلیکی حتی عثمان‌لی امپراطورونون ایلك سلطانی اولان بؤیوک اورخان زمانیندا اوروپا و بالقان هر ساواش‌دا بیر به بیر تورکون اینه کئچمک‌ده و تسلیم اولماق‌دا ایدی.

بو سیرالاردا، اوروپا امپراطورلاریندان باشقا، اونلارین ان بیرینجی دین تعصبی ایله قیزیشدیرانی اولان کلیسا کی اؤزلوگونده بؤیوک بیر قدرت و امپراطور کیمی ساییلاردی، همیشه شرق اؤلکه‌لرین و شرق فلسفه‌سین اورتادان گۆتورمک اوچون داها تورکون یوخ اولماغیندا کسگین کسگین چالیغلایب‌دیر.

اوروپا امپراطورلاری و اونلارین باشیندا کلیسا پاپ‌لاری، همیشه ال بیر اولاراق هر طرفدن تورکون اوزهرینه پوزغون‌لوق و خیانت و جاسوس‌لوق، ائدردی‌لر، بئلیکی حتی کلیسا طرفیندن جاسوس کشیش‌لری روحانی پالتاریندا، بوتون شرق تورک امپراطورلاری‌نین یانینا گۆنده‌رردی‌لر و اوروپادا فاتح اولان بؤیوک عثمان‌لی تورک‌لری‌نین علیهینه تحریک ائدردی‌لر و هابئله شرقی روحانی مرکز‌لرینده نفوذ باشلاردی‌لار.

فاسد اولان اوروپا، هرگون تورکون قوشونون قاباغیندان قاچاراق، هر نئچه مدت‌ده بیر اؤلکه تسلیم اولاردی، مثلا بیر گون رومانی، یوقوسلاوی، آلبانی (آرنوود)، بولغاریا، یونان، مجارستان (هون قاری)، چک و اسلاواک، روسیه اوروپاسی و بیر باشقا گون بوتون آفریقا اؤلکه‌سی بونا گۆره اوروپا فاسد‌لری بو باسیلدیق‌لارین اؤز فاسد و عیاش و طالم اولدوق‌لاری‌نین حسابینا قویوب تورکون فتوحاتین آلاه جزاسی و تانری بلاسی بیلیردی‌لر و دوغرو ایدی و هله بونو بیله بیله یئنه‌ده اؤز میلت‌لرین اودلو ظلم‌لر آلتیندا غلام ساخلاماق‌دا ایدی‌لر.

بو قدر بیلک و علم ادعاسی‌لا بو تسلیم اولماغی و بو باسغینی تورکون ظالم و بیرتیجی اولدوغونادا باغلا‌ییردی‌لار و هرده دوشونجه‌لری‌نین و شعورلاری‌نین یئتیشمه‌گی ایچون بو باسیلماعی و بو ازیلمگی گۆگلردن گلن غضب‌لر، داغلاردان چیخان اولدو فیرتینالار کیمی

دوشونوردولر، چون کی او گونه قدر بئله بیر گوجلو و بئله بیر قهرمان بیر ساغلام و بؤیوک میلت ایلہ اوزہ چیخمامیشدی لار و آغیزلاریندا یئنی بیر داد و گۆزلرینده کسگین بیر قیریق تۆره نیش دیر.

اشراف لیغین فساد ی نین قویولاریندا خیر خیرایا کیمی باتان و چولقانان اوروپالی لار، بؤیوک هون تورک لری نین قباغینا روسیه نی چیخارتدیقلاری کیمی، سونرالاردا بؤیوک عثمان لی امپراطورونون حریفی اولمادیقلاری اوچون آسیانین باشا باشیندان حاکم اولان باشقا بیر قارداش تورک امپراطورونون اوروپایا چکیلمه گین و اونلارین اؤز قارداش لاری اولان تورکیه میلتی ایلہ ساواش لارین، اؤزلری اوچون، بؤیوک بیر نجات و بختورلیک دوشونه رک، چون آلقاق و یالتاق بیر حالدا بؤیوک چنگیز خان و عظمت لی امیر تیمورو عثمان لی میلتی ایلہ ساواش دیرماق ایستهدی لر. هر نه سه اوروپالی لار و سونرا اونلارین باشجیلی اولان انگلیس لی لر، ال لریندن گلینجه تورکون ازیلمگینده و پوزولماغیندا چالیشیب لار و بوگون بو محاکمه صندلی و غیر انسانی محکمه، اصلینده و حقیقتده اونلار قوران محکمه دیر کی تورکو قانلی بیر کیمسه کیمی میلی ظلم شاللاق ایلہ محاکمه اندیر لر.

اوروپالی لار و اونلارین باش تولکوسو اولان انگلیستان، اون سگیزینجی یوز ایلده مانفاکتور (ال ایش لری) حالیندان چیخیب آغیر ایش لر و آغیر صنعت دؤوره سینه باشلادی لار و بو آغیر صنعت و بؤیوک بؤیوک ایش و تولید فابریکالاری، گتدی کجه گره کدن آریق یارادیجی لیق ائتدی لر و یا احتیاج دان آریق تولید ائله دی لر بئله کی عرضه تقاضا دان چوخ اولدوغو اوچون انگلیستان دا بحران تۆره ندی، اعتصاب لار اولدو، میلیاردرلرین بؤیوک بؤیوک قازانچ لاری قورخویا و خطرده دوشدو و سونرالار بو میلیاردرلار بو قورخو و خطر دن قورتولماق اوچون بازارلار دالیجا دولاندى لار و مستعمره اله گتیرمک فکرینه دوشدولر، آنجاق آفریقا و آسیادا هریانا باش ووردولار، جان آتدی لار، بیر یئر اله گتیره بیلمه دی لر، چون کی بوتون بویئرلرده تورکون ظفر بایراغی ایلدیریم لار کیمی پارلاماقدا و اسمکده ایدی.

جین بسم الله دان قورخان کیمی انگلیس لی لرده، بو ظفر بایراق لاریندان قورخویا دوشدو ک لری اوچون بو ایلدیریم بایراق لارین اونلارین گۆزلرینه باتدیغی اوچون داها کیشیلیک ایلہ یوخ بلکه ناکیشی لیک و خیانت ایلہ بو اسن بایراق لارین، باتماغیندا تولکولر کیمی نقشه لر چکمگه باشلادی لار. بونلاردان چوخ اول لرده اوروپالی لار، چوخ یئرده مسلمان لارین اورتالارینا آیری لیق سالیب نئچه یئرہ بؤلمک اوچون جور به جور آدلار ایلہ حنفی، شیعه، علی اللهی فرقه لرینه شدت وئریب قانلی ساواش لار تۆره تدی لر. بو خصوص دا پورتاقال مملکتیندن کلیسا طرفیندن گلن جاسوس کشیش و جور به جور اوروپا جاسوس لاری، او جمله دن شرلی^۴ آدلی بیر انگلیس جاسوسو، شاه اسماعیل صفوی نی، عثمان لی تورک قارداش لاری نین اوستونه قیزیشدیرمیش و سونرالار بو آرا ووروشدورمالار

۴. [بئله نظره گلیر کی شرلی شاه عباس زامانیندا قیزیلباش اؤلکه سینه گلیمیش و شاه ایسماعیلی باشقا جاسوس لار

عثمان لی لار باشینا چالدیرمیش.]

و قارماقاریشیق سالماق‌لار، هر یئرده و هر تورک اولان اؤلکه‌لرده جور به جور شکیل‌لرده دوام ائتمیش و تورکون قدرتین و اوجالیغین آراتماق اوچون بوتون هر یانا تاجر، ملّا، درویش و صوفی جاسوس‌لاری گؤندریلمیش و یوزلرجه بئله بیر خائین ایش‌لر ۱۹۱۸ نجی ایل‌لره کیمی اوزانمیش‌دیر. انگیسلی‌لر تاریخ بویو تورکون حریفی اولمادیقلارین و تورکون بیر اوزلو و دؤنمز اولدوغون بیلیم و اونون روحون و یا پسیکولوژوسون درین درین مطالعه ائتدیکدن سونرا هر یاندا تورک اوچون رقیب‌لر و دوشمن‌لر تۇرتمگه باشلامیش‌لار. حتی درویش، ملا، تاجر و ... و جاسوس‌لاریندان سوای، تاریخ و ادبیات تانیان، محقق و مستشرق جاسوس‌لاردا یوللامیش‌لار کی تورکه رقیب و دوشمن چیخان‌لارین تورکدن آرتیق و متمدن اولدوقلارین ثابت ائدیب بئله‌لیکله بوتون شرق‌ده، شرق میلت‌لری‌نین اورتاسیندا پوزغون‌لوق سالسین‌لار. بو پوزغون‌لوق اوچون آدلی اولان ایتلیجنس سرویس اداره‌سی، ایشه باشلادی.

یئرسیز دگیل کی فرانسالی سیاح‌(شاردن)‌لر، مورخ و ادیب آدلی «ادوارد براون»‌لار، «سر پرسایکس»‌لار، «پوپ»‌لار، ده‌ده‌لری‌نین خیرینه تاریخ و ادبیات و سیاحت آدینا شرق‌ده جاسوس‌لوغا باشلایب، گؤزل گؤزل حافظ‌لر و خیام‌لار چاپ ائدیلر.

بئله بیر کیتاب‌لاری چاپ ائتمک‌ده، کئچمیش‌ده آرا ووروشدورماق و بو میلتی او میلته خصم و اوستون گؤسته‌رمک اوچون چاپ ائدیردیس‌لر. آنجاق بوگون بوندان اولدوقجا اقتصادی و تجارتی استفاده ائدیرلر، بئلیکی بومیلتین (عجمین) ضعیف اولان روحیه‌سین، بیلهرک اوروپادا مین جلد خیام و حافظ چاپ ائله‌مک ایله بونلارین هوس و احساسات‌لارین تحریک ائده‌رک اون‌مین اون‌مین بونجول مال‌لارین سوخورلار و حافظ و خیام چاپ ائله‌مک ایله بونلارا بو جوهره آندیریرلار کی سیزین بو گؤزل‌لیک‌ده حافظ و خیامیز وار، نه غمیز وار؟

اوروپالی‌لار و اونلارین تولکوسو اولان انگلیس‌لی‌لر، تورکو یئردن گؤتورمک اوچون، بو ایش‌لره قانع اولمادان، بیرینجی دنیا ساواشیندا اون دؤرت دولتی ییغیب بؤیوک عثمان‌لی امپراطورونون اوستونه تحریک ائتدی و نئجه ایل‌لر ساواش‌دان سونرا اونو پوزموشدو.

اون‌دؤرت مسیحی دولتی، حتی دونیانین او باشیندان ژاپون، ال بیر اولاراق، بو انگلیس‌لی‌لرین قورقوسو و ناکیشی‌لیگی ایله تورک وطنینه یوروموشدولر، تورکون پوزولدوغوندا، اوروپا مسیحی میلت‌لری سئویندیکدن باشقا، حتی شرق میلت‌لری و دولت‌لریده شادلیق ائدیب سئوینمیشدی‌لر، چون‌کی اونلار هله بونو بیلمه‌میشدی‌لر کی تورکون پوزولدوغو، شرق میلت‌لری‌نین پوزولدوغو دور، هر نه اولورسادا اولسون، اوروپالی‌لار آنجاق بوتون شرقه و شرق میلت‌لرینه، بیر گؤز ایله باخیرلار، یئنه‌ده بونلارین بیر بیرله ساواشی اوچون لازیم گؤرورلر کی بیر گون «شرلی»‌نی و بیر باشقا گون «شاردن»‌نی، و «سر پرسایکس»‌ی، «پوپ»‌و گؤندورمک ایله بو بیر قومی تحریک ائله‌سین و سونرا اونو تورکون پوزولدوغوندا و باسغینیندا شادلیق ایله اویناتسین و ساققالینا گولسون.

اوروپالی لار تورکیه میلتین بیر شرق میلتی بیلدیکلری اوچون اونو ییخاماق دا همیشه شرق میلتلرین ییخاماق ایسته میش و شرقه یول تاپماق اوچون تاریخ لر بویو دمیر کیمی سد اولان تورکون پوزولماغیندا چالیشمیش لار. بس آیدین دیر کی بوتون اوروپا، تورک ایله دوشمن اولدوق دا، اصلینده شرق ایله دوشمن دیر. آنجاق لازم و گره ک دیر کی اونلارین ایچینه تحریک لر اوچون ادیب، مورخ، سیاح و مستشرق آدینا جاسوس لار گؤندر سین لر.

بوگون بؤیوک تورکیه میلتی نین، آمریکا بیرلشمیش اؤلکه لری ایله دوستلوق رابطه سی، بونا گؤره دیر کی اوروپا همیشه تورک علیه نه تحریک لر و دسیسه لر اولوب و اونو شرق سدی کیمی دوشونه رک اؤزلری اوچون بیر بؤیوک مانع بیلیر لر و اونو دوشونمه یه ن بعضی تورک سولچولاری اؤزگه لرین حيله و قورغوسونا اویاراق یئرسیز یئرسیز اؤز تورک قارداش لاری نین علیه نه تحریک اولور لار.

بیرینجی دونیلا ساواشیندا، اون دؤرت مسیحی دولتی نین تورکیه امپراطورونا جومدوقلاریندا، بوش اولدوقلارین گؤسته ریب و بوگون هله ده او چیرکین سیاستین تأثیری آلتیندا اولاراق اوتانماز اؤز تاریخ قارداش لاری اولان تورکو محاکمه صندلینده قولو باغلی اوتوردور لار.

انگلیس لی لر، عثمان لی امپراطورون، اون دؤرت مسیحی دولتی هجومیله پوزاندان سونرا عرب لری تحریک ائندن سونرا، آفریقادا و شرق ده حاکمیتی و قدتی کفایت لی تورک الیندن چیخاردیب ایل لر بویو غلام لیق دا بویون اگن عجم لری، یعنی شرق غلام لارین اونلارین یئرینه قویدو و بو تورک یئرینده قونداریلان، غلام حاکم لردن، تعهد آلدی کی بوتون تورک میلتلرین اورتادان گؤتوروب محو ائت سین.

همین بو شرط لر و تعهد لر، باعث اولدو کی تورکون وارلیغی و دیلی غیر قانونی اولسون، وار یوخو تالان سین، قول لاری باغلان سین، دوداق لارینا قفل و نشتر و ورولسون، دیلینه میلی ظلم داغی باسیلسین.

دونه کیمی تورکون آتین قشوقلایان لار، چؤره گین یئنه لر، قاپی سیندا دوران لار، شاعیر لری، دیل لری تشویق و حمایت اولان لار، بوگون اؤزگه لرین قورقوسو و تحریکاتی ایله، دوزقابین سیندیریب و دوز و چؤره گی اونوداراق، ناکیشی ناکیشی اوره گی پاک اولان تورکون اوزونه قاباردی لار، سان کی بو اوتانماز قومون اوزونده هئچ بیر دامجی دا سو یوخ ایمیش.

بؤیوک عثمان لی امپراطوری پوزولدوغو زمان ایله برابر، شرق ده آفریقادا و بالقاندا بوتون تورک قورولوش لاری و تورک وارلیغی پوزولماغا باشلادی و حتی بعضی یئر ده بو پوزغون لوق دا مشروطه چی آدینا تورکون دوشمن لرین قدرته یئتیریدی لر.

غرب و مسیحی دولت لر، بوتون آسیا و آفریقا میلتلرینه اؤزگه گؤزو ایله و حتی دوشمن گؤزو ایله باخیب و اونلاری آلچاق و یالتاق ساخلاماق اوچون هئچ بیر حيله دن و دوشمن لیکدن ال

چکمه‌ییب‌لر، آنجاق هر دن لازم اولاندا، آسیا و آفریقا میلّت‌لری‌نین بو بیرین، او بیرینه اوستون توتوب بیر بیرى ایله ووروشدوروب و سونرا اوستون چیخان‌لاردان تعهدلر و اطاعتلر ایسته‌ییب و چوخوندادا موفق اولوب‌لار.

یونان غربه یاخین و مسیحی اولدوغو اوچون و تورکیه غربی اولمادیغینا گؤره و آسیالی سایلیدیغی اوچون، غرب و مسیحی دولت‌لر، اونلارین حسابین آیریبلار، مثلاً تورک ایله یونان، ساواشیندا، یونانین یانین ساخلا‌ییب‌لار، حتی اونو اؤزلری تجهیز و تحریک ائدیبلر.

یوزلرجه بو جوهره نمونه‌لر گؤسته‌رمک اولار، او جمله‌دن ایران‌دا و قفقازدا، مین‌لرجه مسلمان تورکون قانین تۆکن داشناک ارمنی‌لرین، همین بو غرب و مسیحی دولت‌لر تجهیز و تحریک ائدیبلر و بو گون اونلاردان اسرائیلین یئرینه ذخیره اولاراق، قاتل ترورلار تۆره‌دی‌لر. داشناک ارمنی‌لر، محض مسیحی و غرب نوکری اولدوقلاری اوچون، غرب و مسیحی دولت‌لر طرفیندن تقویت اولورلار و فرانسا دولتی الیندن گلن کمگی بو ترورلارا اسیرگه‌میر، چون‌کی غربه باغلی مسیحی ارمنی‌لر، آسیالی تورکو ترور ائدی‌لر، نه غربی اولان‌لاری.

البته ارمنی‌لر، یهودولار ایله قیاس ائتمک فقط منطقه‌ده نفوذ ائتمک باخیمیندان دیر یوخسا، نبوغ و استعداد باخیمیندان بیر یهودی اون‌مین ارمنی‌دن یوخاری و اوستون‌دور، چون‌کی یهودلار هر بیر تکنیک، اختراع و اکتشاف و فلسفه، طب و یوزلرجه فوق‌العاده ایش‌لرده بؤیوک نبوغ‌لار صاحبی‌دی‌لر و یئنه‌ده بو قوم‌دان یوزلرجه نابغه و بؤیوک متفکرلر تۆره‌نیب کی بؤیوک انسان آلبرت انیشتاین اونلاردان بیرى‌سی‌دیر، لاکن ارمنی‌لرین بؤیوک و همیشه‌کی هنرلری فقط میخانه آچماق، عرق و شراب دوزلتمک و یا کالباس و سوسیس دولدورماق‌دیر.

بو دور کی یهودی میلّتی هئچ بیر ایشه حساب‌سیز و کیتاب‌سیز ال وورمازلار. حال بو کی ارمنی‌لری تحریک ائتمک، آلت ائله‌مک و بویونا اوخشیایب اورتادا اویناماق چوخ آسان بیر ایش‌دیر. چون‌کی متفکر و درین دگیل‌لر.

ارمنی‌لر زمان زمان اؤزگه‌لرین قورغوسو ایله همیشه ال‌لرین اونون - بونون قانینا یولاییب‌لار و هئچ بیر فیکر ائلمه‌ییب‌لر کی بو جنایت‌لردن نفردن باشقا نصیب‌لری نه اولوب‌دور؟

۱۹۱۷ نجی ایل‌لرده، بیرینجی دونیا ساواشیندا، قفقازدا، ارمنی‌لری تحریک و مسلح ائتمک اوچون، کرمانشاه‌دان قوشون چکن و باکی‌یا گئدن، ژنرال ماژور دنسترویل، قهرمان تورک قوشونونون قباغیندا قاچماغا مجبور اولاراق، ارمنی‌لرین چوخ دانیشیب و قورخاق اولدوقلاریندان آجیبب اونلاری غیرت‌سیز خطاب ائدی‌ر. بو انگلیس ژنرالی، ماژور دنسترویل، یازان کیتابین آدی نه اولورموشسادا، بو گون تهران‌دا، امپریالیزم انگلیس‌دیر و ایران و قفقاز آدیندا چاپ اولوب‌دور و دقت ایله اوخومالی‌دیر.

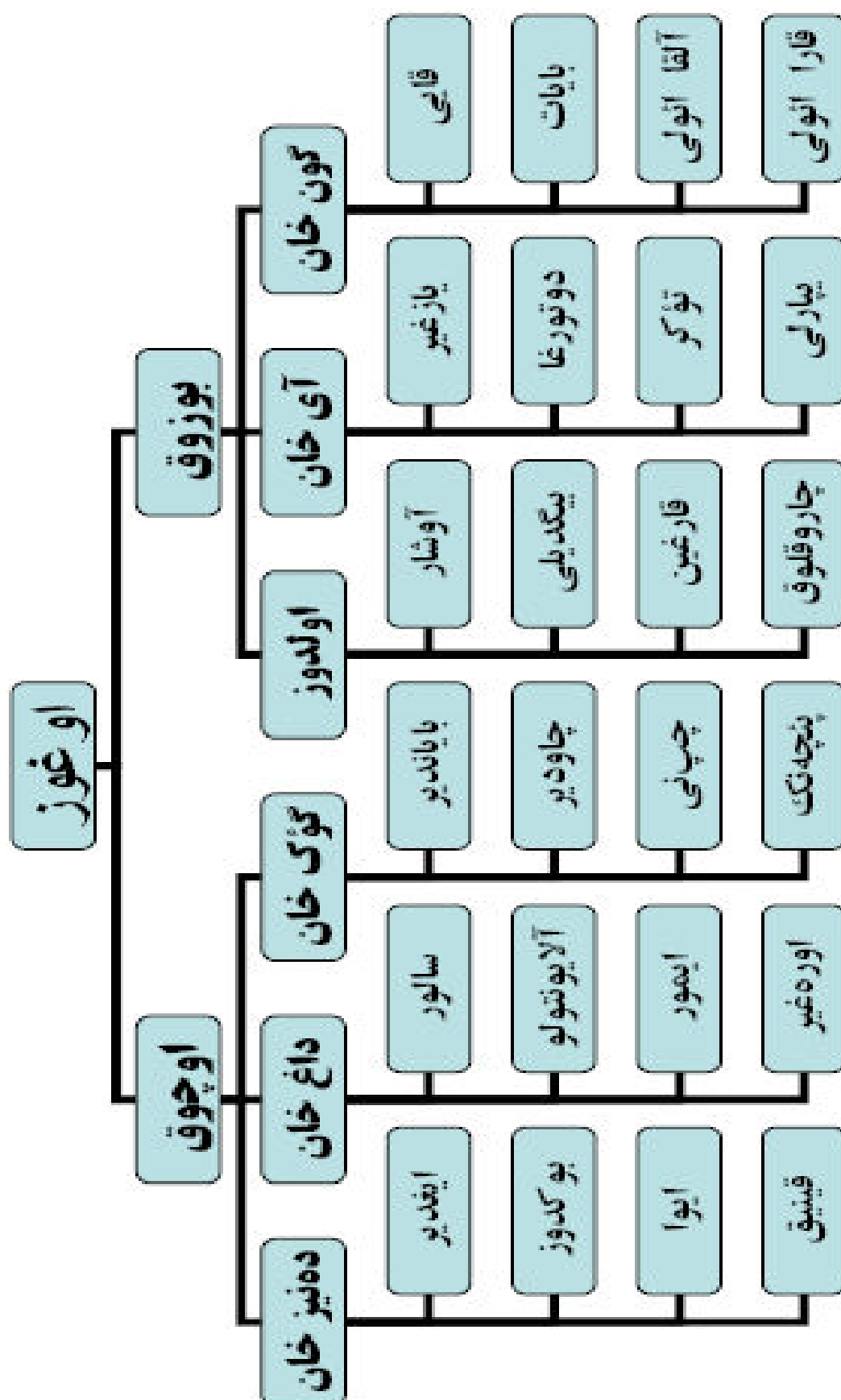
اوغوز بوی لاری و تشکیلاتی

اوغوز آدینی تحقیق ائدهن و آراشدیران بیر مجار عالمی بو سۆزو (اوغ × ز) دییه آیساراق بئله آچیقلایر:

«اوغ» کلمه سی قدیم تورکجه ده ائل و قبیله معناسینا گلیرمیش، «ز» حرفی ده قدیم تورکجه ده چوخلوق (جمع) یئرینه ایشله نیرمیش.

من، سۆزونون چوخلوغو (جمع) بیز و سن سۆزونون چوخلوغو (جمعی) سیز اولدوغو کیمی بوراداکی «ز» لر چوخلوق دئمک دیر کی اوغوز قبیله لری معناسینا گلیر. مثلاً بیز = قبیله «اوغ» و لریک «ز» و یئنه ده قبیله + لریک (اوغ + ز)

بس اوغوزلارین قبیله لر بیرلشمگیندن وجوده گلدیک لری آیدین اولور. دوغروسو، اوغوز داستانیندا بونلارین ایگیرمی دؤرت بوی (قبیله) دان عبارت اولدوقلاری بیزه آیدین و بللی اولور. داستاندا، بو ایگیرمی دؤرت قبیله، اوغوز خانین تۆره نلری و سلسیله سی اولدوغو گۆرونور، داستانا گۆره اوغوزخان، اؤز آدینا بیر دولت قورموشدو و ساقلیغیندا آلتی اوغلونو اووا گۆندریب، اوودا اوغوللاریندان اوچو، بیر آلتون یای (کمان) و او بیرى اوچوده، بیر آلتون اوغ (تیر) تاپدی لار. اوغوزخان اوغوللارینی تاپدیقلاری یای و اوغ اوچون ایکى یه آیردی. اوچ قارداشین بؤیوک لرینه «بوزوق» و کیچیک لرینه ده «اوچوق» آدینی وئردی و اؤز اؤلوموندن سونرا، اوغلو گون خان اونون یئرینه کئچدی. وزیرى «ایرقل خوجا» قبیله لرین تشکیلاتینی قوردو. اوغوز اوغوللاری و تۆره نلری نین شجره سی آرخا صفحه ده دیر.

بو جدوله گۆره، اوغوزلاردا بیر - ایکی لی و بیرده ایگرمی دؤرت لو تشکیلات واردیر و «اوچوق» آدیندا آنلاشدیغی کیمی اوچ قبیله دن تشکیل اتمیش دیر و بو ایکی لی تشکیلاتی «هیئونگ یو» لاردا و «مغول» لاردا، «گۆگ تورک» لرده گۆرمک ده دیی ک.

سلجوق لاردا و باشقا اوغوزلارین قوردوغو دولت لرده ده، بو تشکیلات دوام و بقا ائتدیر یلمیش دیر، حتی عثمان لی لاردا دا بونون ایزلرینه تصادف ائتمک ده بیک و اوغوزلار عین زمان دا بو «بوزوق» و «اوچوق» تعبیری یئرینه «ایچ اوغوز»، «دیش اوغوز» تعبیرینی ده ایشلتمیش لر.

اوغوز خانین اولادی اولاراق گۆسته ریلن آدلارین هامی سی دا طبیعت آدلاری دیر. بونلار هر حال دا اوغوزلارین ناتویسم (طبیعت) دینینه سالیق اولدوقلاری زمانا قالیتی دیر. دوغروسو تورک لرین گۆگه یئر سويا توجه تاپدیقلارینی گۆسته رهن بیر چوخ وثیقه لر واردیر.

ایگرمی دؤرت لو تشکیلات دا «هیونگ نو» لاردا واردیر. سلجوق لاردا، قارامان اوغول لاریندا بو عنعنه دوام ائتدیر یلمیش دیر و بو داستان، بیزه اوغوز بوی لاری نین آیری آیری تامغالاری (مهر و علامت) اولدوغونودا گۆسته رمک ده دیر. بو تامغالار قاشقارلی محمودون اثرینده و باشقا کیتاب لاردا قید ائدیلمیش دیر.

بونلار، اوغ - یای - بالتا کیمی بیر قسمت شئی لرین رسمیندن عبارت اولوب. ایزلرینه بو گون داها تصادف ائدیلمک ده دیر لر.

آلتی تشکیلات زمانیندا، هر بویون بیر مقدس حیوانی یعنی «توتم» ی اولدوغونودا گۆرمک ده بیک. «توتم» سۆزونه مقابل اولاراق «اونغون» کلمه سی ایشلنمیش دیر. آلتی قبیله نین «اونغون» لاری بونلار ایدی:

✓	گون خان: شاهین
✓	گۆگ خان: سونغور
✓	آی خان: قارتال
✓	داغ خان: چاغری
✓	اولدوز خان: دووشانجیل
✓	دهنیز خان: اوچ قوش

بورادا هر بیر قبیله نین یوخ، بلکه هر دؤرت قبیله نین بیر «توتم» ی گۆرونور. دقت ائدیلسه بو قوش لارین هامی سی اووچو قوش لاردیر و بورادا «اوچقوش» آدی هر حال دا اوچ دانا قوش معناسینا دگیل، بلکه بیر قوش آدی اولماق گره ک دیر. بو قوش لارین اووچو قوش لاری اولماسی، «توتمیزم» ین اوغوزلار آراسیندا اووچولوق دؤورونده تاسیس ائتدیگینی گۆسته رمک ده دیر.

عینی داستان بیزه بو «اونغور»لار ایله برابر هر دؤرت قبیله یه عاید اولان بعضی آدلاردا وئرمکده دیر و بونلار سوغوق دئیلمکده ایدی و بو آدلاری آراشدیراجاق اولارساق، بونلارین حیوانین معین یئرلرینی افاده ائتدیگینی گؤروروک.

اوغوز تورک لری ایلین بللی زمانیندا بیر تۆره ن (جشن) توتاردی لار. بو تۆره نده، بوتون اوغوز بوی لاری نین رئیس لری و بؤیوک لری توپلانیر و ضیافت ده بیر قربان لیق کسیلیر و هر قبیله رئیس ی بو قربانین اؤزونه یاراشان وجهیله معین بیر یئرینی یئیردی.

بیر آزدا ایگیرمی دؤرت اوغوز بویونون آدلاری حقینده دانیشالیم. اوغوزلادا آیری تورک لر کیمی گئتدیک لری یئرلره و قوندوقلاری اراضی یه اؤز آدلارینی وئرمیشدی لر. بونون اوچون دور کی بوگون آناتولودا ایگیرمی دؤرت اوغوز بویونون آدینی یئر آدی اولاراق گؤرمکده ییک.

«قای»لار، عثمان لی لار اجدادیر دیر. کلمه نین قدیم شکلی «قایق» دیر. بونلار باش قبیله ایدی. «بایات»لاردا مشهور بیر اوغوز بویو اولوب بو گون داها شرق آناتولودا موجود دور. کلمه نین اصلی «بایان» اولوب، «بیات» بونون جمعی و یاچوخلوغودور.

«آلایونت» آلاجا آت دئمک دیر. قدیم چین اثرلرینده ده بو معنادا قبیله نین اولدوغو گؤز اؤنونده توتولاراق «آلایونت»لار ایله بونلارین آراسیندا بیر مناسبت اولدوغو ظن ائدیلمکده دیر. «قینیق» بویو، بؤیوک سلجوق دولتی نین منسوب اولدوغو بوی دور.

«چپنی»لر بوگون داها آناتولونون جور به جور یئرلرینده موجود دور و اوغوز بوی لاری آراسیندا «پنجه نک»لرین و «بایات»لارین و «آوشار»لارین و «بایان دیر»لارین دولت قوردوقلاری و تورک تاریخینده اؤنملی رول اوینادیقلارینی گؤرمکده ییک.

اوغوز داستانی

اوغوزلارین میلی داستانلارینی توپلایان کیتابا «اوغوزنامه» آدی وئریلیر. اوغوزنامهیه دایر بو گون الیمیزده بیر چوخ وثیقه لر اولدوغوندان، اثرین گرهک ایچینده کی لر و گرهک ماهیتی حقیقده حکم لر وئره بیله جک دوروم دا و موقعیتینده ییک.

اوغوزنامه نی گؤره ن لر و بو اثر حقیقده معلومات وئره ن لر و بو اثر دن چوخلو داستان یازان لار دا واردیر. ده ده قورقود کیتابی دا اوغوزنامه نین بیر پارچاسی دیر.

اوغوزنامه دن ایلک بحث ائده ن و داستان لار نقل ائده ن مصرلی مورخ «ابوبکر» دیر. بو مورخ مصرده سلطان محمد قلاون زمانیندا یاشامیش اولوب، اثرینده اوغوزنامه نین عربجه ترجمه سیندن بحث ائتمک ده و بیرده داستان نقل ائتمک ده دیر.

اوغوزخانین یاشاییشیندن بحث ائده ن اوغوزنامه نین مندرجاتیندن اولان اوغور یازی سیلا یازیلیمیش بیر متن بوگون پاریس ده، میلی کیتابخانادا اولماق دادیر. بو متن اولجه «رادولف» و سونرا رضانور و ان سونرا دا بانیغ و رحمتی طرفینده چرخاریلیمیش دیر.

اوغوزخان داستانین غیر اسلامی اولان بو شکلیندن باشقا، اسلامی شکیل لریده واردیر. بو اسلامی شکل، رشیدالدینین جامع التواریخ کیتابیندا گؤرونمک ده دیر. داها سونرا باش دان و سونرا، نقصان اولاراق منظوم بیر اوغوزخان داستانی داها واردیر کی مؤلفین (منیم) طرفیندن یازیلیمیش دیر.

ده ده قورقود کیتابی دا، اوغوز نامه نین بیر پارچاسی دیر. بو اثرده اون ایکی حکایه واردیر کی ده ده قورقود کیتابی و اوغوز داستانی اوچون گئیش معلومات وئرمک ده دیر.

تورک تاریخچی سی - حسین نامیق اورتون

بوگون نه ائده بیلهریک

بوگون نه ائده بیلهریک دئیهن و بوینو چیگنینده و اونون - بونون امیدینه گؤز تیکن اسیر تورک لر، هابئله رقیبین شوشقا چکیب قیشقیریغیندان خیمین چکن تورک قورخاق لاری، بیر دفعه ده اولسون گؤز لرین دریندن آچماییب لار کی بو میداندا «اؤلدوررم اؤلدوررم» دئیهن پامبوق پهلوانین یاخیندان تانیسین لار.

بو ناکیشی، پامبوق پهلوانی، اؤز گوجونه میداندا ایاق دؤگوب آتیلیمیر، بلکه او بیر قاووق دور کی اونا اؤزگه لر یئل وورور، بو اؤزگه لر اونون قاش لارینا و گؤز لرینه عاشق دگیل لر، بلکه بورادا بوللو بوللو نفت (پترول) دادینا و سون سوز سون سوز قازانچ لار گلیرینه گؤره و بیرده تورکون ازیلمه سینه تعهّدلو اولدوغو اوچون اونو میداندا اوینادیرلار و دالینا ال چالیرلار.

بو میدادا اوینایان، ایندی یه کیمی اؤزونه گلمه دی کی تاریخ بویو قارداشی اولان تورک بو جوره قیسنا ماسین و اؤزوندن آیرماسین. بونون اوچون بس ایندی تورک اؤزو اؤزونه گلمه لی و نه ائده جک اولدوغون بیلمه لی دیر. البته بوندان اولده ده بئله اولئیدی گره ک. هر حالدا بوگون کئچمیش ده کی کیمی دگیل کی وسائل اولدوقجا دالی قالمیش و ایره لی یثریمک چتین اولسون بلکه بوگون دونیانین عالی بیر مرحله ده اولدوغو هر بیر چالیشان و ایشله مک سئوین میلّت لر اوچون غنیمت لی و دگرلی گون دور. بوگون تورک اوچون داها بورا کیمی یئتر و بس دیر کی اؤزون افسانه و یالانچی اولان وعده و سؤزلر ایله یوبان دیر ماسین. کئچمیشین، ایندی سین و گله جگین فوراً ولی دریندن گؤز ائوینه گتیر سین و بیل سین کی ایندی اونا رقیب و دوشمن چیخان لاردا بوتون وارلیق لارین و ترقی آدینا گؤزه سوخدوقلارین اوندان بوندان آلیب لار.

بوگون دوغروسو گؤزه ل بیر گون دور. دنیا میلّت لرین استقلال و اوجالیق گونودور. بوگون هامی دان آرتیق مظلوم و اسیر اولان میلّت لر اوچون قیمت لی و بؤیوک بیر گون دور. بو گون لر، حریت و قورتولوش سئوین میلّت، قازانچ آپارا بیلمه سه و کؤکون ظلم باتلاغیندان چیخارا بیلمه سه داها گناه و تقصیر بیر کیمسه نین بونونا دگیل، داها حق یوخ دور کی کیمسه نی اؤزونه ظالم و دوشمن بیل سین، چون کی هئچ بیر کیمسه آند ایچمه ییب دیر کی اؤزون بورا خیاب اؤزگه سینه جان یان دیر سین.

بوگون دونیانین هر بیر قیراق بوجاغیندا، اویان‌هاویان و آییل‌هاآییل دیر و بو اویانماقلاردا هر کیم‌دن اول، هر میلّتين اؤزو اؤز ایچیندن اویانمادا و حرکت ائتمک‌ده‌دیر، چون‌کی بو اؤزونندن اویانمادان و حرکت ائتمک کاملاً طبیعی و اولدوقجا آنا بیر دوغوجودور.

بو آنا دوغو و طبیعی گؤگرمک هر زمان باش آلتیندا و ال اؤنونده دگیل، بلکه اؤزونون اؤلچولموش و تعیین اولموش بیر فصلی واردیر کی ایگیت و یورولماز اولان بیر اکینچی اونو اؤز وقتینده گرهک اکسین. گرهک گؤگرتسین و سونرا حاصل گؤتورسون، یوخسا وقتینده اکیب و بیچمه‌یه‌ن، جانین ایشه سالمايان بیر کیمسه قحطه و باهالیغا دوشر و بئله‌لیکله قورتولوش و حرّیت نعمت‌لرینه حسرت قالار.

بوگون، ایگیرمینجی یوز ایلین اوج‌سوز بوجاق‌سیز هواسیندان، باشیمیز اوسته بوللو بوللو نور یایان قورتولوش گونشیندن اولدوقجا استفاده ائتمه‌لی و قازانچ آپاریلماسا، بو گونش باتیب، بیرده چیخینجا قورو شاختالار، قارا گون‌لر بیزیم وارلیقیمیزی و قورتولوش اکینیمیزی بو گون‌کی کیمی یئنه‌ده یانماغا و یوخلوقا سورر. بونون اوچون بو گون هله گئج اولماییب و هله فرصت الدن گئتمه‌یب. یوبانمادان و ال ساخلامادان بو قورتولوش گونشیندن اولدوقجا و باشاردیغجا قازانچ‌لار آلمالی ییق.

بونلاردان باشقا بونو گرهک بیلیمک کی ظلم قویوسونا دوشموش بیر میلّتين هر کیم‌دن اول گرهک اؤزونون سسی گل‌سین، اؤزو اؤزون بیلدیرسین، سونرا یان - یؤوره‌ده اولان تورک قارداشلاریندان و تورک دوست‌لاریندان یاردیم و کمک گؤزله‌سین، یوخسا ظلم قویوسوندا سس‌سیز یاتان و دونیانی آتان بیر میلّتين وارلیغین کیم بیله‌جک؟ نه اوچون بیل‌سین‌لر؟

بوگون دونیا بیر مرحله‌ده‌دیر کی کئچمیش زمان‌لار ایله هئچ‌ده توتوشدورمالی و قیاس ائتمه‌لی دگیل. بوگون دوغروسو گؤز بره‌لدن و هوش اویدوران بیر گون‌دور. چون‌کی علم و صنعت، طب، ارتباط و سائلی، هوا قوه‌لری، اکین ترقّی‌سی، شهرلر و کندلر آبادلیغی هابئله اوست اوسته حقوق و تساوی حقوق عصیان‌لاری، کئچمیش ایله هئچ‌ده برابر اولایلمز. بونون اوچون بو گون‌کی دونیادا آتم دونیاسیندا ترقّی و ایره‌لی‌لیک سئوه و قورتولوش دیله‌ین هر بیر میلّت اوچون هر بیر شئی آسان و هر بیر شئی آز بیر چالیشماق ایله اله گلر.

بو گون‌کی وسائل و تکنولوژی دونیاسی‌نین نه حال‌دا اولدوغون بیلیمک اوچون و ایندی ایله کئچمیش دونیاسین آیدین تانیماق اوچون باخالیم کی کئچمیش نه ایدی و ایندی نه‌دیر؟

۱. گل و گئت و یوک وسیله‌لری کئچمیش زمان‌لاردا گل و گئت و یوک آپارماق وسیله‌لری آت، قاطر، ده‌وه، اؤزو ایدی. بونلاردان چوخ اوزون اولان بیر زمان‌لاردان سونرا، ایره‌لی و ترقّی‌لی اولان، گل - گئت مینیک‌لری، داشیرقالار (داشقالار) و اوتاق‌لی اولان آرابالار ایدی کی او زمان اوچون لاپ یئنی و اؤنم‌لی بیر وسیله‌لر ساییلاردی‌لار؛

او زمانلار بو شهردن او شهره گئتمک، هابئله بو اؤلکه‌دن او اؤلکه‌یه گئتمک اوچون هردن بئش و آلتی آی چکردی و چوخ وقتلر یول آراسی انسانلار ناخوش اولوب، آرا بیر - آرا بیر و یا بیرلیکده اؤلردی لر و یا سویوغا و ایستی‌یه دوشوب آردان گئردی لر؛

۲. چاپار ائولری و یا پست‌خانالار - یوللارین لاپ پیس و قورخولو اولدوغو شهرلرین بیر بیرله آراسین قیراردی. بئلیکی بو شهردن او شهره مکتوب آپارماق اوچون یوزلرجه چاپار و چاپار ائولری، چاپار آت‌لاری گئجه - گوندوز چاپاردی‌لار. آنجاق بونلار ایله بئله هله بعضی وقتلر نه چاپار و نه ده مکتوب گئدیپ چاتاردی. بونون اوچون او زمانین چاپاری و یا پستی اولدوقجا چتین و دئدیگجه مشکل ایدی. فقط تورک امپراطورلاری بو چتین ایش‌لری او زمانین حالینا گؤره آسان ائله‌میشدی لر کی مثلاً تهران‌دان - تبریزه بیر نئچه چاپار آپاران مکتوب گئدیپ چاتاردی.

۳. معارف و علم - کیتابلار ال یازی سی ایدی. هر یئرده و هر کیمده اولمازدی. مین‌ده، یوزده بیر کیمسه ده سواد اولاردی، یاخیندا اولمایینجا بیر کیمسه بیر کیمسه‌نین اوره‌ک سؤزون و ایسته‌دیگین و مرامین دوشونمزدی و کیتاب او قدر دگیل ایدی کی بیر نفرین فکرین مین‌لرجه کیمسه‌یه یئتیرسین، رادیو و تلویزیون و یا تلفون و باشقا شئی‌لر مطلقاً یوخ ایدی.

۴. طب و توختاق ایش‌لری - طب و معالجه اوچون چؤل‌لرین اوت‌لاریندان، بعضی خرافای فکرلردن استفاده اولوناردی، یوزده و مین‌ده بیر آدام بو ایش‌لردن باش چیخارداردی، هله هر دوا و درمان آغری‌نی و سانجی‌نی توختاتمازدی، بلکه برکیدیردی. کور و چولاق ائدردی و حتی دیریلتمک یئرینه اؤلدورردی.

هر کوچه‌نین بوروغوندا و هر جاده‌نین دؤنومونده، افاجیق بیر توکاندا عطارلار و یا اوت - علف ساتانلار وار ایدی لر کی او زمانلارین معالج‌لری و دکترلری ساییلاردی‌لار و هردن آدام اؤلدوردوک‌لری اوچون کیمسه اونلارا بیر سؤز دییه‌بیلمزدی، چون کی اؤلوم قسمت اولان بیر یازی کیمی آلا‌ه طرفیندن گؤندریلمیش ساییلاردی.

۵. تعلیم و تربیت - تعلیم و تربیت هر شئی‌دن اول مذهب، دین و ایده اؤلچوسونده و میزانیندا ایدی. هابئله وارلی - وارسیز، آداب و روسوم قاعده‌لرینه اویغون ایدی، بئلیکی مذهب قوللوقچولاری، دینچی کیمسه‌لر، بو ایش‌لرده وار گوج‌لری ایله اؤلچوسونده و دین باخیمیندا چالیشماقدا ایدی‌لر، اوشاقلار اوشاقلیق‌دان بؤیوک یانیندا دانش‌ماماق، دیل اوزون اولماماق و بؤیوک و قوجالارین احترامین ساخلاماق و سؤزونه باخماق، آتا‌آنانین اوزونه قارباماق و عبادت ائتمک، او زمانین یاخشی - یامان تعلیم و تربیت درس‌لری ایدی.

بونلاردان باشقا هر کیمین آلا‌ه طرفیندن آنل یازی‌سینا دینمز سؤیلمز اطاعتی، هر نه قسمت اولدو اونا شکر ائدیپ دؤزمه‌گی او زمانین اخلاقیات و تعلیم و تربیتین تعین ائدردی.

بورادا مذهب و دین اؤلچوسونده اولان تعلیم و تربیت ایله ایشیمیز و سؤزوموز یوخ، آنجاق بو تعلیم و تربیت و اخلاق گوده و قیسا و اورتالانمیش اولدوغو اوچون هر بیر حساس و روحی موضوعلارا یئتیسه بیلمه دیگی آیدین دیر.

هله بو، او زمانلاردیر کی انسانلار بیرتیجی حالدان بیر آز چیخاراق اؤزلری اوچون قانونلار یازیب و یا بؤیوک تانری طرفیندن اونلار قرآن، انجیل، تورات و باشقا قانونلار گؤندریلیب دیر و هله بو دین قانونلارینین هردن بیر، بوتون دونیا ایره‌لی لیگی و ترقی‌سی اوزه‌رینه دایاناراق اؤزون ابدی و اؤلمز بیر قانون بیلر و بوتون هامی‌دان ایستهر کی اونا تابع اولاراق بوتون دونیانی پوزوب اونون نظری ایله یاپسینلار.

۶. **جامعه و خلقین بیر بیر ایله رابطه‌سی** - خلقین بیر بیر ایله رابطه‌لی تک تک و فردی دگیل ایدی. بلکه بو رابطه‌لر آشاغی - یوخاری قات، هابئله ائل و ائولیک ایدی کی مذهب اوندا بیر نوع حاکم ایدی.

ایندی او زمان کی دونیانی و اوندا اولان جامعه‌لری و گئری‌قالمیش صنعتی، طبابتی، علمی، تعلیم و تربیتی، رابطه‌لی، گل - گئت وسیله‌لرین آز - چوخ بیلدیک و دوشوندوک کی نه قدر دالی و نه قدر چتین و آز ایدی. بونا گؤره بونلاری نظره آلیب ایندی گؤرمه‌لی بیک کی او زمان کی تورکلر نه قدرت و جرأت ایله او جوره چالیشیب‌لار و نه تدبیر و بیلک ایله او قدر یئرله و میلت‌لره اوستون دوروب‌لار؟

بوگون، بوتون کئچمیشین ترسینه اولاراق، هر شئی و جامعه و علم اوستون بیر حال‌دادیرلار. بیر یازی کیتابدان، میلیون‌لارچا چاپ اولوب، یوزلرجه کندلره، اونلارچا شهرلره یایماق آسان دیر و گل - گئت وسیله‌لری، ارتباط و گؤروش، خبر و تبادل افکار وسیله‌لری اولدوقجا یئیین و سریع و آسان دیر، یئنهدی یوزلر و مین‌لرجه کیتابلاردا دنیا حرکت‌لری، جامعه، عقیده، مرام، دین، ناسیونالیسم و جور به جور سلیقه ایدئولوژی، تاکتیک عمل‌لرینه ال تاپماق، اوخوماق، اؤگره‌نمک، الهام آلماق، تجربه ائتمک و اؤز موقعیتینه گؤره اونلاردان لازیم اولانین سئچمک و ایشلتمک آسان آسان ال‌لرده‌دیرلر.

کئچمیشده اولان دالی و گئری وسیله‌لر ایله پئکن‌دن - مسقووا کیمی فاتح و پیروز یاشایان تورکلر، ایندی کی مدرن و اوستون وسیله‌لر ایله کیچیک توپراغیندا اؤز میلی فرهنگینه فاتح و پیروز اولای بیلمه‌سه بؤیوک بیر فاجعه‌دیر، چون کی بو گون میلی چالیشماق اوچون هر شئی حاضر و هر شئی ممکن دور. میلی حیثیت و میلی حقوق سئوهن بیر انساندا، بو ممکن‌لره گره‌ک همّت، گره‌ک فداکارلیق و گره‌ک میلی بیر وجداندا اولسون و جان‌دان و مال‌دان مایه‌لرده قویولسون، یوخسا ممکن، اؤز - اؤزونه جامد بیر شئی و مصرف‌سبز بیر وسیله اولار. بؤیوک بیر کامیونون سوروجوسو اولماسا و

بۆیوک بیر گمی نین دولانديرانی اولماسا، کامیون و گمی اؤز - اؤزونه حرکت ائتمز لر، توتالیم کی وجودلاری دا واردیر.

بوگون اگر اعتقاد و اینانیمیز بو دور کی گرهک ایران تورک میلتی نین هئچ اولمازسا میلی فرهنگ و میلی دیل حقوقو و اختیاری اولسون و اگر میلی تشبث لریمیز مراملار و ایدئولوژولار اوچون اؤرتوک و استتار دگیل و اگر بونلارین ایچینده حیل و ریا یوخ دور، گرهک هئچ یوانمادان و ال - ال اوسته قویوب دایانمادان آچیق بیر اوز و درین ایمان و دوزگون بیر یئریش ایله و هئچ بیر عقیده لره و مراملارا یاناشمادان، فقط و فقط میلی فرهنگ و میلی حقوق یولوندا چالیشاق.

بوگون بو ایشلر گرهک اولونسون

۱. بوتون وار - یوخوموز ایله و بیر مرام و مسلک اسیری اولمادان، فقط و فقط میلی فرهنگی اوجالماسی اوچون جور به جور کیتابلار یازمالی چئویرمه‌لی، اونلاری عقیده باخیمیندان تفتیش ائتمه‌دن چاپ ائتمه‌لی و سلیقه‌لره توخونمادان و هر کیم هر نه یازارسا تشویق و ترغیب ائدیپ و دوزگون اصول ایله یازماق ایله برابر، یوزلر و مینلرجه کیتابلار، روزنامه‌لر، مجله‌لر چاپ ائدیپ یایمالی‌ییق.

۲. گله‌جک اوچون ایندی‌دن معلم‌لر، اؤگرتمن‌لر، کلاس‌لار، مدرسه‌لر آچماق اوچون نقشه‌لر و طرح‌لر فکرینده اولمالی‌ییق.

۳. هئچ بیر یولا و ایدئولوژی‌باغلی اولمادان (البته فقط بو یول‌دا) میلی ایشلریمیزده، هئچ بیر کیمسه‌دن تهدیدلردن قورخمامالی‌ییق، چون‌کی بوگون داها بیر آزدا شهامت و ایمان لازیم‌دیر. قوی یورغان دؤشک ایچینده حریت و حقانیت اله گلمز، بو البته فصلی میلّت‌چی‌لر اوچون بیر تذکره‌دور.

۴. اورتادا چیرکین رقابت‌لر و شخصی کینه‌لر یئرینه، دوستانه و قارداش‌وار (البته نه یولداش وار) ایش‌بیرلیک و هئچ اولمازسا بیر بیرینه توخونمادان و هنر آدینا یالانچی عیب‌لر چیخارتماغا یایشمدان الیمیزدن نه گلیرسه چالیشمالی‌ییق.

۵. دوزگون یول گئدرکن، هر کیم و هر مقام مانع اولارسا، میلّت‌لر آراسی (یونسکو) تشکیلات‌لارینا شکایت، دیلک و عرض حال وئرمه‌لی‌ییک.

۶. بونودا بیلمه‌لی کی آغلامایان اوشاغا سوت وئرسه‌لرده تنبل و غیرت‌سیز اولار. البته آغلاماغین معناسی، ال‌لره گؤز تیکمک دگیل، آغلاساق‌دا فقط اؤزوموزده آغلامالی‌ییق، چون‌کی بوگون بوتون ادهالار ایله برابر، دونیادا هر میلّت و هر کیم اودو اؤز قاباغینا ائشیر، بونا گؤره گرهک بونا دریندن ایناناق کی بوگون داها شبهه‌سیز، تورک میلّتینه فقط تورک میلّتی یانار.

رژیم‌لر

بیر چوخلو کیمسه‌لر، اوزون سورهلر گؤزولرین رژیم‌لرین دگیشیب و یا عوض اولماغینا تیکیبلر کی فلان رژیم گنتسه، فلان رژیم گلسه اؤلکه‌میز آباد، اقتصادی‌میز بول و گؤزل و هابئله خلقیمیز آزاد و خوش اوغورلو اولار.

امید گؤزلرین او رژیمه، بو رژیمه تیکن‌لر، خصوصاً تورک‌لر، حتی بو رژیمین گنتمه‌سی و او رژیمین گلمه‌سی اوچون چیغیریب، بوغاز ییرتیب، مالیندان، جانیندان و ناموسوندان کنجیب و یا زندان‌لاردا چوروویوب و سونرا قیزلاری و اوغلان‌لاری اونلارین یئرین توتوب و عناد ایله «اؤلدو وار، دؤندو یوخ» دئیبلر، آمما نه گؤروب‌لر؟ آیا سولار یئرلریندن اویناییب؟ و هله هردن بو رژیم گندیب و باشقا رژیم گلیب، آنجاق تورک اوچون نه یئتیشیب‌دیر؟ دوغروسو آیا بو رژیمین گنتمه‌سی و او رژیمین گلمه‌سیندن و یوزلرجه بئله بیر به اصطلاح انقلاب‌لاردان تورکون منظوری و باخیشی نه‌دیر؟ توتاق کی بو رژیم گتدی و او رژیم گلدی و قاباق‌کیندان جلاد یوخ، بلکه یاخشی و یوموشاق و یا عادل‌ده اولدو، نئجه اولسون؟ نه دئمک ایسته‌ییریک؟

بیر بیرینین قولاغینا پیچیلداییب، خبرین وارمی؟ قوام‌السلطنه‌نین و یا مصدقین ایشی یاش‌دیر و بوگون صباح‌دیر کی قیراغین قانداسین دئیهن تورک‌لرین آرزوسو و هدفی نه‌دیر؟ توتاق کی قوام و باشقاسی دا گتدی و یئرلرینه فلان الاحقر و یا یاریم الاحقر و یا بیر سولچو گلدی، تورک اوچون نه شئی دگیشدی؟ و نه قازانج اولدو؟

آیا تورکون بو رژیم‌لرین دگیشیب و یا عوض اولماغیندان منظورو فقط یاخشی آل - وئر، یاخشی ائو صاحیبی اولماق، یاخشی مقام و یاخشی یئمک و ایچمک و باشقا مادی آرزولاردیر؟ بو رژیمین یاسیندا، او رژیمین تویوندا، تورک اوچون همیشه و هر زمان فقط بیر شئی حتمی و بیر قسمت نصیب‌دیر. اودا بو یاس‌دا و او توی‌دا تویوق کیمی کسيلمک.

تورک چوخلو رژیم‌لر ییخیب ولی اؤزوده ییخیلیب و یا چوخلو رژیم‌لری ایش اوسته گتیریب و حتی دیریلدیب. آنجاق اؤزو اؤلوب، چون کی او بيلمه‌ییب‌دیر کی هانکی رژیمی گرهک اؤلدورسون و سونرا هانکی رژیمی دیریلتسین.

او گرہک اوزونده اولان جہالت رژیمن، میلی معنویت تانیماماق رژیمن و میلی فرهنگ و دیله سایمامازلیق رژیمن و بالآخره غیرت سیزلیک رژیمن اولدورسون، یوخسا میلیته ده و معنویتیه ده اونا اؤزگه اولان رژیملرین ییخیلماسی و یا دیریلمه سی اونون اوچون میلی بیر حق و میلی بیر شخصیت ایجاد ائتمه ییب و ائتمه یه جک دیر.

تورک فقط بو رژیمنی، اؤز روحوندا و اؤز ایچینده اولان رژیمنی اولدورهن دن سونرا و تویوق اولماق دان چیخاندان سونرا، ائله یه بیلر یئنی و گؤزهل بیر رژیمن و اؤز رژیمنه دوشسون.

بیر بیرینین قولاغینا پیچیلداییب: «خبرین وارمی؟ فلان رژیمن یاسی و فلان رژیمن تویودور» دئیهدن تورک لر، هله بونو بیلمه ییب لر کی او رژیمن یاسیندا و بو رژیمن تویوندا تویوق کیمی باشی کسلیب و قانات لاری یولونان همان اونلارین اؤزلری دیر و دوغروسو بو آجی حادثه لرین باشیندا دارما داغین اولان تویوق تورک دیر.

بیر یاخشی یئمک و ایچمک، بیر یاخشی مقام و شهرت، بیر گؤزهل گئیمک و بزه نمک و هابئله اؤزگه دیل ده آزاد یازماق اوچون انقلاب و قارماقال ائدن تورک لری راضی ائتمک و یولا گتیرمک هر نه نه سی نین اوغلونون ایشی دیر، چون کی بوتون بو ایستک لر، فقط و فقط مادی بیر آرزو و دپلک لر دیر. بونلاری آرزو ائدن بیر کیمسه، سون حساب دا، فقط مادی بیر کیمسه دیر. بللی دیر کی بئله بیر مادی اولان ژولیک هر حوققا بازلیق و ریا ایله ده ایسته دیگینه چاتا بیلر، چون کی مادی اولان کیمسه اوچون بؤرک قویماق، مال یئمک، استثمار ائتمک و یا مداح لیق و یالتاق لیق ایله اؤزگه دیل ده یازماق چوخ آسان بیر ایش دیر.

اوزگه لر فقط بو ایش لره گؤره عصیان و قیام ائتمیرلر و پخمه پخمه اؤزلرین هر اولومه وئرمیرلر، بلکه درین میلی معنویت و فرهنگ لره باغلی و مالک اولدوقلارینا گؤره حاکم و سیاس رژیملری ال لرینه آلماق هدف و آماجیندا دیرلار.

آیدین دیر کی حاکم و سیاسی رژیملری ال لرینه آلاندان سونرا، اقتصادی، اجتماعی و حقوقی و فرهنگی حق لر اونلارین اولاجاق دیر، بورادا گرہک بونو آرتیرماق کی درین میلی معنویت و فرهنگه مالک اولمایان میلت لر، رژیملر دؤنندن سونرا دا، یالنیز بیر چیگ مواد کیمی حسابا گلرلر. چون کی چیگ و خام اولدوقلاری اوچون ائتدیک لری عصیان و انقلاب لاری درین میلی فرهنگ مالک اولان لار، بو عصیان و انقلاب لارین ثمره و حاصلین اونلارین ال لریندن قاپارلار و ایندی یه کیمی بیزیم کی بو حال دا و بو تقدیرده اولوب دور.

ایندی یه کیمی اؤز فرهنگینه حاکم اولان لار انقلابین بولاغی نین باشیندا ایچیب لر و بیز قوخوموش یئرلردن، چون کی اونلار بولاغین باشی گلمه میشدن اونون طرح و نقشه سینده ریاضت لر چکیب و تعلیمات لار گؤروب لر، حال بو کی بیز نرخین و قیمتین سوروشمادان کله باش آشاغی

باتلاقلارا جومموش و اؤزوموزو قویولارین تکینده و اونلاری گؤگلرده گؤرموشوق، بو دور کی بیز اونلارا آشاغی دان باخماق و اونلار بیزه یوخاری دان باخماق بیر سنت اولوب دور.

بیر بیرینین قولاغینا پیچیلداییب: «خبرین وارمی؟ بایرام دان سونرا ایشلر دوزله جک، بول لوق اولاجاق، حسن گندیب، حسین جان ایش اوسته گله جک» دئیهلرین هدفلری مادیات دان سوای نه اولاییلر؟

وار و قارین و خوش یاشاماق آرزوسوندان تحولات و ترقی سئوه لر و رژیم لرین دگیشیب و عوض اولماغین آرزو انده لرین مینده بیر بو فکره و دوشونجه دوشمزلر کی آیا بو مادی آرزولاردان سوای بیر آیری و مقدس آرزودا وارمی یا یوخ؟

البته بیر عده واردیر کی اؤز عالمینده بو میلی و مقدس آرزونو ائدیر و ظاهرًا اونو جانان آرتیق سئویر. لاکن هوا بولوت اولان کیمی گؤزلردن ایتیر و سؤزلردن دوشور. چون کی جان مسأله سی هر کیشی نین ایشی دگیل.

بیرگون اوغلو انیشتینین اولومونده ائوده روضه میز وار ایدی و بیر اردبیل لی ملا اوجادان اوخویوردو، سسی چوخ گؤزل ایدی، من اونون سسین چوخ سئویردیم. مثلاً شرابا گؤره دانیشدیغی حالدا و مصیبت ارتباطی اولمادیغی حالدا من شدت ایله آغلا ییردیم، چون کی سسی بیر جوهره گتیریدی کی انسان اؤز اؤزونه آغلا ییردی.

ملا، هر بیر نچه کلمه مصیبت آراسیندا، بعضی اؤگوت و مثل ده دئییردی. او دئییردی کی انسانین عملی گرک ادعاسی ایله برابر اولسون، ادعاسی ایله عملی بیر اولمایانلار اوچون بیر مثل چکدی کی: «بیر گون بیر آج کیشی دووار دیبینده آجیندان آغلا ییردی، بو موقع قوجاغی چؤره ک ایله دولو، بیر کیشی اورادان کئچرکن، آجی گؤروب دوردو و آج دان سوروشدو کی نه اوچون آغلا ییرسان؟ آج دئدی: آجیمدان آغلا ییرام. قوجاغی چؤره ک لی کیشی باشلادی آغلاماغا، بو دفعه آج آدم اوندان سوروشدو کی سن نییه آغلا ییرسان؟ قوجاغی چؤره ک لی کیشی دئدی: منده سنه آغلا ییرام. آج دئدی: بس اوندا او چؤره ک دن وئر من یئیم، نه من آغلا ییم نه سن آغلا، چؤره ک لی دئدی: چؤره ک وئرمه رم ولی هر نه دئسن آغلام.»

ایندی بیزیم آزاراق فصلی میلیت چی لریمیز آغلاماغینا آغلارلار. آنجاق چؤره ک وئرمزلر و چوخلو ادعالار ائدرلر ولی چتین گونلرده جانلارین دالارینا آتیب آرادان چیخاردی لار. اساس لی و کؤکلو حرکت و انقلابلار اوچون آییق و اراده لی قربانلار لازیم دیر، جان دان کئچمک و شهادته حاضر اولماق ایمان دان دیر، ایسته ر یاخشی - ایسته ر یامان، جان دان کئچمک اولدوقجا قورخولو و جان تیره دن دیر. آنجاق درین عقیده و ایمانی اولان چوخ آسان بیر شئی دیر، آنجاق بونودا گرک دئمک کی شهادته حاضر اولمایانلارین هامی سی قورخاق و اراده سیز دگیل لر. فقط ایمانلاری و علملری آز و یا قابوق دیر.

ادعاسینا و ایدہ آئینا علمی و ایمانی اولان جانیندان اسیرگہمز، چون کی بو جان بیر گون چیخاجاق دیر، بس عالم و مؤمن اولان، عقیده و ایدہ سی نی بیر نچہ گون آرتیق یاشاماق ایله دگیشمز. چون کی بو عقیده خصوصاً میلی ایمان اختصاصی و اؤزل بیر شئی دگیل، بلکه بیر میلّین حیثیت سندی دیر کی اونون یولوندا جان و ئرمک هر بیر شرف لی انسان اوچون بورج دور.

بئله لیکله بلله شیر کی چتین گون لرده جانین جیناغینا آلیب اکیلن لریمیز، یالینز قورخان اوشونن دگیل لر، بلکه ادعالارینا گؤره علم لری و شعورلاری و سون باش دا ایمان لاری آز و یا یوخ دور.

اولا بیلر کی دئسین لر شهادت حماقت دیر. بورادا گرهک دئمک کی علم سیز و ایمان سیزلار اوچون بلی، آما ایمانی و علمی درین اولان لار اوچون، جان بیر کیچیک و قولای هدیه دیر.

تاریخ لر بویو، مقدّس میلی وجدان یولوندا، بیرده بو هدیه اوچون گؤرکملی بیر معرفت و یاراشیق اولماییب دیر. یول دان کئچن بیر آرواد اوسته جان هدیه ائله میشیک، کندلرده بابالاریمیزدان یئتیشن کیچیک عداوت لر اوچون، بیر قویون اوچون، بیر ... اوچون مین لرجه هدیه لر وئریلیب و یا تقدیم اولونوب، آنجاق میلّیت و میلی شرف اوچون بیر سیللی یئمک دن، بلی بیر سیللی یئمک دن اوشونوب جیم اولموشوق.

کئچمیش ده کی نسل، بهانه گتیره بیلر کی اونون زمانیندا، بو میلی مسأله یوخ ایمیش و یا او ائشیتمه میش دیر، آما ایندی کی چاغداش نسل، میلی عصیان لارین ایچینده، میلی فریادلاری ائشیده ائشیده گؤزلرین یوموب و قولاق لارین توتسا گرهک اوتان دیغیندان یئرلر اوخشاسین، گؤگلر آغلا سین.